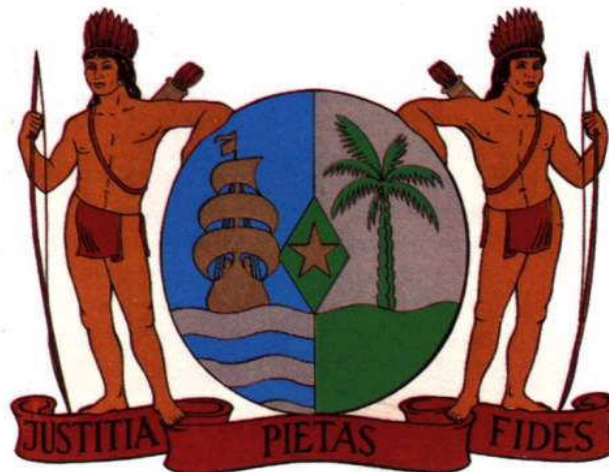

Jaarplan 2013

Regering van de Republiek Suriname

Publicatie van de Stichting Planbureau Suriname

September 2012

INHOUDSOPGAVE

	TECHNISCHE NOTITIE BIJ JAARPLAN 2013	1
	Basistabel macro-economische indicatoren 2007-2011	2
	Basistabel sociaal maatschappelijke indicatoren.....	3
1.	REALISATIES ONTWIKKELINGSPLAN 2012.....	4
1.1	REALISATIES NAAR FINANCIERINGSBRON.....	4
1.2	REALISATIES NAAR MINISTERIE EN BELEIDSGBIED.....	5
1.2.1	MINISTERIE VAN FINACIEN	7
1.2.2	MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN	9
1.2.3	MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN.....	19
1.2.4	MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VOLKSONTWIKKELING.....	22
1.2.5	MINISTERIE VAN SPORT- EN JEUGDZAKEN	27
1.2.6	MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID	32
1.2.7	MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN VOLKSHUISVESTING	33
1.2.8	MINISTERIE VAN DEFENSIE	37
1.2.9	MINISTERIE VAN JUSTITIE EN POLITIE.....	38
1.2.10	MINISTERIE VAN ARBEID, TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING EN MILIEU	44
1.2.11	MINISTERIE VAN HANDEL EN INDUSTRIE	48
1.2.12	MINISTERIE VAN TRANSPORT COMMUNICATIE EN TOERISME.....	50
1.2.13	MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN	51
1.2.14	MINISTERIE VAN NATUURLIJKE HULPBRONNEN.....	54
1.2.15	MINISTERIE VAN RUIMTELIJKE ORDENING, GROND-EN BOSBEHEER	56
1.2.16	MINISTERIE VAN LANDBOUW, VEETEELT EN VISSERIJ.....	57
1.2.17	MINISTERIE VAN REGIONALE ONTWIKKELING	59
2.	ONTWIKKELINGSPLAN 2013.....	61
2.1	ONTWIKKELINGSPLAN 2013 NAAR FINANCIERINGSBRON.....	61
2.2	ONTWIKKELINGSPLAN 2013 NAAR MINISTERIE EN BELEIDSGBIED.....	64
2.2.1	MINISTERIE VAN FINACIEN	65
2.2.2	MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN	69
2.2.3	MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN.....	78
2.2.4	MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VOLKSONTWIKKELING.....	84
2.2.5	MINISTERIE VAN SPORT- EN JEUGDZAKEN	90
2.2.6	MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID	97
2.2.7	MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN VOLKSHUISVESTING	100
2.2.8	MINISTERIE VAN DEFENSIE	106
2.2.9	MINISTERIE VAN JUSTITIE EN POLITIE.....	108
2.2.10	MINISTERIE VAN ARBEID, TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING EN MILIEU	116
2.2.11	MINISTERIE VAN HANDEL EN INDUSTRIE	123
2.2.12	MINISTERIE VAN TRANSPORT COMMUNICATIE EN TOERISME.....	125
2.2.13	MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN	128
2.2.14	MINISTERIE VAN NATUURLIJKE HULPBRONNEN.....	132
2.2.15	MINISTERIE VAN RUIMTELIJKE ORDENING, GROND-EN BOSBEHEER	136
2.2.16	MINISTERIE VAN LANDBOUW, VEETEELT EN VISSERIJ.....	137
2.2.17	MINISTERIE VAN REGIONALE ONTWIKKELING	143

3.	MACRO-ECONOMISCH KADER.....	147
	Inleiding	147
	Algemeen	147
3.1	Productie	149
3.2	De Overheidsfinancien	162
3.3	De Bruto staatsschuld	176
3.4	De ontwikkeling van de betalingsbalans 2007-2011	180
3.5	De monetaire sector	192
3.6	Prijzen, lonen en koopkrachtontwikkeling	201

LIJST VAN TABELLEN EN FIGUREN

Tabellen

Hoofdstuk 1

1.1	Bestedingen Ontwikkelingsplan 2012 naar financieringsbron (x SRD 1000)	4
1.2	Bestedingen Ontwikkelingsplan 2012 naar financieringstype (x SRD 1000)	5
1.3	Bestedingen Ontwikkelingsplan 2012 naar GIPS sectoren (x SRD 1000)	5
1.4	Realisaties Ontwikkelingsplan 2012 naar ministerie(x SRD 1000).....	6

Hoofdstuk 2

2.1	Ontwikkelingsplan 2013 in Meerjarenkader naar financieringsbron (x SRD 1000)	61
2.2	Ontwikkelingsinvesteringen 2013 naar financieringstype in meerjarenkader (x SRD 1000).....	62
2.3	Ontwikkelingsinvesteringen 2013 naar GIPS in meerjarenkader (x SRD 1000)	62
2.4	Ontwikkelingsinvesteringen 2013 naar regio/district in meerjarenkader (x SRD 1000)	63
2.5	Ontwikkelingsinvesteringen 2013 naar investeringscategorie in meerjarenkader (x 1000 SRD).....	64
2.6	Ontwikkelingsinvesteringen 2013 naar ministerie in meerjarenkader	64

Hoofdstuk 3

3.1.1	Groeipercentages sectoren, relatieve aandelen en macro-economische grootheden	151
3.1.2	Aandeel sectoren in BBP-basisprijzen lopend 2007-2011	153
3.1.3	Procentuele verandering van de reële BTW naar bedrijfstak per jaar, 2007=100	155
3.1.4	De ontwikkelingen van de primaire sector in de periode 2007-2013.....	157
3.2.1	De overheidsfinanciën op kasbasis in SRD mln, periode 2007-1 ^e helft 2012	163
3.2.2	Belastingontvangsten op kasbasis, periode 2010-1 ^e helft 2012.....	164
3.2.3	Niet-belastingontvangsten, periode 2010-2011	168
3.2.4	Lopende uitgaven op kasbasis, periode 2010 – 1 ^e helft 2012.....	170
3.2.5	Subsidies en bijdragen op kasbasis, periode 2010 – 1 ^e helft 2012	171
3.2.6	Kapitaaluitgaven op kasbasis, periode 2010 – 2011	174
3.3.1	De bruto Staatsschuld per ultimo 2007 – ultimo juni 2012 in USD mln.....	177
3.3.2	De bruto buitenlandse Staatsschuld per ultimo 2007– ultimo juni 2012 in USD mln.	178
3.3.3	De bruto binnenlandse staatsschuld per ultimo 2007 - ultimo juni 2012 in SRD mln.....	179
3.3.4	De gerealiseerde obligoplafonds, ultimo 2007 – ultimo juni 2012	180
3.4.1	Betalingsbalans in USD mln, periode 2007 t/m 2 ^e kw. 2012	183
3.4.2	Handelsbalansontwikkelingen naar handelsblokken in USD mln, periode 2007 – 2011.....	190
3.4.3	Exportwaarde belangrijkste exportproducten, in mln USD periode 2008- eerste helft 2011.....	190
3.5.1	Ontwikkeling van de liquiditeitenmassa in ruime zin in SRD mln., periode 2007 – Juni 2012	191
3.5.2	Kredietverlening en Beleggingen in SRD mln naar Economische Sector van de overige deposidonemende instellingen	196
3.5.3	Kredietverlening en beleggingen in vreemde valuta naar economische sector van de overige deposidonemende instellingen (SRD mln)	197
3.5.4	Ontwikkeling reserve base en kasreserve Algemene Banken in SRD mln, periode 2007 – juni 2012	198
3.5.5	Gemiddelde gewogen nominale en reële rentevoet op kredieten en deposito's in SRD, periode 2007 – 2011	199
3.5.6	Gewogen gemiddelde interesttarieven op kredieten en deposito's in US Dollars en Euro's, 2007 – juni 2012.....	199

3.5.7 Gemiddelde van de aan- en verkoopkoersen, USD en EUR officieel en vrije markt, periode 2007 – juni 2012.....	200
3.6.1 Ontwikkeling consumptieprijsindex, inflatie en de invoerprijs- Mutatie 2007-2013	201
3.6.2 Procentuele prijsontwikkeling van de hoofdgroepen in het CPI pakket.....	202
3.6.3 Koopkrachtindices van enkele sociale voorzieningen 2007-2012 Index 2007=100	206

Figuren

3.1.1 Ontwikkeling van het nominale bruto binnenlandsproduct tegen marktprijzen 2007-2013 (xSRD mln)	152
3.1.2 Reële groei van het BBPmp 2007-2013.....	156
3.2.1 Belastingcomponenten in percentages van het totaal in 2010 en 2011.....	167
3.2.2 Niet-belastingcomponenten in percentages van het totaal in 2010 en 2011	169
3.2.3 Componenten van de lopende uitgaven in percentages van het totaal in 2010 en 2011	172
3.2.4 Trends in Overheidsuitgaven in % van BBPmp	175
3.4.1. Transacties op de Lopende rekening van de Betalingsbalans, periode 2007– 2011	181
3.4.2 Exporten van Suriname naar handelsblokken in USD mln, periode 2007-2011	188
3.4.3 Importen naar Suriname vanuit handelsblokken in USD mln, periode 2007-2011	189
3.4.4 Importen van Suriname naar hoofdgoederengroepen in USD, periode 2007-2011	191
3.5.1 Liquiditeitenmassa in ruime zin in de periode 2007 - juni 2012 (in SRD mln).....	193
3.5.2 Procentuele groei van de liquiditeitenmassa 2007 - juni 2012	193
3.5.3 Jaarlijkse procentuele stijging giraal geld in de periode 2008 – Juni 2012	194
3.5.4 Jaarlijkse procentuele stijging Chartaal geld 2008 - juni 2012	195
3.5.5 Nominale kredietverlening in SRD en in vreemde valuta bij Algemene Banken, in SRD mln. 2007 - juni 2012	197
3.6.1 Ontwikkeling van de vastgestelde brandstofprijzen periode augustus 2005-augustus 2012.....	203
3.6.2 Verloop van het aantal ambtenaren in de periode januari 2011- augustus 2012	204
3.6.3 Procentuele ontwikkeling van het gemiddeld netto loon bij de Overheid, inflatie en koopkracht 2008-2013*	205
3.6.4 Koopkrachtindex van ouderdomspensioenen naar sector(2006=100) Periode 2006-2010.....	207

TECHNISCHE NOTITIE BIJ JAARPLAN 2013

Jaarplan 2013 is gebaseerd op het concept Ontwikkelingsplan 2012-1016 'Suriname in Transformatie' van de in augustus 2010 aangetreden regering onder leiding van president, de heer Desiré Delano Bouterse.

In het Jaarplan is een volledig overzicht weergegeven van de publieke investeringen die conform het uitgezette beleid zullen moeten resulteren in de gewenste sociaal -economische ontwikkeling.

De beleidsmaatregelen zijn conform de Meerjaren Beleids Begroting (MJBB) conceptie voor 2013 en vier daaropvolgende jaren begroot waardoor vergelijking van de diverse begrotingsposten in het recente verleden en komende jaren mogelijk blijft. Hierdoor kan effectief gebruik worden gemaakt van de begroting als plannings- en monitoringsinstrument.

Hoofdstuk 1 omvat de evaluatie van realisaties van beleidsmaatregelen naar beleidsgebied, ministerie, financieringsbron en financieringstype evenals de sectorale bestemming volgens GIPS. Deze zijn voor het jaar 2011 en de periode januari tot en met juni 2012 geanalyseerd op basis van data van het ministerie van Financiën.

In hoofdstuk 2 wordt het Ontwikkelingsplan voor 2013 gepresenteerd. De ontwikkelingsinvesteringen betreffenhet totaal van beleidsmaatregelen. Behalve het aandeel van de diverse ontwikkelingspartners in het totaal van de geraamde bestedingen voor 2013, wordt in dit hoofdstuk eveneens inzicht verschaft in de allocaties naar GIPS-sector, investeringscategorie en ministerie. Ook hier is bij de bespreking van de ontwikkelingsinvesteringen per beleidsgebied, maatregel en project, de ingang van het ministerie gehanteerd.

Het overzicht en de analyse van de regionale spreiding van ontwikkelingsinvesteringen waarmee in Jaarplan 2010 is gestart, wordt in onderliggend Jaarplan voortgezet.

In hoofdstuk 3, het Macro-economisch Kader, wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de binnenlandse productie in de periode 2007 - 2011 waarbij aanvullend met een macro- economisch model de verwachting voor 2012 en 2013 van de binnenlandse productie is berekend. Vervolgens worden in dit hoofdstuk achtereenvolgens belicht de overheidsfinanciën, omvang van de staatsschuld, de betalingsbalans, monetaire ontwikkelingen en de ontwikkeling van prijzen, lonen en koopkracht. Tenslotte wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de werkgelegenheid naar bedrijfstak en de inflatie met een projectie voor 2012 en 2013.

De bijlagen worden gevormd door lijsten waarin de beleidsmaatregelen overzichtelijk zijn opgenomen, en de mogelijkheid bieden om het Ontwikkelingsplan voor 2013 met inzicht voor de jaren 2014 tot en met 2017 integraal te beschouwen naar ministerie, financieringsbron en financieringstype.

Paramaribo, september 2012

STICHTING PLANBUREAU SURINAME

Ing. H. Ormskerk, Msc

Directeur

BASISTABEL MACRO-ECONOMISCHE INDICATOREN 2007-2011					
	2007	2008	2009	2010	2011
Reële groei, productie en inkomen per capita:					
BBPmp (inclusief informele sector) in 2007 prijzen, (x SRD mln)	8061	8395	8648,3	9005,5	9427,1
Groei BBPmp in % (inclusief informele sector)	5,8	4,2	3,0	4,1	4,7
Nat. Inkomen per capita (incl.informele sector) in lopende prijzen in SRD	15851	18868	20325	22032	24445
Nat. Inkomen per capita (incl.informele sector) in lopende prijzen in USD	5712	6799	7324	6988	7297
Overheid (in mln. SRD)¹					
Ontvangsten en schenkingen	2368	2355	2945	2606	3538
Lopende ontvangsten	1945	2111	2591	2457	3422
Uitgaven en netto leningen	2018	2210	2860	2955	3551
Lopende uitgaven	1662	1744	2253	2403	2854
Saldo Lopende Rekening	283	367	338	54	568
SaldoTotale Rekening	350	145	85	-349	-13
Financiering	-350	-145	-85	349	13
Betalingsbalans:					
Export goederen op transactiebasis in mln USD	1359,0	1743,5	1401,8	2084,1	2466,7
Import goederen op transactiebasis in mln USD	-1044,8	-1406,7	-1390,7	-1397,9	-1679,1
Saldo handelsbalans op transactiebasis in mln USD	314,2	336,8	11,1	686,2	787,6
Saldo lopende rek.Betalingsbalans in mln. USD(kasbasis)	335,4	325,0	111,8	652,9	251,1
Saldo financiële rekening in mln. USD.	-370,6	-48,3	-141,1	-502,3	-85,0
Saldo totale rek.Betalingsbalans op kasbasis in mln. USD.	-27,1	308,6	58,1	204,5	201,1
Internationale reserve(in mln USD)	440,5	602,5	657,0	690,8	816,9
Dekkingsgraad monetaire reserve in aantal mnd. import *	3,9	4,0	4,7	5,0	4,4
Monetaire en financiële sector:					
liquiditeiten massa in ruime zin in mln SRD**	3595,1	4336,6	4994,8	5525,0	6710,1
Vv- tegoeden van ingezetenen (SRD mln)	1723,0	2180,1	2295,3	2379,8	3291,6
Gemiddelde nominale krediet (debet rente) in %	12,9	11,7	11,6	11,8	11,7
Wisselkoers en inflatie:					
Gemiddelde officiële wisselkoers SRD /USD (verkoopkoers)	2,775	2,775	2,775	3,153	3,430
Gemiddelde parallelmarkt wisselkoers SRD /USD (verkoopkoers)	2,745	2,745	2,745	2,745	3272
Inflatiepercentage (jaargemiddelde)	6,4	14,7	-0,2	6,9	17,7
Staatsschuld:					
Buitenlandse Staatsschuld in mln. USD***	297,9	319,2	269,1	334,0	460,9
Binnenlandse Staatsschuld in mln.SRD.***	583,0	633,2	916,0	1295,2	1346,2

Bron: ABS, CBvS, Min Fin, bewerking SPS

* Dekkingsgraad monetaire reserve in aantal mnd. import van goederen en diensten.

** Hieronder vallen: chartaal en giraal geld plus overige deposito's plus effecten en andere aandelen.

*** Volgens de internationale definitie (is feitelijke staatsschuld).

¹ De cijfers van de overheid hebben als bron MinFin augustus 2012, er kunnen eventueel afrondings verschillen zijn.

BASISTABEL SOCIAAL MAATSCHAPPELIJKE INDICATOREN							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011 *)	1 ^e helft 2012 *)
Demografie							
Omvang bevolking(abs)	504.257	509.970	517.052	524.143	531.170	539.910	
Geboorte per 1000	18,5	19,2	19,5	18,7	18,3	18,0	
Sterfte per 1000	6,4	6,6	6,5	6,3	6,3	6,5	
Immigratie per 1000	5,2	4,9	8,1	7,5	7,4	9,1	
Emigratie per 1000	3,6	3,8	4,2	4,0	4,1	3,9	
Morbiditeit en mortaliteit							
% vaccinatiedekking DKTP	83,9	83,7	84,4	91,6	96,2	86,5	
% vaccinatiedekking MMR	82,6	84,6	85,7	88,9	89,8	85,2	
Aantal malariagevallen	3404	1416	1235	990	700	254	
Zuigelingssterfte	19,1	19,8	18,2	20,3	20,4	15,1	
Moedersterfte	110,4	184,3	79,2	112,5	72	82,5	
Sterfte aantallen t.g.v.:							
TBC	6	8	13	12	15	11	
Suicide	112	112	148	138	137	127	
HIV/Aids	129	142	113	106	119	105	
Diabetes	155	189	171	147	222	251	
Kanker	332	310	372	351	374	391	
Hart- en vaatziekten	854	848	819	815	870	767	
het Verkeer	81	90	90	112	87	86	37
Sociale zekerheid							
Onvermogens (kaarthouders)	27.568	27.380	29.817	31.000	32.355	31.916	
Minvermogens (kaarthouders)	39.338	38.203	43.552	48.003	51.506	50.177	
Armoedegrenzen in SRD	1.049	1.067	1.357	1.424	n.b	n.b	
Werkzoekenden Totaal	571	713	881	1.210	1.168	1.281	
Mannen	196	269	267	404	332	552	
Vrouwen	375	444	614	806	836	729	
Jongeren (15-30 jaar)	341	451	547	808	698	775	
(Strikt) Werkloosheid %	14	12	10	10	8	9	
Veiligheid en criminaliteit							
Aantal geregistreerde misdrijven:							
Economische delicten	209	106	196	281	144	148	
Misdrijven tegen leven en personen	4.521	3.948	4.838	5.365	3639	3.999	
Moord en doodslag (excl poging daartoe)	23	24	45	44	23	15	
Drugserelateerde misdaad	168	227	235	272	168	165	
Onderwijs							
	Sch.jaar	Sch.jaar	Sch.jaar	Sch.jaar	Sch.jaar	Sch.jaar	Sch.jaar
Examenresultaten slagings %	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Glo-6-toets:							
Mulo	50,5	50,0	58,5	55,5	63,1	57,7	61,1
LBGO	16,8	16,9	14,9	14,6	12,5	14,3	19,2
Mulo eindexamen (% na herexamen)							
Toelatingsexamen: VWO	11,6	20,0	19,8	20,6	20,0	16,8	
Havo	10,1	12,1	12,7	9,4	10,8	11,3	
Natin	26,8	35,5	31,6	30,0	42,9	31,4	
Eindexamen slagingpercentages:							
VWO (% na herexamen)	75,7	75,3	82,7	78,8	69,3	61,7	
Havo (% na herexamen)	60,8	60,2	58,2	59,8	59,2	61,3	
Amto (% na herexamen)	60,0	60,0	75,0	63,0	64,0	64,0	
Natin (% na herexamen)	81,0	76,0	85,0	76,0	81,0	71,9	
Imeao (% na herexamen)	41,3	62,0	80,0	66,2	81,8	64,7	

Bron: SPS-bewerking van databronnen

*) 2011 en 2012: Voorlopige cijfers

Bevolkingsomvang: Bron ABS, midjaarijke geschatte bevolking

Gezondheid: Bron Ministerie van Volksgezondheid

DKTP= Difterie- Kinkhoest- Tetanus- Poliomyelitis vaccin

MMR= Measles (mazelen) Mumps (bof)-Rubella (rode hond) vaccin

Zuigelingssterfte p/1000 levendgeboorten

Moedersterfte p/100.000 levendgeboorten

Sterfte in het Verkeer: bron KPS, afd. Verkeer.

On- en minvermogens: Bron Ministerie van Sociale Zaken & Volkshuisvesting, 2011: per april 2011

Armoedegrenzen: Bron ABS; Werkloosheid: Bron ABS

Armoedegrenzen zijn voor een gezin bestaande uit 2 volwassenen en 2 kinderen, uitgedrukt in SRD en hebben betrekking op kwartaalgemiddelden (1^e kwartaal van het betreffend jaar basiskosten voor adequate voeding. Hoogte Engel coëfficiënt 63. Voor 2009 is de Engel coëfficiënt 60.

Criminaliteit: Bron Ministerie van Justitie en Politie / DCIV

Werkzoekenden Bron: Ministerie van Arbeid Technologische Ontwikkeling en Milieu/ afd Arbeidsmarktstatistiek, betreft geregistreerden in Paramaribo en Nickerie

Onderwijs: Bron Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling / afd Onderzoek en Planning, Examenbureau

1. REALISATIES ONTWIKKELINGSPLAN 2012

1.1. REALISATIES NAAR FINANCIERINGSBRON

Tabel 1.1 verschaft inzicht in de gepleegde ontwikkelingsinvesteringen als gevolg van de uitvoering van de beleidsmaatregelen in 2011 en 2012. De bestedingen in 2011 bedragen in totaal SRD 1.858.747.000,-. Ten opzichte van de bijgestelde raming over het planjaar 2012 betekent dit dat in 2011 ca. 64,8% van de voorgenomen bestedingen is gerealiseerd. De realisatie voor het eerste halfjaar van 2012 bedraagt SRD 617.998.000,-, overeenkomende met ca. 17,2% van de voorgenomen investeringen (zie kolom 6). Binnen het totaal van de geadmistreerde uitgaven in deze periode is het aandeel van de Overheid (ca.97%) verreweg het hoogst. De overige ontwikkelingspartners dragen met minder dan 1% bij aan de realisaties in 2012.

Tabel 1.1 Bestedingen Ontwikkelingsplan 2012 naar Financieringsbron (x SRD 1000)

Naam	Uitgaven 2011		Uitgaven Jan-juni 2012		Raming 2012	uitgaven jan-juni per fin.br
		%		%		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Agence Francaise de Development (AFD)	16436	0,88	0	0,00	43279	0,00
China	0	0,00	0	0,00	36352	0,00
Europees Ontwikkelings Fonds	0	0,00	0	0,00	2000	0,00
IDB	11239	0,60	700	0,11	149393	0,47
India	13071	0,70	0	0,00	31441	0,00
NHAS	9739	0,52	0	0,00	29791	0,00
Overige	0	0,00	4248	0,69	90986	4,67
Overheid	1806147	97,17	613050	99,2	3203968	19,13
Pan American Health Org.	1764	0,09	0	0,00	0	0,00
UN organisaties	350	0,02	0	0,00	3222	0,00
totaal UNDP	350	0,02	0	0,00	3222	0,00
UNEP	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Totaal	1858747	100	617998	100	3593654	8,09

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Tabel 1.2 Bestedingen Ontwikkelingsplan 2012 naar financieringstype (x SRD 1000)

Financieringstype	Uitgaven		Uitg. 2012		Raming 2012	
	2011	%	Jan.-juni	%		%
Lening	39619	2.13	700	0.11	300414	8.37
Overheid	1806147	97.17	617298	99.89	3214954	89.54
Schenking	12981	0.70	0	0.00	75064	2.09
Totaal	1858747	100.00	617998	100.00	3590432	100.00

Bron: Stichting Planbureau Suriname

De realisatieaandeel naar financieringstype bedragen voor het eerste halfjaar van 2012 voor Leningen, Overheid en schenkingen respectievelijk 0,11%, 99,89% en 0.00% (Zie tabel 1.2). De realisaties ten laste van leningen en schenkingen lopen achter op de geplande bestedingen met deze financieringsmodaliteiten.

Bestedingen naar GIPS sectoren

Tabel 1.3 toont de bestedingen naar GIPS sectoren. In de eerste helft van 2012 blijkt het grootste deel van de ontwikkelingsinvesteringen aan de Sociale sectoren (49,62 %) te zijn besteed, gevolgd door infrastructuur met 37,21%. Het ruime aandeel van de sociale sector wordt verklaard door onder andere uitkeringen aan rechthebbenden binnen het sociaal zekerheidsstelsel.

Tabel 1.3 Bestedingen Ontwikkelingsplan 2012 naar GIPS sectoren (x SRD 1000)

	Uitgaven 2011		Uitgaven 2012		Raming 2012	
		%	Jan-juni	%		%
Government	130501	7.02	72486	11.73	225991	6.29
Infrastructuur	1011495	54.42	229975	37.21	2153149	59.97
Productief	23193	1.25	8861	1.43	173570	4.83
Sociaal	693558	37.31	306676	49.62	1037722	28.90
Totaal	1858747	100	617998	100	3590432	100

Bron: Stichting Planbureau Suriname

1.2 REALISATIES NAAR MINISTERIE EN BELEIDSGBIED

In het eerste halfjaar van 2012 is totaal SRD 617.998000,- (17,2%) voor implementatie van beleidsmaatregelen gerealiseerd (Zie tabel 1.4). De tabel geeft in kolom 7 het aandeel aan dat in de periode januari- juni 2012 per ministerie van de voorgenomen investeringen is gerealiseerd.

Tabel 1.4 Realisaties Ontwikkelingsplan 2012 naar ministerie (xSRD 1000)

	Uitgaven		Raming		Uitgaven jan.-juni 2012		
	2011	%	2012	%		%	Raming ministerie in %
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
ATM	8290	0,5	7745	0,2	2246	0,4	29
Binnenlandse Zaken	33589	1,8	163300	4,5	16154	2,6	9,9
Buitenlandse Zaken	2650	0,1	7422	0,2	1722	0,3	23,2
Defensie	21531	1,2	92836	2,6	4127	0,7	4,5
Financien	220242	11,9	791664	22,0	115031	18,6	14,5
Handel en Industrie	9396	0,5	7232	0,2	3151	0,5	43,6
Justitie en Politie	31434	1,7	62050	1,7	6139	1,0	9,9
Landbouw Veeteelt en Visserij	15875	0,9	66988	1,9	8841	1,4	13,2
Natuurlijke Hulpbronnen	87203	4,7	303320	8,4	13052	2,1	4,3
Onderwijs	213254	11,5	265076	7,4	30274	4,9	11,4
Openbare Werken	595031	32,0	881472	24,6	113222	18,3	12,8
ROGB	17518	0,9	32475	0,9	6880	1,1	21,2
Regionale Ontwikkeling	37975	2,0	39382	1,1	9005	1,5	22,9
Sport en Jeugdzaken	15284	0,8	31817	0,9	2690	0,4	8,5
Sociale Zaken	400681	21,6	614490	17,1	209772	33,9	34,1
TCT	45905	2,5	55354	1,5	29938	4,8	54,1
Volksgezondheid	102889	5,5	167809	4,7	45754	7,4	27,3
Totaal	1858747	100	3590432	100	617998	100	17,2

Bron :Stichting Planbureau Suriname

1.2.1 MINISTERIE VAN FINANCIËN

Voor de uitvoering van beleidsmaatregelen ten laste van de Meerjaren Beleidsbegroting 2012 van het Ministerie van Financiën is in het eerste halfjaar 2012 voor een bedrag ad SRD 115.031.000,- uitgegeven. Genoemde bestedingen waren onder andere bestemd voor de uitvoering van beleidsmaatregelen in het kader van de financiële ontwikkeling en public sector reform. Het merendeel van de bestedingen werd opgeëist door Rentes en aflossingen en Suppletie Overheidsbijdrage Pensioenfonds. Daarnaast betroffen de bestedingen ook subsidies verstrekt aan het Bureau voor de Staatsschuld, de Deviezencommissie, de Centrale Lands Accountantsdienst, de Stichting Planbureau Suriname en de Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek. Behalve subsidies aan parastatalen, zijn ook bijdragen verstrekt aan partnerschappen.

HOOFDBELEIDSGBIED Economie

Het Ministerie van Financiën heeft onder het subbeleidsgebied financiële ontwikkeling en monetair beleid in het kader van het programma financiële ontwikkeling beleidsmaatregelen die bij dit programma zijn ondergebracht uitgevoerd. Het betreft de volgende beleidsmaatregelen:

Automatisering, Directoraat Financiën. De uitgaven die binnen het kader van deze beleidsmaatregel zijn gepleegd hebben onder andere betrekking op de aankoop van computer hard en –software en de betaling van licenties op software. De aankoop van computerhardware betrof 35 laptops, 7 tablet PC's en 1 polycom HDX 6004-720 confering kit. Per eind 2011 is ten behoeve van de automatisering een bedrag ad SRD 64.000,- uitgegeven.

Bureau Staatsschuld: de uitgaven gepleegd onder de noemer van deze beleidsmaatregel hebben betrekking op de betaling van de lonen en salarissen van het personeel en op het dekken van de exploitatiekosten van genoemd bureau. Met de gepleegde uitgaven is beoogd de taken van het Ministerie onder andere op het gebied van schuldbeheer door dit kerninstituut, uit te laten voeren. Per eind 2011 en in het 1^e halfjaar 2012 is respectievelijk SRD 753.000,- en SRD 239.000,- gerealiseerd aan lonen en salarissen en exploitatiekosten ten behoeve van het Bureau voor de Staatsschuld.

De uitgaven die in het kader van de beleidsmaatregel **Deviezencommissie** zijn gepleegd, hebben betrekking op het dekken van de exploitatiekosten van het secretariaat dat speciaal is ingericht om genoemde commissie te ondersteunen en op betaling van de commissieleden. De leden zijn allen werkzaam bij het Ministerie van Financiën. Per eind 2011 en in het 1^e halfjaar 2012 is respectievelijk SRD 96.000,- en SRD 26.000,- uitgegeven aan salarissen en exploitatie.

De beleidsmaatregel met betrekking tot de **CLAD** betreft de betaling vanwege voor de Overheid verrichte diensten, met name controlewerkzaamheden bij de verschillende ministeries en parastatale bedrijven en instellingen. In de loop van het jaar worden voorschotten betaald aan de CLAD en aan het eind van het jaar declareert deze dienst voor werkzaamheden verricht ten behoeve van de Overheid. Achteraf vindt verrekening plaats met de ontvangen voorschotten.

Behalve de betaling vanwege verrichte diensten, worden ook middelen beschikbaar gesteld voor de betaling van salarissen van het personeel en de exploitatiekosten van het bureau. Per eind 2011 en in het

1e halfjaar 2012 is respectievelijk SRD 4.307.000,- en SRD 2.064.000,- betaald vanwege door de CLAD verrichte werkzaamheden en voor exploitatiekosten en salarissen.

Rentes en Aflossingen. Deze beleidsmaatregel heeft betrekking op de aflossing van de staatsschuld en op de betaling van rente op die schuld. In dit geval betreft het zowel binnenlandse als buitenlandse leningen. Aan het eind van 2011 en in het 1^e halfjaar 2012 heeft de Overheid een totaal bedrag van respectievelijk SRD 98.679.000,- en SRD 45.628.000,- gerealiseerd vanwege de aflossing van de staatsschuld en betaling van rente op deze schuld.

Stimulering Private Sector. Deze maatregel is gericht op onder andere de ondersteuning van het woningbouwprogramma en op het leasen van een vliegtuig van de Surinaamse Luchtvaart Maatschappij aan de Regering. Aan het eind van 2011 en in het 1^e halfjaar 2012 heeft de Overheid een totaal bedrag van respectievelijk SRD 39.398.000,- en SRD 5.538.000,- gerealiseerd vanwege de stimulering van de particuliere sector.

Suppletie overheidsbijdrage pensioenfondsen. Gebleken is dat de pensioenpremie die geheven wordt op lonen van overheidswerkers niet voldoende is om de aangepaste pensioenen te betalen. In dat kader heeft de Regering besloten de meerkosten voor haar rekening te nemen. Per eind 2011 en in het 1^e halfjaar 2012 heeft de Overheid respectievelijk SRD 59.214.000,- en SRD 53.936.000,- als overheidsbijdrage overgemaakt naar het Pensioenfonds.

Automatisering, Directoraat Belastingen. De uitgaven die binnen het kader van deze beleidsmaatregel zijn gepleegd waren gericht op het vervangen c.q. upgraden van het automatiseringssysteem van de Inspectie der Directe Belastingen. De vervanging c.q. upgrading omvatte onder andere de aankoop van 101 computers, 30 laptops en 2 gecertificeerde 1800 LPM dotmatrix printers ten behoeve van de Electronic Data Processing (EDP). Per eind 2011 heeft de Overheid een totaal bedrag van SRD 598.000,- uitgegeven vanwege automatisering van het Directoraat Belastingen.

Renovatie kantoorgebouwen en dienstwoningen. In dit kader is onder andere gewerkt aan het uitbreiden van het elektriciteitsvermogen en het verplaatsen van de aansluiting van het Centraal Belastingkantoor aan de Sommelsdijckstraat 27. Ook zijn de dienstwoningen aan de Newalsingstraat 13 en de Girjasinghstraat 10 gerenoveerd. Ten behoeve van de renovatie van kantoorgebouwen en dienstwoningen is per ultimo 2011 SRD 4.000,- gerealiseerd.

Ter financiering van de twee parastatalen, te weten de **Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS)** en de **Stichting Planbureau Suriname (SPS)**, zijn per eind 2011 respectievelijk SRD 5.471.000,- en SRD 6.193.000,- uitgegeven. In het 1^e halfjaar 2012 is respectievelijk SRD 2.915.000,- en SRD 3.088.000,- uitgegeven. Met de gepleegde uitgaven is beoogd deeltaken van het Ministerie, onder andere op het gebied van dataverzameling en planning, die ondergebracht zijn bij deze kerninstellingen, uit te laten voeren.

In het kader van de beleidsmaatregel **Onderhoudscontract ten behoeve van de containerscan** is een onderhoudscontract gesloten met een bedrijf, dat zorg moet dragen voor het regulier onderhoud van de scan. De uitgaven ten behoeve van het onderhoudscontract bedroegen aan het eind van 2011 SRD 856.000,-. In de 1^e helft van 2012 is SRD 222.000,- uitgegeven aan onderhoud van de containerscan.

Onder de beleidsmaatregel **Vervanging en vernieuwing wagenpark** zijn een tiental voertuigen en een personenbus aangeschaft ter vervanging van dienstvoertuigen die reeds zijn afgeschreven of zullen worden afgeschreven. Aan het eind van 2011 is een bedrag van totaal SRD 1.079.000,- uitgegeven ter vervanging en vernieuwing van het wagenpark. In de 1^e helft van 2012 is daartoe een totaal bedrag ad SRD 110.000,- uitgegeven.

In het kader van de beleidsmaatregel **Bijdrage aan partnerschappen** is geparticipeerd in enerzijds de **partnerschappen** betreffende het Suriname Business Forum (SBF) en de Havenraad, die op basis van Publiek-Private Partnerschapsovereenkomsten in het leven zijn geroepen. Anderzijds betreffen de partnerschappen ook de Contributieverplichtingen, voldaan aan UN-organisaties, bijdrage aan PO-Amazone, bijdrage aan overige EU-gefinancierde projecten en een bijdrage aan de Caribbean Regional Information and Translation Institute (CRITI). Het SBF heeft inmiddels haar juridische status verkregen en technische assistentie vindt via de EU plaats. De Suriname Business Centre is ingesteld. De uitgaven in het 1^e halfjaar 2012 ten behoeve van de participatie in partnerschappen bedragen SRD 40.000,-.

HOOFDBELEIDSGBIED Bestuur en Justitie

Het Ministerie van Financiën heeft onder het subbeleidsgebied Bestuur in het kader van het programma Public Sector Reform/hervorming beleidsmaatregelen die bij dit programma zijn ondergebracht uitgevoerd. Het betreft de volgende beleidsmaatregelen:

Capaciteitsopbouw directoraat Financiën. In dit kader is er geïnvesteerd in Human capital middels specifieke opleidingen voor het personeel van het directoraat Financiën. Genoemd kan worden de training van 40 leidinggevendenden in Effectief Middle Management. Dit moet op termijn resulteren in verbetering van de interne bedrijfsvoering en monitoring van het begrotingsproces. Ten behoeve van capaciteitsopbouw voor het personeel van het directoraat Financiën is in het 1^e halfjaar 2012 SRD 21.000,- uitgegeven.

Capaciteitsopbouw directoraat Belastingen. In dit kader zijn belastingambtenaren in de gelegenheid gesteld specifieke opleidingen te volgen om hun kennis te upgraden. Dit moet leiden tot vergroting van de efficiëntie bij de uitvoering van werkzaamheden. Daarnaast is er ook betaald voor accountantsdiensten. Ten behoeve van de capaciteitsopbouw van het directoraat Belastingen is per eind 2011 en in het 1^e halfjaar 2012 respectievelijk SRD 2.189.000,- en SRD 1.204.000,- uitgegeven.

1.2.2 MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

De ontwikkelingsinspanningen in het dienstjaar 2012 via het **Ministerie van Buitenlandse Zaken** op regionaal, bilateraal en multilateraal niveau hebben zich hoofdzakelijk geconcentreerd op de optimale benutting van zowel bilaterale en regionale samenwerkingsverbanden als de relaties buiten de regio. In de posities van respectievelijk Voorzitter van de Caricom voor de periode 1 januari tot 1 juli 2012 en 'outgoing Chairman' in de periode 1 juli 2012 – 1 januari 2012 (in het Bureau van de Caricom), heeft Suriname een aantal concrete successen geboekt en daarmee gestalte gegeven aan het integratieproces in de regio. Daarnaast zijn op het ministerie gerichte acties ondernomen om de interne organisatie institutioneel te

versterken, zodat efficiënter ingespeeld kan worden op mondiale ontwikkelingen. In 2012 heeft het Ministerie tot en met juni ten laste van de beleidsprogramma's een bedrag van ca. SRD 1.722.000,- gerealiseerd. Over het gehele jaar 2011 bedroeg de realisatie ca. SRD 2.650.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Internationaal kader en Buitenlands beleid

BELEIDSGEBIED Ontwikkelingsdiplomatie

Voor wat betreft **Grens- en Buurlanden** is in 2012 verder uitvoering gegeven aan de afspraken die voortgevloeid zijn uit onder andere de Bilaterale Bijeenkomst voor Technische Samenwerking tussen de Republiek Suriname en de Federatieve Republiek Brazilië in september 2008, de daarna gevoerde Multidisciplinaire Technische besprekingen in maart 2009 en de 'follow up' afspraken van oktober 2010.

In 2011 en 2012 is verder uitvoering gegeven aan de samenwerkingsprojecten met **Brazilië**. Overleg is gevoerd met betrekking tot onder andere de geprojecteerde wegverbinding tussen beide landen, alsmede binnen de werkgroep inzake migratie en consulaire aangelegenheden. In de eerste helft van 2012 zijn diverse momenten van overleg geweest met delegaties uit Brazilië. Genoemd kunnen worden onder andere een missie van de onderzoeksinstituten Embrapa en Ipea die in de 2^e kwartaal 2012 besprekingen in Paramaribo gevoerd heeft in verband met door Suriname ingediende projecten aangaande landbouwplanning en industriële trainingen. Uitvoering van bedoelde projecten moet onder andere leiden tot verhoging van de kwalitatieve productie en een verbeterde aanpak van ziekte en ziektemonitoring. In hetzelfde kwartaal is in Paramaribo overleg gevoerd aangaande mogelijke samenwerking op het gebied van sociale projecten, terwijl een Braziliaanse handelsmissie besprekingen heeft gevoerd in verband met de voorgenomen aankoop van voedingsmiddelen. Daarnaast heeft in de eerste helft van het planjaar 2012 de officiële start plaatsgevonden van het project ter uitvoering van de grensopschoning en demarcatie-activiteiten tussen Suriname en Brazilië. Tenslotte hebben Technische besprekingen plaatsgevonden in de eerste helft van het lopend planjaar aangaande Migratie en Consulaire aangelegenheden tussen beide landen.

Als uitvloeisel van diverse overlegmomenten in 2011 tussen Suriname en **Guyana** heeft in het eerste kwartaal van 2012 het staatsbezoek plaatsgevonden van de Guyanese President aan Suriname. Daarnaast heeft de tweede ronde van consultaties plaatsgevonden aangaande Presidential Security and Intelligence Exchange. In het kader van het voornemen van de regering dat Suriname een prominente bijdrage levert in de voedselvoorziening binnen de Caricom, heeft ministerieel overleg tussen Suriname en Guyana plaatsgevonden ter identificatie van een op te stellen gezamenlijke landbouwstrategie.

Met **Frankrijk c.q. Frans Guyana** heeft in de eerste helft van 2012 overleg plaatsgevonden aangaande River Council samenwerkingsinitiatieven en wordt uitvoering gegeven aan de gemaakte afspraken. Het voornemen om de bilaterale samenwerking met Frankrijk te intensiveren heeft geresulteerd in onder meer de opening van de Ambassade van Suriname in Parijs in het 4^e kwartaal 2011. Tijdens de vijfde bijeenkomst van de River Council zijn concrete afspraken gemaakt voor de stimulering van de

samenwerking ter ontwikkeling van het grensgebied met Frans Guyana, waaronder de ordening van de goudsector, de uitbreiding van de vaarfrequentie van de veerboot, het opzetten van een sport- en educatiecentrum te Albina en de voorwaarden waaraan producten moeten voldoen voor export naar Frans Guyana/Europa. De voorgenomen ratificatie van de overeenkomst inzake samenwerking van de politie aan weerszijden van de grens zal ultimo 2012 plaatsvinden.

In het eerste kwartaal 2012 heeft Suriname in Frankrijk de Declaratie aangenomen aangaande de toegang van veilig drinkwater voor een ieder, terwijl ons land eveneens heeft geparticipeerd in de voorbereidende besprekingen van het 6^e Wereld Water Forum. Daarnaast heeft Suriname in het eerste kwartaal van het planjaar 2012 deelgenomen aan de 49^e Parijse Internationale Agrarische tentoonstelling en zijn afspraken gemaakt voor de ondertekening van een intentieverklaring inzake samenwerking op landbouwgebied. Tenslotte worden voorbereidingen getroffen voor de 6^e bijeenkomst van de River Council, die in de tweede helft van het lopend planjaar zal worden gehouden.

Na evaluatie in 2011 van de gemaakte afspraken tijdens de bijeenkomst in het kader van het PETROCARIBE Integrated Fund, de participatie van Suriname in de 1^e Petrocaribe Technische Bijeenkomst, alsmede het in uitvoering nemen van afspraken tijdens de 1^e bijeenkomst van de Gemengde Visserijcommissie **Suriname – Venezuela**, heeft Suriname in het eerste kwartaal 2012 geparticipeerd in de bijeenkomst van de Petrocaribe Steering Committee in Caracas. De Eerste PetroCaribe Technische Bijeenkomst heeft geresulteerd in een concept 'MOU for the Association in General of Commercial and Industrial Activities' tegen de achtergrond van de op te richten Jointventure tussen PDV-Caribe en een Surinaams bedrijf. Ook is een contract getekend tussen PDVSA en Staatsolie voor de aankoop en de levering van olie en olieproducten binnen het PetroCaribe Initiatief; de eerste leveringen hebben bereids plaatsgevonden. In 2012 heeft verdere uitvoering van het Visrokerijproject plaatsgevonden, geheel in overeenstemming met de afspraken tijdens de besprekingen tussen delegaties van de Republiek Suriname en de Bolivariaanse Republiek Venezuela in het kader van het ALBA Fonds.

In het kader van de **Bilaterale betrekkingen** is in de eerste helft van 2012 een investering gepleegd van ca. SRD 411.000,-, terwijl deze over het gehele jaar 2011 SRD 333.800,- bedroeg. De ontplooidde activiteiten passen in het kader van het programma voor optimale benutting van buitenlandse verbanden.

Met **China, India en Indonesië** onderhoudt Suriname traditionele banden en ons land heeft ook in de eerste helft van 2012 acties ondernomen om de mogelijkheden die deze betrekkingen met zich meebrengen, ten volle te benutten. Binnen deze relaties met Indonesië, India en Zuid-Korea vindt de intensivering van de relatie voornamelijk plaats binnen het raamwerk van de Gemengde Commissies.

In de samenwerking met **China** gaat het voornamelijk om uitvoering van grote infrastructurele projecten, de samenwerking in geselecteerde economische sectoren, de voorbereiding van de overeenkomst ter vermijding van dubbele belastingheffing, de mede accreditatie van de Ambassadeur van Suriname in China voor Zuid-Korea, Japan en eventueel Thailand, de visumkwestie met Macau en de ondertekening van een schenkingsovereenkomst. Thans worden voorbereidingen getroffen voor een werkbezoek op ministerieel niveau aan China in het vierde kwartaal van 2012, waarbij diverse afspraken zullen worden gemaakt aangaande samenwerking in diverse voor Suriname relevante sectoren.

In de samenwerking met **India** gaat het onder meer om de implementatie van projecten in het kader van de 4^e kredietlijn alsmede de voorbereidingen voor de implementatie van de vijfde kredietlijn, die voornamelijk zal worden aangewend voor de natte infrastructuur ten behoeve van de rijstsector. Naast de samenwerking op agrarisch gebied, zijn op de gebieden van archiefwezen, standaarden en ijkwezen, migratie met inbegrip van visumregeling en vermindering dubbele belasting, luchtvaart, wetenschap en technologie, diverse voorbereidende acties ondernomen. Ook voorbereidingen om te komen tot universitaire samenwerking zijn in studie.

Voortzetting, uitbreiding en verdieping van de bilaterale relaties met **Japan, Zuid-Korea, Maleisië en Thailand** worden ter hand genomen. Hiervoor zal in eerste instantie het systeem van niet-residerende vertegenwoordiging worden toegepast. De relatie met China, India, Japan en Zuid-Korea weerspiegelt zich in economisch-technische assistentie en culturele samenwerking, waarvan diverse projecten momenteel in uitvoering zijn. Om de bestaande bilaterale relaties met deze landen naar een hoger niveau te brengen, is het aanvragen van mede-accreditering van de Ambassadeurs van Suriname in Jakarta en Beijing bij de regering van Thailand, Maleisië en Japan in studie. Daarnaast bereiden Suriname en Maleisië een overeenkomst voor ter vermindering van dubbele belasting.

In de traditionele samenwerking met **Indonesië** zijn in de eerste helft van 2012 zichtbare acties ondernomen op de gebieden van archivering, waarbij tot implementatie van een eerder getekende MOU wordt overgegaan. Deze heeft betrekking op onder andere capaciteitsversterking op het gebied van beheer van collecties en ander archief materiaal, alsmede documentatie aangaande het cultureel erfgoed en historische werken.

De relaties met landen op het **Afrikaanse continent** zijn hoofdzakelijk bilateraal en voltrekken zich meer binnen het kader van het mechanisme dat ontwikkeld is ter regulering van de samenwerking tussen Afrika en de diasporalanden, waaronder de Caricom-lidlanden. De bilaterale relaties met deze landen worden momenteel voornamelijk gecoördineerd via de Surinaamse Ambassade in **Zuid-Afrika**; nadruk ligt hierbij op het gebied van culturele samenwerking en luchtvaart. Het gaat hierbij onder andere om Nigeria, Ghana, Gambia en Marokko. Daarnaast zijn in de relatie met Ghana afspraken met betrekking tot deelname aan een handelsseminar ter bevordering van de onderlinge handel, terwijl met Marokko een MOU wordt voorbereid aangaande instelling van een Politiek Consultatie Mechanisme en overeenkomsten aangaande visumafschaffing, Handel en Toerisme.

Met het bezoek van onze President aan Equatoriaal Guinee zijn nieuwe impulsen gegeven om de handelsrelaties met landen op dit continent te verdiepen. In de loop van dit jaar zal in de hoofdstad Malabo een Ambassade van Suriname worden gevestigd. De gesloten raamwerkovereenkomst voor economische, wetenschappelijke, culturele, technologische en sociale samenwerking dient als basis voor de sectorministeries, kerninstututen en de particuliere sector voor verdieping van deze relaties.

Suriname is in de 2^e helft van 2012 diplomatieke betrekkingen aangegaan met de Salomon eilanden, die liggen in Oceanië, ten oosten van Papoea-Nieuw Guinea. Banden van vriendschap en samenwerking zullen worden bevorderd op politiek, economisch, cultureel en humanitair gebied.

In 2009 is een Memorandum of Understanding (MOU) getekend tussen **Australië en de Caricom**, waarbij een bedrag van 60 mln Australische dollar ter beschikking is gesteld voor ontwikkelingsprojecten die te maken hebben met klimaatverandering, rampenmanagement, regionale integratie en beurzen. Deze activiteit moet gezien worden tegen de achtergrond van de kandidaatstelling voor een niet-permanente zetel in de Veiligheidsraad voor de periode 2013- 2014, waarbij Australië verzekerd wil zijn van de ondersteuning van de Caricomlidlanden.

Suriname heeft in 2010 een residerend ambassadeur voor de **Republiek Cuba** benoemd. Intensivering van de samenwerking met de Volksrepubliek Cuba heeft in het lopend planjaar plaatsgevonden, met de ondertekening van de intentieverklaring aangaande samenwerking op agrarisch gebied en de participatie aan de Internationale boekententoonstelling op het eiland en aan het Caribisch festival. Gestreefd wordt naar een intensievere samenwerking op het gebied van gezondheidszorg bij de opleiding van artsen, waardoor adequate gezondheidszorg binnen het bereik van alle Surinamers wordt gebracht. Daarnaast is door Cuba assistentie toegezegd bij de opzet van de Regional Sports Academy. Voorts zijn er afspraken gemaakt aangaande de verdere uitbreiding van de samenwerking binnen onder andere de agrarische sector, onderwijs, sport en handel en investeringen.

Concrete samenwerking met **Barbados** op de gebieden landbouw, handel en investeringen, huisvesting, milieu- en marineaangelegenheden, cultuur en sport vindt plaats via de Joint Economic, Technical and Cultural Cooperation Commission, waarvan de tweede gemengde commissievergadering in de 2^e helft van 2012 plaatsvindt te Paramaribo, Suriname.

In het eerste halfjaar van 2012 zijn er met de **Verenigde Staten van Amerika** humanitaire missies uitgevoerd en de samenwerking concentreert zich op de gebieden volksgezondheid, defensie en grensoverschrijdende misdaad. Daarnaast is een nieuwe luchtvaartovereenkomst getekend. Periodiek overleg vindt plaats om te komen tot overeenkomsten aangaande onder andere vermijding van dubbele belasting alsmede investeringsbescherming.

Suriname participeert in het beurzenprogramma van **Mexico**. Verder zijn binnen het samenwerkingsverband tussen Mexico en de Caricom mogelijkheden van technische samenwerking en handelsbevordering bestudeerd voor het sluiten van een bilaterale overeenkomst. Ook worden mogelijkheden van training van gekwalificeerd kader nagegaan. In de 1^e helft van 2012 is een basisovereenkomst inzake Technische en Wetenschappelijke samenwerking getekend ter intensivering van de reeds bestaande diplomatieke relaties.

De samenwerkingsrelatie met **Canada** vindt hoofdzakelijk plaats binnen de relatie Caricom – Canada. Daarnaast zijn particuliere Canadese bedrijven actief betrokken in onder andere de financiële en mijnbouwsector. Mogelijkheden van trainingen en opleidingen voor gekwalificeerd kader worden onderzocht. In de eerste helft van

2012 is diplomatieke interactie geweest tussen Suriname en Canada middels aanbidding van de geloofsbrieven van onze Ambassadeur in de V.S. Geïdentificeerde gebieden van samenwerking zijn vooralsnog de mijnbouwsector, transport en onderwijs.

Met **Nederland** heeft overleg plaatsgevonden aangaande een overeen te komen mantelovereenkomst inzake geclausuleerde inschrijving in het BIG-register voor Surinaamse artsen in het belang van het land van herkomst. Met betrekking tot de toescheidingsovereenkomst moet zowel Nederland als Suriname akkoord gaan met een eventuele opzegging. De relatie tussen Suriname en Nederland is op zakelijke basis. Suriname heeft in het 1^e halfjaar 2011 bilateraal drugsoverleg met Nederland gevoerd, waarbij het Ministerie van Justitie en Politie een trekkersrol vervulde en Buitenlandse Zaken een participerende rol had.

Suriname is in het eerste halfjaar 2011 diplomatieke betrekkingen aangegaan met het **Groot Hertogdom Luxemburg, Montenegro alsmede Bosnië en Herzegovina** ter stimulering van de handelsbetrekkingen.

In de relatie met **België** zijn er 3 lopende stedenbanden, namelijk:

- Stedenband tussen Paramaribo en de Vlaamse Gemeenschap van Brussel
- Stedenband tussen Galibi en Gemeente Koksijde
- Stedenband tussen Para en Leuven

De hieruit voortvloeiende projecten hebben betrekking op drinkwater, verwerking van afvalwater, elektriciteitsproductie met behulp van windenergie, ecotoerisme, uitbreiding sociotoeristisch Vrouwenhuis Worian Uwaponaka en onderwijs. Suriname zal de samenwerking met Vlaanderen verder inhoud geven en uitbreiden op het gebied van o.a. onderwijs (stage/universitaire samenwerking), toerisme en de private sector. Ook in de relatie met het Verenigd Koninkrijk worden de mogelijkheden voor het aangaan van stedenbanden nader bekeken.

In de relatie met **Iran** nemen de volgende samenwerkingsgebieden een voorname positie in, te weten landbouwenducatie, overdracht van agrarische technologie en het stimuleren van de agrarische sector. Afspraken zijn gemaakt voor de export van rijst naar Iran. Suriname heeft een schenking van Iran ontvangen van USD 1,2 miljoen voor aanschaf van tractoren ter bevordering van de rijstproductie in Suriname.

Suriname heeft ook in 2011 en 2012 geparticipeerd in het beurzenprogramma van **Colombia** en de medische behandeling van laag-frequente aandoeningen aan Surinamers voortgezet. Suriname is voorstander van uitbreiding van de samenwerking met Colombia op de gebieden van defensie, landbouw, justitiële samenwerking, onderwijs, culturele integratie, volksgezondheid, energie, handel, mijnbouw, sport, milieu en toerisme. Het werkbezoek aan Colombia in de eerste helft van 2012 moet in dit kader worden gezien.

De samenwerking met **Rusland** concentreert zich hoofdzakelijk op het gebied van justitiële samenwerking, terwijl **Duitsland en Spanje** studiebeurzen hebben aangeboden.

In de relatie met **Turkije** zijn een vriendschaps- en samenwerkingsovereenkomst en een handels- en samenwerkingsovereenkomst in voorbereiding alsmede een regeling ter stimulering en veiligstelling van wederzijdse investeringen.

Ook met **andere Oost-Europese landen** w.o. Georgië, Oekraïne, en Hongarije worden vriendschappelijke betrekkingen onderhouden. Verschillende mogelijkheden voor bevordering van investeringen in de handelsrelatie worden afgetast. De betrekkingen met **Finland** en **Noorwegen** concentreren zich op specifieke gebieden w.o. bosbouw.

In de samenwerking met overige landen in Zuid-Amerika en Centraal Amerika worden gebieden van samenwerking afgetast en geïntensiveerd. Medewerking is verleend aan **Argentinië** voor de opzet van een Ambassade in Paramaribo, terwijl technische assistentie wordt verleend bij de opleiding van diplomaten. Ook de mogelijkheden van ondersteuning van de veeteeltsector worden nagegaan. Intensivering van de samenwerking met **Ecuador** heeft plaatsgevonden met de ondertekening van de MOU ter instelling van het Politiek Consultatie Mechanisme, samenwerking op het gebied van onderwijs en kennisoverdracht. Andere gebieden van mogelijke samenwerking zijn onder andere toerisme, mijnbouw, agrarische productie en culturele samenwerking. Met **Chili** zijn afspraken gemaakt tijdens de Caricom – Chili vergadering, die in de eerste helft van 2012 is gehouden. Deze betreffen onder andere de diplomatenopleiding alsmede ondersteuning bij de exploratieonderzoeken van niet-traditionele mijnbouwproducten, waaronder koper. Suriname staat bevordering van de handelsrelaties met **Nicaragua** voor.

In het kader van de **Multilaterale betrekkingen**, die passen in het kader van het programma buitenregionale verbanden en waarvoor in 2012 tot ultimo juni ca. SRD 371.000,- is besteed, heeft Suriname in dit planjaar actief gepartipeerd in diverse activiteiten van de wereldgemeenschap. Genoemd kunnen worden de Verenigde Naties (VN), het samenwerkingsverband tussen de Europese Unie en Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied (EU – LAC), de Beweging van Niet Gebonden Landen (NAM), de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS), de Caribische Gemeenschap (Caricom), de Associatie van Caribische Staten (ACS), de Organisatie van de Islamitische Samenwerking (OIC), de Unie van Naties van Zuid- Amerika (UNASUR), het Initiatief voor de Integratie van de Regionale Infrastructuur in Zuid-Amerika (IIRSA), de Organisatie van het Verdrag voor Amazonische Samenwerking (ACTO), de samenwerkingsverbanden tussen Zuid-Amerika en de Arabische Liga (ASPA), Afrika (ASA) en het Forum voor Economische Samenwerking tussen Latijns-Amerika en Oost-Azië (FEALAC). Het Ministerie heeft zich ook in 2012 gecommitteerd aan de Millennium Ontwikkelings Doelstellingen (MDG's) op zowel regionaal als mondiaal niveau, ter realisering van deze doelstellingen in 2015. Op verscheidene regionale en internationale fora is dringend aandacht gevraagd voor het vraagstuk van klimaatsverandering, in het bijzonder de compensatie van landen met staande bossen, de zogenaamde High Forestation, Low Deforestation Countries (HLFD), zoals Suriname. Invulling is gegeven aan afspraken gemaakt tijdens de 66^e AVVN. Suriname heeft inmiddels gepartipeerd in de 67^e vergadering in het 3^e kwartaal 2012. De bestedingen in 2011 bedroegen in totaal SRD 1.621.800,-

BELEIDSGEBIED Regionale Samenwerking

Aangaande de **(BI-)regionale betrekkingen**, waarvoor in het planjaar 2012 tot en met juni een bedrag van ca. SRD 899.000,- is besteed, zijn in het haast afgelopen planjaar diverse inspanningen gepleegd. In 2011

bedroeg de totale investering ca. SRD 427.400,-. In dit verband kan verwezen worden naar inspanningen in de Caribische Gemeenschap (Caricom), de Unie van Naties van Zuid- Amerika (UNASUR), de Gemeenschap van Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied, het Initiatief voor de Integratie van de Regionale Infrastructuur in Zuid-Amerika (IIRSA), de Organisatie van het Verdrag voor Amazonische Samenwerking (ACTO), de samenwerkingsverbanden tussen Zuid-Amerika en de Arabische Liga (ASPA) en Afrika (ASA). De rehabilitatie van de Oost-West verbinding en de initiële gesprekken die gevoerd worden in het kader van de bouw van de bruggen over de Marowijne- en de Corantijnrivier worden voortgezet. Aan de ACTO Strategische Agenda 2010-2018 wordt uitvoering gegeven. De vakministeries zijn belast met de technische implementatie, terwijl de politieke coördinatie door BuZa wordt voortgezet.

In maart 2011 werd een diplomaat, belast met UNASUR-aangelegenheden, tewerkgesteld op de Surinaamse Ambassade te Georgetown met het doel stage te lopen op het Pro Tempore Secretariaat van UNASUR (Ministerie van Buitenlandse Zaken Guyana). De nieuwe Secretaris-generaal van UNASUR werd op 9 mei 2011 geïnstalleerd in aanwezigheid van een speciale afgezant van de Minister van Buitenlandse Zaken. Volgens het besluit van de UNASUR Staatshoofden wordt de periode voor het invullen van de functie van Secretaris-Generaal gedeeld tussen Colombia en Venezuela. Het eerste jaar 2011-2012 werd ingevuld door Emma Mejía van Colombia en Ari Rodriguez (Venezuela) komt in het tweede jaar aan bod. Het Pro Tempore secretariaat van UNASUR is vanaf november 2011 aan Colombia toebedeeld.

Suriname participeerde optimaal in de reguliere vergaderingen en Summits welke in **Caricom** verband gehouden werden. Er werden voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd in het kader van de voordracht zijdens Suriname van een kandidaat Secretaris-generaal voor de Caricom. Vanwege de hoge prioriteit die Suriname geeft aan de verrichtingen binnen Caricom, heeft de regering in de tweede helft van 2012 besloten een Ambassadeur te benoemen, speciaal belast met aangelegenheden de Caricom rakende. Op 21 juli 2012 vond de selectie plaats van de nieuwe Secretaris-generaal van de Caricom, Irwin La Rocque, die op 15 augustus 2011 zijn werkzaamheden aanving. De voorbereidingen voor de op te zetten Regional Sports Academy zijn in volle gang. Bovenvermelde activiteiten passen in het kader van het programma **Optimale benutting regionale verbanden**.

Met de instelling van het Onderdirectoraat **Internationale Ontwikkelingssamenwerking en Internationale Handel** op het Ministerie van Buitenlandse Zaken per 1 januari 2011 is ook de coördinatie van de de samenwerking met VN-organisaties opgenomen in de portfolio van het Ministerie. Het Ministerie fungeert als political focal point in de samenwerkingsrelatie met de VN. Tussen januari en juni 2011 hebben de activiteiten met de VN zich geconcentreerd op de uitwerking en voorbereiding van de Annual Working Plans 2011 voor het laatste planjaar van de UNDAF 2008-2011, de voorbereiding van country program documenten voor de verschillende VN-organisaties voor een nieuw financieringsronde 2012-2016, de voorbereiding van een nieuw planningsdocument 2012-2016 met de VN (UNDAF 2012-2016) en activiteiten rondom de lancering van de situatieanalyse van kinderen en kinderrechten in Suriname in samenwerking met de UNICEF.

In het kader van de **OAS-samenwerking** is geparticipeerd in de 42^e reguliere sessie van de Algemene Vergadering van de OAS welke gehouden is in het 2^e kwartaal 2012 in Cochabamba, Colombia. Het

thema van deze vergadering was 'Food Security with sovereignty in the Americas'. Met betrekking tot een te sluiten luchttransportovereenkomst tussen Caricom en Zuid-Afrika is belangstellende lidlanden (Barbados, Jamaica en Suriname) geadviseerd om stappen te ondernemen teneinde te komen tot een bilaterale samenwerking met Zuid-Afrika. De eerste onderhandelingen zullen in Pretoria gehouden worden. De 15^e Japan-Caricom meeting is gehouden in juli 2012, waarbij invulling zal worden gegeven aan het Caricom-Japan Partnership Program.

In de eerste helft van 2012 heeft Suriname geparticipeerd in de ministeriele bijeenkomst van het NAM coördinatiebureau in Sharm El Sheik, Egypte. Deze vergadering had o.a. ten doel het voorbereiden van de 16^e NAM Summit, eind augustus in Teheran, Iran.

Suriname heeft in het 2^e kwartaal 2012 geparticipeerd in de United Nations Conference on Sustainable Development (Rio+20 Conferentie) in Rio de Janeiro, Brazilië.

Suriname geeft thans invulling aan afspraken tijdens de COP17 in het kader van United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC). Daarnaast worden i.s.m. stakeholders voorbereidingen getroffen voor participatie in COP 18, die later in het jaar wordt gehouden.

Suriname is in de eerste helft van 2012 gekozen als lid van het Comité inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten van de Verenigde Naties. De regering streeft in deze eraar Surinaamse staatsburgers in de uitvoerende lichamen van multilaterale organisaties op te doen nemen.

Een Surinaamse delegatie o.l.v. President D. Bouterse heeft actief geparticipeerd in de VI Summit of the Americas, welke in het 2^e kwartaal 2012 is gehouden in Cartagena, Colombia.

Suriname zal in de 2^e helft 2012 participeren in the Joint Parliamentary Assembly binnen de ACP-EU relatie. Daarnaast zal actieve participatie plaatsvinden in de ACP-EU Raad van Ministers bijeenkomsten en meetings van staatshoofden en regeringsleiders.

President Bouterse heeft in zijn hoedanigheid van voorzitter van de Caricom in de eerste helft van 2012 de 23^e Inter-sessional meeting van de Caricom in Suriname voorgezeten. Items die Suriname regaderen, zijn prominent aan de orde geweest, waaronder Economic Jointventures, presentatie van het RSA logo en de eerste RSA cursisten en lancering van de website CYAs.

In het 1^e kwartaal 2012 heeft President Bouterse in zijn hoedanigheid van lid van het Bureau, een bezoek gebracht aan Haïti. Suriname heeft de Ministeriële COFCOR-meeting in de 1^e helft 2012 voorgezeten vanwege ons voorzitterschap in de periode mei 2012-mei 2013.

BELEIDSGEBIED Internationale Samenwerking

Met betrekking tot de Internationale Economische betrekkingen en Handelonderhandelingen heeft in de EU-ACP relatie de revisie van de Cotonou-overeenkomst plaatsgevonden. Gelet op de taakstelling van het Ministerie, zijn in het kader van de ontwikkelingsdiplomatie ook in 2012 initiatieven genomen die moeten leiden tot het bevorderen van economische activiteiten tussen Suriname en derde landen. Deelname aan internationale expo's maakt ook deel uit van de marketingstrategie van Suriname. In dit

kader zijn diverse activiteiten gaande ter voorbereiding van deelname aan internationale beurzen/ expo's over productie en/of cultuur.

BELEIDSGEBIED Migratiebeleid

Met betrekking tot de de implementatie van het beleidsprogramma **Migratie en Personenverkeer** zijn de volgende speerpunten van belang, te weten: versoepeling van het visumbeleid, implementatie van het grensbewakingssysteem, het ontwikkelen van het diasporabeleid, migratieprogramma's en de toetreding tot de Internationale Organisatie voor Migratie. De beleidsprioriteiten die hieruit voortvloeien, kunnen onderverdeeld worden in:

A. Consulaire zaken:

- Herstructurering van de afdeling Consulaire Zaken, waarbij deze afdeling door de Minister van Buitenlandse Zaken is verheven tot een Onderdirectoraat, na goedkeuring van de Raad van Ministers. Dit Onderdirectoraat is ingesteld bij beschikking van 13 januari 2011.
- Verlenen van Visum bij Aankomst (VBA) aan vreemdelingen die geen Surinaamse ambassade of consulaat hebben in hun eigen land.
- Regelmatige afstemming met het Ministerie van Justitie en Politie ten aanzien van versnelde procedures voor bijzondere groepen vreemdelingen die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van Suriname, zoals arbeiders van Dalian, MNO Vervat BV en Staatsolie in het kader van uitbreiding van de olieraffinaderij.
- Voorbereidingen rond de introductie van een toeristenkaart, die in eerste instantie zal gelden voor vreemdelingen van Surinaamse origine en Frans Guyanezen.
- Afschaffing van de visumplicht met Argentinië op basis van het reciprociteitsbeginsel per 6 juni 2011 voor diplomatieke, officiële en nationale paspoorten.
- Onderhandelingen betreffende visumovereenkomsten voor diplomatieke en dienstpaspoorten met Haïti, India, China en Marokko.
-

B. Personenverkeer en Migratie:

- Voorbereidingen in het kader van de implementatie van een geautomatiseerd grensbewakingssysteem voor efficiëntere en effectievere afhandeling van het personenverkeer (Border Control Management System). Dit zal plaatsvinden in samenwerking met alle relevante instanties, waaronder het kabinet van de President (Bureau Nationale Veiligheid) en de ministeries van Justitie en Politie, Financiën en Planning, Defensie en Arbeid Technologische Ontwikkeling en Milieu. Dit project zal bijdragen aan het identificeren van illegale grensoverschrijdende activiteiten, paspoort- en visumfraude, het overschrijden van de visumduur en criminele elementen die Surinaams grondgebied trachten te betreden via de hoofdstations van binnenkomst. Mede gelet op de grote investeringen die gepleegd worden, wordt migratie in de visie van de regering gezien als een instrument voor ontwikkeling, meer op het stuk van de arbeidsmigratie. Met het oog hierop heeft het ministerie in het 3^e kwartaal

2012 een Migratie-workshop gehouden aangaande de bescherming voor migranten, asielzoekers, vluchtelingen en slachtoffers van mensenhandel. Geparticipeerd wordt door vertegenwoordigers van relevante diensten.

- Herstarten van overleg aangaande terugname van wederzijdse onderdanen. Dit overleg vloeit voort uit de Memory of Understanding tussen het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Nederlandse Ministerie van Justitie en Politie. Overleg is nodig om te komen tot een duurzame en verantwoordelijke oplossing van de gerezen problematiek betreffende het terugnemen van wederzijdse onderdanen.
- Voorbereidingen in het kader van de toetreding tot de Internationale Organisatie voor Migratie in samenwerking met alle relevante actoren: Ministerie van Justitie en Politie, Ministerie van Arbeid Technologische Ontwikkeling en Milieu en Ministerie van Binnenlandse Zaken. In dit verband zijn gesprekken gevoerd met de IOM Representative for North America and the Caribbean.

HOOFDBELEIDSGBIED Economie

BELEIDSGBIED Macro-economische uitgangspunten

Ten aanzien van **Beleidsonderzoek en Planning** is in 2011 een investering gepleegd van SRD 267.000,-, terwijl in 2012 tot en met juni ca. SRD 41.000,- is uitgegeven. Gebruik is gemaakt van diverse trainingsmogelijkheden in het buitenland, waaraan gekwalificeerd kader van diverse ministeries hebben deelgenomen.

1.2.3 MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Van het gebudgetteerd bedrag ad. SRD 54.262.000,- voor beleidsprogramma's over het dienstjaar 2011 heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken ca. SRD 33.589.000,- (61.9 %) besteed. De ontwikkelingsinspanningen van dit Ministerie hebben in het eerste halfjaar van 2012 geresulteerd in een besteding van ca. SRD 16.154.615,- (9.9%) van het geraamd bedrag ad. SRD163.300.000,-. De inspanningen werden onder meer gepleegd in de programma's: Onderstanden, Aanpassing en inventaris Regeringsgebouw, Institutionele versterking C.I.V.D Renovatie en uitbreiding Hoofdkantoor Binnenlandse Zaken en Institutionele versterking Rekenkamer.

BELEIDSGBIED Bestuur

In de eerste helft van 2012 bedroegen de uitgaven voor het programma **Institutionele Versterking Rekenkamer** ca. SRD 162.140,- en betroffen de aanschaf van één terreinwagen voor de uitvoering van controlewerkzaamheden en een in het buitenland verzorgde audittraining voor enkele personeelsleden.

Met de besteding van ca. SRD 94.150,- in de eerste helft van 2012 aan het programma **Overheidspersoneelsbeleid** is de landsdienarentelling 2011-2012 uitgevoerd en is een werkgroep

ingesteld voor het treffen van voorbereidingen in het kader van de transformatie van het onderdirectoraat Personeelsbeleid naar een directoraat Human Resource Management.

Enkele activiteiten binnen het programma **Pre- en Postelectorale activiteiten** zijn: het in centraal beheer en bewaring opslaan van verkiezingsdocumenten, het plaatsen, vernieuwen en vervangen van straatnaamborden conform internationale standaarden en de aanmaak van ID-kaarten met behulp van de mobiele unit. In 2011 bedroegen de bestedingen SRD 985.000,-, maar in het eerste halfjaar zijn er geen uitgaven geregistreerd.

Tot de realisaties van het programma Centraal Bureau voor Burgerzaken (CBB) behoren onder meer: de eerste fase van de opschoning van het geautomatiseerde bevolkingsbestand, voorbereiding tot de opzet en inrichting van de afdeling Planning en Ontwikkeling, overdracht van en verhuizing naar het nieuw kantoorpand Bureau voor Burgerzaken (BvB)-Lelydorp en voorbereiding van de ingebruikname van het compleet gerenoveerde BvB-Kwatta. In de eerste helft van 2012 zijn er geen bestedingen geregistreerd, terwijl de uitgaven in 2011 SRD 530.000,- bedroegen.

Met de aanschaf van vakliteratuur en de installatie van de commissies; Wijziging Aanwijzingen voor de Regelgevingstechniek en Vergroting Toegankelijkheid Vonnissen zijn er in het eerste halfjaar 2012 evenmin uitgaven geregistreerd ten laste van het programma **Management Regelgeving**. In 2011 bedroegen de bestedingen SRD 84.000,-.

BELEIDSGEBIED Communicatie en Informatie

Binnen het programma Voorlichting is de gelijknamige afdeling opgegaan in een Communicatie Unit om alle voorlichtingsactiviteiten van het Ministerie van Binnenlandse Zaken te coördineren. Door deze unit worden de mediaproducties met betrekking tot de verschillende beleidsgebieden van het ministerie, waaronder het CBB geproduceerd. Na renovatie van de benedenverdieping van het gebouw aan de Combéweg werd voornoemde unit aldaar gehuisvest. In 2011 bedroegen de uitgaven SRD 518.000,-, terwijl er in de eerste helft van 2012 geen bestedingen zijn geregistreerd.

Het programma Informatie Technologie (IT) Binnenlandse Zaken omvat onder meer het automatiseren van het administratiefrechtelijk verkeer, beheer en opslag van het landsdienarenbestand, evenals de data van onderstandgenietenden en digitalisering en digitaal publiceren van de Staats- en Advertentiebladen van Suriname. In 2011 bedroegen de uitgaven SRD 112.000,-, maar in het eerste halfjaar 2012 zijn er geen bestedingen geregistreerd.

BELEIDSGEBIED Cultuur

Enkele activiteiten binnen het programma **Nationaal Archief Suriname** (NAS) zijn: verzorging van een cursus ter professionalisering van de dienstverlening en plaatsing van een borstbeeld van de historicus André Loor naast het NAS. De uitgaven bedroegen in de eerste helft van 2012 ca. SRD 24.722,- en in 2011 SRD 1.359.000,-.

Tot de realisaties van het programma **Eredienst** behoren onder meer: viering Wereldreligiedag 2012, voorbereiding gids Religieuze Wegwijzer-2, uitbouw bestand religieuze organisaties en het werven van twee personeelsleden ten behoeve van de sectie Diversiteitsonderzoek en Planning. In het eerste halfjaar zijn er geen bestedingen geregistreerd, terwijl de uitgaven in 2011 SRD 50.000,- bedroegen.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

In de eerste helft van 2012 werden onder meer de volgende realisaties geboekt binnen het programma Genderbeleid: het maken en uitzenden van gendergerelateerde mediaproducties; viering van de Internationale Dag van de Vrouw door het houden van een workshop huiselijk geweld in Nickerie, het vergroten van het genderbewustzijn middels het opknappen van vrouwenmonumenten, het betonen van respect en waardering aan seniore burgers voor hun verdiensten en het ondersteunen van de gendergerichte activiteiten van NGO's. De bestedingen bedroegen SRD 30.437,- en in 2011 SRD 99.000,-. Aan onderstandgenietenden is in het eerste halfjaar SRD 13.879.252,- uitgegeven via het programma Onderstanden, de zogeheten Bijdrage aan huishoudens. In 2011 bedroegen de uitgaven SRD 26.168.000,-.

BELEIDSGEBIED Interne Veiligheid

Ter versterking van de Centrale Inlichtingen en Veiligheidsdienst is in het eerste halfjaar SRD 597.975,- uitgegeven voor uitbreiding van het wagenpark binnen het programma **Institutional Strengthening C.I.V.D.**

BELEIDSGEBIED Externe Veiligheid

Op Regeringsniveau is besloten het programma **Opzet Kustwacht**, dat valt binnen het beleidsgebied **Externe Veiligheid** administratief te plaatsen onder het Ministerie van Binnenlandse Zaken bij het gelijknamig directoraat. In de eerste helft van 2012 zijn er geen bestedingen geregistreerd.

BELEIDSGEBIED Infrastructuur

Middels minimale aanpassingen aan het Regeringsgebouw worden bepaalde ruimten gedeeltelijk heringericht, opgeknapt, geschilderd en voorzien van de nodige kantoorinventaris. De bestedingen aan het programma **Gebouwelijke aanpassingen en inventaris Regeringsgebouw** bedroegen in 2011 SRD 2.663.000,- en in de eerste helft van 2012 ca. SRD 1.066.866,-.

Binnen het programma **Inrichting en accommodatie DNA fracties** wordt voorzien in de nodige kantoorinventaris ten behoeve van de 51 parlementsleden. In het eerste halfjaar van 2012 zijn geen uitgaven geregistreerd.

In de eerste helft van 2012 is van het geraamd budget ad. SRD 745.000,- voor het programma **Renovatie en uitbreiding gebouwen hoofdkantoor Binnenlandse Zaken** SRD 299.073,- besteed aan het creëren van zowel werk- als klantvriendelijke kantooruimtes door de technische dienst van het Ministerie. In 2011 bedroegen de bestedingen SRD 252.000,-.

1.2.4 MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VOLKSONTWIKKELING

De inspanningen van het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling zijn in 2012 gericht op de ontwikkeling van het hoofdbeleidsgebied **Onderwijs, Wetenschap en Cultuur**. Deze inspanningen hebben voor de eerste helft van het planjaar 2012 geresulteerd in een besteding van ca. SRD 30.274.000,-.

In het kader van **Onderwijs** is de bereikbaarheid verbeterd middels onder andere renovatie en bouw van onderwijsfaciliteiten, continuering van subsidie aan diverse instellingen die onderwijs en educatie verzorgen en bijdragen aan instellingen en huishoudens. De kwaliteit van het onderwijs is verbeterd middels bijscholing van leerkrachten, ontwikkeling van curricula en vroege kinderstimulering. Tot en met juni is gerealiseerd SRD 30.154.000,-.

Binnen **Cultuur** is het bewustwordingsproces voor wat betreft kunst en cultuur, verder gestimuleerd middels onder andere bijdragen aan instituten en organisaties die muziek en ander kunst- en cultuuronderwijs verzorgen. Ook zijn de reguliere specifieke culturele activiteiten georganiseerd, onder andere viering van nationale feestdagen, het opzetten van exposities, culturele manifestaties en teken- en andere creatieve cursussen. Reeds is gestart met de voorbereidingen van Carifesta XI, dat in 2013 in Suriname wordt gehouden. Voor Cultuur bedroegen de realisaties SRD 120.000,-.

HOOFDBELEIDSGBIED Onderwijs, Wetenschap en Cultuur

BELEIDSGBIED Onderwijs

Met betrekking tot de maatregel **Nieuwbouw, rehabilitatie en renovatie van scholen en woningen** is in 2011 SRD 18.000.000,- aan investeringen gepleegd. De renovatie- en schilderwerkzaamheden aan schoolgebouwen van het VOS, VOJ en basisonderwijs zijn in 2012 op diverse lokaties voortgezet. Voorts wordt gewerkt aan de bouw van nieuwe schoollokalen en dienstwoningen in Paramaribo, randdistricten en het Binnenland. In dit kader kan vermeld worden de oplevering van een VOS-scholencomplex te Commewijne en Atjoni en VOJ-scholencomplex te Atjoni en Stoelmanseiland.

Ook in dit planjaar is **subsidie verstrekt aan instellingen**, die onderwijs en educatie verzorgen. Bijzondere aandacht wordt besteed aan instellingen die zich richten op kinderen met leerproblemen en een handicap. Het gaat om Bijzonder Lager Onderwijs, Bijzonder Nijverheidsonderwijs, Scheepvaartschool, Buitengewoon Onderwijs, Christelijk Pedagogisch Instituut, Stichting Dierentuin, Medische Zending, Parima, Stichting Kennedyschool en Mythyschool. De financiële bijdrage betreft voornamelijk het dekken van personeelskosten via de maandelijkse kredietopening. Van januari tot en met

juni 2012 is totaal aan subsidie verstrekt SRD 29.529.000,-. In 2011 bedroeg de totale uitgekeerde subsidie SRD 118.640.000,-

Ook zijn **Bijdragen aan huishoudens** gerealiseerd, waarbij het gaat om bijdragen in de kosten van levensonderhoud voor studenten, die in aanmerking komen voor een studiebeurs. Voor de eerste helft van 2012 is SRD 625.000,- gerealiseerd. In 2011 bedroeg het gerealiseerd bedrag SRD 2.000.000,-.

Met betrekking tot het project Nationaal **Orgaan voor Accreditatie (NOVA)** is in 2011 SRD 300.000,- besteed. De wet NOVA is reeds goedgekeurd door de Nationale Assemblée en afkondiging heeft reeds plaatsgehad. De Commissie Implementatie Wet NOVA heeft voorbereidende activiteiten uitgevoerd ter operationalisatie van voornoemd orgaan, zoals het instellen van een accreditatieraad in juni 2011 en het opzetten en bemensen van een accreditatiebureau. Doel is kwaliteitsbewaking en verbetering van het hoger onderwijs in Suriname. Vanwege gebrek aan beschikbare middelen is stagnatie opgetreden in de uitvoering van de geplande activiteiten. In 2012 is het gebouw NOVA in gebruik genomen en is het proces van aantrekken van personeel van start gegaan. Gewerkt wordt aan de opzet van kwaliteitszorgsystemen voor Hoger Onderwijsinstellingen en de opstelling van instrumenten en richtlijnen voor interne kwaliteitscontrole en zelfevaluatie. Ook de launch van NOVA heeft plaatsgevonden. Met betrekking tot de accreditatie van de opleiding Petroleum Geologie is het adviesrapport opgesteld en wordt het accreditatiebesluit nog dit jaar genomen door de Raad. Voorts zijn er 2 aanvragen voor accreditatie ingediend. Het ontwikkelen van accreditatiekaders ten behoeve van het Hoger Beroepsonderwijs en Wetenschappelijk Onderwijs is in progressie. Hiertoe worden interne en externe deskundigen geraadpleegd, workshops georganiseerd en formats ontwikkeld voor de diverse producten. Ook wordt gewerkt aan de Terms of Reference in verband met de wijziging van Wet NOVA en concept Wet Hoger Onderwijs.

Ter vergroting van de effectiviteit van het onderwijs is uitgevoerd het project **Ondersteuning voor verbetering van Basisonderwijs (BEIP)**. Doel is verbetering van de kwaliteit en interne efficiëntie van het basisonderwijs. Binnen dit project is het spelwerkplan voor de leerjaren 1 en 2, voorheen Kleuter A en Kleuter B, aangepast en geïntroduceerd. Een belangrijke activiteit daarbij is het trainen van alle leerkrachten. Bij het 8-jarig basisonderwijs zijn de 2 jaren van het kleuteronderwijs toegevoegd aan het 6-jarige Glo. De vernieuwing van de didactiek en methodiek is gericht op het bevorderen van het interactief onderwijs, waarbij aandacht wordt besteed aan de ontwikkeling van de communicatieve vaardigheden van het kind. De uitgaven bedragen in 2011 SRD 150.000,-. Dit project BEIP1 wordt in 2012 afgerond en thans worden voorbereidingen getroffen voor het tekenen van een tweede leningovereenkomst tussen de Overheid en de Inter-American Development Bank voor BEIP 2. Binnen BEIP1 is over de algehele uitvoeringsperiode onder andere gerealiseerd: revisie van het curriculum voor de leerjaren 1 tot en met 3; curriculum raamwerk voor leerjaren 1 tot en met 8; renovatie van 55 scholen; bouw van 10 opleidingscentra voor leerkrachten; trainen van stakeholders binnen het onderwijs; voorzien in studieboeken en –materiaal en de opzet van EMIS (Education Management Information System).

In het kader van Curriculumontwikkeling is voorts ten behoeve van het **Basisonderwijs** voor het vak Engels de methode voor het 6^e leerjaar geïntroduceerd, waarbij de leerkrachten ook zijn getraind. Ook vond de revisie plaats van de rekenmethode voor leerjaar 1 tot en met 3.

Door de **ECD-unit Suriname** zijn activiteiten uitgevoerd, gericht op het ruimer bekendheid geven omtrent het belang van ECD en een kindvriendelijke leeromgeving. De uitgaven bedragen voor 2011 SRD 250.000,-. Via de **ECD-website** wordt de toegang tot informatie over het ECD-gebeuren in Suriname vergroot. Voorts vindt de uitgave van het **ECD-magazine** regelmatig plaats.

In het kader van **Verbetering onderwijs binnenland** zijn ter vergroting van de kansen op vervolgonderwijs de internaten te Atjoni en Stoelmanseiland opgeleverd, die het komend jaar in gebruik worden genomen. Via de nucleuscentra te Albina en Brokopondo worden leerkrachten bijgestaan in de uitvoering van hun taken.

Binnen de maatregel **Activiteiten i.s.m UNICEF** is het project **Schoolmapping** in uitvoering. In het Boven Suriname gebied vindt dataverzameling plaats over factoren die van invloed kunnen zijn op het onderwijs. Naast materiële en fysieke worden ook inhoudelijke aspecten van het onderwijs in kaart gebracht. Doel is verbetering van het onderwijs middels gerichte acties.

De maatregel **Schoolvoeding** is in oktober 2008 gestart met een pilot op de Glo-scholen in de districten Paramaribo, Commewijne, Para en Nickerie. In 2011 en 2012 is dit project voortgezet, waarbij behoeftige kinderen uit alle tien districten, na selectie in aanmerking kwamen voor voeding. Voor 2011 is aan bestedingen genoteerd SRD 10.000.000,-.

Met betrekking tot **Basic life skills (BLS)** bedragen de uitgaven in 2011 SRD 100.000,-. De activiteiten zijn in 2012 voortgezet en betreffen de ontwikkeling en implementatie van BLS-handleidingen. Doel is kinderen binnen het formeel en niet-formeel onderwijs vaardigheden bij te brengen voor het ontwikkelen van een gezonde leefstijl.

In het kader van **Ouderparticipatie** vond de instelling van de Unit Ouderparticipatie in Suriname (OSU) plaats. Doel is de betrokkenheid van ouders bij het schoolgebeuren en de opvoeding van hun kinderen te vergroten.

Binnen de maatregel **Vernieuwing onderwijsstelsel en verbetering kwaliteit** van het onderwijs zijn in 2012 voorbereidende activiteiten uitgevoerd. Een boekenbeurs is gehouden waarbij 8 uitgeverijen de bij hun beschikbare leermiddelen hebben gepresenteerd. Op basis hiervan heeft een voorselectie plaatsgehad, waarna het materiaal wordt bestudeerd en aangepast aan de Surinaamse situatie.

In 2012 is gestart met **Naschoolse opvang/vorming** van leerlingen op diverse scholen. De opvang bestaat uit onder andere recreatiemogelijkheden, huiswerkbegeleiding, extra-activiteiten ter ondersteuning en begeleiding van kinderen na school en een warme maaltijd.

In 2011 is aan de **Anton de Kom Universiteit van Suriname** ten behoeve van personeelskosten en een deel van de exploitatiekosten subsidie verstrekt ten bedrage van SRD 50.000.000,-. In voornoemde periode is aan de **Stichting Polytechnic College** aan subsidie uitgekeerd SRD 1.500.000,-. Voor de eerste helft van 2012 is het gerealiseerd bedrag nog niet geadmistreerd.

Aan **Studielening voor hoger onderwijs in Suriname** is in 2011 uitgegeven SRD 11.000.000,-. Doel is het opzetten van een nieuw studiefinancieringssysteem, waarbij personen in de gelegenheid worden gesteld middels een lening hun studie te bekostigen. In 2009 is een fonds Studiefinanciering Suriname bij

staatsbesluit ingesteld. In de opstartfase komen voorsnog de studenten van de voltijdse dagopleidingen van de Anton de Kom Universiteit van Suriname en het Instituut voor de Opleiding van Leraren in aanmerking.

Beleidsgebied Cultuur

Binnen het beleidsprogramma **Subsidie** worden instituten en organisaties ondersteund die het bewustwordingsproces helpen stimuleren bij burgers wat betreft kunst en cultuur. Deze instituten en organisaties zijn veelal gericht op het verzorgen van muziek en ander kunst- en cultuuronderwijs. Ook wordt een bijdrage geleverd aan het bewaren en conserveren van de Surinaamse historie voor het nageslacht. Per medio 2012 is de subsidieaanvraag van Stichting

Surinaams Museum in proces en zal de subsidie van Naks gemeenschapscentrum, Cultureel Centrum Suriname en Volksmuziekschool en Stichting Nationale Volksmuziekschool Suriname (NVMS) in de 2^e helft van 2012 worden voldaan. In 2011 is totaal aan subsidie aan deze instellingen uitgekeerd SRD 150.000,-.

Met betrekking tot subsidie aan overige **niet-commerciële instellingen en instanties** is voor 2011 gerealiseerd SRD 100.000,-. Per ultimo juli 2012 is reeds SRD 95.500,- verbonden ten behoeve van Stichting ter bevordering van Kunst en Cultuur, Schrijversgroep 77, Toneelgenootschap Thalia, Stichting Gebouwd Erfgoed en een muziekkamp van de NVMS. De geregistreerde realisaties bedragen voor de eerste helft van 2012 SRD 20.000,-.

Ook in 2012 is uitvoering gegeven aan het beleidsprogramma **Reguliere specifieke culturele activiteiten**. Per ultimo juli 2012 zijn de beschikbare middelen verbonden aan de volgende activiteiten en organisaties: Suriname Handicraft Festival, Nickerie beurs, Voorbereiding organisatie Carifesta en Inter Guiana Cultural Festival. Laatstgenoemd festival is in 2011 door Suriname geïnitieerd tijdens de OAS Year of Culture met participatie van Suriname, Guyana en Frans Guyana. Doel is de culturele uitwisseling tussen kunstenaars en artiesten van de Guyana's te bevorderen en de onderlinge vriendschapsband te versterken. Dit festival wordt jaarlijks in een van de Guyana's georganiseerd. Voor 2011 is in totaal gerealiseerd SRD 433.000,-.

De realisaties van de maatregel **Voorbereiding en deelname Carifesta** bedragen voor 2011 SRD 71.000,-. De vergadering van Cultuurdirecteuren (Regional Cultural Committee) van de Caricom is in 2011 in Suriname gehouden. Op de agenda stond onder ander de organisatie van Carifesta XI door Suriname in 2013, waarbij de Hosting Proposal van Suriname gepresenteerd en besproken werd. Dit voorstel is wederom op de Regionale Vergadering van Cultuurministers (COHSOD) aan de orde geweest. Met de installatie van een Host Country Management Team in juni 2012 door de President is formeel een aanvang gemaakt met de voorbereidingen. Dit team wordt actief ondersteund door het Carifesta Bureau binnen het Directoraat Cultuur.

Het thema van Carifesta XI is Culture for Development: Celebrating our diversity and promoting the central role of culture in economic, social and human development.

Ten behoeve van het **Opzetten van landelijke kunst en nijverheidsprojecten en een permanente expositie voor craft- en textielproducties** is in 2011 besteed SRD 80.000,-. De bouw van de craft expositie in de Palmentuin is reeds afgerond en gestart is met de inrichting. Voorbereidingen worden getroffen voor organisatie van de Suriname Handicraft Festival & Competition in de 2^e helft van 2012. Dit festival voorziet in de behoefte van de doelgroep hun creaties zichtbaar te maken en heeft bijgedragen aan de verbetering van de kwaliteit van de producten.

In de eerste helft van 2012 zijn de middelen van de maatregel **Exploitatie bijzondere commissies en/of stichtingen** van SRD 50.000,- reeds verstrekt aan de Stichting Joden Savanna en Stichting ter Bevordering van de Journalistiek. In 2011 was SRD 80.000,- besteed.

In verband met de **Landelijke viering hoogtij/feestdagen** is in 2011 in totaal SRD 99.000 uitgegeven. In 2012 zijn reeds uitgevoerd activiteiten rond de herdenking van de Afschaffing van de Slavernij op 1 juli, waarbij een bedrag van SRD 62.000,- is verbonden. Het restant bedrag wordt aangewend voor de viering van de 38ste jaardag van de Onafhankelijkheid van Suriname.

Binnen de maatregel **Kunst en Cultuureducatie** is in samenwerking met het Directoraat Onderwijs in het kader van de leerplanontwikkeling voor de basisscholen gewerkt aan leerlijnen voor het vak Kunst- en cultuureducatie voor de onderbouw. Doel is de Surinaamse jeugd respect en waardering bij te brengen voor de in Suriname aanwezige culturen en daarmee natievorming te bevorderen.

Binnen de maatregel **Ondersteuning Cultureel Centra Districten** zijn in de districten Para en Wanica dependances van Cultuur opgezet en activiteiten uitgevoerd.

In 2008 is de **Stichting Openlucht Museum Nieuw Amsterdam** opgericht en is het beheer van het openluchtmuseum in Commewijne formeel aan deze stichting overgedragen. Op basis van het rehabilitatie- en exploitatieplan en een hernieuwde museumvisie, is met medefinanciering van donoren in uitvoering het meerjarenbeleidsactieplan. De subsidie ten bedrage van SRD 50.000,- is per ultimo juli 2012 verstrekt.

Aan Kunst- en Cultuurvoorlichtingsprogramma's is in 2011 SRD 100.000,- besteed. Deze programma's belichten de culturele diversiteit van de Surinaamse samenleving en markante persoonlijkheden die hun sporen hebben verdiend op cultureel gebied.

In het kader van de maatregel **Monumentenzorg** is in 2011 SRD 36.000,- aan uitgaven geregistreerd. Thans worden gesprekken gevoerd met de verschillende instanties om mogelijkheden te creëren ter tegemoetkoming in het onderhoud van monumentale panden. Met de afdeling Bouwkundige Werken van het Ministerie van Openbare Werken wordt gewerkt aan een integraal programma voor onderhoud en gebruik van staatsmonumenten. De zorg in de districten is geïntensiveerd, waarbij meer dan 20 monumenten worden beschreven. Voorts is het Management Plan Paramaribo World Heritage Site voltooid. Dit plan is een vereiste van de UNESCO en dient voor een duurzaam beheer van de historische binnenstad Paramaribo, welke in 2002 op de werelderfgoedlijst is geplaatst.

1.2.5 MINISTERIE VAN SPORT- EN JEUGDZAKEN

De inspanningen van het Ministerie van Sport- en Jeugdzaken zijn in 2012 gericht op de ontwikkeling van het hoofdbeleidsgebied **Welzijn** met als gebieden Sport en Jeugd. Deze inspanningen hebben voor de eerste helft van het planjaar 2012 geresulteerd in een besteding van ca. SRD 2.690.000,-.

In het kader van **Sport** zijn de investeringen gericht geweest op het stimuleren van de sportbeoefening, inclusief recreatiesport en bewegingsrecreatie. Onder andere zijn sportevenementen ontplooid op buurt- en georganiseerd niveau, is deelgenomen aan nationale en internationale wedstrijden en zijn accommodaties verbeterd. Ook heeft deskundigheidsbevordering plaatsgevonden middels kadertrainingen. Aan de georganiseerde sport is ondersteuning verleend bij de uitvoering van jaarprogramma's, deelname aan regionale en internationale meetmomenten, trainingen alsook carrièreplanning met het doel de sport verder te professionaliseren. Binnen dit subgebied is reeds geïnvesteerd SRD 1.799.000,-.

In de ontwikkeling van de **Jeugd** is voorzien middels onder andere training, onderzoek en naschoolse activiteiten, waaronder studie- en huiswerkbegeleiding. Tevens zijn geïnitieerd projecten met als doel terugdringing van jeugdwerkloosheid, waaronder vaktraining voor schoolverlaters en stimulering van het ondernemerschap en zelfwerkzaamheid. Om de participatie van jongeren te bevorderen zijn inspanningen gepleegd voor de instandhouding en uitbouw van het Jeugdparlement. In de eerste helft van 2012 is via voornoemde jeugdprogramma's geïnvesteerd SRD 891.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

Beleidsgebied Sport

In het kader van de maatregel **Intensievere aanpak van de Recreatiesport, de Jeugdsport en Bewegingsrecreatie** zijn landelijk **Schoolsportevenementen** georganiseerd in samenwerking met het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling in met name atletiek, slagbal, voetbal, volleybal, basketbal en zwemmen. Wat het Glo-zwemmen voor de 4^e klassen betreft worden de examens afgenomen in de districten Wanica, Commewijne en Nickerie. Deze evenementen hebben weer talenten opgeleverd voor de IGS-spelen. **Buurtsport** is het gehele jaar in uitvoering in de verschillende districten, waar competities worden afgewerkt in voetbal, slagbal, atletiek, volleybal en basketbal. Aan het eind van het jaar vindt de landelijke finale plaats in Paramaribo.

Binnen de **Pupillen Aspiranten Sport (PAS)** wordt voor het onderdeel voetbal een pilot uitgevoerd in de districten Marowijne, Commewijne, Nickerie en Wanica. Er is reeds een aanvang gemaakt met de competitie te Moengo. De organisatie ligt in handen van de in de districten aangestelde sportvertegenwoordigers van het Ministerie van Sport en Jeugdzaken en vindt voor de talentbegeleiding en –ontwikkeling in samenwerking met de INS plaats.

De **Vakantiesportactiviteiten** die landelijk in de grote vakantie worden georganiseerd, zijn voor 2012 reeds in voorbereiding. De **Volksspelen** hebben een landelijk karakter en zijn in het buurtsportprogramma

geïncorporeerd. Ook komen ze aan de orde in de gehele vakantieperiode en in de buurtcentra. In alle vakantiecentra wordt aandacht besteed aan de Fositen Prey. De realisaties voor 2011 bedroegen SRD 1.408.000,-.

Binnen de maatregel **Bouw, civieltechnische en logistieke activiteiten** zijn verschillende activiteiten in uitvoering op het gebied van de landelijke renovatie jeugd- en sportaccommodaties, buurtcentra en speeltuinen; inzetten van transport, landelijke renovatie projecten Sportzaken, noodzakelijke renovatie en inrichting van kantoren en dienstwoningen. Onder andere zijn werkzaamheden verricht aan het zwembad te Van Pettenpolder in Nickerie, het W.B. Axwijck sportcentrum en gebouwen van Ministerie van Sport en Jeugdzaken. Voorts is er gewerkt aan de uitbreiding van het wagenpark en zijn 10 organisaties ondersteund bij de aankoop van materiaal en aanleg van sportfaciliteiten (aanleg atletiekbaan Yellow Birds en Roda 54). Reeds zijn voorbereidingen getroffen voor de bouw van multifunctionele sportcentra in de districten en de bouw van een centrale huisvesting voor het ministerie van Sport- en Jeugdzaken. In 2011 bedroegen de realisaties SRD 5.722.000,-. In de eerste helft 2012 is reeds gerealiseerd SRD 545.000,-.

Binnen de maatregel **Ontwikkeling van het Sport- en Jeugdbeleid middels Onderzoek, Informatievoorziening en Deskundigheidsbevordering** is een aantal activiteiten voortgezet. Topsportbevordering heeft plaatsgevonden middels het aantrekken van buitenlandse trainers en breedtesportontwikkeling voor met name de districten en het binnenland. Het project Inzet Cubaanse trainers wordt gecontinueerd. De Marwina Invitational is georganiseerd en de talenten uit het Cubaans project hebben succesvol daaraan deelgenomen. Momenteel is de Brokondo pupillen meerkamp invitationals in uitvoering. Voorts is kader getraind op het gebied van scouting van talent.

Dit kader wordt ingezet in voornamelijk de districten en het binnenland. De opleiding Recreatiesportleider-A is afgerond en de opleiding van buurtkader wordt binnenkort afgerond. Op het gebied van de **Informatievoorziening** vindt het verzamelen en conserveren van sport- en jeugd materiaal plaats. Het project Es en Je Radio actief televisieproducties gericht op actuele onderwerpen is gecontinueerd. Voor het planjaar 2011 is gerealiseerd SRD 1.993.000,-.

Ook is via de maatregel **Subsidie aan sportorganisaties en andere instellingen** ondersteuning verleend aan de buurt-, jeugd- en wedstrijd sportontwikkeling met het doel de sport in Suriname te professionaliseren. Niet alleen is er groei in het aantal deelnemers aan sport- en bewegingsactiviteiten, maar steeds meer organisaties en groepen nemen initiatieven die in lijn zijn met het sportbeleid. Het subsidiebedrag is hierdoor te laag gebleken. Meer sportbonden breken internationaal door en hebben daardoor grotere behoefte aan ondersteuning. Dit is vooral het geval bij de individuele sporten. Deze maatregel wordt in samenhang met de maatregelen Topsport en INS uitgevoerd om op effectieve wijze het talent van de individuele sporter te ontwikkelen. In 2011 is in totaal aan subsidie verstrekt SRD 1.245.000,-. In de eerste helft van 2012 zijn 70 organisaties in aanmerking gekomen voor subsidie en is reeds gerealiseerd SRD 954.000,-.

De **Inter Guyanese Spelen (IGS)** van 2011 zijn voor Suriname wederom succesvol geweest daar Suriname als winnaar is uitgeroepen van dit evenement. De uitgaven voor 2011 bedroegen SRD 800.000,-. Deze spelen worden gezien als effectief meetmoment voor studenten onder de negentien jaar. Voor 2012

heeft het eerste deel geen voortgang gehad vanwege organisatorische problemen in Frans Guyana. Het tweede deel is gepland voor oktober/november 2012.

De herinrichting van het **Instituut voor Nationale Sportselecties (INS)** is in 2011 afgerond. Een businessplan met aangepaste structuur en taakstelling is opgesteld. Een projectmanager is aangetrokken met als verantwoordelijkheid het inwerken van de nieuwe directeur. Het INS heeft onder andere als taak talentontwikkeling en in dit kader zijn een aantal nulmetingen verricht in de dorpen Apoera, Corneliskondre en Redidoti. In verband met de IGS zijn ook metingen en testen verricht. Het INS heeft ook een wetenschappelijk boekwerk uitgebracht getiteld Suriname: een bron van potentieel talentontwikkeling.

In 2012 is een 2^e boek geproduceerd met als titel Etnische kenmerken in lichaamsbouw en fysieke prestatievermogen van Surinaamse jongens (12-17 jaar). De nulmetingen zijn voortgezet in de dorpen Kalebaskreek, Washabo en Donderskamp en er zijn onder het IGS-team metingen verricht. De RSA-studenten zijn sportmedisch gekeurd. Ook zijn de Cism-voetbalselectie en Fifa-arbiters begeleid. Voorts zijn lezingen verzorgd over talentontwikkeling en topsport en is een bijdrage geleverd aan het curriculum van de RSA. In 2011 is in totaal aan investeringen gerealiseerd SRD 999.000,-. Voor de eerste helft 2012 is gerealiseerd SRD 30.000,-.

Het project **Sportontwikkeling Suriname-Nederland** is na vier jaren in 2011 afgesloten. Binnen dit project is gerealiseerd de bouw van het huis voor de sport is afgerond, waarvan de officiële opening nog moet plaatsvinden; het landelijk schoolsporevenement is reeds overgenomen door Sportzaken; het project Sporten in het Binnenland uitgevoerd in Djumu en Kwamalasemutu, waarbij kadertrainingen zijn verzorgd, is afgerond; het

gemeenschapssportontwikkelingsproject Brokopondo is in uitvoering; opleidingen voor begeleiders van mensen met een beperking en sport- en bewegingsactiviteiten in samenwerking met Sports Unlimited Suriname (SUS) voor de doelgroep zijn georganiseerd. In 2011 bedroegen de uitgaven SRD 500.000,-.

Via de maatregel **Topsport Projecten** zijn in 2012 reeds 21 individuele topsporters financieel ondersteund ter dekking van de kosten voor hun deelname aan nationale, regionale en internationale sportevenementen zoals de Olympische Spelen. Het gaat in deze om zwemmers, atleten, tennissers, wielrenners, vechtsporters en badmintonspelers. In 2011 zijn aan investeringen gerealiseerd SRD 200.000,-. De realisaties voor de eerste helft van 2012 bedragen SRD 270.000,-.

Het **Nationaal Ontwikkelingsplan voor Bewegen, Lichamelijke Opvoeding en Sport** is tot stand gekomen na twee consultatierondes in 2010 en 2011 in de vorm van sportcongressen met alle betrokken stakeholders met als doel te komen tot een breed gedragen nationaal beleid. In 2011 is besteed SRD 161.000,-. In 2012 zijn het institutioneel kader en een operationeel plan geformuleerd en ligt het finaal document bij de drukker.

Binnen de maatregel **Subsidie aan de Suriname Anti Doping Authority** is een aantal dopingtesten uitgevoerd en is een landelijk doping awareness project in uitvoering. Er worden 10 doping controle officials opgeleid en wordt deelgenomen aan het internationaal seminar van de Wada.

Met betrekking tot **de Regionale Sport Academie (RSA)** is het plan tijdens de 22^e tussentijdse Caricom staatshoofdenvergadering op 25 februari 2011 op Grenada door de president gepresenteerd en geniet de

volle ondersteuning. De RSA heeft naast de opvang van topsporters uit de regio en de gehele wereld, een belangrijke opleidingsfunctie. De eerste certificaatopleiding is in april 2012 van start gegaan.

Beleidsgebied Jeugd

In uitvoering is de maatregel **Voorzien in de ontwikkeling van de jeugd** ter ondersteuning van het algemeen jeugdbeleid. Doel is het ontwikkelen van projecten gericht op de bevordering van het maatschappelijk functioneren van de jeugd en het leveren van een bijdrage aan de vermindering van jeugdwerkloosheid.

In het kader van de bevordering van actief burgerschap is de activiteit **Uitwisseling tussen de districten** uitgevoerd, waarbij scholen en organisaties ondersteund zijn bij de uitvoering van hun uitwisselingsprogramma's. Ter versterking van buurtorganisaties is de training voor sociale en gezinscoaches verzorgd. Voor **Netwerkontwikkeling** en capaciteitsversterking is regelmatig contact onderhouden met diverse jeugd- en buurtorganisaties met het doel ondersteuning te verlenen aan organisaties ter vergroting van hun betrokkenheid bij het jeugdwerk. Het contact geschiedt telefonisch, schriftelijk en middels bijeenkomsten.

In uitvoering is het project **Naschoolse opvang** dat studie- en huiswerkbegeleiding en creatieve en culturele vorming omvat. Doel is het bevorderen van creatieve vermogens, waardoor de schoolprestaties worden verbeterd. Het project wordt uitgevoerd op scholen in sociaal zwakke buurten in Paramaribo en districten. De leerlingen worden op basis van hun cijfers voor rekenen en taal geselecteerd en blijven langer op school voor de naschoolse begeleiding. Als onderdeel van Voorlichting in het kader van bevordering gemeenschaps- en ontwikkelingswerk vond versterking plaats van buurtorganisaties via workshops en trainingen. Middels het houden van een jongereninformatiebeurs wordt aan jongeren van 12 jaar en ouder informatie verstrekt over opleidings-, trainingsmogelijkheden en hulp- en dienstverlenende instanties. In 2011 werd gerealiseerd SRD 994.000,-.

De implementatie van de maatregel **Ondersteuning instellingen met jeugdprogramma's** heeft geresulteerd in de realisatie van SRD 219.000,- in de eerste van helft van 2012. In 2011 bedroegen de realisaties SRD 511.000,-. Onder andere zijn uitgevoerd de programma's van de Caricom Jeugdambassadeurs en de Millennium Development Goals Ambassadeurs. De **Antidiscriminatie-optocht** is georganiseerd met verschillende scholen i.v.m. de Internationale Dag ter uitbanning van Racisme en Discriminatie op 21 maart. Voorts is het voorlichtingsproject Seksuele vorming uitgevoerd middels een educatief project voor jongeren met een beperking en de stille mars Stop het maken en verzenden van kinderporno. Ook is de training Cellulairreparatie- en onderhoud wederom verzorgd.

Het beleidsprogramma **Subsidie aan Jeugdorganisaties** heeft als doel jeugdorganisaties in staat te stellen zich verder te ontwikkelen en op termijn hun doelen zelfstandig te bereiken. Medio 2012 zijn reeds diverse organisaties in aanmerking gekomen voor financiële ondersteuning voor een totaal bedrag van SRD 319.000,-. In 2011 bedroegen de realisaties SRD 245.000,-. Ook zijn in 2011 **Bijdragen geleverd ten behoeve van overheidssinstellingen** voor een totaalbedrag van SRD 50.000,-.

Met het doel de participatie van jongeren te bevorderen is de maatregel **Instandhouding en verdere uitbouw Nationaal Jeugdinstuut** in de eerste helft van het planjaar 2012 uitgevoerd voor een bedrag van SRD 353.200,-. In 2011 was SRD 456.000,- uitgegeven.

Dit bedrag is ter dekking van de kosten van de volgende activiteiten: vergaderingen van het Jeugdparlement, trainingen in effectief vergaderen, parlementaire procedures en in het openbaar spreken voor leden van het jeugdparlement, organisatie van een sport en educatieve dag te Flora, project Ideeënbus, organisatie van een sportdag (VOJ scholen toernooi) in Commewijne, het Nationaal Jeugdcongres 2012 en jongeren discussiemiddag Glo-scholen Houttuin en omgeving.

Binnen de maatregel **Versterking en begeleiding van risico jongeren** is het pilotproject Naschoolse opvang en begeleiding Winti Wai uitgevoerd. Binnen het Scholierenmoederprogramma vonden plaats counseling en begeleiding tienermoders, uitreiking hand- en werkboek, kook- en cateringcursus, themadagen, documentaire tienerzwangerschap, bewustwordingsactiviteiten over tienerzwangerschapsproblematiek en versterking van counselors.

Via de maatregel **Jeugd- en Sportontwikkeling regionale gebiedsdelen** vond de deelname van Surinaamse jongeren plaats aan de Caricom-Unasur high level youth meeting. Ook zijn de activiteiten Naschoolse vorming Sipaliwini en Marowijne en Uitwisseling Districtskinderen uitgevoerd.

1.2.6 MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID

Het Ministerie van Volksgezondheid heeft in het dienstjaar 2011 van het geraamd bedrag ad. SRD 126.748.000,- voor beleidsmaatregelen SRD 112.888.970,- (89,1 %) besteed. Voor de eerste helft van 2012 hebben de ontwikkelingsinspanningen van dit Ministerie geresulteerd in een besteding van SRD 45.753.458,- (27,3%), voornamelijk aan subsidies voor een zestal gezondheidsinstellingen, behandeling van laagfrequente aandoeningen via ARMULOV, de bestrijding van HIV, Malaria en Tuberculose, mede vanuit het Global Fund en subsidie van Babyvoeding.

BELEIDSGEBIED Gezondheidszorg en Gezondheidsbescherming

Middels subsidie aan zes gezondheidsinstellingen worden de financiële, infrastructurele en human resources door de Overheid ter beschikking gesteld teneinde een optimale dienstverlening aan de gemeenschap te garanderen. De RGD verleent primaire gezondheidszorg (PHC) aan de gemeenschap wonend in de kustvlakte, terwijl de Medische Zending deze zorg in het binnenland van Suriname verstrekt. Bij het Psychiatrisch Centrum Suriname (PCS) worden met name de lig-, verpleeg- en medische kosten voor chronische patiënten gesubsidieerd. In de eerste helft van 2012 is totaal SRD 35.367.429,- besteed van de begroting ad. SRD 87.360.000,- door de zes instellingen. Ten opzichte van het geraamd budget bedroegen de realisaties per instelling als volgt:

<u>Instelling</u>	<u>Geraamde Subsidie</u>	<u>Realisatie 1° helft 2012</u>
1. Stichting COVAB	SRD 9.240.000,-	SRD 3.623.822,-
2. Stichting Medische Zending (PHC)	SRD 23.920.000,-	SRD 11.960.000,-
3. Stichting Jeugd Tandverzorging (JTV)	SRD 7.200.000,-	SRD 3.535.000,-
4. Psychiatrisch Centrum Suriname (PCS)	SRD 15.000.000,-	SRD 3.783.000,-
5. Stichting Regionale Gezondheidsdienst (RGD)	SRD 29.000.000,-	SRD 11.914.405,-
6. Stichting Bureau Dak- en Thuislozen	SRD 3.000.000,-	SRD 551.202,-

Via het programma **Afbouw Regeling Medische Uitzending Lokale Opbouw Voorzieningen** (ARMULOV) worden relatief minder patiënten uitgezonden voor radiotherapie en andere superspecialistische behandeling vanwege het in 2012 ingebruikgenomen Radiotherapeutisch Centrum van het Academisch Ziekenhuis Paramaribo. Om de lokale voorzieningen mede op te bouwen worden uit de reserveringen voor dit programma eveneens verschillende medisch specialistische missies naar Suriname gerealiseerd. In 2011 zijn 105 uitzendingen gerealiseerd en in het eerste halfjaar 2012 maximaal 30. Echter werden lokaal 130 patiënten behandeld. De uitgaven in de eerste helft van het lopend jaar bedroegen SRD 4.416.341,-.

Ten laste van Overheidsmiddelen en het **Global Fund ter bestrijding van HIV/AIDS, TBC en Malaria** wordt HIV onder meer aangepakt middels het verruimen van het landelijk aantal testlocaties en het vergroten van de toegang tot zorg, psychosociale begeleiding en medicamenten. Vanaf 2011 voorziet het Tuberculose (TB) Programma in vrijwilligers, de zogeheten DOT-supporters (Direct Observe Therapy), die toezichhouden bij de inname van medicatie door TB-patiënten. Voor de bevolking van ca. 50.000 in het binnenland, waarvan 20.000-25.000 in de goudconcessiegebieden, is de voorlichting inzake Malaria, Tuberculose en HIV geïntensiveerd om met name de herintroductie van malaria te voorkomen. De bestedingen in het eerste halfjaar bedroegen SRD 4.247.535,-.

De operationele kosten van het **Bureau Algemene Ziektekostenverzekering (AZV)**, dat onder meer verantwoordelijk is voor de toetsing van met name de haalbaarheid, duurzaamheid en sociale rechtvaardigheidscriteria van de in te voeren AZV, bedroegen in 2011 en in de eerste helft 2012 respectievelijk SRD 645.000,- en SRD 380.600,-.

Binnen het programma **Support to the Health Sector** worden voorbereidingswerkzaamheden uitgevoerd voor de opzet van diverse nieuwbouwfaciliteiten ten laste van de lening van het Franse Ontwikkelingsagentschap, Agence Française de Développement (AFD). Behalve een achttal dienstwoningen in het binnenland ten behoeve van de Medische Zending wordt ook een ruimte voor de operatiekamer in het Militair Hospitaal te Paramaribo opgezet. In 2011 bedroegen de uitgaven ten laste van de lening (AFD) en van de schenkingsmiddelen (AFD-grant) respectievelijk SRD 15.308.378,- en SRD 1.127.984,-, terwijl in het eerste halfjaar van 2012 geen bestedingen zijn geregistreerd. De schenkingsmiddelen worden ook aangewend ter verbetering van de labcapaciteit voor de openbare gezondheidszorg inzake infectieziekten en de te verrichten chemische analyse.

BELEIDSGEBIED Armoedebestrijding

Met het programma **Subsidie Babyvoeding** betaalt de Overheid het verschil tussen de marktprijs en de prijs die gold vóór de invoering van het Structureel Verbeteringsprogramma in januari 2011. Voor ca. 11.500 zuigelingen wordt babyvoeding via het netwerk van RGD- en MZ-poliklinieken verstrekt aan ouders of verzorgers, die de oude prijs voor deze voeding betalen. In 2011 werd er totaal SRD 2.568.845,- aan subsidie uitgegeven en in de eerste helft van 2012 bedroegen de uitgaven SRD 1.341.653,-.

1.2.7 Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting

De gerealiseerde ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting bedragen in het eerste halfjaar 2012 ca. SRD 209.772.000,-. Deze investeringen zijn ten behoeve van het Hoofdbeleidsgebied **Welzijn**, waarbinnen de gebieden Sociaal Zekerheidsstelsel en Huisvesting vallen.

In het kader van **Sociaal Zekerheidsstelsel** zijn de reguliere ondersteuningsprogramma's voortgezet zoals AKB, FB, AOV en GH aan minder draagkrachtigen en kwetsbare groepen ter garanderen van sociale zekerheden. Bescherming van kinderen en jeugdigen is geboden middels onder andere bijdragen in de kosten van schoolkleding en voeding en via het opvangcentrum Koela. Ook worden instellingen gericht op sociale dienstverlening aan senioren burgers, mensen met een lichamelijke en geestelijke beperking, kinderen en jeugdigen financieel ondersteund. Voorts zijn investeringen gepleegd ter verbetering van het sociaal voorzieningssysteem en de institutionele capaciteit van de uitvoerende instanties met het doel de dienst- en hulpverlening naar de doelgroep efficiënter en doelmatiger te doen plaatsvinden. Ten aanzien van Huisvesting zijn de inspanningen gericht op het bereikbaar maken van adequate huisvesting voor in het bijzonder lage-inkomensgroepen. In dit kader heeft de verdere uitvoering plaatsgevonden van het Low Income Shelter Programma (LISP) en afbouw van woningen voor sociaal zwakkere groepen.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

BELEIDSGEBIED Sociaal Zekerheidsstelsel

In het kader van het beleid ter verbetering van de voorziening aan kinderen die bescherming behoeven wordt jaarlijks de maatregel **Schoolkledingactie** uitgevoerd in de vorm van een bijdrage aan kinderen in sociaal zwakke huishoudens. In 2011 bedroegen de realisaties SRD 800.000,-. Voor het schooljaar 2011/2012 heeft een verruiming plaatsgevonden en is de toegekende financiële tegemoetkoming per kind als volgt: Kleutonderwijs van SRD 37,50 naar SRD 50,-, Glo van SRD 47,50 naar SRD 60,-, VOJ SRD 52,50 naar SRD 65,- en LTS van SRD 62,50 naar SRD 75,-. De uitbetaling in de districten met uitzondering van Sipaliwini, vond plaats in juni 2012. Deze maatregel werd slechts op 14 scholen in het binnenland uitgevoerd. In 2012 is reeds een aanvang gemaakt met uitbreiding naar alle scholen in Sipaliwini.

Binnen de maatregel **Behoeftige kinderen** is de Dienst Kindervoeding belast met het bereiden en distribueren van voeding en het beschikbaar stellen van melk aan gezinnen, crèches en andere kinderinstituten. De doelgroep betreft kinderen die ondervoed zijn of met ondervoeding bedreigd worden. In 2012 zijn in totaal 1720 pupillen in aanmerking gekomen voor deze voorziening. Tot en met juni 2012 is reeds besteed SRD 216.000,-. In 2011 bedroegen de realisaties SRD 909.000,-.

De **Algemene Kinderbijslag (AKB)** is gebaseerd op de Algemene Kinderbijslagregeling van 1973 G.B. 107 en wordt verstrekt aan huishoudens met kinderen waarvan de gezinshoofden niet uit andere hoofde aanspraak maken op kinderbijslag. De uitkering is per februari 2011 van SRD 3,- verhoogd naar SRD 30,- per kind per maand tot een maximum van 4 kinderen. Het bestand per 4de kwartaal 2011 geeft een totaal van 42.545 kinderen aan. De uitbetaling van de AKB over november en december 2011 is thans in uitvoering. Tot en met juni 2012 is SRD 2.548.000,- besteed. In 2011 bedroegen de realisaties SRD 10.620.000,-.

De maatregel **Opvangcentrum voor jongens Koela** heeft als doel opvang en begeleiding te bieden aan jongens tussen 6 en 16 jaar met gedragsproblemen. In 2012 is een aanvang gemaakt met de renovatie van een unit en het aantrekken van gekwalificeerd personeel. Tot en met juni 2012 is SRD 22.313,- besteed. Het besteed bedrag in 2011 was SRD 194.000,-.

Via de maatregel **Subsidies en bijdragen** wordt ondersteuning gegeven aan zowel overheids- als particuliere instellingen, belast met sociale dienstverlening aan senioren burgers, mensen met een lichamelijke en geestelijke beperking en kinderen/jeugd. Tot en met juni 2012 is reeds aan subsidie en bijdragen SRD 675.000,- besteed. In 2011 werd gerealiseerd een bedrag van SRD 5.705.000,-. In de bedragen zijn ook ingecalculeerd de kosten betrekking hebbende op het uitvoeren van het assistentieprogramma Implementatie kwaliteitsstandaarden vanuit het Ministerie naar de instellingen toe.

Via de maatregel **Medische kosten ten behoeve van geneeskundige hulp(GH)kaarhouders** wordt aan deze groep medische hulp geboden bij de RGD en ziekenhuizen op kosten van de Overheid. Het gaat hierbij om onder andere medicamenten en lig- en verpleeg- en poliklinische kosten. Voorts heeft het Ministerie in 2012 het dienstenpakket uitgebreid met onder andere MRI Scan, CT Scan, shuntoperaties en medicamenten die buiten de Nationale Geneeskundige Klapper en de Bijzonder Essentiële Geneesmiddelen vallen en waarvoor ontheffingen kunnen worden verleend. Tot en met juni 2012 is SRD 46.687.000,- besteed. De uitgaven bedroegen in 2011 SRD 97.000,-.

Voorts is uitgevoerd de maatregel **Bijdrage aan medische hulpmiddelen**, waarbij het Ministerie financiële steun geeft aan degenen die daartoe een verzoek hebben ingediend. Tot de medische hulpmiddelen behoren onder andere prothesen, orthesen en gezichts-, gehoor- en verzorgingsmiddelen op basis van medische indicatie, hulpmiddelen ter bevordering van de mobiliteit van personen en aankoop van medicamenten. Reeds is van januari tot en met juni 2012 besteed SRD 200.000,-. In 2011 werd in totaal SRD 300.000,- aan medische hulpmiddelen bijgedragen.

In het kader van het Beleidsprogramma **Materiële hulpverlening** in de vorm van een financiële vergoeding aan onvermogenen zijn voor Financiële Bijstand en Alivio aan minvermogenen in aanmerking gekomen mensen die niet in hun eigen onderhoud kunnen voorzien en personen met een

beperking. De uitkering aan personen met een beperking is per februari verhoogd naar SRD 225,-. Het aantal geregistreerden per juni 2012 is 6.881. Met betrekking tot de sociaal zwakke huishoudens is de uitkering in 2012 aangepast naar SRD 50,- voor alle huishoudens. Per juli 2012 zijn 15.597 huishoudens geregistreerd. Voor deze maatregel is in het eerste halfjaar 2012 besteed SRD 9.829.000,-. In 2011 bedroegen de bestedingen SRD 39.429.000,-.

Via de maatregel **Zorgvervoer** draagt het Ministerie bij aan de dekking van transportkosten van voornamelijk mensen met een beperking, die tegen een gereduceerd tarief gebruik kunnen maken van een geschikt vervoersmiddel. Per februari 2011 bestaat de mogelijkheid voor zorgvervoerders om via het Ministerie in aanmerking te komen voor transportbijdragen. Thans staan de volgende vervoerders geregistreerd: Cobus, NVB, Huber Stichting, Matoekoe en Diapura. De uitgaven voor het eerste halfjaar 2012 bedroegen SRD 50.447,-. Voor 2011 was in totaal gerealiseerd SRD 389.000,-.

De maatregel **Algemeen Oudedagsvoorzieningsfonds** valt binnen het Beleidsprogramma **Ouderenzorg**. Dit fonds is een dienstverlenende instelling die belast is met het beheer van de financiële middelen en de uitbetaling van uitkeringen aan AOV-gerechtigden. In februari 2011 is de AOV-uitkering verhoogd van SRD 350,- naar SRD 425,- per maand. De uitkering is per januari 2012 opnieuw aangepast naar SRD 525,- per maand. Het aantal rechthebbenden per juni 2012 is 47.050. Over de periode januari tot en met juni 2012 is een totaal bedrag van SRD 149.380.000,- gerealiseerd. In 2011 was dit bedrag SRD 232.179.000,-.

De herdenking van de Internationale Dag van de senioren burgers, de **Bigi Sma Dey** in 2011 heeft in totaal gekost SRD 1.000.000,-. Deze viering is een jaarlijks terugkerend evenement en vindt ook in de districten plaats.

Via de maatregel **Bijdrage in acute noodsituaties** wordt invulling gegeven aan het beheersbaar maken van de sociaaleconomische situatie van minderdraagkrachtige huishoudens in geval van onder andere woningbrand, overlijden van een gezinslid, calamiteiten bij natuurrampen en ziekte, waarbij medische behandeling in het buitenland noodzakelijk is. Hierbij wordt materiële, sociale en psychosociale hulp geboden. Toewijzing vindt plaats op basis van een sociaal financieel rapport. In 2011 zijn in totaal 132 aanvragen ten laste van de begroting van 2012 afgehandeld. Van januari tot en met juni 2012 zijn 82 gevallen in behandeling genomen. De uitgaven in de eerste helft 2012 bedroegen SRD 163.000,-.

In het kader van de maatregel **Gemeenschapsontwikkelingsprogramma** worden activiteiten uitgevoerd ter ondersteuning en ontwikkeling van buurtgroepen en ter vergroting van de participatie van personen met een achterstand in het maatschappelijk leven. Door het Bureau Maatschappelijke Opbouw Projecten (BMOP) zijn een 2-tal projecten geïnitieerd in samenwerking met de gemeenschappen in Boven Suriname en Marowijne. Het project te Boven Suriname is reeds in uitvoering en de bouw van een opslagplaats voor pelmolens is in een vergevorderde fase. Ook zijn een tuinbouwproject voor jeugdigen met een leerbeperking en de bouw van een soos voor mensen met een beperking in voorbereiding. Voorts is in 2011 een tweejarige samenwerking door het BMOP aangegaan met een 7-tal ngo's en cbo's om gemeenschapsprojecten uit te voeren. Vanwege capaciteitsgebrek zijn deze projecten nog niet opgestart. De realisaties voor het eerste halfjaar 2012 bedroegen SRD 2.100,-. In 2011 was dat SRD 1.400.000,-.

De uitvoering van het project **Versterken Child Indicators Monitoring System (CIMS)** heeft geresulteerd in een realisatie van SRD 1.440.000,-. Het Actieplan Kinderen 2009-2014 is opgesteld, waarbij voor een breed draagvlak relevante stakeholders zijn geconsulteerd. Een aanzet is gegeven tot het ontwikkelen van een mechanisme om de bestedingen ten behoeve van kinderen inzichtelijk te maken. In het kader van de uitvoering van het Kinderverdrag is het Bureau Rechten van het Kind versterkt en heeft identificatie van strategische en potentiële partners binnen de Overheid plaatsgevonden. Een organisatiedeskundige is aangetrokken met als doel identificatie en instelling van kinderrechten-focalpoints op alle ministeries. Dit project zal vanaf 2013 komen te vervallen. De activiteiten zullen geïncorporeerd worden in de maatregel **Vestiging permanent overheidsmonitoringsmechanisme.**

De beleidsmaatregel Vestiging permanent nationaal overheidsmonitoringsmechanisme voor de systematische dataverzameling, -evaluatie, bijsturing en promotie van beleid dat voortvloeit uit regionale en internationale committering heeft in 2011 aan realisaties geboekt van SRD 250.000,-. Het monitoringsmechanisme is operationeel. Hierbij fungeert het Bureau Rechten van het Kind als coördinerend instituut. Een belangrijke partner in dit geheel is de Presidentiële Werkgroep Integraal Kinder- en Jeugdbeleid. Voorts zijn focalpoints vanuit de relevante ministeries aangewezen. Per ministerie zijn werkplannen opgesteld om uitvoering te geven aan de beleidsdoelen opgenomen in het Actieplan Kinderen 2009-2014. De billboards in verband met promotie van kinderrechten zijn reeds ontwikkeld.

BELEIDSGEBIED Huisvesting

In het kader van de uitvoering van de beleidsmaatregel **Afbouw/repatriatie woningen sociaal zwakkeren** in 2011 werd bij 22 brandgevallen hulp geboden de bestedingen bedroegen SRD 20.000,-.

Vanwege een achterstand in de administratieve verwerking van onder andere de rapportages van de stichting Low Income Shelter Program, heeft het ministerie geen realisaties vermeld.

Door het LISP wordt ten aanzien van deze beleidsmaatregel Low Income Shelter Program 2 het volgende aangegeven: de totale uitgave in 2011 bedroeg SRD 4.680.000,-; de bijdrage van de IDB bedroeg SRD 4.604.000,-, terwijl de overheid SRD 76.000,- bijdroeg. De bestedingen van de overheid werden aangewend voor apparaatkosten en overige project administratie en projectmanagement kosten ter versterking van de Stichting.

In het kader van de implementatie van de beleidsmaatregel Instituut en scholing, heeft het ministerie in 2011 een besteding van SRD 870.000,- gerealiseerd; hiervan is SRD 41.016.000,- ten behoeve van het onderdeel NGO-versterking in uitvoering door de Stichting LISP aan uitgaven genoteerd. De werkzaamheden betroffen ondermeer: opstart Kwaliteitsinstituut, -Voorlichtingscentrum, training NGO's en bouwvaklieden, opzet en inrichting kantoor van de departementsleiding Dienst Huisvesting Onderzoek en Planning.

In het kader van de uitvoering van het Woningbouw programma is SRD 2.481.000,- gerealiseerd in 2011. Hierbij heeft de oplevering plaatsgevonden van woningen op de navolgende locaties: Richelieu 39 woningen, Tout Lui Faut 60 woningen en Coronie 24 woningen.

Aan de beleidsmaatregel Overbruggingsregeling werd in 2011 SRD 1.015.000,- uitgegeven volgens het LISP, in verband met de uitvoering van onder andere het Low Middle Income Shelter Program (LMISP). Hierbij zijn in totaal 22 aanvragen goedgekeurd, waarvan 15 voor Nieuwbouw en 7 voor renovatie of uitbreiding.

1.2.8 MINISTERIE VAN DEFENSIE

Voor de door dit Ministerie uitgevoerde beleidsmaatregelen onder het hoofdbeleidsgebied **Veiligheid en Internationaal beleid** in 2011 is SRD 21.531.000,- uitgegeven. In de periode januari tot en met juni 2012 bedroegen de uitgaven aan ontwikkelingsinvesteringen SRD 4.127.000,-.

BELEIDSGEBIED Interne veiligheid

De uitvoering van de beleidsmaatregel Bijzondere aanschaffingen Defensiematerieel, heeft in 2011 geresulteerd in een besteding van SRD 753.000,-. De uitgaven betroffen ondermeer de aanschaf van lichtaggregaten ten behoeve van het militair Hospitaal en de Memre Boekoe Kazerne. In de periode januari tot en met juni 2012, is het proces in gang gezet voor de aanschaf van noodaggregaten voor detachementen van het Nationaal Leger alsook voor de aanschaf van aluminium boten in het kader van de uitvoering van haar grensbewakingstaak.

In het jaar 2011 is een bedrag van SRD 3.663.000,- uitgegeven onder de beleidsmaatregel Bijzondere voorzieningen Defensie. Hierbij is er een aanvang gemaakt met de renovatie van het hoofdkwartier van de Militaire Politie, het kantoor van het ministerie van Defensie, het laboratorium, de toiletgroep en omrastering van het Militair Hospitaal en de legering van de Marine te Boskamp. Ook is een aanvang gemaakt met nieuwbouwactiviteiten zoals de wapenkamper te Albina, een depotgebouw, aanleg van een doorgangsweg van het ministerie van Defensie naar het pand aan de Keizerstraat, de afbouw van gebouw 7 van de Marine te Boxel. In de eerste 6 maanden van 2012 is voor deze beleidsmaatregel gerealiseerd SRD 36.000,-. Middels voornoemde investeringen zijn de renovatie en bouwwerkzaamheden voortgezet.

In 2011 heeft het Ministerie in het kader van de uitvoering van de beleidsmaatregel **Bijdrage Stichting Nazorg Dienstplichtigen en Ex-Militairen** aan uitgaven genoteerd SRD 1.516.000,-. Er is sprake van een onderrealisatie vanwege het niet ontvangen van medische rekeningen ter dekking van die kosten voor de ex-militairen. In het eerste halfjaar van 2012 is SRD 820.000,- gerealiseerd, ter dekking van de exploitatiekosten van de stichting, de kosten van de toelage aan de leden van deze doelgroep en de kosten voor (medische/psychiatrische) behandeling.

In 2011 werd door het Ministerie middels implementatie van de beleidsmaatregel **Bijdrage Nationaal Coördinatie Centrum voor Rampenbeheersing (NCCR)** een realisatie genoteerd van SRD 54.000,-. In de eerste helft van 2012 is SRD 23.000,- gerealiseerd in verband met kleine aanschaffingen, kantoorbenodigdheden, schoonmaakmiddelen, telefoonkosten, brandstof en trainingen.

De uitvoering van het programma Defensie Coöperatie Suriname - Nederland heeft in 2011 geen voortgang gehad; vanwege veranderde beleidsinzichten vond de implementatie van de

beleidsmaatregel **Gezamenlijke Jungle training**, niet plaats waardoor er geen uitgave geregistreerd werd.

In het kader van de uitvoering van de beleidsmaatregel **Kosten in verband met waarborgen veiligheid** heeft het Ministerie in 2011 SRD 1.216.000,- besteed aan de aanschaf van specifiek militair materiaal. Het gerealiseerd bedrag voor de periode januari tot en met juni 2012 bedraagt SRD 2.048.000,-.

De beleidsmaatregel **Opzet van een Jungle Survival Site** heeft in 2011 geresulteerd in een uitgave groot SRD 7.000,-. De voorbereidingen om te komen tot uitvoering van deze maatregel werden in de eerste helft van 2012 voortgezet.

Er is door het Ministerie in 2011 in het kader van de beleidsmaatregel **Aanschaf Helikopters** een uitgave gerealiseerd groot SRD 13.071.000,-. De voor het dienstjaar 2012 verschuldigde kosten voor de productie van de toestellen moet nog worden aangegeven.

Onder de beleidsmaatregel **Heractivering Dienstplicht** is in 2011 een bedrag groot SRD 1.214.000,- uitgegeven aan de aanschaf van militair logistiek materieel.

Binnen het kader van de implementatie van de beleidsmaatregel **Bijdrage Ismay van Wilgen Sporthal** werd ten behoeve van personele en exploitatiekosten van de stichting in het eerste halfjaar 2012 een besteding groot SRD 23.000,- genoteerd.

In de eerste helft van 2012 is in het kader van de uitvoering van de beleidsmaatregel **Voorzieningen t.b.v. het Nationaal Leger** een aanvang gemaakt met de vervanging van strategisch materieel en overige logistieke voorzieningen ten behoeve van het Nationaal Leger. De realisatie in deze periode is SRD 1.151.000,-.

BELEIDSGEBIED Externe veiligheid

Er is door het ministerie in 2011 ten aanzien van de beleidsmaatregel **Kosten Militaire Attaché** een uitgave gerealiseerd van SRD 37.000,-. Het Ministerie heeft bij uitvoering van de beleidsmaatregel **Militaire diplomatieke vertegenwoordiging** in de periode januari tot en met juni 2012 SRD 26.000,- uitgegeven.

1.2.9 MINISTERIE VAN JUSTITIE EN POLITIE

Het Ministerie van Justitie en Politie heeft in 2012 in het kader van de ontwikkeling van de hoofdbeleidsgebieden: **Bestuur en Justitie en Veiligheid en Internationaal beleid** inspanningen gepleegd ter versterking van de dienstonderdelen: **Rechterlijke Macht, Justitie, Politie, Brandweer en Beveiliging en Bijstand**. De inspanningen hebben in de eerste helft van 2012 geresulteerd in een realisatie van SRD 6.139.000,-. De uitgaven bedroegen in 2011 SRD 31.434.000,-.

Voor de **Rechterlijke Macht** zijn voorzieningen getroffen ter versterking van de rechtsstaat middels opleidingen en trainingen gericht op het verbreden van de capaciteit, effectiviteit en inzetbaarheid van justitiële actoren. Ook zijn de Infrastructurele voorzieningen van de Rechterlijke macht aangepakt.

Met betrekking tot het subgebied **Justitie** zijn de activiteiten onder andere gericht op het versterken van de administratieve organisatie, het financieel beheer en de uitvoeringscapaciteit van het Ministerie. Ook is de corruptie en de mensenhandel en mensensmokkel aangepakt. Voorts vond verbetering van de rechtsbescherming en mensenrechten plaats via onder andere versterking van de rechtshulp en alternatieve strafmodaliteiten. De projecten Alternatieve straffen, regiemdifferentiatie en reclasering zijn integraal aangepakt.

Voor wat betreft het dienstonderdeel **Politie** is een integraal veiligheidsplan ontwikkeld voor het bestrijden van criminaliteit en het bevorderen van de veiligheid. Hierbij zijn criminaliteitsbestrijding en criminaliteitsbeheersing onderdelen van de nationale veiligheid. In het kader van uniformuitrusting en attributen KPS zijn kleding, uitrusting en attributen aangeschaft. Binnen het project Reorganisatie KPS is een taskforce in het leven geroepen die de verschillende werkprocessen omschrijft. Ook is gewerkt aan verbetering van de infrastructurele voorzieningen van het Korps Politie Suriname.

Voor de **Brandweer** zijn de inspanningen gericht op brandpreventie en –bestrijding middels verbetering van de essentiële infrastructurele voorzieningen, zoals renovatie van brandweerkazernes, verbetering bluswatervoorziening en persoonlijke uitrusting. Ook is gewerkt aan verbetering van mobiliteit van KBS.

Binnen het dienstonderdeel **Beveiliging en Bijstandsdienst (BBS)** is het project reorganisatie BBS in uitvoering. Voorts wordt meer aandacht besteed aan versterking van het management en de mobiliteit BBS. Ook is in voorbereiding de transformatie van de BBS.

HOOFDBELEIDSGEBIED Bestuur en Justitie

BELEIDSGEBIED Justitie

In het kader van de uitvoering van de beleidsmaatregel **Versterken van de Rechtsstaat** zijn in 2012 de volgende projecten uitgevoerd en bedragen de realisaties voor het eerste halfjaar SRD 1.127.000,-. De bestedingen in 2011 bedroegen totaal SRD 1.365.000,-.

In het kader van **Versterking Rechterlijke Macht** is gewerkt aan verbetering van zowel het intern als het personeelsbeheer. Het Hof van Justitie is reeds gestart met de **modernisering en verbetering van de Rechterlijke organisatie (PMVRO)**, voorstel functiewaardering voor het aantrekken en faciliteren van een directeur voor de bedrijfsvoering, aantrekken en training van griffiers, aantrekken en training van administratiepersoneel, technische bijstander bij Raad voor de Rechtspraak, het ontwikkelen van een Court Management System (software) en opzetten van een Juridisch Documentatie Centrum. Reeds zijn offertes aangevraagd en ontvangen voor de vervanging van hardware, zullen 2 ICT- deskundigen worden aangetrokken en zal de **professionalisering van de Parketorganisatie** worden voortgezet.

In het kader van het project **Opleiding Rechterlijke Macht** is ten behoeve van de RAIO-opleiding voor de zittende magistratuur het 3^e Opleidingsjaar gaande. De RAIO-opleiding voor de staande magistratuur is in de stage-afrondingsfase.

Voor het project **Versterking en professionalisering van de afdeling wetgeving** is gerealiseerd: De Ontwerpwet Bijzondere Opsporingsbevoegdheden is aangeboden aan Minister van Justitie en Politie, Boek 1: Dwangmiddelen is in proces en het ontwerp van de wet Rechterlijke Organisatie is in proces.

Binnen het programma **Infrastructurele voorzieningen Rechterlijke macht** zijn de bouw en inrichting van het Kantongerecht Strafzaken voortgezet en zal een aanvang worden gemaakt met renovatiewerkzaamheden ten behoeve van het Hof van Justitie. De bouw en inrichting van het gebouw van de Procureur Generaal is in afrondingsfase. Thans zijn de bouwwerkzaamheden van het Justitieel Complex in Nickerie in proces.

In het kader van Rechtshandhaving openbare orde en veiligheid is in 2012 de verdere uitvoering van de dienstonderdelen Justitie, Korps Politie Suriname, Korps Brandweer Suriname en Beveiligings en Bijstandsdienst Suriname voortgezet. Per ultimo 2012 is in het kader hiervan SRD 81.000,- besteed en is het volgende gerealiseerd. De uitvoering van dit programma heeft in 2011 reeds geresulteerd in een besteding van SRD 14.637.000,-.

Voor wat betreft **Justitie** zijn per ultimo 2012 de volgende activiteiten uitgevoerd. In het kader van de maatregel **Aanpak corruptie** is een anti-corruptie bewustwordingscampagne verzorgd voor directeuren en onderdirecteuren van alle ministeries. In het kader van het project document Support for improving the policy plan for protection of legal rights and safety-legal protection and human rights and anti-corruption zijn trainingen verzorgd. Het anti-corruptie strategie en actieplan is voor goedkeuring verzonden naar de Minister. In het kader van het project **mensenhandel en mensensmokkel** is inmiddels een Fonds Zorg Slachtoffers Mensenhandel opgezet. Binnen het programma **Jeugd, zeden en huiselijk geweld** is binnen de maatregel **Bureau Vrouwen en Kinderbeleid** een project voorstel voor het systeembeheer van 1 jaar goedgekeurd door Unicef. Thans is een contract getekend tussen Justitie en Politie en de consultant. Binnen de maatregel **Stuurgroep Huiselijk Geweld en Platform en steunpunt huiselijk geweld** zijn raadsvoorstellen voorbereid en doorgeleid naar de directeur voor herinstallatie van de Stuurgroep en Platform Aanpak Huiselijk Geweld. In het kader van de **Capaciteitsversterking** is het raadsvoorstel goedgekeurd voor de training van OM/HvJ/KPS en overige hulpverleners in samenwerking met implementatie wet Huiselijk geweld. Er is een Concept beleid, klachtenreglement en gedragscode opgesteld voor de **aanpak van seksueel molest op de werkplek**.

Binnen de maatregel **Bureau Slachtofferzorg en het landelijk opzetten van meldpunten** is vanuit de Stuurgroep een plan van aanpak uitgewerkt voor het landelijk opzetten van meldpunten. Voorts zijn gesprekken gevoerd met de DC van Marowijne, politie en alle andere actoren in Moengo voor het opzetten van meldpunten en zijn bezoeken aan politiebureaus afgelegd om informatie te verstrekken. Ook in Brokopondo is er al een locatie ter beschikking gesteld. In het kader van de **capaciteitsversterking** hebben de operationele medewerkers en het managementteam van Opa Doeli een managementopleiding gevolgd.

Thans is een inventarisatie gemaakt van het aantal benodigde maatschappelijk werkers en wetenschappers. Ter verbetering van de resocialisatie is een samenwerking aangegaan met Stichting Rumas, Stichting de Bouwsteen en het Ministerie van Defensie.

In het kader van het project **Versterking Bureau Intellectuele Eigendom** is het concept-organogram in proces en zijn voorbereidingen getroffen om het personeel te trainen in onder andere management skills, Intellectual Property Automation System (IPAS). De auteurswet, concepten van publicatie handelsmerken, dienstmerken en tekeningen- en modellenrecht zijn naar de afdeling Wetgeving gestuurd voor wetstechnische screening.

Bij de uitvoering van het programma **Flankerend beleid** zijn via de maatregel **Voorlichting en Communicatie** beleidsvoorlichtingsprogramma's en verkeersveiligheidstelevisie programma's verzorgd. Thans worden televisiesketches voorbereid. Binnen de maatregel **HRM Informatie Systeem** zijn voorbereidingen gaande om de overige afdelingen te voorzien van de vingerscan die vervolgens op het netwerk is aangesloten.

In het kader van het programma **Rechtsbescherming en mensenrechten** zijn de projecten **Alternatieve straffen, regiemdifferentiatie en reclassering** integraal aangepakt. In 2012 is in het herstructureringsplan delinquentenzorg het volgende meegenomen: evaluatie en aanpassing organogram, taakomschrijvingen, werkprocessen en formatieplan inclusief FM en JKB, opzetten van een HRM-afdeling, inclusief selectie en plaatsingsbureau, bemensing van nieuwe units waaronder HRM en invoering HRM instrumentarium. De pilot-studie regiemdifferentiatie en het project **Afkicken van drugsverslaving** zijn reeds voorbereid. Diverse arbeidsprojecten zijn voorbereid, zoals dienstverlening aan Milieubeheer en dienstverlening aan de gemeenschap. In 2012 zijn trainingen voor gedetineerden voorbereid, zoals hydraulische graafmachinetraining, kappers- en kookcursus en is voorlichting over borstkanker gegeven aan vrouwelijke gedetineerden van CPI.

Binnen de maatregel Versterking Bureau Mensenrechten is ter ontwikkeling en uitvoering van een media/communicatiecampagne een Term of Reference opgesteld. Een Action plan voor de oprichting van een mensenrechteninstituut is reeds opgestart. Computers color printer, cartridge en file- en boekenkasten zijn aangeschaft via UNDP.

Het project **communicatiemiddelen call blockers voor het gevangeniswezen** is in 2012 wederom verbeterd. Binnen de maatregel communicatiemiddelen en call blockers voor gevangeniswezen is een project in voorbereiding om dit te verbeteren. Voorts wordt het plan voor het opstellen/uitvoeren van een jaarlijks vervangings- en uitbreidingsplan voor logistieke en beveiligde voertuigen voor alle inrichtingen herzien en worden nieuwe inzichten ingekaderd. Een algehele inventarisatie heeft plaats gevonden ter vervanging van verouderde telefooncentrales, inclusief toestellen in de inrichtingen. Thans is de data bank gevangeniswezen operationeel.

Binnen het project **Aanschaf uniform, uitrusting, attributen en wapens** zijn aanbestedingen gehouden voor aanschaf van uniformkleding en attributen KPA en is het gunningsadvies opgesteld, inventarisatie van de jaarlijkse aanschaf van benodigde kleding en uitrusting en attributen vindt plaats, aanschaf van 700 stuks (Glock) vuistvuurwapens en 30.000 9x19 mm scherpe patronen wordt voorbereid, lockers voor het gevangeniswezen zijn bezichtigd.

Met betrekking tot het project **Capaciteitsversterking ondersteuningsgroepen KPA** is in 2012 de Bouw Opleidingscentrum KPA gemonitord en beschreven, vond werving plaats van in totaal 300-500 rekruten,

is een studie gemaakt over de verschillende opleidingsprogramma's voor (onder-)officieren en zijn voorstellen gedaan voor gespecialiseerde vak- en managementtrainingen voor FMZ en JKB, inclusief zelfverdedigingstrainingen.

In het kader van het project **Modernisering en Professionalisering van het vreemdelingenbeleid, automatisering en ontwikkeling vreemdelingenpas** is in 2012 voorbereid het opzetten van dependances in de districten Commewijne, Wanica en Brokopondo conform model Nickerie. Met betrekking tot het **Border Management System (BMS)** is de verbouwing van de immigratiepost te Southdrain in volle gang.

In 2012 is het project **Versterking Rechtshulp** gecontinueerd met het aanschaffen van metalen en filekasten, computers en ADSL-aansluiting, nieuwe stoelen en bureaus.

In het kader van de maatregel **Infrastructurele voorzieningen Justitie** is het volgende gerealiseerd: De uitvoering van de maatregel **Infrastructurele voorzieningen justitie** is in 2012 voortgezet. **Bouw Multifunctioneel Centrum KPA, KBS en KPS** is in uitvoering. Thans zijn schoeisel en kleding aangeschaft voor de Technische Dienst en het personeel van het wagenpark. Met betrekking tot de **Infrastructurele voorzieningen van het Ministerie van Justitie en Politie** is per ultimo 2012 SRD 4.932.000,- besteed. De uitvoering van dit programma heeft in 2011 geresulteerd in een besteding van SRD 14.785.000,-.

HOOFDBELEIDSGBIED Veiligheid en Internationaal beleid

BELEIDSGBIED Interne Veiligheid

Binnen het beleidsgebied **Interne veiligheid** vallen (voor wat betreft het ministerie van Justitie en Politie) de volgende dienstonderdelen: **Politie, Brandweer en de Beveiligings- en Bijstandsdienst Suriname (BBS)**.

Voor wat betreft het dienstonderdeel **Politie** is per ultimo 2012 verdere uitvoering gegeven aan het beleidsprogramma **Rechtshandhaving openbare orde en veiligheid**. Ten behoeve van het project **Telecom netwerken KPS** is in voorbereiding de aankoop van apparatuur.

In het kader van het project **vaartuigen te water KPS** is voorbereid de aanschaf van vaartuigen. Met betrekking tot de maatregel **ontwikkelen geautomatiseerde informatievoorzieningen** is de installatie van netwerken en software op grote bureaus voortgezet.

In het kader van uniform uitrusting en attributen KPS zijn kleding, uitrusting en attributen aangeschaft. Binnen het project Reorganisatie KPS is een taskforce in het leven geroepen die de verschillende werkprocessen omschrijft of herzielt. Met betrekking tot het project Speciale criminaliteitsbestrijdingsprojecten, terreurbestrijding en herstel verkeersveiligheid is in 2012 het volgende gerealiseerd: 75 stuks lasersnelheidsmeters zijn aangeschaft ter verbetering en uitvoering van het Integraal Verkeersveiligheidsprogramma, diverse actoren zijn getraind in het omgaan met de blaas- en

ademanalyse-apparatuur, werkcommissies zijn in het leven geroepen voor de landelijke introductie van flitspalen, uitbreiding verkeerscontroles (snelheid, alcohol inclusief wettelijke voorzieningen), bewustwordingscampagnes met betrekking tot verkeersveiligheid. Ook wordt gewerkt aan het bestrijden van drugs en de aanpak van zware criminelen en overvallen en berovingen.

Met betrekking tot het project **Infrastructurele voorzieningen Korps Politie Suriname** is in voorbereiding de bouw en inrichting van nieuwe politiebureaus te Munderbuiten, Kwakoegron, Stoelmanseiland en Benzdorp.

Voorts is in het kader van het **project Verbetering efficiëntie KPS** de afbouw en inrichting van het nieuw Hoofdbureau Politie voortgezet.

Met betrekking tot het project **Versterking Meldpunt Ongebruikelijke Transacties (MOT)** zijn in voorbereiding uitbreiding en training voor het personeel lokaal en internationaal aangeboden door de Amerikaanse Ambassade (money laundering en terrorismefinanciering) en drukken van voorlichtingsmateriaal.

Per ultimo 2012 zal uitvoering worden gegeven aan het dienstonderdeel **Brandweer** door uitvoering van de volgende projecten: Ten aanzien van de maatregel **verbetering mobiliteit KBS** is gewerkt aan het uitbreiden van het wagenpark van het KBS middels het opstellen van een meerjaren vervangings- en uitbreidingsplan voor logistieke en uitrukvoertuigen (blus- en redvoertuigen, watertanks), waarbij elke kazerne voorzien wordt van betrouwbaar uitrukmaterieel.

Het project **Persoonlijke standaard uitrusting KBS** is in uitvoering. Reeds is een aanbesteding gehouden over de jaarlijkse aanschaf van benodigde kleding, uitrusting en attributen. Met betrekking tot het project **Instellen zelfhulpgroepen in bedrijven en instellingen** is i.h.k.v. het landelijke community safety programma het communicatieplan van het KBS doorgeleid naar de RvM. Voorts zijn voorlichtingsessies ten aanzien van seksueel molest op de werkplek voor het brandweerpersoneel verzorgd.

Ook is in 2012 de landelijke bluswatervoorziening verbeterd door reguliere herstel- en onderhoudswerkzaamheden aan waterwinplaatsen.

Het project Reorganisatie KBS is in uitvoering. Reeds zijn bijeenkomsten georganiseerd i.h.k.v. evaluatie/aanpassing organogram, taakomschrijvingen, werkprocessen en formatieplan/-staat

In het kader van de maatregel Verbetering wetgeving is het concept uitvoeringsbesluiten van de verbeterde wetgeving van het KBS doorgeleid naar het Bureau Wetgeving. Het proces ter implementatie is reeds ingezet.

Ten aanzien van het project aanschaf materialen t.b.v. brandbestrijding en hulpverlening is een raadsvoorstel opgemaakt en verzonden naar de Minister voor de aanschaf van duikersattributen en toebehoren.

In het kader van het project communicatie en apparatuur zijn offertes aangevraagd voor de vervanging van de telefooncentrale Hoofdkazerne Paramaribo en aanpassing/uitbreiding radiocommunicatieapparatuur en -systeem i.v.m. introductie nieuwe posten en voertuigen.

Uitvoering van het programma **Infrastructurele voorzieningen KBS** vond plaats middels de maatregel **bouw, meubileren en renoveren van brandweerkazernes**. De inventarisatie is reeds opgemaakt. In het district Paramaribo is de bouwkazerne te Flora tot ringbalk gebouwd en in het district Saramacca is van de bouwkazerne Tijgerkreek de fundering gestort en zijn stenen opgetrokken tot en met vloerhoogte.

Met betrekking tot het dienstonderdeel **Beveiliging en Bijstand** is de Reorganisatie BBS in uitvoering. Binnen het project **Herstructurering organisatie BBS** zijn reeds gesprekken gevoerd voor vestiging van een dependance in Nickerie. In het kader van het project **Communicatie middelen** is een aanbesteding gehouden voor uitbreiding van het wagenpark met 1 gepanserd waardetransportvoertuig, 10 pickups (w.o. 2 voor Nickerie) en 1 groter dan 30 personen bus. Ook zijn portofoons in gebruik. Met betrekking tot de maatregel **Infrastructurele voorzieningen BBS** is een kledingmagazijn opgeleverd.

1.2.10 MINISTERIE VAN ARBEID, TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING EN MILIEU

De inspanningen van het Ministerie van Arbeid, Technologische Ontwikkeling en Milieu aan ontwikkelingsinvesteringen in 2011 bedroegen in totaal SRD 8.270.000,-, waarvan SRD 5.236.000,- is besteed ten behoeve van Arbeid en voor Milieu SRD 3.034.000,-. Over de periode januari tot en met juni 2012 bedraagt de realisatie SRD 2.246.000,- waarvan SRD 1.610.000,- is aangewend voor uitvoering van de verschillende beleidsmaatregelen van de sector Arbeid en SRD 636.000,- voor de uitvoering van het programma Nationaal Ontwikkeling en Milieu.

HOOFDBELEIDSGBIED Welzijn

Voortzetting van het beleid op het gebied van het scholen, her-, om- en bijscholen van werkzoekenden, jonge schoolverlaters en werkenden vanaf 16 jaar en ouder, ten behoeve van de arbeidsmarkt, wordt door het Ministerie in uitvoering gebracht middels implementatie van de Beleidsmaatregel **Stichting Arbeidsmobilisatie en Ontwikkeling (SAO)**. De totale besteding voor 2011 bedroeg SRD 3.000.000,-. In het eerste halfjaar van 2012 is aan voornoemde beleidsmaatregel SRD 1.000.000,- besteed.

Door het Ministerie zijn onder het beleidsgebied **Armoedebestrijding** diverse beleidsmaatregelen in uitvoering genomen met een totale uitgave van SRD 2.051.000,- in 2011. In de eerste helft van het planjaar 2012 werd ten behoeve van voornoemd beleidsgebied SRD 610.000,- uitgegeven aan onder meer de beleidsmaatregelen: Kosten voor de bemiddelingsraad SRD 122.000,- voor het oplossen van arbeidsgeschillen in de particuliere sector, Raad voor de Coöperatiewezenen SRD 31.000,- in verband met oprichting van coöperaties, het verzorgen van: informatiesessies voor scholen en distance learning trainingen alsook het trainen van werkzoekenden, Stichting Productieve Werkeenheden SRD 175.000,- (SPWE), onderzoeken naar de opzet van trainingsinstituten in de districten, Suriname Hospitality and Tourism training, SRD 182.000,- het verzorgen van trainingen en opleidingen binnen de toerisme en Horeca en het Scholingsinstituut voor de Vakbeweging (SIVIS) SRD 100.000,- heeft zich voornamelijk beziggehouden met het organiseren van scholingsactiviteiten op het gebied van de Vakbeweging en Maatschappij.

Voor de uitvoering van het programma Gezondheidszorg en gezondheidsbescherming werd onder de beleidsgebied Gezondheidszorg, in 2011 uitgegeven SRD 20.000,- ten behoeve van de beleidsmaatregel **Nationale raad voor bedrijfsgezondheidszorg**.

HOOFDBELEIDSGBIED Bestuur en Justitie

In 2011 heeft het Ministerie in uitvoering genomen de beleidsmaatregel **Hervorming publieke sector** met een totale realisatie van SRD 135.000,-. De actie punten in dit kader waren: Versterking Ministerie voor SRD 50.000,- en Institutionele Versterking Nimos voor SRD 85.000,-.

Binnen het kader van het beleidsgebied Wetgeving, heeft het Ministerie in 2011 onder de beleidsmaatregel **Wetgeving** ter hand genomen de opmaak van conceptwetten en het ter screening aanbieden aan het Ministerie van Justitie en Politie en het Arbeidsadvies college (AAC) voor SRD 50.000,-.

HOOFDBELEIDSGBIED Milieu

Voor het realiseren van de beleidsmaatregel **Afvalbeheer** heeft het Ministerie de beleidsprogramma's **Dataverzameling over hoeveelheden en soorten afval** en **Stimuleren recycling** uitgevoerd. Hierbij is geparticipeerd in en een presentatie verzorgd tijdens de *afval stakeholders workshop* georganiseerd door het Ministerie van Openbare Werken in maart 2012. Verder zijn met donormiddelen bumperstickers met milieutips ontwikkeld en gedistribueerd.

De SNC is een verplichte rapportage aan het Secretariaat van de United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) met uitgevoerde activiteiten ter vermindering van *Climate Change*. Deze activiteiten zijn opgenomen in het beleidsprogramma **Enabling activities for Suriname's Second National Communication (SNC)** waarvan de realisatie voor 2011 SRD 465.000,- bedraagt. Er zijn vier beleidsprogramma's uitgevoerd voor het realiseren van de beleidsmaatregel **Atmosfeer**, waaronder de **Assessment en analyse naar adaptatiemaatregelen en CO₂ – opslag in onze bossen**, waarvoor in aanloop naar de nationale voorbereidingsessies voor de Conference of the Parties (COP) is geparticipeerd in de eerste internationale pre-meeting in Bonn. Tijdens deze pre-meeting is Suriname's lidmaatschap in de Standing Committee bekrachtigd. In de eerste helft van 2012 is voor het beleidsprogramma **Assessment van de effecten van klimaatsverandering op de Surinaamse economie** onder meer het volgende gerealiseerd met betrekking tot de *Second National Communication*: een van de zes *Vulnerability and Adaptation* – kaarten is ontworpen, het *National circumstances* – rapport is afgerond en de *Terms of Reference* is opgemaakt voor het digitaal archiveren van data uit de *First National Communication (FNC)*, de *Second National Communication (SNC)* en het *Awareness* – plan. Onder de realisaties voor het beleidsprogramma **Uitzetten van een nationaal beleid en standpunt voor het REDD+ – mechanisme en versterken van de samenwerking met Guyana** vallen onder meer een oriëntatiebezoek aan Guyana, participatie in de vervolgraining *Capacity Development for REDD* in Berlijn (mei 2012) samen met de SBB en het CELOS en voorbereidingen voor de georganiseerde *Economics of Ecosystem Services* – training. Voor het vierde beleidsprogramma, namelijk **Financiering voor het mangroverehabilitatieproject en andere adaptatieprojecten uit het adaptatiefonds** zijn voor de MOU

Climate Change Cooperation met Oostenrijk (inclusief over beleidsmaatregelen **Afval, Biodiversiteit en Hernieuwbare Energie**) consultatiegesprekken gehouden met *stakeholders* over hun in 2010 aangehaalde prioriteiten. Door de Caribbean Community Climate Change Center is een werkplan opgesteld dat momenteel ter becommentariëring is bij het Ministerie.

Binnen het beleidsprogramma **Fifth National report on Biodiversity** dat is uitgevoerd vanwege de rapportageverplichting naar het Secretariaat van de *Convention on Biological Diversity*, is SRD 74.000, - met middelen van de UNEP gerealiseerd, waarbij de *Fourth National Report* consulent is uitbetaald en apparatuur is aangeschaft. De beleidsprogramma's **Regeneratie Mangrovebossen** en **Toegang tot erfelijk materiaal** zijn in de eerste helft van 2012 uitgevoerd voor het realiseren van de beleidsmaatregel **Biodiversiteit**, waarbij is bewerkstelligd dat het *National Biodiversity Action Plan* (NBAP) en de Vierde Nationale Rapportage naar het Biodiversiteitsverdrag nu in afrondende fase verkeren. Verder is onder meer de ontvangen feedback verwerkt in de Second National Report on Biosafety, een schriftelijke reactie gevraagd aan relevante organisaties op het aanvullend protocol over *Liability and Redress* en de CARICOM *Biosafety and Biotechnology Policy Note* becommentarieerd.

In 2011 is SRD 150.000, - gerealiseerd voor het beleidsprogramma **Nationaal implementatie plan chemicaliën (vervolg POPs)** dat gebaseerd is op milieuvriendelijke toepassing en verwerking van respectievelijk chemicaliën en chemisch afval.

Er is onder meer een website (www.chemmil.org) opgezet voor verhoogde bewustwording over chemicaliënbeheer en geparticipeerd in de Basel Conventie – meeting. Ook is het *POPs in human milk* – project geïnitieerd, waarvan de uitvoering plaatsvindt bij het Bureau Openbare Gezondheidszorg (BOG) van het Ministerie van Volksgezondheid. Voor dit project heeft het Ministerie in de eerste helft van 2012 onder meer laboratoriumapparatuur gesponsord voor het onderzoeken van de aanwezigheid van dioxinen en furanen in moedermelk. Het Ministerie heeft verder het projectdocument *Strategic Approach of International Chemical Management* (SAICM) geformuleerd en ondertekend en in 2011 en de eerste helft van 2012 geparticipeerd in de *Intergovernmental Negotiations Committee* van de kwikonderhandelingen en in de COP5 Rotterdamconventie. In de eerste helft van 2012 is de beleidsmaatregel **Chemicaliënbeheer** gerealiseerd door het uitvoeren van onder meer het beleidsprogramma **Updaten en aanpassen nationaal chemicaliën profiel van Suriname**, waarbij het Nationaal chemicaliënprofiel van Suriname is aangepast en afgerond en onder de *stakeholders* is gedistribueerd. Verder is het beleidsprogramma **Capaciteitsversterking activiteiten voor chemicaliën beheer in het bijzonder monitoring (SAICM – project)** geheel bekostigd uit het SAICM – project uitgevoerd, waarbij de Projectcoördinator is geïdentificeerd en aangetrokken en voorbereidingen zijn gestart voor het organiseren van een *inception workshop*. De uitvoering van het beleidsprogramma **Uitvoering Nationaal Implementatie Plan POPs** heeft geresulteerd in afronding en distributie onder *stakeholders* van het Nationaal Implementatie Plan (NIP). Ook zijn *awareness* – activiteiten uitgevoerd voor de verzameling van lege pesticidenflessen in samenwerking het Ministerie van LVV. **Additionele activiteiten** uitgevoerd door het Ministerie zijn de ratificatie van de Basel Conventie in december 2011 en de identificatie van de *Focal Point* en de *Competent Authority* voor de afhandeling van aanvragen voor de import/export van gevaarlijk afval. Het Ministerie heeft ook richtlijnen voorbereid voor de tijdelijke opslag van gevaarlijk afval,

institutioneel en wettelijk kader geformuleerd en consultaties gehouden over de participatie van Suriname in de *Basel Convention Regional Centre (BCRC)*.

Het beleidsprogramma Presentatie Nationale evaluatie (*country study*) over hoe het beleid van Suriname zich heeft gericht op duurzame ontwikkeling en de mate van realisatie van doelen zoals vastgelegd in Agenda 21 is in de eerste helft van 2012 uitgevoerd voor de realisatie van de beleidsmaatregel Duurzame Ontwikkeling. Een *stakeholders workshop* en een *expert meeting* zijn hierbij gehouden en het Ministerie heeft deelgenomen aan de Rio+20 – meeting. De finale versie van het opgemaakte nationaal document wordt momenteel gescreend.

Voor de realisatie van de beleidsmaatregel **Hernieuwbare energie** is in de eerste helft van 2012 het beleidsprogramma **Mede uitvoering van het GEF hernieuwbare energie project met het Ministerie van NH** uitgevoerd, waarbij het *Project Identification Form (PIF)* – document en het Projectdocument zijn becommentarieerd en goedgekeurd.

Binnen het beleidsprogramma **Implementatie Milieubeleidsplan** is SRD 999.000, - gerealiseerd in 2011, waarbij verschillende activiteiten zijn uitgevoerd, namelijk omtrent *Biodiversity Action Plan*, *National Biodiversity Information Network (NBIN)*, Klimaatactieplan met adaptatiemaatregelen, *Clean Development Mechanism*, Formulering en uitvoering van milieuwetgeving, Milieuvorlichting, GEF – projectevaluatie, *National Sustainable Water Programme of Action*, Institutionele en capaciteitsversterking en Formulering en implementatie beleid Hernieuwbare energie. Binnen het Ministerie is onder meer het concept Staatsbesluit Richtlijnen Gevaarlijk Afval samengesteld, is goedkeuring ontvangen van de Raad van Ministers voor toetreding tot de Cartagena Conventie en zijn de Stockholm Conventie en de Basel Conventie geratificeerd. Verder is in 2011 in verband met Wereld Milieu Dag een mini beurs gehouden en is op 23 mei 2011 het Directoraat Milieu per resolutie ingesteld. Voor het realiseren van de beleidsmaatregel **Implementatie Milieubeleidsplan** is in de eerste helft van 2012 het beleidsprogramma **Implementatie milieuvorlichtingsprogramma (billboards, international year of forest)** uitgevoerd, waarbij ToRs zijn samengesteld voor het ontwerpen van jingles en het ontwikkelen van documentaires door externe deskundigen. Verder zijn bumperstickers met milieutips ontwikkeld met donormiddelen en gedistribueerd, is een (milieu-) bibliotheek ingericht en is in 2011 en 2012 een wandelloop voor Wereld Milieudag gehouden. Ook is een voorlichtingsplan opgesteld en is via het televisieprogramma Wroko Afersie milieuvorlichting verschaft. Binnen het beleidsprogramma **Opzetten van het directoraat Milieu** is onder meer het proces van operationalisering van het directoraat Milieu ingezet. Er zijn trainingen verzorgd betreffende de Overheidsbegroting aan het Directieteam binnen het beleidsprogramma **Trainingen**. Binnen dit beleidsprogramma zijn verder met donormiddelen trainingen verzorgd in project management en trainingen gevolgd over *Multilateral Environmental Agreement* verzorgd door de CARICOM.

Ter realisatie van de beleidsmaatregel **Modernisering Milieu Wetgeving** is in de eerste helft van 2012 binnen het beleidsprogramma **Goedkeuring Milieu Raamwet** de Concept Milieu Raamwet wederom aangeboden aan de Raad van Ministers ter behandeling. Binnen het beleidsprogramma **Ontwikkelen milieu wetsproducten voor uitvoering milieu raamwet en internationale committeringen** zijn de Wet Verontreiniging Zeegebied, de Wet Petroleumproducten en het Kwikstaatsbesluit aangeboden aan de Minister. Ook is de Wet Bioveiligheid voorbereid.

Voor het beleidsprogramma **Eco-sanitation toilets and mitigation of river pollution in the Sipaliwini district**, waarbinnen eco-sanitatie toiletten zijn geïntroduceerd, is met middelen van de UNEP SRD 95.000, - gerealiseerd in 2011. Op Godosoelang, Bendekondre en Akiamasoe zijn 15-20 eco-toiletten geïntroduceerd. Verder zijn posters ontwikkeld ter voorlichting van de gemeenschappen. Voor het realiseren van de beleidsmaatregel **Waterbeheer** is het beleidsprogramma **Identificeren van de voornaamste bronnen van vervuiling van oppervlakte water en doen van water kwaliteitsmetingen in de Surinamerivier (Nationaal Programme of Action – project)** uitgevoerd. Hierbij zijn een ToR en een overeenkomst tussen de Anton de Kom Universiteit van Suriname en ATM opgemaakt.

Binnen de uitvoering van het beleidsprogramma **Voorstellen voor ontwikkeling van standaarden en voorbereiding nationale wetgeving voor afvalwater (industrieën)** is de capaciteitsversterkingsbehoefte in kaart gebracht binnen het project *Green Economy in the Wider Caribbean* (CReW) van de GEF. De uitvoering van het beleidsprogramma **Onderzoek vervuiling van waterbronnen als gevolg van klimaatvariabiliteit (regionaal Amazon Cooperation Treaty Organization project – ACTO – project)** heeft geresulteerd in het starten met de samenstelling van de *National Project Coordination Unit/Water Unit* van genoemd waterproject bestaande uit relevante organisaties/ministeries voor waterbeheer. Ook is gestart met het aantrekken van een *Project Assistant* ter ondersteuning van de *Coordination Unit*. Verder is geparticipeerd in de regionale workshop over *integrated information systems*.

Voor het versterken van de capaciteit betreffende duurzaam landbeheer en het integreren van laatstgenoemde in het nationaal beleidsprogramma, is in 2011 het beleidsprogramma **Suriname Capacity Building and Mainstreaming of Sustainable Land Management** uitgevoerd. Voor dit beleidsprogramma is SRD 322.000, - met middelen van de GEF gerealiseerd, waarbij consultants zijn aangetrokken voor onder meer het geven van de GIS – trainingen, het uitwerken van een coördinatiestructuur, het uitvoeren van een *Knowledge, Attitude and Practice survey* en het ontwikkelen van een communicatiestrategie. In 2012 is het beleidsprogramma **Uitvoering Sustainable Land Management Project** (GIS, communicatiestrategie en monitoringssystemen) uitgevoerd voor de realisatie van de beleidsmaatregel **Duurzaam landbeheer**, waarbij verzoeken zijn verstuurd naar *stakeholders* over de behoefte aan GIS *hardware* en *software*. Ook zijn de *Knowledge, Attitude and Practice survey* en de *Baseline Awareness – studie* afgerond als onderdeel van het Implementatie Communicatie Actieplan.

1.2.11 MINISTERIE VAN HANDEL EN INDUSTRIE

Voor het dienstjaar 2011 zijn de bestedingen, ter realisatie van beleidsmaatregelen van het Ministerie van Handel en Industrie, opgelopen tot een bedrag van SRD 9.396.000,-. De uitvoering van ontwikkelingsinvesteringen had voornamelijk betrekking op twee beleidsgebieden, namelijk **Sectoraal productiebeleid en Internationaal kader en buitenlands beleid**. Een investering van SRD 492.000, - is gerealiseerd voor het **Surinaams Standaarden Bureau**, ten behoeve van de uitvoering van het uitgestippeld beleid en institutionele versterking. Het Ministerie heeft een bedrag van SRD 315.000, - besteed aan het **Suriname Business Forum (SBF)**, in het kader van de Publiekprivate Partnerschapsovereenkomst (PPP). Een bedrag van SRD 186.000, - is uitgegeven aan de **Mededingings Autoriteit**, bestemd voor het dekken van de huur en bewakingskosten van het regionaal

mededingingsorgaan (CCC). Aan **Contributie verplichtingen** bij internationale organisaties is voor 2011 een bedrag van SRD 4.600.000, - gerealiseerd. In 2011 is aan **subsidie babyvoeding** een bedrag van SRD 686.000, - besteed. Dit programma heeft zorg gedragen voor gegarandeerde zuigelingenvoeding tegen betaalbare, door de Overheid vastgestelde prijzen. Aan het **Trade Sector Support Program 1ste jaar** is SRD 3.117.000, - uitgegeven, ter ondersteuning van de handelssector in Suriname. Aan de uitvoering van beleidsmaatregelen is in de eerste helft van het dienstjaar 2012 een bedrag van SRD 3.150.707,- besteed. De investeringen hadden voornamelijk betrekking op het beleidsgebied **Economie, het Beleidsprogramma Industriële Ontwikkeling**.

HOOFDBELEIDSGBIED **Economie**

Het clusteren van sectoren is een belangrijke component van het industriebeleid. Bedrijven hebben vanwege de clustering grotere overlevingskansen en leveren tevens een grotere bijdrage aan de nationale economie, vanwege de gezamenlijke inspanning en overdracht van kennis. De clustering van de agrarische en de toerismesector is reeds aangevangen. Het succes van deze clusters zal bepalend zijn voor uitbreiding van het aantal clusters.

In het kader van de E-Government gedachte is de website van het Ministerie ingericht als informatiebron voor zowel consumenten als ondernemers. De consumenten en ondernemers hebben als gevolg hiervan relevante en betrouwbare informatie direct tot hun beschikking.

De liberalisatie van de binnenlandse markt is voortgezet met de afschaffing van de vaststelling van de broodprijs door de Overheid. Meer dan 100 vergunningen voor bedrijven en beroepen zijn afgeschaft, in het kader van de verbetering van de Ease of Doing Business rating van Suriname.

De institutionele versterking van het **Surinaams Standaarden Bureau**, is in de eerste helft van het dienstjaar 2012 voortgezet. Hiervoor is een investering van ca. SRD 500.000, - gepleegd.

Deze besteding resulteert in verbetering van de standaardeninfrastructuur van Suriname. De kwalitatieve verbetering zal een positieve invloed hebben op het exportvolume en consumentenbescherming.

De inspanningen ter oprichting van het Nationaal Mededingingsorgaan, in het kader van de **Opzet Mededingings Autoriteiten**, vinden voortgang. In de eerste helft van het dienstjaar 2012 is een bedrag van ca. SRD 89.653, - besteed. Het regionaal orgaan voor de mededinging, de Caricom Competition Commission, is in Suriname gevestigd.

Het Ministerie heeft een bedrag van SRD 215.000, - besteed ten behoeve van het **Suriname Business Forum (SBF)**. Het Ministerie draagt bij in het dekken van de exploitatiekosten van het SBF. Het bestuur van het SBF heeft het Nationaal Strategisch Beleid ten behoeve van de lokale private sector en het daaraan gerelateerde activiteitenplan 2011-2015 aan het Ministerie van Handel en Industrie aangeboden. Dit plan zal de komende jaren worden uitgevoerd.

Het Ministerie heeft in de eerste helft van 2012 voldaan aan **contributieverplichtingen** bij internationale organisaties, ten bedrage van SRD 2.346.054, -. Het Ministerie is bij uitvoering van deze beleidsmaatregel in staat internationale handels- en andere committeringen na te komen.

1.2.12 MINISTERIE VAN TRANSPORT, COMMUNICATIE EN TOERISME

Ter realisering van de beleidsprogramma's via het Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme zijn in 2012 per eind juni de investeringen opgelopen tot SRD 29.938.000, -. Van dit bedrag is SRD 5.500.000, - besteed aan de implementatie van projecten in de toerismesector. Ten behoeve van het beleidsgebied **Transport en communicatie** is in het eerste halfjaar van 2012 SRD 24.438.000, - besteed.

In het dienstjaar 2011 zijn de totale investeringen van het Ministerie van Transport Communicatie en Toerisme opgelopen tot SRD 45.905.000, -, dat neerkomt op een realisatie van 122,1 % van de bijgestelde begroting voor het jaar 2011.

HOOFDBELEIDSGBIED Economie

BELEIDSGBIED Diensten sector

Het transportbeleid in het begrotingsjaar 2012 was onder andere gericht op het ontwikkelen van een efficiënt, modern, veilig, competitief, comfortabel, betaalbaar en kwalitatief goed transportsysteem. Het Ministerie van Transport Communicatie en Toerisme heeft de ordening van de transportsector, herziening van relevante wet- en regelgeving en bovenal investering in het menselijk kapitaal aangepakt door voortdurende training van het beschikbare kader. Het **Nationaal Vervoer Bedrijf (NVB)** als belangrijkste werkm van het Ministerie op dit stuk heeft per ultimo juni 2012 derhalve aan subsidie ca SRD 15.341.000,- ontvangen, waarmee de ontsluiting van diverse regio's en delen van het binnenland over de weg en te water is voortgezet.

Het Ministerie heeft in de eerste helft van planjaar 2012 bijzondere aandacht besteed aan het luchttransport. De luchtvaartverbindingen werden opgevoerd, op verschillende routes zijn landingsrechten verkregen door bi- en multilaterale samenwerkingsverbanden aan te gaan. In dit kader zijn de relaties op luchtvaartgebied met onze directe buurlanden Brazilië, Guyana en Frans Guyana geïntensiveerd. Ook is gewerkt aan verdere versterking van luchtvaartrelaties met overige landen buiten de regio, zoals in de EU, Azië, Noord-Amerika en het Midden-Oosten.

BELEIDSGBIED Communicatie

Bijzondere aandacht is geschonken aan de veiligheid en beveiliging van de luchtvaart. In dit kader is aan het National Civil Aviation Safety Commission (NCASC) programma verder invulling gegeven. Ten aanzien van het beleidsprogramma Vliegdiensden Binnenland is SRD 852.000, - besteed. Hiermede zijn gesubsidieerde vluchten naar het binnenland uitgevoerd. Er is een integraal maritiem beleid uitgestippeld, dat gericht is op een gestructureerd, effectief en efficiënt gebruik van de waterwegen.

Door middel van de vastgestelde voorwaarden en richtlijnen is de controle door de daarvoor aangewezen instantie op het gebruik van de waterwegen opgevoerd. Aan de **Scheepvaart Maatschappij Suriname (SMS)** als werkm van het Ministerie, is SRD 4.333.000, - aan subsidie besteed. Genoemde investering is

gepleegd in onder andere de verdere uitvoering van lijndiensten in het binnenland, bevordering van de toeristische scheepvaart en verbetering van aanmeerfaciliteiten.

Om het openbaar transport betaalbaar te houden heeft de Overheid gekozen voor het subsidiëren van de boot- en busvergunninghouders. Als gevolg van de ontwikkelingen met betrekking tot de brandstofprijzen is compensatie toegekend aan deze groep ondernemers. De totale brandstofcompensatie is in 2012 tot ultimo juni 2012 opgelopen tot ca SRD 3.912.000, -.

KERNTHEMA Toerisme

In de eerste helft van het planjaar 2012 is aan de **Stichting Toerisme Suriname** als belangrijke werkmiddel van het Ministerie ter ondersteuning van de uitvoering van het beleid, waarbinnen de private sector een essentiële rol vervult, een subsidie verstrekt van SRD1.500.000, -.

Het Ministerie geeft hoge prioriteit aan de ontwikkeling van de toerismesector als catalysator van de Surinaamse economie. De volgende maatregelen zullen dit jaar versneld worden geïmplementeerd:

- Wet- en regelgeving binnen de sector, te weten Toerismewet en instelling STB, CROSQ-standaarden en lokale en internationale standaarden en certificering.
- Verbeterde toegankelijkheid bestemming Suriname; hoge prioriteit is gegeven aan een versoepeld visumbeleid en instelling van de interministeriële commissie.
- Awareness, trainingen en opleidingen; hierbij heeft de verdere operationalisering van Stichting Hospitality Toerism Training Centre plaatsgevonden.
- De Regering werkt aan het bevorderen van regionale integratie. Op regionaal niveau zijn op toerismegebied samenwerkingsverbanden aangegaan met onder andere de Caribbean Tourism Organization (CTO), de Association of Caribbean States (ACS), de Amazone Cooperation Treaty Organization (ACTO) en de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS).
- Marketing en promotie, waarbij het voornamelijk gaat om de branding van Suriname als natuur-, cultuur- en erfgoedbestemming.

Ten behoeve van de aankoop van een pand voor adequate **Huisvesting** van het Ministerie is SRD 4.000.000, - besteed.

1.2.13 MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN

Ter realisering van de beleidsprogramma's via het Ministerie van Openbare Werken zijn in 2012 per eind juni de investeringen opgelopen tot ca SRD 113.222.000, -. Van dit bedrag is SRD 98.930.000, - besteed aan de implementatie van civieltechnische projecten, terwijl aan het directoraat Bouwkundige Werken voor de som van SRD 13.541.000, - is besteed. Ook is het bedrag van SRD 751.000, - besteed aan projecten binnen het directoraat Openbaar Groen.

In het dienstjaar 2011 zijn de totale investeringen via het ministerie van Openbare Werken opgelopen tot SRD 595.031.000, -, hetgeen neerkomt op een realisatie van 76 % van de bijgestelde begroting voor het jaar 2011

KERNTHEMA Infrastructuur

Binnen de beleidsmaatregel **Aanleg en Verbetering wegen** is per ultimo juni 2012 aan investeringen een bedrag van SRD 65.579.000, - besteed aan de aanleg en verbetering van verharde en onverharde wegen, inbegrepen het aanhuren van zwaar materieel voor het egaliseren van zandwegen in Paramaribo en de districten. De bestedingen in 2011 bedroegen in totaal SRD 345.08000,-.

In dit kader zijn door het bedrijf Dalian en lokale aannemers werkzaamheden voortgezet op de verschillende infrastructurele werken. Het project inzake rehabiliteren van het wegvak Meerzorg - Albina is voortgezet. Eveneens zijn voor de toegankelijkheid van het binnenland enkele projecten uitgevoerd, waaronder het project Verbetering 2° Oost-Westverbinding tussen Zanderij en Apoera. Ook inbegrepen is de afronding van het programma voor de asfaltering van 500 km wegen in Paramaribo en andere districten.

Ten behoeve van de beleidsmaatregel **Verkeersvoorzieningen** zijn verkeersplateaus aangelegd en heeft de modernisering van verkeersinstallaties en wegbebakening verder gestalte gekregen. De besteding ten behoeve van deze beleidsmaatregel bedroeg in 2011 SRD 1.464.000, terwijl in 2012 per ultimo juni 2012 ca SRD 195.000, - is geïnvesteerd. Aan het onderhoud van verkeerstechnische voorzieningen is een bedrag van SRD 175.000, - besteed. Ook is geïnvesteerd in het aanbrengen van verkeerslichten in stad en districten, het verbeteren van de verkeersveiligheid op kruispunten en nabij scholen, alsook de aankoop van elektronische componenten ten behoeve van het verkeer.

Ten behoeve van de beleidsmaatregel **Onderhoud van wegen** is in het 1° halfjaar 2012 het bedrag van SRD 4.685.000, - uitgegeven. Bij deze gaat het om regulier onderhoud van geasfalteerde, bestrate, lateriet-, zand- en schelpwegen in stad en districten. Het aanhuren van zwaar materieel voor egalisatiewerkzaamheden en aankoop van asfaltbetonmengsels zijn inbegrepen. In 2011 bedroeg de totale investering hiervoor SRD 9.335.000,-.

In het kader van de implementatie van de beleidsprogramma's **Onderhoud** en de **Bouw van bruggen** zijn de investeringen respectievelijk SRD 278.000, - en SRD 8.804.000, - geweest. Het reguliere onderhoud van bestaande bruggen in Paramaribo en districten heeft plaatsgevonden. Tevens werd onder andere de bouw van een achttal bruggen en van de brug over het Saramaccakanaal voortgezet.

In het kader van de beleidsmaatregel **Verbeteren van waterkeringwerken** zijn investeringen van totaal SRD 1.361.000, - gepleegd in de eerste helft van 2012. De werkzaamheden voor de bouw van onder andere de zeedijk van Coronie en de oeververdedigingswerken aan de linker- en rechteroever van de Commewijne rivier zijn voortgezet.

Binnen het beleidsprogramma voor **Onderhoud irrigatie en afwateringswerken** zijn investeringen van SRD 3.978.000,- gepleegd en wel in de districten Commewijne, Nickerie en Coronie. Onder meer zijn

pompen, gemalen en sluizen onderhouden en gerepareerd. Verder zijn kanalen en lozingen opgehaald of bespoten en zijn de elektriciteitsrekeningen van de sluizen, gemalen en pompen betaald.

In het kader van het beleidsprogramma voor het **Onderhouden van Open en Gesloten rioleringen** heeft het Ministerie een bedrag van SRD 2.992.000, - besteed. Het aanhuren van machines voor het verrichten van onderhoudswerkzaamheden is onderdeel van de financiering van dit beleidsprogramma. Tevens werden middels aanbestedingsprocedures aannemers aangetrokken voor het op handkracht en regelmatig onderhouden van secundaire en tertiaire lozingen in Paramaribo en andere districten.

Aan het beleidsprogramma **Onderzoek en data verzameling** heeft het ministerie SRD 40.000,- besteed. De investeringen zijn voornamelijk gepleegd in onderzoek en dataverzameling ten behoeve van onder andere de controle in het veld en systematische rapportage daarvan in overzichtelijke, thematische kaarten. Hierdoor kunnen grootschalige projecten beter gemonitord worden..

Voor het beleidsprogramma **Bouw en uitbreiding Landsgebouwen en Ambtenarenwoningen** zijn de bestedingen SRD 12.292.000, - geweest. De bestedingen waren ten behoeve van de afbouw en het restaureren van diverse kantoorgebouwen en monumentale panden in Paramaribo en de districten.

In het kader van het beleidsprogramma **Verbetering van Landsgebouwen** is het bedrag van SRD 1.209.000, - uitgegeven. De bestedingen waren voornamelijk voor het opzetten en afbouwen van diverse overheidsgebouwen in stad en districten.

HOOFDBELEIDSGBIED Welzijn

Binnen het subbeleidsgebied **Gezin** zijn ten behoeve van de beleidsmaatregel **Volkswoningbouw** voorbereidingen getroffen om woningen te bouwen. De voorbereidingen gelden voornamelijk voor het bouwen van volkswoningen in Paramaribo en districten. Dit programma is thans in uitvoering, waarbij op diverse locaties woningen worden opgezet.

BELEIDSGBIED Milieu

Ten behoeve van het beleidsprogramma **Verzelfstandiging Vuilophaal- en Vuilverwerkingdienst** is het bedrag van SRD 4.996.000, - besteed. De bestedingen waren onder meer ten behoeve van het onderhouden van zandwegen naar de vuilstortplaatsen en het aanhuren van zwaar materieel ten behoeve van het verwerken van de afval op de vuilstortplaatsen.

Binnen het beleidsgebied **Milieumanagement**, als onderdeel van de **Stimulering van het leefklimaat**, heeft het Ministerie aan het beleidsprogramma **Ophalen van dichtbegroeide of geslibde lozingen** SRD 49.000, - uitgegeven in het eerste halfjaar van 2012. Hierdoor wordt een betere afvoer verkregen in de buurten waar trezen zijn opgehaald.

Aan de beleidsmaatregel **Het rehabiliteren van secundaire en tertiaire wegen** is de besteding SRD 7.000, - geweest. Het onderhoud van diverse bermten van secundaire en tertiaire wegen is evenals het

aanbrengen van zand op onder andere openbare terreinen, zoals schoolterreinen, terreinen van buurtthuizen en sportterreinen uit dit beleidsprogramma gefinancierd.

Aan het beleidsprogramma **Opruimen van illegale vuilstortplaatsen en ophalen van grof vuil** heeft het Ministerie SRD 166.000, - besteed. Het aanhuren van trucks en backhoe loaders is uit dit beleidsprogramma gefinancierd om de illegale vuilstortplaatsen en het zwerfvuil in de binnenstad in de late middag op te ruimen.

In het kader van het beleidsprogramma **Het maaien van parken en pleinen alsmede bermen en taluds van secundaire en tertiaire trezen** is voor het eerste halfjaar van 2012 SRD 270.000, - uitgegeven.

Bestedingen in het beleidsprogramma **Nationale schoonmaakacties en overige milieuprojecten** zijn gerealiseerd tot een bedrag van SRD 176.000, -

Ten behoeve van het beleidsprogramma **Institutionele versterking Directoraat Milieubeheer werken** is het bedrag van SRD 83.000, - uitgegeven. De bestedingen zijn verricht ten behoeve van de voorbereiding en implementatie van de reorganisatie van het directoraat Openbaar Groen.

1.2.14 MINISTERIE VAN NATUURLIJKE HULPBRONNEN

In het jaar 2011 is van de begrote financiële middelen, ca SRD 208.325.000,-, voor de uitvoering van beleidsprogramma's via het ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen het bedrag van SRD 87.203.000,- gerealiseerd, hetgeen neerkomt op een realisatiegraad van 41,9 % in dat jaar. Voor de uitvoering van de beleidsprogramma's voor het begrotingsjaar 2012 via het Ministerie is tot ultimo juni 2012 een bedrag van SRD 13.052.000,- gerealiseerd van de begrote SRD 303.320.000,-.

Van de in de 1^e helft van 2012 bestede middelen is een bedrag van SRD 5.351.000,- aangewend voor de aankoop van een kantoorpand voor de Dienst Energievoorziening terwijl SRD 4.847.000,- is geïnvesteerd in activiteiten aangaande de ordening van de goudsector.

BELEIDSGEBIED Water

Het Ministerie heeft in het kader van het programma **Watervoorziening** in het planjaar 2011 van de begrote middelen ad SRD 24.000.000,- een bedrag van SRD 9.113.000,- gerealiseerd. In 2012 is tot en met ultimo juni SRD 14.245.000,- geïnvesteerd van de begrote SRD 27.163.000,-. Gewerkt is aan zowel de renovatie en de rehabilitatie van de bestaande drinkwaterinfrastructuur in de verschillende districten met als doel kwantitatief en kwalitatief goed drinkwater aan de bevolking te leveren. Daarnaast worden investeringen gepleegd in het zoeken naar nieuwe watervoorkomens en exploitatie van nieuwe waterbronvelden.

In het district Marowijne zijn de boorwerkzaamheden afgerond in Galibi en Erowarte waarna men is gestart met de constructie van de waterfaciliteiten.

In Commewijne zijn rehabilitatie werken uitgevoerd te Morico, terwijl onderzoek is gedaan met betrekking tot de waterbehoefte in het district. Booractiviteiten vinden plaats in onder andere Morico en Richelieu,

terwijl ook te Peperpot en aan de Santoweg diverse werken worden uitgevoerd. In Saramacca zijn waterbronnen aangeboord op diverse lokaties waaronder Tijgerkreek en is de distributie naar de omgeving van respectievelijk Maho, Kamponketjel en Grankriki afgerond.

In het district Coronie zijn de werkzaamheden aan het pomphuis te Jenny afgerond en zijn distributienetwerken uitgevoerd. Waterboringen te Jenny zullen in de 2^e helft van 2012 worden uitgevoerd.

In het district Nickerie zijn de ondergrondse boringen te Post Utrecht en de uitvoering van de distributie te Paradise afgerond. Uitvoering van de boringen in Henar en Wageningen zullen in de 2^e helft van 2012 aanvangen. De rehabilitatie van de bestaande waterstations te Paradise, Henar en Wageningen is in voorbereiding. Terwijl voorbereidingen worden getroffen voor nieuwe waterboringen in de omgeving van Zanderij en achter Paramaribo, wordt uitvoering gegeven aan de rehabilitatie van het waterstation te La Vigilantia. In het Domburggebied zijn de distributie werkzaamheden vergevorderd en het onderzoek aangaande het bestaande netwerk afgerond. Er is een aanzet gegeven m.b.t. onderzoek aangaande de beschikbaarheid van drinkwater in onder andere Bigi Poika en Cabendadorp.

In het district Brokopondo zijn de waterboringen te Kapasikele afgerond terwijl de bouw van het waterstation ter plaatse in voorbereiding is. Ook de rehabilitatie van de waterbronnen te Victoria is nagenoeg afgerond. Voorbereidingen worden getroffen voor rehabilitatie van de waterstations te Brokopondo-centrum en Victoria. Ook in andere delen van het district worden werkzaamheden uitgevoerd teneinde de watervoorziening te optimaliseren.

In het district Sipaliwini worden op diverse lokaties waterstations gebouwd, of vindt rehabilitatie plaats. Ook de distributie wordt versneld ter hand genomen, onder andere kunnen in dit kader worden genoemd de locaties Ligorja, Pikien Snee, Futunabaka, Hukununu en Nieuw Aurora.

Naast bovenvermelde werkzaamheden worden gebruiksartikelen en ander materiaal aangekocht en geleverd ter optimalisering van de dienstverlening.

De Surinaamsche Waterleiding Maatschappij neemt de distributiegebieden, behorend aan de Dienst Watervoorziening (DWV) langzamerhand over. Deze dienst zal zich concentreren op het binnenland, waarvoor een nieuw kantoorgebouw met magazijn wordt opgezet.

Voor de aankoop van het gebouw waarin de Dienst Energievoorziening is gehuisvest, is in de 1^e helft van 2012 een bedrag van SRD 5.351.000,- geïnvesteerd.

BELEIDSGEBIED Energie

Het ministerie heeft in het kader van de **Openbare straatverlichting** in het planjaar 2011 van de begrote SRD 2.500.000,- een bedrag van SRD 901.000,- gerealiseerd. Tot ultimo juni 2012 is voor een bedrag van SRD 14.000,- van de geraamde SRD 2.976.000 uitgegeven aan **Openbare straatverlichting** in de districten en het binnenland. In dit kader zijn gefaseerd cobra head lampen in de diverse dorpen aangebracht voor straatverlichting. Van de geraamde uitgaven van SRD 76.000.000,- voor de **inkoop van energie via de Brokopondo** overeenkomst ten behoeve van de EBS is in 2011 SRD 48.042.000,- gerealiseerd. In 2012 is tot en met juni voor SRD 94.643.000,- aan subsidie aan de EBS verstrekt. De

Dienst Elektriciteitsvoorziening heeft in het planjaar 2011 van de geraamde SRD 25.000.000 in totaal SRD 10.432.000,- gerealiseerd aan nieuwe projecten. Nieuwe lichtagregaten en lijnmateriaal zijn aangeschaft. De oude netten zijn gesloopt en nieuwe netten worden gefaseerd gebouwd. Tot ultimo juni 2012 is aan de instandhouding van de elektrische centrales in het binnenland een totaal bedrag besteed van SRD 382.000,- van de begrote SRD 5.568.000,-. De operationele kosten voor de **instandhouding van de elektrische centrales** in het binnenland waren geraamd op SRD 5.000.000,- in 2011. Van dit bedrag is SRD 3.001.000,- gerealiseerd.

BELEIDSGEBIED Mijnbouw

Eind 2010 is de commissie **Ordening Goudsector** ingesteld. Deze commissie heeft in het planjaar 2011 in totaal SRD 10.879.000,- gerealiseerd. Tot ultimo juni 2012 is er een bedrag van SRD 6.955.442,- van de geraamde uitgaven van in totaal SRD 4.847.000,- gerealiseerd.

In dit kader is de Mineral Processing school in de opstartfase en deze zal op verschillende niveaus opleidingen in de mijnbouwsector aanbieden.

Er is een grootschalige anti-kwikcampagne in ontwikkeling om gouddelvers in het binnenland en bij de verwerking van goud betrokken personen in Paramaribo en daarbuiten bewust te maken van de schade die kwik in het milieu veroorzaakt. Gepland wordt om in 2013 het gebruik van kwik in de goudvelden te verbieden. Er zullen in de toekomst alleen milieuvriendelijke methoden worden toegepast.

Na de inleidende fase werden goudzoekers en andere belanghebbenden in de goudsector opgeroepen zich te registreren. Deze registratie had tot doel meer specifieke informatie te verzamelen, met het oogmerk in aanmerking komende belanghebbenden een registratiekaart te verstrekken, waarmee zij in voorkomende gevallen gebruik kunnen maken van bepaalde overheidsfaciliteiten. Hieronder worden gedecentraliseerde diensten van de overheid verstaan. De bedoelde diensten worden ondergebracht in zogenoemde Mijnbouw Service Centers (MSC's). De verwachting is dat aan het eind van het haast afgelopen planjaar minimaal 75% van de mensen in de kleinschalige mijnbouwsector is geregistreerd en minimaal 6 mijnbouw Service Centers volledig operationeel zijn. Belangrijke doelen zijn de Overheid dichterbij de mensen te brengen en het centraal gezag te herstellen. Inmiddels zijn twee onderhandelingscommissies voor IamGold en Newmont geïnstalleerd door de President.

Van de geraamde uitgaven van SRD 3.000.000,- voor het Bauxiet instituut Suriname in 2011 is SRD 1.359.000, gerealiseerd. In 2012 is tot en met juni een bedrag van SRD 904.000,- aan subsidie verstrekt aan het Bauxiet Instituut Suriname. Met het ter beschikking stellen van deze middelen zijn de taken van het ministerie die ondergebracht zijn bij dit kerninstituut, uitgevoerd.

1.2.15 MINISTERIE VAN RUIMTELIJKE ORDENING, GROND- EN BOSBEHEER

De bijgestelde begroting van het ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer voor de uitvoering van de beleidsprogramma's Grondaankoop, Verkaveling, Stichting Bosbeheer en Bostoezicht (

S.B.B.) en het Glis bedroeg in 2011 totaal SRD 31.107.000,- . Van dit bedrag is SRD 17.518.000,- gerealiseerd.

De bestedingen ten laste van de beleidsprogramma's in de eerste zes maanden van het planjaar 2012 hebben geresulteerd in een uitgavenpost van SRD 6.880.000,- overeenkomende met ca 21,2 % van de geraamde SRD 32.475.000,-.

BELEIDSGEBIED Grondbeleid

De beleidsmaatregel **Grondaankoop** heeft als doel het aankopen van grond met eventuele opstallen ten behoeve van overheidsinstellingen en verkavelingsprojecten. Hoewel voor het planjaar 2012 een bedrag van SRD. 12.000.000,- is begroot voor de aankoop van gronden, zijn er tot ultimo juni geen uitgaven gepleegd.

De beleidsmaatregel **Verkaveling** heeft als activiteiten: het landelijk inventariseren van verkavelingsprojecten die nog niet ontsloten zijn, het landelijk in kaart brengen van beschikbare domeingronden en het bevorderen van een stabiele huisvestingssector. Er zijn in het planjaar 2012 voorbereidingen getroffen voor het landelijk uitvoeren van nieuwe verkavelingsprojecten in de districten Wanica (Libanonweg), Coronie (Stalweide), Commewijne (Orleanekreek), Marowijne (langs de weg naar Albina) en Para (Pararaclijn en Munchenstein), waarvoor tot ultimo juni SRD 1.143.000,- is gerealiseerd.

BELEIDSGEBIED Bosbeleid

De begroting voor de Stichting Bosbeheer en Bostoezicht (S.B.B.) in het planjaar 2011 bedroeg SRD 6.107.000,- , wat voor ca 88% is besteed, overeenkomende met SRD 5.324.000,-.

Tot ultimo juni van het planjaar 2012 heeft het Ministerie subsidie verstrekt aan de Stichting Bosbeheer en Bostoezicht voor een bedrag van SRD 5.737.000,-. Dit bedrag is besteed aan de training van het aanwezige kader, het uitvoeren van controlewerkzaamheden en de uitbreiding van veldposten.

1.2.16 MINISTERIE VAN LANDBOUW VEETEELT EN VISSERIJ

De investeringen besteed via het Ministerie van Landbouw Veeteelt en Visserij in het eerste halfjaar van 2012 ter realisatie van de voornemens opgenomen in het kader van de verschillende beleidsgebieden lopen op tot het bedrag van SRD 8.841.000, -. Van dit bedrag is SRD 947.000, - besteed aan subsidieverstrekking. Een bedrag van SRD 7.664.000, - is aangewend voor institutionele vormgeving.

KERNTHEMA Agrarische sector

Tot eind juni heeft het onderzoeksinstituut **ADRON** (SNRI) voor SRD 706.000, - aan subsidie ontvangen. In het eerste kwartaal heeft ADRON de verstrekking van origineel zaad aan de zaaizaadboeren verruimd tot 180 ton. Dit is voldoende voor de productie van eerste nabouwzaad voor ongeveer 30.000 ha op

seizoenbasis. Het instituut is gestart met een praktijkschool voor de rijstboeren in de westelijke polders van Nickerie.

In samenwerking met het programma Communicatie zijn boeren voorzien van adviezen inzake bemesting, ziekten, plagen en chemicaliegebruik. Het rijstveredelingsprogramma is voortgezet.

Het staatsbedrijf **Alliance** houdt zich bezig met de productie van citrus waaronder sinaasappel en grape fruit. Dit bedrijf heeft voor het eerste halfjaar 2012 subsidie ontvangen tot SRD 265.000, -, waardoor de lonen betaald konden worden over deze periode. Verder is een aanvang gemaakt met de opzet van een kwekerij voor de aanmaak van citrusplanten ter verjonging van de aanplant. In deze periode is een voorstel geformuleerd voor de omzetting van het Staatsbedrijf tot een NV. De citrusaanplant is voor 2 à 4 hectare verjongd en 1,5 hectare is beplant met bananen en suikerbaccoven (de uitbreiding heeft niet plaatsgevonden vanwege de aantasting van het moederareaal met 'Black Sigatoka'. De ontwikkeling van het agrotourisme op de plantage is gestructureerd.

De **Stichting Landbouw Ontwikkeling Commewijne** (SLOC) heeft in 2012 tot eind juni SRD 75.000, - aan subsidie ontvangen. In deze periode is de moedertuin aangelegd voor de aanmaak van diverse plantjes van fruitsoorten en een kruidentuin. In 2011 is subsidie verstrekt aan de stichting tot een bedrag van SRD 150.000,-.

In het kader van de realisatie van het beleidsgebied **Landaanwinning en Ontginning** is in de eerste helft van 2012 het bedrag van SRD 334.000, - besteed aan rehabilitatiewerkzaamheden aan de zwampkerende dam in het district Coronie, terwijl de realisaties in het planjaar 2011 in totaal SRD 500.000,- bedroegen.

In het kader van de beleidsmaatregel **Institutionele Vormgeving** is in 2012 tot en met juni een bedrag van SRD 23.000, - besteed aan diverse projecten. In dit kader is de bouw van het CAHFSA/AGVIS-kantoor medio 2012 gestart en zijn het ontwerp, bestek en de tekeningen van het laboratorium voor voedselzekerheid aangepast en heeft de aanbesteding plaatsgevonden. Begeleiding en voorbereiding van landbouwproducenten op het toepassen van richtlijnen van GLOBAL GAP zijn afgerond en worden gecontinueerd. Herstructurering van de proeftuinen is ingezet door verjonging plantgenetische hulpbronnen, verbetering van de technische uitrusting, productie en onderhoud en aanzet tot rehabilitatie van gebouwen op de proeftuinen Dirskhoop en La Poule in het district Saramacca. De realisaties in 2012 bedroeg ten laste van dit beleidsmaatregel SRD 844.000,-.

Ter uitvoering van de beleidsmaatregel **Cultuurtechnisch Onderhoud** zijn diverse cultuurtechnische projecten uitgevoerd ter onderhoud van zowel de natte als droge infrastructuur in de agrarische productiegebieden. In 2011 en de eerste helft van 2012 is ter implementatie van dit beleidsmaatregel respectievelijk SRD 8.810.000,- en SRD 5.950.000, - uitgegeven.

In het kader van de uitvoering van de beleidsmaatregel **Stimulering Landbouwsector** zijn verschillende projecten uitgevoerd voor zowel kwalitatieve als kwantitatieve productieverhoging. Op dit stuk is in 2011 en in het eerste halfjaar 2012 respectievelijk SRD 40.000,- en SRD 69.000,- besteed binnen de Rijstsector, Ontwikkeling van bevolkingslandbouw, Tuinbouw in kassen en Agro- toerisme.

Realisaties per ultimo juni 2012 hebben in het kader van de implementatie van de beleidsmaatregel **Veehouderij** geresulteerd in de besteding van een bedrag van SRD 458.000, - aan uiteenlopende

projecten in zowel de vee- als de pluimveeteelt. In 2011 is een investering van SRD 1.842.000,- hieraan besteed. Met name in Reeberg is een opkoopcentrum voor melk opgezet en in het district Nickerie is de inrichting van het slachthuis reeds in afrondende fase. Er zijn verschillende opleidingen inzake duurzame ontwikkeling van de veeteelt aan de gang en er wordt gewerkt aan aanpassing en modernisering van de veeteeltwetgeving.

In het beleidsgebied **Visserij** zijn in het eerste halfjaar van 2012 bedragen van SRD 523.000, - en USD 106.000, - besteed aan projecten voor duurzame ontwikkeling van de visserijsector. Het laboratorium voor de keuring van vis op het Onder Directoraat Visserij is gemoderniseerd. In het district Commewijne is een model visrokerij opgezet. Ook zijn werkzaamheden van de kustwacht ter bescherming van de visserijzône aangevangen. De realisaties in 2011 bedroegen in totaal SRD 170.000,-

In het kader van de implementatie van de beleidsmaatregel **Bouwwerkzaamheden** zijn diverse ressort- en rayonkantoren gerenoveerd en is de directe omgeving van de kantoren verhard. Deze werkzaamheden gingen gepaard met een besteding van SRD 35.000,- in 2011, terwijl in het eerste halfjaar 2012 een investering is gepleegd van SRD 251.000, - .

In het kader van de implementatie van de beleidsmaatregel **Landbouwinfrastructuur en exportontwikkeling** is de bouw van de laboratorium voor voedselveiligheid opgestart. Het VKI wordt fysiek gebouwd te Bethesda, terwijl de overige laboratoria aan de Letitia Vriesdelaan zullen worden opgezet.

1.2.17 MINISTERIE VAN REGIONALE ONTWIKKELING

Op het Ministerie van Regionale Ontwikkeling zijn belangrijke investeringen gepleegd ter implementatie van de beleidsprogramma's van het Ministerie. In dit kader is per ultimo juni een bedrag van SRD 9.005.000,- besteed. Voor het dienstjaar 2011 is door het **Ministerie van Regionale Ontwikkeling** voor implementatie van de beleidsprogramma's een bedrag van SRD 37.975.000,- besteed, hetgeen overeenkomt met 62,2 % van de raming voor het dienstjaar 2011.

BELEIDSGEBIED Bestuur en Justitie

De uitvoering van het Decentralization and Local Government Strengthening Program is in volle gang. Het beleidsprogramma heeft als doel versterking van de capaciteit van de verschillende districtsbesturen bij het proces van decentralisatie en wordt gefinancierd door de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB). Per ultimo juni 2012 is aan dit project SRD 700.000, - uitgegeven.

Op de **districtsbegroting** van de gedecentraliseerde, gecertificeerde districten **Para, Commewijne, Marowijne, Nickerie** en **Paramaribo** is gezamenlijk een bedrag van SRD 3.443. 000,- uitgegeven aan lokale projecten. Voor het district Sipaliwini is in dit kader een bedrag van ca. SRD 1.017.000,- gerealiseerd.

Voor de verdere professionalisering van de bestuursdienst is door uitvoering van het beleidsprogramma **Instituut Bestuurs Ambtenaren voor Surinaamse (IBAS)** een aantal projecten uitgevoerd, waaronder

het verzorgen van opleidingen, cursussen en trainingen voor de Bestuursdienst, waaraan SRD 186.000,- is besteed.

BELEIDSGEBIED Welzijn

Onder dit beleidsgebied valt de beleidsmaatregel **Dorpsontwikkeling**, waarbij middelen zijn opgebracht om kleinschalige projecten te financieren in het kader van de geïntegreerde ontwikkeling van achtergestelde gebieden in de districten en het binnenland in samenspraak met de lokale gemeenschappen. Hieraan is in 2012 tot ultimo juni een bedrag van SRD 504.000,- besteed.

Het instellen van **Waterschappen**; dit beleidsprogramma heeft onder meer als doel het ontwikkelen en faciliteren van de agrarische sector. In 2012 is tot ultimo een bedrag van SRD1.928.000,- besteed aan het uitvoeren van projecten van dit beleidsprogramma.

BELEIDSGEBIED Ruimtelijke ordening en Milieu

Onder dit beleidsgebied is in het kader van **Onderhoud aan wegen, irrigatie- en kunstwerken** in de verschillende districten een bedrag van SRD 289.000,- besteed tot ultimo juni 2012.

Voor het uitvoeren van **bouwkundige werkzaamheden**, in het kader van de ontwikkeling van bestuurscentra, zijn diverse werkzaamheden uitgevoerd in de districten, waarbij tot ultimo juni een bedrag van SRD 83.000,- is gerealiseerd.

KERNTHEMA Grondenrechten en Traditioneel Gezag

In het kader van de erkenning van de tribale rechten en het evalueren van mogelijkheden ter regulering en of **versterking van het traditioneel gezag** zijn diverse activiteiten uitgevoerd, zoals het houden van krutu's en seminars, waaraan in 2012 tot ultimo juni een bedrag van SRD 1.082.000,- is besteed.

2. ONTWIKKELINGSPLAN 2013

2.1 ONTWIKKELINGSPLAN 2013 NAAR FINANCIERINGSBRON

Voor implementatie van de beleidsmaatregelen in het Ontwikkelingsplan 2013 bedragen de begrote ontwikkelingsinvesteringen ca. **SRD 3.784.156.000,-**

In tabel 2.1 is een overzicht weergegeven van de begroting van het totaal aan beleidsmaatregelen in meerjarenkader voor de periode 2013 t/m 2017, waarbij alle voor deze begroting relevante financieringsbronnen zijn opgenomen.

Het aandeel van de Overheid in de financiering van beleidsmaatregelen in het begrotingsjaar 2013 is **88,8 %**. Belangrijke ontwikkelingspartners in 2013 zijn de IDB(4,3 %) en China (4,2 %).

Tabel 2.1 Ontwikkelingsplan 2013 in Meerjarenkader naar Financieringsbron (x SRD 1000)

Financieringsbron	Raming 2012		Raming 2013		Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017
		%						
Agence Francaise de Development (AFD)	43279	1,2	27852	0,7	0	0	0	0
China	36352	1	158203	4,2	0	0	0	0
Europese Ontwikkelings Fonds	2000	0,1	0	0	0	0	0	0
IDB	149393	4,2	161339	4,3	1962775	2156507	2360462	2595110
India	31441	0,9	18370	0,5	0	0	0	0
NHAS	29791	0,8	0	0	0	0	0	0
Overige	90986	2,5	53596	1,4	80000	80000	80000	80000
Overheid	3203968	89,2	3363547	88,8	3966798	4404396	4467753	4446930
Pan American Health Org	0	0	599	0	0	0	0	0
UN organisaties total	3222	0,1	650	0	300	350	350	350
UNDP	3222	0,1	633	0	300	350	350	350
UNEP	0	0	17	0	0	0	0	0
Totaal	3593654	100	3784806	100	6010173	6641603	6908915	7122740

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Tabel 2.2 Ontwikkelingsinvesteringen 2013 naar financieringstype in Meerjarenkader (x SRD 1000)

Financieringstype	Raming 2012		Raming 2013		Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017
		%		%				
Lening	300414	8,4	412808	10,9	2042775	2236507	2440462	2675110
Overheid	3214954	89,5	3367143	89	3966798	4404396	4467753	4446930
Schenking	75064	2,1	4205	0,1	300	350	350	350
Totaal	3590432	100	3784156	100	6009873	6641253	6908565	7122390

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Tabel 2.2 geeft een overzicht van Ontwikkelingsplan 2013 naar financieringstype. Het aandeel van de geraamde overheidsmiddelen stijgt in absolute termen tot ca. SRD 3.367.143.000,-, doch procentueel blijft deze nagenoeg gelijk met 89,0 % in 2013. Vergeleken met Ontwikkelingsplan 2012 is een kleiner aandeel voorzien voor schenkingen, namelijk van 2,1 % in 2012 naar 0,1 % in 2013, terwijl het aandeel van leningen een toename zal kennen van 8,4 % in 2012 naar 10,9 % in 2013.

Ontwikkelingsplan 2013 naar GIPS-sector

In tabel 2.3 blijkt bij de vergelijking van de GIPS-sectoren van Ontwikkelingsplan 2012 en 2013 de relatieve afname van allocaties ten behoeve van Infrastructuur, namelijk van 60,0% in 2012 naar 51% in 2013. De allocaties voor de sector Productief zijn verder gestegen van 4,8 % in 2012 naar 10,8 % in 2013. Voor de sector Sociaal is een lichte stijging voorzien van 28,9 % in 2012 naar 32,3 % in 2013.

Tabel 2.3 Ontwikkelingsinvesteringen 2013 naar GIPS sectoren in Meerjarenkader (x SRD 1000)

Sector	Raming 2012		Raming 2013		Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017
		%		%				
Government	225991	6,3	222679	5,9	252274	298534	241453	237743
Infrastructuur	2153149	60	1930006	51	3815643	4231337	4375145	4378344
Productief	173570	4,8	410686	10,8	380504	366166	331341	331559
Sociaal	1037722	28,9	1220785	32,3	1561452	1745216	1960626	2174744
Totaal	3590432	100	3784156	100	6009873	6641253	6908565	7122390

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Tabel 2.4 Ontwikkelingsinvesteringen 2013 naar regio/district in Meerjarenkader (x SRD 1000)

District/Regio	Uitgaven 2011 %	Raming 2012 %	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017
Paramaribo	5,5	5,7	265685	281865	277948	200251	202292
Wanica	0,1	1	1000	5000	7500	5000	4000
Nickerie	0,4	0,1	3780	15000	15000	12000	13000
Saramacca	0,0	0	500	2000	4000	3000	5000
Coronie	0,0	0	300	2000	4000	3000	5000
Commewijne	0,2	0,1	2911	6411	8911	7411	6411
Marowijne	0,2	0	1500	6000	8000	7500	6000
Para	0,1	0	1600	8000	10000	7500	6000
Brokopondo	2,6	2,1	177500	182000	184000	183000	185000
Sipaliwini	0,0	0,1	5000	10000	15000	10000	12000
Meerdere regio's	1,5	10,5	267243	225186	240628	228266	228284
Nationaal	89,4	80,2	3057137	5266411	5866266	6241637	6449403
Totaal	100	100	3784156	6009873	6641253	6908565	7122390

Bron: Stichting Planbureau Suriname

De in tabel 2.4 aangegeven ontwikkelingsinvesteringen naar Regio in Meerjarenkader werden in Jaarplan 2010 voor het eerst gepresenteerd. De tijdreeks van 2011 en 2012 geeft een afnemend aandeel van Nationaal te zien ten gunste van andere meer specifieke gebiedseenheden, terwijl voor 2013 een lichte stijging is waar te nemen.

Tot de hoge allocatie voor Nationaal dragen bij de beleidsmaatregelen en programma's in de sociale sfeer die de totale bevolking als doelgroep hebben. Hieronder vallen algemene maatregelen voor Gezondheidszorg, Onderwijs, en Sociale zekerheid.

Vooralsnog biedt de wijze van beschrijving van beleidsmaatregelen en programma's niet voldoende ruimte om de regio van implementatie hiervan af te leiden. Bij vergroting van de regio informatie op uitvoeringsniveau van de beleidsmaatregelen en programma's, zal het Planbureau in staat zijn meer inzicht en een juister beeld van de investeringen naar regio te verschaffen en hierdoor de monitoring voor het bereiken van een evenwichtige regionale spreiding van de sociaal- economische ontwikkeling beter kunnen ondersteunen.

Ontwikkelingsplan 2013 naar investeringscategorie

In tabel 2.5 is het Ontwikkelingsplan in meerjarenkader per investeringscategorie weergegeven. Bij vergelijking van de investeringscategorieën van Ontwikkelingsplan 2012 en 2013 blijkt dat de **investeringen, institutionele versterking, inputsvoorzieningen** en het gereserveerde budget voor het treffen van **wettelijke voorzieningen** van diensten lichtelijk zijn gestegen, doch een lichte daling is waar te nemen voor **onderzoek**.

Tabel 2.5 Ontwikkelingsinvesteringen 2013 naar investeringscategorie in Meerjarenkader (x1000 SRD)

Categorie	Raming 2012		Raming 2013		Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017
		%		%				
Input	822564	22,9	875639	23,1	1153588	1307124	1490405	1647679
Institutionele versterking	636265	17,7	680573	18	635346	736650	719894	759058
Investering	1954901	54,4	1961336	51,8	3958084	4299877	4511215	4525995
Onderzoek	58620	1,6	58456	1,5	84848	135041	60235	62324
Wettelijke maatregel	118082	3,3	208152	5,5	178007	162561	126816	127334
Totaal	3590432	100	3784156	100	6009873	6641253	6908565	7122390

2.2 ONTWIKKELINGSPLAN 2013 NAAR MINISTERIE EN BELEIDSGBIED

In Tabel 2.6 wordt een overzicht verschaft van de ontwikkelingsinvesteringen naar ministerie voor uitvoering van Ontwikkelingsplan 2013 in meerjarenkader. Hierbij is voor vergelijking de begroting van 2012 geplaatst. Het betreft alle beleidsmaatregelen, ongeacht financieringstype of financieringsbron. Voor het planjaar 2013 bedraagt de raming voor de uitvoering van beleidsmaatregelen SRD **3.784.156.000,-**

De beleidsmaatregelen worden in de navolgende paragrafen toegelicht, waarbij een gedetailleerde beschrijving van de begrote uitgaven voor 2013 wordt gegeven. Meer detail per ministerie wordt gegeven in bijlage 1.

Tabel 2.6. Ontwikkelingsinvesteringen 2013 naar ministerie in Meerjarenkader (x SRD 1000)

Ministerie	Raming 2012		Raming 2013		Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017
		%		%				
ATM	7745	0.2	6774	0.2	13800	15805	16054	16314
Binnenlandse Zaken	163300	4.6	491631	12.0	567980	593736	437104	137079
Buitenlandse Zaken	7422	0.2	15900	0.4	16218	16542	17038	17550
Defensie	92836	2.6	30720	0.8	12220	19821	22432	30995
Financien	791664	22.0	637749	16.8	684878	765960	759575	756384
Handel en Industrie	7232	0.2	7875	0.2	9994	9994	9994	9994
Justitie en Politie	62050	1.7	53681	1.4	35815	29940	29690	29190
Landbouw, Veeteelt en Visserij	66988	1.9	1100678	2.9	110678	110678	110678	110678
Natuurlijke Hulpbronnen	303320	8.4	399368	10.5	353914	379588	372313	372863
Onderwijs	265076	7.4	408562	10.8	545440	564292	594681	643431
Openbare Werken	881472	24.6	627932	16.6	2327900	2578055	2843784	3149981
ROGB	32475	0.9	31500	0.8	47775	48360	48922	49400
Regionale Ontwikkeling	39382	1.1	49313	1.3	117500	176000	122500	110500
Sport en Jeugdzaken	31817	0.9	56145	1.5	58955	61899	64994	68244
Sociale Zaken	614490	17.1	642234	17.0	918373	1059959	1220814	1350430
TCT	55354	1.5	47759	1.3	52782	52782	52782	52782
Volksgezondheid	167809	4.7	166335	4.4	135651	157842	185210	216575
Totaal	3590432	100	4774156	100	6009873	6641253	6908565	7122390

2.1.1 MINISTERIE VAN FINANCIËN

De begroting voor de uitvoering van de beleidsmaatregelen 2013 voor het **Ministerie van Financiën** wordt geraamd op SRD 637.749.000,- waarvan SRD 566.466.000,- ten behoeve van het directoraat Financiën, SRD 56.153.000,- ten behoeve van het directoraat Belastingen en SRD 15.130.000,- ten behoeve van het directoraat Ontwikkelingsfinanciering.

Voor dit dienstjaar zijn er uitgaven gepland voor de uitvoering van beleidsmaatregelen onder de Hoofdbeleidsgebieden Bestuur & Justitie, Economie en Veiligheid & Internationaal beleid.

HOOFDBELEIDSGBIED Bestuur & Justitie

Het Ministerie van Financiën zal onder het hoofdbeleidsgebied **Bestuur & Justitie** c.q. het beleidsgebied **Bestuur** in het kader van het programma **Public Sector Reform** maatregelen treffen die onder andere gericht zijn op de institutionele versterking van het overheidsapparaat en op de implementatie van Performance Management. Betreffende maatregelen omvatten:

Capaciteitsopbouw, die gericht is op het investeren in Human Capital middels specifieke opleidingen en trainingen voor het personeel van de directoraten Financiën en Belastingen. Het doel dat wordt nagestreefd met genoemde trainingen is verbetering van de interne bedrijfsvoering en monitoring van het financieel proces, verbetering van de interne en externe samenwerking evenals vergroting van de efficiëntie bij de uitvoering van werkzaamheden. Onder deze beleidsmaatregel zijn, voor wat betreft het directoraat Belastingen, tevens opgenomen de kosten voor voorlichting en training betreffende de nieuwe fiscale maatregelen, inclusief de nieuwe belastingwet- en regelgeving, evenals de kosten die gepaard gaan met de introductie van de Belasting op de Toegevoegde Waarde (BTW) en een Code of Conduct & Ethics.

De kosten voor de capaciteitsopbouw ten behoeve van het personeel van de directoraten Financiën en Belastingen zijn voor 2013 geraamd op respectievelijk SRD 1.200.000,- en SRD 4.000.000,-. Genoemde bedragen zullen uit eigen middelen worden gefinancierd.

De verdere implementatie van het project **Strengthening management for results in Suriname**, welk is gericht op het introduceren van management for results-principes bij de Overheid door middel van een geïntegreerde en gecoördineerde public sector management benadering in Suriname. Voor 2013 is in het kader van de implementatie van betreffend project een bedrag ad SRD 1.340.000,- gereserveerd. Betreffend bedrag wordt gefinancierd door de Inter-American Development Bank.

HOOFDBELEIDSGBIED Economie

Het Ministerie van Financiën zal onder het hoofdbeleidsgebied **Economie** c.q. het beleidsgebied **Financiële ontwikkeling**, maatregelen treffen die onder andere gericht zijn op verbetering van de credit rating van Suriname, verbetering van de planning, verhoging van de efficiëntie in het beheer van de overheidsfinanciën, verhoging van de effectiviteit en efficiëntie bij de inning van inkomsten, effectieve

benutting van de beschikbare financieringsmiddelen voor ontwikkelings-projecten en integrale belastinghervorming. Betreffende maatregelen omvatten:

Automatisering, directoraat Financiën: hierbij gaat het onder andere om de aankoop van computer hard- en software, de betaling van licenties op software, de aanschaf van een nieuw financieel en management informatie systeem (IFMIS) en onderhoud van het huidig financieel systeem (FINIS). Die investeringen zijn gericht op onder andere het verbeteren van werkprocessen, zodat de beschikbaarheid van actuele en betrouwbare financieel-economische data, wordt versneld. Voor de Automatisering is voor 2013 een bedrag ad. SRD 13.400.000,- geraamd. Daarvan zal SRD 3.830.000,- uit eigen middelen en SRD 9.570.000,- middels een lening van de Inter-American Development Bank (IDB) worden gefinancierd.

Het beschikbaarstellen van middelen voor de personeelskosten en exploitatie van het **Bureau voor de Staatsschuld** of **Suriname Debt Management Office (SDMO)**. De middelen zijn nodig voor adequate invulling van de taken van het SDMO in het kader van het overheidsbeleid met betrekking tot de Staatsschuld, zoals is geregeld in de Wet op de Staatsschuld van 19 maart 2002 SB 2002 no. 27. Voor de betaling van personeelskosten en de exploitatie van genoemd bureau is voor 2013 een bedrag ad. SRD 937.000,- geraamd, dat uit eigen middelen zal worden gefinancierd.

Reservering van middelen voor betaling van de bezoldiging van de leden van de **deviezencommissie**. Voor de betaling van genoemde kosten is voor 2013 een bedrag ad. SRD 75.000,- geraamd, dat uit eigen middelen zal worden gefinancierd.

Het beschikbaarstellen van middelen voor betaling vanwege in opdracht van de Overheid casu quo het Ministerie van Financiën verrichte controlewerkzaamheden bij ministeries en parastatale bedrijven en instellingen, personeelskosten en exploitatie van de **Centrale Landsaccountants-dienst (CLAD)** en de betaling van consultants. Voor de personeelskosten, exploitatie, betaling van consultants en de dienstverlening naar de Overheid casu quo het Ministerie van Financiën, is voor 2013 een bedrag ad. SRD 4.563.000,- begroot, dat uit eigen middelen zal worden gefinancierd.

Het reserveren van middelen voor **Rentes en Aflossingen** inclusief provisie- en transferkosten. Het doel hiervan is om middels de betaling van rente op en de aflossing van leningen, de Staatsschuld op een wettelijk aanvaardbaar niveau te houden. De middelen voor de betaling van rente op en de aflossing van leningen zijn voor 2013 geraamd op SRD 204.401.000,-. Deze middelen zullen volledig uit eigen inspanningen worden opgebracht.

Bijdrage ter stimulering van ontwikkelingsprojecten. Hierbij betreft het de reservering van de middelen die als gevolg van de voortijdige aflossing van de Staatsschuld bij de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden en de aflossing van de schuld aan Brazilië zijn vrijgekomen. De reservering voor 2013 betreft de bouw van de zeedijken te Commewijne en Coronie, het woningbouwfonds bij de Surinaamsche Postspaarbank (SPSB) en de Surinaamsche Bank (DSB) en exploitatiekosten van de werkgroep Huisvesting, geraamd op SRD 216.250.000,-. Dit bedrag wordt uit eigen middelen gefinancierd.

Suppletie Overheidsbijdrage Pensioenfonds gericht op het aanvullen door de Overheid van het tekort bij het Pensioenfonds als gevolg van de aanpassing van pensioenen, waardoor het bedrag aan in te houden pensioenpremies niet voldoende is om de overheidspensioenen uit te betalen. Voor 2013 is het

geraamde bedrag aan suppletie Overheidsbijdrage Pensioensfonds gelijk aan SRD 99.000.000,-. Genoemd bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Het **beheer en toezicht staatsfinanciën**, welk een programma is dat onder andere gericht is op het op realistische ramingen baseren van de Meerjaren Beleidsbegroting (MJBB), met de focus op resultaatgerichte projecten/programma's, een nieuwe comptabiliteitswet, herziening van de budgetclassificatie en verbetering van de inkomstenramingen en van de interne controle. Met de implementatie van genoemde programmaonderdelen is reeds in 2011 en 2012 gestart. Voor 2013 is het geraamde bedrag ten behoeve van het programma beheer en toezicht staatsfinanciën gelijk aan SRD 10.000.000,-. Genoemd bedrag zal middels een lening van de IDB worden gefinancierd.

Renovatie en nieuwbouw kantoorgebouwen, directoraat Financiën, gericht op het renoveren van kantoorgebouwen en op het opzetten van een nieuw kantoorgebouw voor Financiën. Voor 2013 is het geraamde bedrag voor de renovatie en nieuwbouw van kantoorgebouwen gesteld op SRD 4.900.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Beveiliging directoraat Financiën. Uitgaande van moderne standaarden zullen de gebouwen die ressorteren onder het directoraat Financiën worden beveiligd. In dit verband moet worden gedacht aan camera- en elektronische beveiliging, evenals andersoortige beveiliging. Voor 2013 is het geraamde bedrag voor beveiliging gesteld op SRD 400.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Bijdrage Investment & Development Corporation Suriname (IDCS). De IDCS is een staatsbedrijf waarvan alle aandelen in handen zijn van de Overheid. Genoemd bedrijf is opgericht met het doel: buitenlandse investeringen aan te trekken, joint ventures met buitenlandse bedrijven aan te gaan en te opereren als one stop window voor de sectoren mijnbouw, energie, toerisme en landbouw. Voor de bijdrage IDCS is voor 2013 een bedrag ad SRD 7.000.000,- geraamd. Genoemd bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Automatisering, directoraat Belastingen. De introductie medio 2013 van de belasting op de toegevoegde waarde (BTW) vereist de aanschaf van een nieuw automatiseringssysteem, evenals van benodigde hardware en randapparatuur. Om de werkzaamheden van de douane efficiënter en effectiever te doen uitvoeren, is het noodzakelijk dat er enkele scans worden aangekocht. Daarnaast is het belangrijk dat de apparatuur regelmatig wordt onderhouden. Voor de automatisering is voor 2013 een bedrag ad SRD 34.460.000,- geraamd. Daarvan zal een bedrag ad SRD 33.000.000,- middels een lening van de IDB en de rest ad SRD 1.460.000,- uit eigen middelen worden gefinancierd.

Ondersteuning van de **Fiscale Controle Binnenland**, door het geven van voorlichting en het ondernemen van verschillende expedities naar de goudvelden in multidepartementaal verband. De uitgaven betreffende de fiscale controle Binnenland zijn voor 2013 geraamd op SRD 500.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

De beveiliging kantoorgebouwen, gericht op het opvoeren van de beveiliging van kantoorgebouwen vallende onder het directoraat Belastingen. In dit verband moet worden gedacht aan camera-, elektronische en andere soorten van beveiliging van onder meer de containerscan op het Nieuwe Havencomplex. De uitgaven betreffende de beveiliging van kantoren, inclusief de beveiliging van de

containerscan, zijn voor 2013 geraamd op SRD 500.000,-. De financiering van deze maatregel zal uit eigen middelen geschieden.

Introductie nieuwe fiscale wet- en regelgeving. In het kader van de hervormingen op het gebied van de overheidsfinanciën en gegeven de veranderingen op economisch gebied c.q. in de samenleving is het noodzakelijk dat de bestaande fiscale wet- en regelgeving wordt aangepast aan de vereisten van de tijd. Dit is een van de voorwaarden voor succesvolle hervorming van de Belastingdienst en de overheidsfinanciën. De uitgaven voor de introductie van nieuwe fiscale wet- en regelgeving, zijn voor 2013 geraamd op SRD 8.050.000,-. De financiering van deze maatregel zal uit eigen middelen geschieden.

Modernisering/verzelfstandiging van de belastingorganisatie. De modernisering en verzelfstandiging van de belastingorganisatie omvat onder andere de overgang van de Belastingdienst in een belastingautoriteit. Deze overgang gaat gepaard met de evaluatie, het herschrijven en opstellen van processen en procedures. Om dit proces te begeleiden zullen consultants worden aangetrokken. Voorts zullen trainingen worden verzorgd. De uitgaven voor de modernisering en verzelfstandiging van de belastingorganisatie zijn voor 2013 geraamd op SRD 5.143.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Renovatie en nieuwbouw kantoorgebouwen, directoraat belastingen. Renovatie van gebouwen en decentralisatie van de dienstverlening naar de districten is belangrijk voor de verbetering van de dienstverlening naar de samenleving. In dat kader zal in 2013 de aanzet worden gegeven voor de eerste fase van de bouw van een nieuw douanekantoor. De kosten voor renovatie en nieuwbouw kantoorgebouwen zijn voor 2013 geraamd op SRD 2.000.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Renovatie en nieuwbouw dienstwoningen, directoraat Belastingen. In dit kader zullen enkele dienstwoningen worden gerenoveerd en zullen dienstwoningen die niet meer op een verantwoorde wijze kunnen worden gerenoveerd, middels nieuwbouw worden vervangen. Voor 2013 is het geraamde bedrag voor de renovatie en nieuwbouw dienstwoningen gesteld op SRD 1.500.000,-. Dit bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

Het beschikbaarstellen van middelen voor personeelskosten en exploitatie van de **Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS)**. Met het beschikbaarstellen van de middelen wordt beoogd deeltaken van het Ministerie onder andere op het gebied van dataverzameling, die ondergebracht zijn bij dit kerninstituut, uit te laten voeren. Voor de betaling van personeelskosten en de exploitatie van genoemd instituut is voor 2013 een bedrag ad. SRD. 7.266.000,- uitgetrokken.

Het beschikbaarstellen van middelen ter dekking van de kosten van de **Sociaal Economische Raad (SER)**. De SER is bij wet ingesteld en heeft tot doel, de vergroting en institutionalisering van de basis voor sociaaleconomisch overleg en vergroting van de stuurkracht van de Overheid. Ingevolge de wet SER worden middelen ter dekking van de kosten van de SER voor 50% gefinancierd door het heffen van opcenten via de Kamer van Koophandel en Fabrieken in Suriname en 50% middels een overheidsbijdrage. Voor het heffen van opcenten moet het Handelsregister worden gewijzigd. Aangezien deze wijziging nog niet heeft plaatsgevonden casu quo in werking is getreden, is de Overheid genoodzaakt

het volledig bedrag te financieren. De SER is thans niet operationeel, aangezien de termijn van de leden is verstreken en benoeming van nieuwe sinds 2011 niet heeft plaatsgevonden. In het gebouw waar de SER is gehuisvest, is sinds 25 maart 2011 ook het Management Team Huisvesting ondergebracht. Ter dekking van onder andere de kosten van huur is voor 2013 een bedrag ad SRD 150.000,- geraamd. Die bijdrage zal uit eigen middelen worden gefinancierd

Ondersteuning van **het Census programma**. Een van de belangrijkste databronnen van de Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek (Stg. ABS) is de algemene volks- en woningtelling (census). De census bestrijkt het hele land en dient om op regelmatige basisinformatie te verzamelen, gericht op het verkrijgen van inzicht in de hoeveelheid en de kwaliteit van de belangrijkste natuurlijke hulpbron van een land, het menselijk kapitaal. Voor de gerichte planning van de ontwikkeling van een land is het belangrijk zowel op nationaal als op subnationaal niveau (district, ressort, etc.) te kunnen beschikken over die informatie. In augustus 2012 is de Stg. ABS van start gegaan met de 8ste volks- en woningtelling. De kosten voor die census zijn begroot op circa USD 4,9 mln. en omvatten kosten voor budgetonderzoek, financiële administratie en monitoring & evaluatie. Voor 2013 is in het kader van het censusprogramma een bedrag ad SRD 1.853.000,- gereserveerd. Betreffend bedrag zal uit de lening van de IDB ten behoeve van het censusprogramma worden gefinancierd.

Activiteiten in het kader van sociaaleconomische ontwikkelingen. In het kader van deze beleidsmaatregel vindt de financiering plaats van lopende projecten en activiteiten die voorheen uit de verdragsmiddelen (NHAS) werden gefinancierd. Het betreft onder andere het microkredietenprogramma, de aanleg van de ontsluitingsweg Groot-Henar, accountantscontrole, certificeringsproject fase 3 en capaciteitsversterking Forensisch Instituut en medisch specialisten. Voor de activiteiten in het kader van sociaaleconomische ontwikkelingen is voor 2013 een bedrag ad SRD 5.861.000 geraamd. Betreffend bedrag zal uit eigen middelen worden gefinancierd.

BELEIDSGEBIED Veiligheid en internationaal beleid

Het Ministerie van Financiën zal onder het beleidsgebied **Veiligheid en internationaal beleid** de volgende beleidsmaatregel uitvoeren:

Bijzondere voorzieningen ten behoeve van Rampenbeheersing en bestrijding, welke betrekking heeft op het treffen van voorzieningen om in geval van calamiteiten, financiële middelen ter beschikking te stellen van het Nationaal Coördinatie Centrum Rampenbeheersing (NCCR). Deze voorziening is vanaf het dienstjaar 2007 getroffen naar aanleiding van de watersnood in mei 2006 in het binnenland. In dit kader is voor 2013 een bedrag ad SRD 3.000.000,- begroot, dat uit eigen middelen zal worden gefinancierd.

2.2.2 MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

De voorgenomen ontwikkelingsinspanningen via het Ministerie van Buitenlandse Zaken voor het planjaar 2013 resulteren in een geraamde begroting van ca. SRD 15.900.000,-. Deze ontwikkelingsinspanningen zijn ingebed in drie speerpunten van beleid, te weten commerciële en economische relaties in algemene

zin, duurzame versterking van de onderhandelingspositie en waarborging van de nationale veiligheid in de betekenis van soevereiniteit. Deze aspecten manifesteren zich in een aantal concentrische cirkels, waarvan de eerste en belangrijkste omvat de grens- en buurlanden, de tweede betreft de sub-regionale relaties, verenigd in het UNASUR-blok en de CARICOM. Beide blokken vinden zich thans terug in de CELAC als allesomvattende subregionale inspanning, waarin alle Latijns Amerikaanse en Caribische Staten verenigd zijn. De volgende cirkel betreft die van geërfde en neo-koloniale aard, met name Nederland, de Verenigde Staten van Amerika alsook met die landen van waaruit slaven en contractarbeiders werden aangevoerd. De laatste cirkel regardeert die van niet-geografische doch sectorale aard als gevolg van de mondialisering van internationale relaties, waarbij andere grensoverschrijdende vraagstukken aan de orde komen. Het Ministerie zal in het planjaar 2013 hoge prioriteit verlenen aan de betrekkingen die hieruit voortvloeien, mede door actieve participatie op diverse fora, ter implementatie van de geselecteerde beleidsdoelen.

De presidentiële en de ontwikkelingsgerichte diplomatie worden in 2013 gericht op onder andere de land- en tuinbouw, het onderwijs, de gezondheidszorg, de rurale ontwikkeling, armoedebestrijding, veiligheid, bescherming van het milieu en mitigatie van de effecten van klimaatsverandering. Tevens zal ondersteuning worden verleend aan relevante ministeries en institutionele versterking van de interne organisatie.

HOOFDBELEIDSGEBIED Veiligheid en Internationaal Beleid

BELEIDSGEBIED Ontwikkelingsdiplomatie

De Presidentiële diplomatie heeft als oogmerk, een doorbraak teweeg te brengen en daarmee mogelijkheden te openen, opdat daarmee een bijdrage wordt geleverd aan de transformatie van de Surinaamse samenleving naar een duurzaam sociaal-maatschappelijke, rechtvaardige maatschappij.

In 2013 zal ten laste van het programma Ontwikkelingsdiplomatie de samenwerking met de grens- en buurlanden overeenkomstig het principe van goed nabuurschap en onder meer uit veiligheidsoverwegingen, waaronder de grensoverschrijdende criminaliteit, verdiept en uitgebreid worden.

Met Brazilië zal, vanwege de aldaar beschikbare expertise en kennis op het gebied van de landbouwtechnologie, de samenwerking versneld worden voortgezet bij de verdere ontwikkeling van de landbouwsector in Suriname. Ook trainingen met betrekking tot handelsanalyse en industriële verwerking zullen worden benut. Daarnaast zal de samenwerkingsrelatie geïntensiveerd worden op het gebied van onderwijs, volksgezondheid, openbare veiligheid en drugsbestrijding, alsmede defensie en geologie. Op het gebied van infrastructuur zal de samenwerking versneld worden voortgezet in het kader van het beleid tot fysieke ontsluiting van Suriname ten opzichte van het Zuid-Amerikaanse achterland. De opzet van een Consulaat-Generaal in Belem is in 2012 gerealiseerd. Bilaterale technische bijeenkomsten in het kader van de Brazil – Suriname Work programme zullen vervolgd worden, waaronder het beleggen van een Politiek Consultatie Mechanisme en een Multidisciplinaire Bijeenkomst ter evaluatie van de

uitgevoerde/of in uitvoering zijnde samenwerkingsprojecten en ter identificatie van nieuwe samenwerkingsprojecten, de instelling van een vrijhandelszone op Zanderij voor connectie met Manaus, onderhandelingen over een nieuwe luchtvaartovereenkomst, onderhandelingen over het opleiden van Surinaamse diplomaten aan het Rio Branco Instituut, de 4^e Technische Bijeenkomst inzake de wegverbinding tussen Suriname en Brazilië en de 3e Bijeenkomst van de Suriname – Brazilië Joint Border Commission voor het uitzetten van de tweede fase van grensopschoning en demarcatie-activiteiten.

Met Guyana zal in het planjaar 2013 - naast de voortzetting van de bestaande samenwerking - verder worden afgestemd over de bouw van de brug over de Corantijn rivier en over de mogelijkheid samen op te treden bij inspanningen om een leidende rol als voedselproducent in het Caribisch Gebied in te nemen. Het Consulaat Generaal van Suriname in Springlands zal in het lopend planjaar worden opengesteld. Middels het inzetten van resultaatgerichte onderhandelingsteams zal gewerkt worden aan de intensivering van de samenwerking op het gebied van de visserij, sport, bestrijding van criminaliteit en veiligheid. Ook zal aandacht worden besteed aan de verdere uitbreiding van de samenwerking op de gebieden van onderwijs, landbouw, energie, watervoorziening, milieu en houtbewerking. Diepgaand overleg zal worden gevoerd aangaande een uit te voeren studie over de Common Tourism Manual, evenals met betrekking tot de Caricom Enterprises. Ook met betrekking tot de voorgestane reorganisatie van de gewapende machten zal een bijeenkomst worden belegd. Verder zal een collectieve benadering worden bevorderd van vraagstukken die op de regionale en internationale agenda staan, ten behoeve van het bereiken van de ontwikkelingsdoelen van beide landen.

De relatie met Frankrijk zal in het planjaar 2013 verder geïntensiveerd worden. Zo zal onder andere verdere uitwerking plaatsvinden van de beslissingen, die genomen zijn op de Rio+top in Brazilië. Daarnaast zal door middel van een te tekenen Memorandum of Understanding de samenwerkingsrelatie op agrarisch gebied verder gestalte krijgen.

De relatie met Frans Guyana zal in het komend planjaar in het teken staan van de verdere uitvoering van de afspraken in het kader van de 6e River Council. Tijdens deze bijeenkomst is onder andere de samenwerking in het grensgebied van de Marowijne rivier verder besproken. Er bestaan concrete plannen voor de implementatie van een integraal Masterplan voor een versnelde ontwikkeling van beide oevers van het grensgebied. Bijzondere prioriteit heeft de vaste oeververbinding die moet komen tussen beide landen, welke een aanmerkelijke stimulus zal geven aan handel en toerisme met Frans Guyana. De 7^e en de 8^e bijeenkomst van de River Council zullen in 2013 worden gehouden. De operationalisering van de dependance in Saint Laurent van het Consulaat Generaal in Cayenne zal ter hand worden genomen en dient geplaatst te worden in het licht van de facilitering van het reisverkeer tussen beide landen. Suriname zal voor de oplossing van zijn grensgeschillen met Frans Guyana en Guyana gebruik maken van een oprechte, weloverwogen communicatie op nationaal, regionaal en internationaal vlak, uitgaande van de continuering van de bestaande vriendschappelijke betrekkingen die met deze landen worden onderhouden.

De samenwerking met Venezuela in het planjaar 2013 zal plaatsvinden tegen de achtergrond van de afspraken die de presidenten van beide landen hebben gemaakt op de gebieden van rijst, ureum,

woningbouw en olieleveranties via Petro Caribe. Het Petro Caribe fonds zal worden geoperationaliseerd, terwijl de Petro Caribe Summit in dit planjaar zal worden belegd, gekoppeld aan een Technische Bijeenkomst. Ter voortzetting van de Visserijsamenwerking zullen in 2013 de 1^e en de 2^e Bijeenkomst van de Gemengde Visserij Commissie worden gehouden. Tenslotte zal een Bijeenkomst worden belegd van het Politiek Consultatie Mechanisme alsmede een Bijeenkomst van de Gemengde Commissie Suriname - Venezuela. De **Bilaterale betrekkingen** met andere landen zullen in 2013 ter hand worden genomen.

In de relatie met **Cuba** zal intensivering van de samenwerking plaatsvinden op met name de gebieden sport, onderwijs, cultuur, landbouw en veeteelt, gezondheidszorg, alsmede handel en industrie. Tevens zal uitwisseling van relevante informatie, kennis en ervaringen plaatsvinden voor technische samenwerking bij aangeboden beurzen. Suriname zal op regionale en internationale fora haar positie kenbaar blijven maken voor opheffing van het opgelegde economische, commerciële en financiële embargo tegen Cuba.

Uitvoering zal gegeven worden aan de afspraken met **Barbados**, voortvloeiend uit het overleg van 2012 voor onder andere de levering van landbouwproducten, e.e.a. ter invulling van het voornemen van de Regering om Suriname een leidende rol als voedselproducent in het Caribisch Gebied te doen vervullen. Tevens zullen voorbereidingen worden getroffen voor het eventueel beleggen van de Vierde Gemengde vergadering in Barbados, hetgeen moet leiden tot concrete samenwerking op de gebieden van landbouw, handel en investeringen, huisvesting, milieu- en marineaangelegenheden, cultuur en sport.

De samenwerking met de **Verenigde Staten van Amerika** op de gebieden handel, gezondheidszorg, misdaad- en drugsbestrijding en defensie, zal gecontinueerd worden. Met name zal de defensiesamenwerking worden uitgebouwd en middels de 'Caribbean Basin Security Initiative' (CBSI) zullen programma's worden ontwikkeld die gericht zijn op onder meer maritieme- en luchtvaartcontrôle, jongereneducatie, gezondheidszorg, milieubescherming en criminaliteitsbestrijding. Voorts zullen gerichte acties worden ondernomen voor het aantrekken van buitenlandse investeringen door private bedrijven en ondernemingen, op basis van wederzijds voordeel in onder andere de sectoren mijnbouw, landbouw en toerisme. Recentelijk is de eerste stap gezet naar het sluiten van een 'Open Skies' luchtvaartverdrag.

Aan de verdere intensivering van de bilaterale relatie met **Canada** wordt bijgedragen door het Canadese bedrijfsleven in Suriname. Gewerkt wordt aan de opzet van een geïntegreerd grensbeheersingssysteem ter beveiliging van de Surinaamse grenzen. De geplande installatie zal in het derde kwartaal 2013 aanvangen.

Middels het lidmaatschap van de Caricom zal Suriname profiteren van de Caricom-Canada CIDA ontwikkelingsprojecten. In de relatie met Mexico zal Suriname gebruik maken van het lidmaatschap van de Caricom om mogelijke samenwerkingsgebieden te identificeren.

Met **Argentinië** zal verder gewerkt worden aan de opzet van een Argentijnse ambassade in Paramaribo, hetgeen onder meer de identificatie van samenwerkingsmogelijkheden in het kader van het Argentijns Fonds voor Horizontale Samenwerking (FOAR) zal faciliteren.

Met **El Salvador**, **Honduras** en **Panama** zal de samenwerking op de gebieden van personenverkeer, toerisme, handel, investeringen en scheepvaart opgepakt worden. Met Ecuador zijn er afspraken voor intensivering van de relatie in diverse economische sectoren.

Als uitvloeisel van het lidmaatschap van **Haiti** van de Caricom, zal een visumafschaffingsovereenkomst met dit land getekend worden. Dit zal ook geschieden in UNASUR-verband met daarvoor in aanmerking komende Zuid- Amerikaanse landen.

Binnen de bilaterale samenwerking tussen Suriname en lidstaten van de **CELAC** zal onder andere Colombia bijzondere aandacht verkrijgen voor het realiseren van samenwerkingsvormen, die kunnen leiden tot vergroting van de Surinaamse productiecapaciteit alsmede toegangverschaffing tot afzetmarkten voor producten vervaardigd in Suriname. Ook aan de promotie van Suriname als toeristische bestemming zal voortvarend worden gewerkt.

In de relatie met **Europa** zullen de effecten van de alomvattende EURO-crisis worden gevolgd en daarbij de mogelijke invloed hiervan op de Surinaamse economie. Als exporteur van goederen naar de Europese Unie is het immers geboden, allert te zijn ten aanzien van onder andere de koersverhoudingen. De politiek-diplomatieke verdieping van de relaties met onder andere Frankrijk, België, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Georgië zal plaatsvinden.

De mogelijkheden die zich aandienen binnen het raamwerk van de zusterstedenrelatie met België, zullen versneld worden aangewend voor de sectorale ontwikkeling in Suriname.

Met **Nederland** zal een zakelijke relatie worden onderhouden, waarbij de nadruk zal worden gelegd op de bijdrage die Surinamers in de diaspora in dat land kunnen leveren voor de nationale ontwikkeling enerzijds, en op het bevorderen van de handels- en investeringsstromen tussen beide landen anderzijds. De regering heeft in studie om Zwitserland en de Scandinavische landen toe te voegen aan de lijst van landen waarvan de burgers in aanmerking kunnen komen voor een toeristenkaart.

Bilaterale samenwerking met de landen op het **Aziatisch Continent** vindt voornamelijk plaats binnen het kader van de gemengde commissie samenwerking, gericht op India, China, Indonesië, Zuid- Korea en Japan.

Met China en India zal de relatie zich, zoals voorheen, voornamelijk richten op technische en financiële samenwerking, waarbij reeds beschikbare en nieuwe kredietlijnen, leningen en schenkingen benut zullen worden voor het realiseren van gestelde beleidsdoelen.

Met Indonesië, Zuid-Korea en India bestaan reeds samenwerkingsmechanismen op bilateraal niveau, de zogeheten Gemengde Commissie Bijeenkomsten. Gemaakte afspraken in het planjaar 2012 zullen gecontinueerd en uitgevoerd worden in het planjaar 2013.

Ook zal verder inhoud worden gegeven aan de bevordering van banden met zustersteden (in Indonesië en China) middels het aangaan van diverse overeenkomsten, waaronder vermijding van dubbele belastingheffing en visumafschaffing. Daarnaast zal Suriname versneld gebruik maken van de middelen van diverse schenkingsovereenkomsten tot een waarde van ca. USD 20,9 miljoen; in dit kader

zullen gebruiks- en verbruiksgoederen worden binnengebracht, onder andere ter stimulering van relevante productiesectoren.

Het beleid is er op gericht om in 2013 in onder andere Japan, Thailand, Maleisië en Singapore, waar Suriname nog niet op het hoogste niveau wordt vertegenwoordigd, voorstellen te doen voor mede-accreditering dan wel het benoemen van Honorair Consuls teneinde het samenwerkingspotentieel in die landen te kunnen benutten. Voorts zullen de mogelijkheden uit de bi- en regionale samenwerkingsmechanismen met India en China optimaal worden aangewend voor de nationale ontwikkeling.

Ter benutting van de bilaterale relaties met Afrika, die ook ten voordele kunnen zijn voor Suriname, zullen de politieke, sociale en economische strategieën rond een Caricom- Afrikaanse Diaspora beleid, ontwikkeld worden. Het verkrijgen van de waarnemersstatus binnen de Afrikaanse Unie via mede-accreditering van de Ambassadeur van Suriname in Zuid-Afrika, zal actief bevorderd worden. In het kader van de ontwikkelingsdiplomatie zal in 2013 via de Surinaamse ambassade in Pretoria worden deelgenomen aan het Grulac Film Festival en de International Diplomatic Fair, teneinde Suriname meer bekendheid te geven. De Honorair Consul van Suriname in Ghana zal worden ingezet voor te ontwikkelen economische processen. Volgens gemaakte afspraken zullen in 2013 initiatieven worden ontplooid om te komen tot de bouw van een Ambassade en residentie in Equatoriaal Guinee. Daarnaast zal een fact finding missie worden afgevaardigd om mogelijkheden na te gaan tot het openen van een diplomatieke post in Ghana.

Invulling zal gegeven worden aan de in 2009 getekende MoU tussen Caricom en Australië, dat een bedrag van 60 miljoen Australische dollars ter beschikking heeft gesteld ten behoeve van ontwikkelingsprojecten rond klimaatverandering, disastermanagement, regionale integratie en beurzen. Bovenvermelde ontwikkelingsinspanningen in het kader van de bilaterale betrekkingen met andere landen zullen naar verwachting resulteren in een besteding van ca. SRD 1.500.000,-.

Op het gebied van **Multilaterale betrekkingen**, waarvoor een bedrag van ca. SRD 1.700.000,- zal worden geïnvesteerd, zal ook in 2013 het accent gelegd worden op de naleving van de algemeen aanvaarde principes zoals vastgelegd in de handvesten van de Verenigde Naties (VN) en de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS). De politieke dialoog in het kader van de Non-Aligned Movement (NAM) zal gecontinueerd worden, terwijl de samenwerking in het raamwerk van de Organisation of Islamic Cooperation (OIC) geïntensiveerd zal worden. In NAM verband zal een actieve bijdrage worden geleverd met betrekking tot vraagstukken van internationale aard, waaronder de hervorming van de Verenigde Naties en haar instituten, ontwapening en internationale veiligheid alsmede non-proliferatie van massavernietigingswapens. De inspanningen van Suriname op deze fora voor het bereiken van gezamenlijke strategieën inzake klimaatverandering en duurzaam bosbeleid, zullen met het oog op de gemaakte afspraken tijdens de Rio+20 Summit in 2012, voortgezet worden.

Actieve participatie zal plaatsvinden in de vergaderingen van de ACP Raad van Ministers tot het verkrijgen van inzichten met betrekking tot projecten en programma's welke passen binnen het uitgestippeld regeringsbeleid.

Binnen de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) heeft Suriname actief geparticipeerd in de discussies betreffende het beleid van voornoemde Organisatie, in het bijzonder de discussies met betrekking tot traditionele en actuele vraagstukken, zoals internationale ontwikkeling, vrede en veiligheid, democratie, goed bestuur, burgerveiligheid, drugsbestrijding, alsmede voedselzekerheid en –veiligheid.

BELEIDSGEBIED Regionale Samenwerking

Met betrekking tot de **Regionale Integratie** zal Suriname in 2013 actief participeren in de regionale en bi-regionale samenwerkingsystemen. De mogelijkheden voor verdere uitdieping van het bestaande samenwerkingsverband tussen respectievelijk de Zuid-Amerikaanse en Pacifische regio (ASPA) en de Zuid-Amerikaanse en Afrikaanse regio (ASA) zullen in kaart gebracht worden.

Continuering en uitvoering van afspraken voortvloeiende uit de China Caribbean Consultation Mechanism en de China Caribbean Economic & Trade Cooperation Forum, die tot doel hebben de technische en economische samenwerking tussen China en de Caribische landen te bevorderen, zal plaatsvinden.

Als lid van het Forum voor Samenwerking tussen Zuid-Amerika en Oost-Azië (FEALAC), zal Suriname in 2013 actief participeren in de reguliere High Officials vergaderingen met het oog op de potentiële voordelen uit deze samenwerking met landen van zowel de Zuid-Amerikaanse als de Aziatische regio.

In IIRSA-verband zal de rehabilitatie en oplevering van de Oost-West verbinding in 2013 krachtig ter hand worden genomen. De gesprekken betreffende de brugverbinding met Guyana en Frans Guyana zullen worden voortgezet.

De post van Secretaris-Generaal van de Organisatie van het Verdrag voor Amazonische Samenwerking (ACTO) zal door Suriname vervuld worden voor een periode van 3 jaar. Het proces tot heractivering van de ACTO Permanente Nationale Commissie zal worden voortgezet en de werkzaamheden zullen geïntensiveerd worden met als doel effectieve implementatie van de ACTO-doelstellingen zoals opgenomen in de Strategische Agenda 2010-2018.

Het Voorzitterschap van UNASUR is in 2012 aan Peru overgedragen; Suriname zal actief participeren in de reguliere en buitengewone ministeriële en Delegates vergaderingen en Summits, met het oog op de invulling van het voorzitterschap van UNASUR in in de periode juli 2013 – juni 2014.

De 6de CALC (CELAC – Gemeenschap van Latijns-Amerika en het Caribisch Gebied) Summit zal in het 2de kwartaal van 2013 gehouden worden op het niveau van Staatshoofden. Vakministeries zullen betrokken worden voor actievere deelname aan sectorale vergaderingen op het gebied van economie en handel, productie, cultuur en sociale en institutionele issues. De deelname van Suriname in dit samenwerkingsverband zal gericht zijn op het vervullen van een brugfunctie tussen beide subregio's. De genoemde activiteiten ter implementatie van de regionale integratie zullen in 2013 resulteren in een geraamde besteding van ca. SRD 6.000.000,-.

BELEIDSGEBIED Internationale Samenwerking

De **Internationale Ontwikkelingssamenwerking** zal als instrument ingezet worden om een gunstig klimaat te creëren voor de ontwikkeling in zowel stad, district als binnenland. Door gerichte onderhandelingen en samenwerkingsverbanden zal zowel financiële als technische hulp verkregen kunnen worden uit samenwerkingsverbanden, die de precondities voor investeringen, productie en handel kunnen helpen verbeteren en zodoende zullen leiden tot zowel economische als sociale ontwikkeling van Suriname en de mens. De Regering onderkent het feit dat gebruik dient te worden gemaakt van alle mogelijkheden binnen de bi- en multilaterale samenwerkingsverbanden op zowel technisch als financieel vlak om ontwikkeling, handel en productie positief te stimuleren en daarmee bij te dragen aan het vergroten van Suriname's verdien capaciteit en ontwikkeling van de individuele burger. Het aanboren van financieringsbronnen middels internationale ontwikkelingsamenwerking is van eminent belang. Derhalve zal bijzondere aandacht worden geschonken aan een gerichte coördinatie, gestuurd door de prioriteitssectoren van ontwikkeling aangegeven door de regering om zodoende efficiëntie en effectiviteit van ontwikkelingsfinanciering te kunnen garanderen. Het beleid ten aanzien van de internationale ontwikkelingsamenwerking zal in de 2013 gericht zijn op de verbreding en/of diversificatie van samenwerkingsrelaties. Hierbij zullen met name de samenwerkingsmogelijkheden binnen de Caricom, Zuid- Amerika, Latijns-Amerika en Azië verder worden uitgebouwd. De samenwerking tussen Suriname en Frankrijk zal voor wat betreft de samenwerking met Europa, de belangrijkste spil vormen. De samenwerking met de VN- organisaties en de OAS zal verder worden gestructureerd, met name op het gebied van technische samenwerking voor duurzame ontwikkeling.

Het Ministerie zal in het planjaar 2013 verdere initiatieven ontplooiën ter uitbreiding van de diplomatieke betrekkingen met diverse landen; voorbereidingen zullen worden getroffen voor het opzetten van Consulaten Generaal in onder andere Belem (Brazilië) en te Springlands (Guyana). Identieke inspanningen zullen worden gepleegd op het Europese vasteland. De betreffende investeringen zullen in 2013 leiden tot een uitgavenpost van ca. SRD 5 0 0 . 000,-.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken zal in 2013 voortgaan met het voeren van bilaterale en internationale handelsoverhandelingen, met als doel het vergroten van het aandeel van Suriname in het internationaal handelsgebeuren, door onder andere het bewaken en versterken van de concurrentiepositie en de toegang tot internationale markten van de Surinaamse industrie en de Surinaamse ondernemer. Hiertoe zullen gerichte handelsmissies worden georganiseerd in samenwerking met de werkmensen van het Ministerie in het buitenland. Er zal tevens gewerkt worden aan een country profile van Suriname in samenwerking met het bedrijfsleven en toerisme- en cultuurorganisaties. Bovenvermelde activiteiten staan in het licht van de handelsbevordering en dienen tevens als herbevestiging van de authentieke Surinaamse landkaart. Hiervoor zal een bedrag van ca. SRD 100.000,- worden geïnvesteerd in het planjaar 2013.

BELEIDSGEBIED Migratiebeleid

De activiteiten met betrekking tot **Consulaire zaken en Migratie** over het dienstjaar 2013 lopen synchroon met het beleid gericht op de beheersing van de migratiestromen als gevolg van de groei in het internationaal reisverkeer en de ordening van het personenverkeer, die prioriteit geniet in deze regeerperiode. Ook zal continuering plaatsvinden van het consulaire beleid met als bedoeling de coördinatie van alle consulaire activiteiten van Suriname, nationaal en internationaal. De geplande bestedingen in het planjaar 2013 zullen ca. SRD 5.100.000,- bedragen.

De geplande activiteiten betreffen in 2013:

C. Consulaire Zaken:

- Verbetering van de werkprocessen en infrastructuur op het Onderdirectoraat Conza. Ook zal gewerkt worden aan de fysieke inrichting van de Visumdienst te Zanderij.
- De voorbereiding en/of finalisering van de visumafschaffing voor Zuid-Amerika. In dit verband zullen bilaterale gesprekken gevoerd worden met de desbetreffende landen.
- Invoering van een pilotproject met betrekking tot de introductie van een toeristenkaart voor vreemdelingen van Surinaamse origine en Frans Guyanezen om de verhoogde mobiliteit van deze groepen adequaat op te vangen.

D. Personenverkeer en migratie:

- De inrichting van de afdeling Personenverkeer en Migratie. Er zal zorg gedragen worden voor de infrastructuur ten einde de werkzaamheden uit te voeren.
- De implementatie van een geïntegreerd grensbeheerssysteem (Border Management System) in samenwerking met alle relevante instanties, waaronder het kabinet van de President (Bureau Nationale Veiligheid), Juspol, Financiën, ATM en BuZa.
- Continuering Overleg met Nederland inzake terugname van wederzijdse onderdanen. Het eerstvolgende overleg zal plaatsvinden in januari 2013 in Nederland.
- Het plegen van overleg met Frankrijk inzake terugname van Surinaamse gedetineerden.
- Het instellen van een Interdepartementale Commissie Migratiebeleid met als doel het formuleren van regels en procedures ten behoeve van het migratiebeleid en het samenstellen van migratieprogramma's.
- Toetreden tot de Internationale Organisatie voor Migratie ten einde daadwerkelijk gebruik te kunnen maken van alle aangeboden technische ondersteuning op het gebied van migratie.
- Verdere uitwerking van het diasporabeleid met als doel extra expertise in te zetten bij de nationale ontwikkelingsinspanningen. Het betreft dan vreemdelingen van Surinaamse herkomst die een bijdrage willen leveren zowel in als buiten Suriname. Geïnteresseerden zullen aangesteld worden als sectorale honorair consuls voor de strategische sectoren, onder andere de agrarische, financiële en private sector, cultuur, onderwijs en ICT. Voorts zal gezorgd worden voor het identificeren van fondsen ter ondersteuning van het diasporabeleid. In dit verband zal overleg plaatsvinden in Nederland, omdat de grootste groep van vreemdelingen van Surinaamse origine zich daar bevindt.

HOOFDBELEIDSGBIED Economie

BELEIDSGBIED Macro-economische uitgangspunten

Ten aanzien van **Beleidsonderzoek en Planning**, waarvoor in het planjaar 2013 ca. SRD 1.000.000,- zal worden geïnvesteerd, zal gewerkt worden aan de instelling van het Instituut voor Strategische Studies, dat studies zal verrichten en adviezen uitbrengen aan de Minister van Buitenlandse Zaken aangaande onderwerpen die van belang zijn voor het buitenlands beleid van de Republiek Suriname. Ook zullen inspanningen gepleegd worden om via het forum van 'Ambassadeurs Overleg' recente en relevante informatie te ontvangen en uit te wisselen. Gewerkt zal worden aan de opstelling van een Reglement voor de Buitenlandse Dienst, waarin de rechten en plichten van elke diplomatieke functionaris zullen zijn opgenomen.

2.2.3 MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken bestaat uit de directoraten Algemene Zaken en Binnenlandse Zaken. Door het Directoraat Algemene Zaken worden acht (8) staatsorganen gefaciliteerd en dus financieel geadmistreerd, met name: de kabinetten van de President en de Vice President, de Staatsraad, de Raad van Ministers (RvM), de Centrale Inlichtingen en Veiligheidsdienst (CIVD), De Nationale Assemblée (DNA), de Rekenkamer en de Nationale Voorlichtingsdienst (NVD). De begroting van dit directoraat wordt gevormd door de deelbegrotingen van voornoemde organen.

Ter optimalisering van haar onafhankelijkheid zal De Nationale Assemblée als instituut vanaf 2013 haar administratie verzelfstandigen. Van de dertig (31) beleidsprogramma's ten bedrage van SRD 491.631.000,- voor het Ministerie van Binnenlandse Zaken, zullen in het planjaar twaalf (13) binnen het Directoraat Algemene Zaken, vier (4) door DNA en veertien (14) door het Directoraat Binnenlandse Zaken worden uitgevoerd.

Een omvangrijk deel van de ontwikkelingsinspanningen zal gericht zijn op de beleidsprogramma's: Institutionele versterking Kabinet President, Opzet kustwacht, Bijdrage aan Huishoudens, Aanschaffingen voor en versterking van C.I.V.D en Nieuwbouw en herinrichting DNA.

BELEIDSGBIED Bestuur

Het programma Institutionele versterking D.N.A, dat in 2011 door De Nationale Assemblée werd aangenomen en in 2012 van start ging, wordt in samenwerking met de UNDP uitgevoerd en zal in 2013 worden voortgezet. Enkele onderdelen van dit programma zijn: verbetering van de wetgevings-, toezicht- en vertegenwoordigingsfunctie van het instituut, verbetering van de technische en administratieve ondersteuning, intensivering van zinvolle internationale parlementaire relaties en bevorderen van de bugerparticipatie in het democratisch proces en gendergelijkheid in de samenleving. Gebaseerd op de onderdelen worden onder meer de volgende activiteiten uitgevoerd: deskundigheidsversterking en bevordering van de 51 leden, de staf en het personeel; uitbreiding van de deskundige staf en de ruimtelijke

voorzieningen; verbetering van ICT voorzieningen; verbetering van de communicatie met de samenleving middels versterking van de afdeling Voorlichting en Communicatie en het aanbrengen van brand- en camerabeveiligingssystemen. Voor 2013 zijn de uitgaven geraamd op SRD 1.793.000,-, waarvan uit Overheidsbegroting en UNDP-schenkingsmiddelen respectievelijk SRD 1.625.000,- en SRD 168.000,-.

Voor een duurzame verbetering van de uitvoeringscapaciteit zullen de training en bijscholing van het personeel onder leiding van aangetrokken deskundigen binnen het programma Institutionele versterking Rekenkamer worden gecontinueerd. Bestaande uit twee deelprogramma's is het Infrastructureel deel in 2012 volledig afgerond, waardoor het onderdeel Technische Assistentie in het dienstjaar 2013 zal worden uitgevoerd. Bij dit deelprogramma zal als pilot de doelmatigheidstoetsing bij parastatalen plaatsvinden, terwijl de rechtmatigheid gecontroleerd zal worden middels verbreding van het aantal auditprogramma's. De bestedingen zijn begroot voor SRD 2.000.000,-.

Met het geraamd budget ad. SRD 80.000.000,- voor het programma Institutionele Versterking Kabinet President zal in 2013 uitvoering worden gegeven aan het beleid van de President met betrekking tot de aanschaf van kantoorpanden en kantoorinventaris voor het faciliteren van enkele dienstonderdelen en te treffen maatregelen ter verhoging van de nationale veiligheid.

Enkele activiteiten die binnen het programma Institutionele Versterking Kabinet Vice President in 2013 zullen worden uitgevoerd zijn: bouwwerken van het Kabinet van de Vice President, waaronder de ruimtelijke aanpassingen in het Regeringsgebouw, de aanschaf van kantoormiddelen, modernisering van het Overheidsapparaat ter verbetering van de dienstverlening, het uitvoeren van doelprojecten met externe consultants en subsidie van Stichting Planbureau Suriname. De bestedingen zijn begroot voor SRD 4.500.000,-, waarvan SRD 3.766.000,- ten laste van Overheidsbegroting en SRD 734.000,- uit IDB-schenkingsmiddelen.

De delen van het programma Overheidspersoneelsbeleid, dat in het planjaar wordt voortgezet ten bedrage van SRD 2.000.000,- zijn: 1) Transformatie Overheidspersoneelsbeleid ; 2) Opleiding, Vorming en Training; 3) Mobiliteitscentrum en 4) Post-Fiso aangelegenheden. In het eerste onderdeel wordt het huidig personeelsbeleid geherstructureerd, waarbij revisie plaatsvindt van de HR-processen, procedures en instrumentaria aan de hand van een ontwerp HR-structuur. Tot de activiteiten binnen dit onderdeel behoren het voorlichten en motiveren van ambtenaren. Rationalisatie van het ambtenarenapparaat wordt voorafgegaan door onderzoek ter vaststelling van ken- en stuurgetallen. Eveneens zal een sociaal beleidskader worden ontworpen en een Mobilisatiecentrum worden opgezet voor het her- en overplaatsen van ambtenaren. Ten aanzien van het onderdeel Post-FISO aangelegenheden is een beroepsorgaan ingesteld dat middels een Helpdesk overgangsinstructies zal uitvoeren.

Ter verbetering en verhoging van de democratische beleving worden alle verkiezingsprocessen middels het programma Pre- en Postelectorale activiteiten inzichtelijker en transparanter gemaakt. De activiteiten zijn begroot voor SRD 1.370.000,- en worden in zes categorieën ondergebracht, te weten: 1) organisatorische randvoorwaarden, 2) informatieverschaffing naar de gemeenschap, 3) instelling verkiezingscommissies, 4) trainen en opleiden verkiezingsorganisatie, 5) aanpassing wettelijke regelingen en 6) opzetten Kenniscentrum Verkiezingen.

Binnen het programma Centraal Bureau voor Burgerzaken (CBB) zijn acht werkgebieden geïdentificeerd, waarvan vier regulier, te weten: actualisering bevolkingsadministratie, capaciteitsversterking personeel, ordening straatnaamborden en huisnummering, onderhoud Bureaus voor Burgerzaken en het houden van ceremoniën voor genaturaliseerden. Tot de aflopende werkzaamheden behoren onder meer: herziening wetgeving inzake bevolkingsregister en straatnaamgeving, bemensing afdeling Planning Onderzoek en Ontwikkeling en optimalisering c.q. modernisering van de dienstverlening. Voor 2013 is het budget gesteld op SRD 4.440.000,-.

Het programma Management Regelgeving bestaat uit vijf hoofdactiviteiten, te weten: institutionele versterking van het dienstonderdeel Juridische Aangelegenheden en Regelgeving; tot stand brengen van twee wetgevingsproducten; detaillering administratiefrechtelijk verkeer en digitalisering van zowel vonnissen het ministerie regarderende als Staats- en Advertentiebladen. De bestedingen zijn geraamd op SRD 360.000,-.

Voor 2013 zijn de activiteiten van het Onafhankelijk Kiesbureau (OKB) begroot voor SRD 655.000,-. Enkele hiervan zijn: het opzetten van een geautomatiseerd systeem voor de registratie van politieke partijen, het opstellen van concept-wetgeving in geval van voorgestelde wetswijzigingen, toezicht houden op de samenstelling en bijwerking van kiezerslijsten en in samenspraak met politieke partijen komen tot de opstelling van ethische codes.

Het treffen van logistieke voorzieningen en het trainen van de leden van het Centraal Hoofdstembureau (CHS) zijn enkele activiteiten binnen dit programma, waarvan de bestedingen in het planjaar geraamd zijn op SRD 157.000,-.

BELEIDSGEBIED Communicatie en Informatie

Middels het programma Institutionele Versterking Nationale Voorlichtingsdienst (NVD) zal de NVD worden geherstructureerd, waarbij moderne radio en televisie opname en zendapparatuur zal worden aangeschaft en geïnstalleerd. Tevens zullen medewerkers en voorlichtingsambtenaren worden getraind. Voor 2013 zijn de uitgaven begroot voor SRD 1.000.000,-.

Via het programma Voorlichting en Communicatie zal het Strategisch Communicatie Plan van De Nationale Assemblée worden uitgevoerd, dat onder meer ten doel heeft het beschikbaarstellen van informatie over het werk van DNA en het scheppen van mogelijkheden voor de gemeenschap voor beter contact met fracties, leden en het DNA als instituut. Naast het verbeteren van de relatie met de media wordt ook gestreefd naar verbetering van de communicatievoorzieningen met gebruikmaking van diverse middelen. De bestedingen zijn voor 2013 geraamd op SRD 409.000,-.

Teneinde het mogelijk te maken voor de staatsmedia SRS en STVS om het gehele grondgebied te bestrijken, zullen uitbreidings- en vervangingsinvesteringen worden gepleegd, zodat gebruik kan worden gemaakt van moderne apparatuur, technologieën en infrastructuur. Naast genoemde investeringen zal binnen het programma Vergroting bereikbaarheid Staatsmedia het personeel ook worden opgeleid en getraind. De bestedingen voor 2013 zijn geraamd op SRD 2.000.000,-.

Uitgaven aan het programma Voorlichting, dat behoort bij het directoraat Binnenlandse Zaken, zijn voor het planjaar begroot voor SRD 500.000,- en betreffen de hoofdactiviteiten: mediaproducties over de zeven dienstonderdelen van het Ministerie, aanschaffingen en facilitaire voorzieningen inzake renovatie en onderhoud.

In 2013 zal het programma Informatie Technologie Binnenlandse Zaken, dat eveneens onder het directoraat Binnenlandse Zaken valt, worden voortgezet conform het opgesteld ICT-plan 2012-2016. Met het op te zetten ICT-netwerk tussen alle beleidsgebieden en afdelingen kan de in- en uitstroom van informatie worden gemonitord en kunnen de onderlinge data units worden gecoördineerd. De bestedingen zijn geraamd op SRD 1.750.000,-.

BELEIDSGEBIED Economie

Mede op basis van continue innovatie (vernieuwing) van producten, diensten en technologieën kan de concurrentiepositie van Suriname in het algemeen en de lokale ondernemingen in het bijzonder worden verbeterd. Het innovatie centrum zal functioneren als training- en onderzoekscentrum dat uitgerust zal zijn met benodigde deskundigen en een laboratorium, ingericht met apparatuur en programmatuur. In het centrum zullen ondernemers en anderen gestimuleerd worden met ideeën te komen, die op hun uitvoerbaarheid getoetst zullen worden. Vervolgens zullen zij begeleid worden bij de ontwikkeling van het idee via een tussenfase tot een eindproduct. Voor het programma Innovatie Centrum zijn de uitgaven in het planjaar geraamd op SRD 1.000.000,-.

Met het opheffen van het Ministerie van Planning en Ontwikkelingssamenwerking (PLOS) in 2010 werd de Stichting Planbureau Suriname financieel administratief ingedeeld bij het Ministerie van Financiën. Besloten is de bijkomende kosten ad. SRD 2.900.000,- verbandhoudend met de verruimde taken van het Planbureau en de verbouwingen in en om het Essedgebouw ten laste te stellen van het Kabinet van de Vice President. Tot de verruimde taken behoren onder meer: evaluatie en monitoring van het vigerend Ontwikkelingsplan, de voorgenomen activiteiten met betrekking tot de ruimtelijke planning, het noodzakelijk implementeren van een geïntegreerd planningmechanisme, invulling van de reeds jaren opengevallen functies op directieniveau en werving van benodigd kader ter uitvoering van de verruimde taken. Het programma Subsidie Stichting Planbureau Suriname bevat derhalve zowel de reguliere als de bijkomende kosten van het bureau die voor 2013 zijn begroot voor SRD 8.600.000,-.

BELEIDSGEBIED Cultuur

Het programma Nationaal Archief Suriname, dat voor het planjaar begroot is voor SRD 1.283.000,- bestaat uit zes onderdelen, te weten: Onderzoek; Internationale Samenwerking; Professionalisering Archiefkader als Dienstverlening; Conservering Archiefbronnen en Onderhoud gebouw en terrein.

De zeven delen van het programma Eredienst dat voor 2013 totaal geraamd is op SRD 215.000,- zijn: 1) Institutionele versterking Eredienst; 2) Verbetering netwerk religieuze partners; 3) Educatie in morele

waarden en normen; 4) Effectieve en efficiënte overlegstructuur; 5) Verbetering rechtspositie bezoldigde geestelijken; 6) Voorlichting en 7) Deskundigheidsbevordering van geestelijken en huwelijksambtenaren.

HOOFDBELEIDSGBIED Welzijn

Het programma Genderbeleid wil gerichte interventies plegen op het gebied van arbeid, onderwijs, besluitvorming en huiselijk geweld, in het bijzonder in rurale gebieden door onderzoek, wetgeving en awareness. Op basis van de Nationaal Bureau Genderbeleid (NBG) doelstelling, de doelstellingen van het OP waarbinnen het NBG past, herdenkingen en de nationale, regionale en internationale commiteringen zijn een zeventiental projecten voor 2013 geïdentificeerd. Deze projecten zijn totaal geraamd op SRD 1.169.000,-.

Bestedingen aan het programma Bijdrage aan huishoudens, waarbij onder meer aan gewezen gezagsdragers onderstand en pensioenen worden toegekend, zijn voor 2013 geraamd op SRD 28.000.000,-.

Bij de implementatie van de beleidsmaatregel Welzijnsbevordering zal het ministerie zich in het planjaar 2013 vooralsnog concentreren op de ondersteuning bij de medische kosten ten behoeve van de geneeskundige hulpkaarthouders en het subsidiëren van sociaal zwakkeren als onderdeel van het te ontwikkelen algemeen sociaal zekerheidsstelsel. Binnen dit kader zal het subject subsidiebeleid moeten resulteren in een integraal subsidiebeleid. Hierbij zullen de rekeningen van in aanmerking komende huishoudens voor water, licht en gas gesubsidieerd worden. Verder zal onder andere ook het openbaar vervoer te land en water, schoolvervoer en baby voeding gesubsidieerd worden. De voorgenomen investering in 2013 ter implementatie hiervan bedraagt ca. SRD 249.200.000,-.

BELEIDSGBIED Interne Veiligheid

Via twee programma's worden aanschaffingen gepleegd ten behoeve van de Centrale Inlichtingen en Veiligheidsdienst, te weten Institutionele versterking CIVD en Bijzondere aanschaffingen C.I.V.D. ter waarborging van de nationale veiligheid. De aanschaffingen betreffen roerende en onroerende goederen. Deze dienst wordt onder meer versterkt door de aanschaf van een pand voor de opslag van voer- en vaartuigen ten bedrage van SRD 3.500.000,-. De bijzondere aanschaffingen omvatten naast specialistische apparatuur en bijbehorende randapparatuur, tevens de verbouwing van het aangekochte kantoorpand ten bedrage van SRD 14.000.000,-.

BELEIDSGBIED Externe Veiligheid

Het programma Opzet Kustwacht dat valt onder het beleidsgebied Externe Veiligheid is naar regeringsbesluit administratief geplaatst bij het directoraat Binnenlandse Zaken van het gelijknamige Ministerie. Ter operationalisering van een kustwacht, waarbij vaartuigen aangeschaft zullen worden, is voor het planjaar SRD 50.000.000,- begroot.

BELEIDSGEBIED Internationale samenwerking

Bij de uitoefening van de vertegenwoordigingsfunctie door DNA wordt Suriname internationaal uitgedragen. Met een reservering ad. SRD 800.000,- voor het programma Internationale Betrekkingen voor 2013 zullen zinvolle internationale parlementaire relaties worden geïntensiveerd en internationale betrekkingen worden verstevigd.

BELEIDSGEBIED Infrastructuur

Voor het optimaal faciliteren van de normale werkzaamheden van DNA is het huidig gebouw te klein. Het lopende programma Institutionele Versterking maakt het ruimtegebrek nijpender, vanwege de nieuwe behoeften voortkomend uit het commissiewerk, de verdere verbetering van de accommodatie voor de fracties en het aantrekken van deskundigen. Ondanks herinrichting van bestaande ruimten en inrichting van nieuwe tussen 2010-2012 is slechts deels voorzien in de behoefte aan adequate kantoorruimten. Derhalve is in 2012 het proces van voorbereidingen voor een nieuw DNA-gebouw ingezet, dat in 2013 zal worden gecontinueerd. Voor het programma Nieuwbouw en herinrichting DNA is SRD 15.000.000,- begroot voor het planjaar.

Op het Kabinet van de Vice President, dat gehuisvest is in het Frank Essedgebouw, vinden tal van activiteiten plaats, waaronder de wekelijkse vergaderingen van de Raad van Ministers. Voor de toepassing van moderne technologie is aanpassing van het Kabinet en dus diverse ruimten in het Regeringsgebouw noodzakelijk. Verschillende ruimten worden heringericht, opgeknapt, geschilderd en voorzien van de nodige kantoormiddelen. De gedeeltelijke aanpassingen in 2012 worden in het planjaar voortgezet. De bestedingen aan het programma Gebouwelijke aanpassingen en inventaris Regeringsgebouw zijn geraamd op SRD 5.000.000,-.

Vanwege de toegenomen activiteiten van het Kabinet van de Vice President is er een tekort aan vergaderruimte in het Regeringsgebouw, dat gedeeld wordt met de Stichting Planbureau Suriname. Bepaalde dienstonderdelen van het Kabinet zijn reeds in een aangehuurd pand ondergebracht. Uitgaande van deze en andere verwachtbare ontwikkelingen zal worden overgegaan tot nieuwbouw c.q. aankoop van een terrein of pand. Voor het programma Uitbreiding faciliteiten Kabinet Vice President zijn de uitgaven voor 2013 geraamd op SRD 5.000.000,-.

Naast het realiseren van werk- en klantvriendelijke kantoorruimtes betreft het programma Renovatie en uitbreiding gebouwen hoofdkantoor Binnenlandse Zaken ook het aanscherpen van het voertuigenbeleid, realisatie van het centrale inkoopbeleid en het doorlichten van het Onderdirectoraat Algemeen Beheer. De bestedingen aan renovatie- en voorbereidingswerkzaamheden zijn begroot voor SRD 930.000,-.

BELEIDSGEBIED Informatie en communicatie technologie in Overheidsbeleid

Met toepassing van nieuwe technologische middelen, waaronder ICT kan efficiëntie en effectiviteit van het Overheidsapparaat worden bereikt. De uitgaven voor het programma E-governance zijn voor 2013 geraamd op SRD 5.000.000,-.

2.2.4 MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN VOLKSONTWIKKELING

De ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling zijn voor het planjaar 2013 geraamd op SRD 408.562.000,-. Deze investeringen zullen gepleegd worden ten behoeve van het hoofdbeleidsgebied Onderwijs, Wetenschap en Cultuur. Voor Onderwijs zijn de investeringen geraamd op SRD 325.812.000,- ten behoeve van de uitvoering van programma's ter verbetering van bereikbaarheid en effectiviteit van het onderwijs op alle niveau's, onderzoek en ontwikkeling. De investeringen zijn onder meer gericht op structuur- en onderwijsinhoudelijke vernieuwing, bij- en herscholing van onderwijsgeevenden, verbetering van het onderwijs in het binnenland en bouw, renovatie en inrichting van onderwijsfaciliteiten.

De investeringen voor Cultuur bedragen SRD 17.750.000,- en zijn gericht op behoud en bescherming van ons cultureel erfgoed, het ontwikkelen en toegankelijk maken van kunst- en cultuuronderwijs en het stimuleren en ontwikkelen van kunst- en cultuurproductie. Voorts staat 2013 in het teken van Carifesta XI dat in Suriname wordt georganiseerd met als thema Culture for Development.

HOOFDBELEIDSGBIED Onderwijs, Wetenschap en Cultuur

BELEIDSGBIED Onderwijs

De beleidsmaatregel Nieuwbouw, uitbreiding en renovatie van scholen en dienstwoningen is voor 2013 begroot op SRD 15.000.000,- en wordt gefinancierd uit de overheidsbegroting. Voor Paramaribo en de randdistricten is onder andere gepland de bouw van 226 nieuwe lokalen bestemd voor het basis- en secundair onderwijs. Voor het Binnenland en met name in de gebieden Manlobi, Mopiekondre, Ricanau Mofo, Gran Kaba, Drietabbetje, Sipaliwini en Brokopondo zullen in totaal 62 nieuwe schoollokalen en 32 dienstwoningen worden gebouwd.

Ook wordt aan diverse onderwijsinstellingen subsidie verstrekt om het onderwijs voor een ieder toegankelijk te maken. Bijzondere aandacht wordt besteed aan het onderwijs op lager niveau.

Het Bijzonder Lager Onderwijs, waaronder de gemeentescholen RKBO, EBG, Sanatan Dharm, Arya Dewaker, SIS, Zevendedags Adventisten, AMEC, Baptisten Gemeente, Bahai, Wesleyaanse Gemeente, IMG en de Vrije School, ontvangt totaal aan subsidie SRD 75.000.000,- in 2013. Deze scholen verzorgen onderwijs op Glo- en VOJ-niveau.

De subsidie aan het Bijzonder Nijverheidsonderwijs (huishoudschool) wordt geraamd op SRD 750.000,-. Binnen dit onderwijstype worden studenten bepaalde beroepsgerichte praktische vaardigheden bijgebracht.

Aan de stichtingen Kennedyschool en Mythyschool wordt subsidie verstrekt voor respectievelijk onderwijs aan kinderen met auditieve beperking en opvang van kinderen met een dubbele beperking in Suriname. Het bedrag in 2013 is begroot op SRD 100.000,-.

Ook wordt het Christelijk Pedagogisch Instituut financieel ondersteund, waarvoor SRD 3.500.000,- is gereserveerd. Op dit instituut worden studenten op middelbaar niveau opgeleid tot leerkrachten.

De financiële bijdrage aan Stichting Dierentuin, Medische Zending en Parima is totaal begroot op SRD 165.000,-. Het doel van deze maatregel is instellingen te ondersteunen die educatie en informatie verzorgen ten behoeve van de samenleving, in het bijzonder de schoolgaanden.

De volgende maatregel binnen dit programma is Bijdragen aan huishoudens, begroot voor SRD 2.684.000,-. Binnen deze maatregel wordt de mogelijkheid geboden kosten voor studie in Suriname en in het buitenland te financieren.

De maatregel Stichting Conservatorium Suriname is opgebracht voor een bedrag van SRD 1.500.000,- en is voor een groot deel bestemd voor de huur van een ruimte die op dit moment het meest geschikt is voor het verzorgen van muziekonderwijs op dit niveau en voor het aantrekken van buitenlandse docenten. De stichting is opgericht in 2011 en heeft als doel het muziekonderwijs in Suriname op een hogere peil te brengen .

De maatregel Nationaal Orgaan voor Accreditatie (NOVA) heeft als doel de kwaliteitszorg en accreditatie binnen het onderwijs te garanderen. Voor 2013 is ten behoeve van de instelling van de Nationale Accreditatie Raad (NAR) en de opzet en bemensing van het Nationaal Accreditatiebureau (NAB) gereserveerd SRD 350.000,-.

Het project Ouderparticipatie wordt in 2013 begroot voor SRD 300.000,-. Binnen dit project wordt de Ouderparticipatie Stimulerende Unit opgezet met als doel de ouders maximaal te laten participeren in het onderwijsgebeuren, waardoor een grotere mate van betrokkenheid zal zijn bij samenwerken, samendenken en samendoen. Dit proces waarbij de leerling centraal staat zal uiteindelijk moeten leiden tot een beter schoolresultaat.

De maatregel Ondersteuning voor verbetering van Basisonderwijs zal worden voortgezet middels het Basic Education Improvement Project Fase 2 (BEIPII). Doel is het verbeteren van de kwaliteit van het basisonderwijs middels het ontwikkelen van onderwijsprocessen en leergebieden; professionaliseren van leerkrachten in de didactiek en methodiek van de nieuwe leergebieden, ondersteunen van het scholenbouw- en renovatieplan en verbeteren van managementvaardigheden van onderwijzend en niet-onderwijzend personeel. Het project zal wordt gefinancierd middels een lening van de IDB van USD 13,7 mln. De totale eigen inbreng gedurende 4 jaren is USD 750.000,-. Het project is voor het jaar 2013 begroot voor SRD 629.000,-.

De maatregel Uitvoering activiteiten ECD-unit Suriname voorheen Early Childhood Development (ECD) is voor 2013 begroot voor SRD 200.000,-. ECD houdt in het ontwikkelen van programma's ter stimulering van de algehele ontwikkeling van het kind van 0 tot 8 jaar. De ECD-programma's vormen een aanvulling op en verrijking van het onderwijs, via bevordering van schoolrijpheid, vermindering van zittenblijven en drop-out in de eerste schooljaren en verbetering van intellectuele en sociale vaardigheden. De activiteiten worden uitgevoerd vanuit de ECD-unit Suriname en bestrijken het kleuteronderwijs, de beginjaren van het basisonderwijs en het speciaal onderwijs. Doel is informatieverspreiding en mobilisatie van de gemeenschap met betrekking tot ECD, het ontwikkelen van een communicatiestrategie voor de uitvoering

van ECD-beleid, de ECD-principes en standaarden visualiseren via onder andere wetenschappelijk onderzoek, de aandacht te vergroten voor het belang van investeren in het kind en een educatiecommunicatierelatie ontwikkelen met het publiek.

In 2013 zal het project Schoolvoeding worden voortgezet. Doel is het verschaffen van voeding aan behoeftige leerlingen om zodoende het schoolbezoek te bevorderen en de leerprestaties positief te beïnvloeden. Het aantal behoeftige kinderen wordt vastgesteld op basis van informatie verzameld door schoolleiders en de deskundigen van de dienst Inspectie. In 2011 kreeg dit project een landelijk karakter, waarbij behoeftige kinderen uit alle tien districten, na selectie in aanmerking kwamen voor voeding. Voor 2013 zijn de bestedingen uitgaande van 28.110 kinderen en 200 schooldagen geraamd op SRD 10.000.000,-.

De maatregel Uitvoering activiteiten Basic Life Skills (BLS) is in 2013 begroot voor SRD 100.000,-. Doel is bij kinderen vaardigheden te ontwikkelen om de uitdagingen van het leven aan te kunnen. De activiteiten in het planjaar zullen gericht zijn op het ontwikkelen en invoeren van een BLS-educatieprogramma in leerjaar 5 en 6 van het Glo en leerjaar 1 en 2 van het VOJ. Met name zullen BLS-units te Brokopondo, Nickerie en Marowijne worden ingericht, trainingen en seminars worden gehouden voor onder andere BLS-medewerkers en onderwijzend personeel en vormings- en educatieprogramma's worden uitgevoerd. Voorts zal lesmateriaal worden ontwikkeld en geïntroduceerd, waaronder BLS-curriculum voor Pedagogische Instituten en BLS lesmateriaal voor 6 tot en met 9 jarigen.

Binnen de maatregel Vernieuwing onderwijsstelsel en verbetering kwaliteit onderwijs zal in het schooljaar 2013-2014 een aanvang worden gemaakt met de voorziening van VOJ- en VOS-scholen van nieuwe aan de tijd aangepaste boeken en leermiddelen. Het doel is te komen tot een algehele vernieuwing. Voor 2013 bedraagt het begrote bedrag SRD 109.200.000,-.

Het doel van de maatregel Naschoolse opvang is via het ontwikkelen en uitvoeren van vormingsactiviteiten een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de jeugd. Kinderen in achtergestelde buurten en gebieden worden na de reguliere schooluren opgevangen en op een educatieve manier beziggehouden. Zwakke leerlingen krijgen middels deskundige begeleiding extra aandacht zodat ze hun schoolprestaties kunnen verbeteren. Voor 2013 zijn de bestedingen geraamd op SRD 90.834.000,-.

Voor de uitvoering van Maatregelen gericht op opwaardering positie onderwijzend personeel in 2013 is gereserveerd een bedrag van SRD 6.000.000,-. Doel is via regelmatige scholing de motivatie en het professionalisme van het korps van onderwijsgeevenden en het management op peil te houden. De activiteiten binnen deze maatregel zijn gericht op verdieping en uitbreiding van kennis, inzicht, vaardigheden en beroepshouding, waarbij voortgebouwd wordt op de in de opleiding verworven aanvangsbekwaamheid.

Via de maatregel Centrum voor Nascholing Suriname (Cenasu) zullen maatrainingen worden verzorgd en gecoördineerd ter professionalisering van onderwijzend en niet-onderwijzend personeel. Doel is verbetering van de kwaliteit van het onderwijs met de inzet van kwalitatief goed opgeleide leerkrachten en docenten die op de hoogte zijn van de laatste ontwikkelingen binnen het onderwijsgebeuren nationaal en internationaal. Trainingen en scholing op het gebied van de nieuwste methoden en technieken bij het

pedagogisch en didactisch handelen zullen via het centrum worden aangeboden. Voor 2013 is voor de uitvoering van deze maatregel opgebracht SRD 500.000,-.

Voor de maatregel Adek Universiteit van Suriname is in 2013 ter beschikking een bedrag groot SRD 60.000.000,-. Doel is de universiteit te ondersteunen bij de uitvoering van taken die liggen op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en universitair onderwijs.

Ook het hoger beroepsonderwijs wordt ondersteund middels onder andere subsidie aan de Stichting Polytechnic College (PTC) voor SRD 2.000.000,- in 2013. PTC heeft als doel het verzorgen van beroepsgerichte opleidingen, die moeten leiden tot het afleveren van studenten die onder andere in staat zijn theoretische kennis te integreren en toe te passen bij het oplossen van technische problemen.

Ten behoeve van de maatregel Studielening voor Hoger onderwijs in Suriname wordt SRD 10.000.000,- beschikbaar gesteld. Doel van het studiefinancieringssysteem is personen in de gelegenheid te stellen middels een lening de studie te bekostigen. De ratio voor het invoeren van dit studieleningssysteem is dat onder andere het rendement van de student en de instelling wordt verhoogd en meer ruimte wordt gecreëerd voor kwaliteitsverbetering bij de instellingen.

Binnen de maatregel Onderwijs Innovatie, Wetenschap en Technologie zullen in 2013 onder meer de volgende activiteiten worden uitgevoerd voor een begroot bedrag van SRD 2.000.000:

Het instellen van twee instituten, te weten: Nationale Raad voor Wetenschap en Technologie en een Nationaal Instituut voor Geschiedenis. Om te komen tot formalisatie, accommodatie en bemensing van genoemde instituten zullen consultaties met relevante departementen en instellingen worden gehouden.

Het instellen van een Nationaal Onderzoeksnetwerk (National Research Network) door het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling in samenwerking met de Anton de Kom Universiteit van Suriname en het Ministerie van Transport Communicatie en Toerisme. Hiertoe worden voorbereidingen getroffen ten einde Suriname aan te sluiten op het Caribnet via de Caribbean Knowledge and Learning Network.

BELEIDSGEBIED Cultuur

Voor het planjaar 2013 wordt subsidie aan enkele instituten en organisaties gecontinueerd. De Stichting Surinaams Museum die opgericht is met het doel Surinaams historisch erfgoed te conserveren, te ontsluiten en toegankelijk te maken voor het nageslacht, wordt voor SRD 60.000,- gesubsidieerd. Het Cultureel Centrum Suriname en de Volksmuziekschool ontvangen SRD 40.000,- en Stichting Nationale Volks Muziekschool Suriname ontvangt SRD 50.000,- aan subsidie. Deze instituten beijveren zich voor het bereikbaar maken van muziekonderwijs voor alle lagen van de bevolking. Het Naks Gemeenschapscentrum is een niet-commerciële instelling die zich richt op culturele educatie, ontwikkeling en recreatie, waarbij nadruk wordt gelegd op de persoonsvorming. In dit kader worden trainingsprogramma's opgezet voor overdracht van culturele kennis, waarden en normen door middel van dans, zang, theater, muziek en onderzoek. De jaarlijkse subsidie is SRD 10.000,-.

Voor Subsidie aan overige niet-commerciële instellingen en instanties, die een sociaal-maatschappelijke en culturele achtergrond hebben, is in het planjaar 2013 SRD 150.000,- gereserveerd. Hierbij kunnen de

volgende organisaties worden genoemd: ACCUR, de Soeki Irodikromo Volksacademie voor kunst en cultuur, de Nola Hatterman Art Academy, VHJI/SanaBudaya, de Culturele Unie Suriname, Cultureel Centrum Coronie, Cultureel Centrum Nickerie, Organisatie van Inheemsen in Suriname en andere ngo's en of personen in Paramaribo en de districten. Voorts zullen deze organisaties in 2013 een belangrijk deel van hun activiteiten richten op participatie in Carifesta XI. Ze worden tevens actief betrokken bij de voorbereidingen van dit evenement.

De beleidsmaatregel Reguliere specifieke culturele activiteiten zal in 2013 in lijn met Carifesta XI en het meerjarenbeleidsplan worden uitgevoerd en is in dit planjaar begroot voor SRD 1.000.000,- ten laste van de overheidsbegroting. In dit kader wordt aandacht besteed aan capaciteitsversterking en de ontwikkeling van artistieke producties, cultuuronderzoeken en publicaties en het bevorderen van integratie door middel van kunst en cultuur op nationaal, regionaal en internationaal niveau. Voorts zullen activiteiten ter bevordering van literaire en podiumkunstopproducties en beeldende kunstwerken worden ontplooid. Kunstnijverheidstrainingen worden in diverse wijken in en rondom Paramaribo en de districten verzorgd met als doel de aanwezige talenten en vaardigheden te ontwikkelen. Ook worden cultuuruitingsvormen van jongeren, zoals rappen, breakdance en muurschilderen gestimuleerd.

De maatregel Bevordering van Cultuurstudies zal in 2013 voor een bedrag van SRD 10.000,- worden uitgevoerd. Doel is het verrichten van onderzoek, alsmede het ontsluiten, vastleggen en toegankelijk maken van de veelheid aan culturele informatie als onderdeel van het rijk en divers Surinaams Cultureel Erfgoed. In 2013 zijn de activiteiten voornamelijk gericht op de samenstelling van een informatiefolder ten behoeve van Carifesta over de Surinaamse culturele diversiteit. De informatiefolder zal zowel in het Nederlands als in het Engels worden uitgegeven.

Binnen de beleidsmaatregel Voorbereiding en deelname aan Carifesta zal de organisatie van Carifesta XI in 2013 plaatsvinden. Tijdens de tussentijdse vergadering van de Heads of Governments van de Caricom in 2009 is namelijk besloten dat Suriname in 2013 dit evenement zal hosten. Reeds is door de President ingesteld de Carifesta Host Country Management Committee (HCMC), die door het in 2007 ingestelde permanente Carifesta Bureau zal worden ondersteund. Dit bureau heeft als hoofdtaak het monitoren en coördineren van de activiteiten en werkzaamheden rond Carifesta. Doel van Carifesta is het stimuleren van nieuwe talenten, creatieve en innovatieve uitingen ter benutting van de economische potentie van de sector kunst en cultuur en regionale integratie. De kosten zijn voor deze beleidsmaatregel voor 2013 geraamd op SRD 15.000.000,- en worden gefinancierd uit overheidsmiddelen.

In 2013 zal de maatregel Opzetten van landelijke kunst en nijverheidsprojecten en een permanente expositieruimte voor craft- en textielproducties worden uitgevoerd met een begroting van SRD 150.000,- ten laste van de reguliere overheidsbegroting. Doel van dit programma is het stimuleren en ontwikkelen van de kunstnijverheid. In 2013 zullen activiteiten worden ontplooid ter voorbereiding van deelname van crafters aan Carifesta XI. In dit kader zullen trainingen worden verzorgd ter verdere verhoging van de kwaliteit van de craftsproducten. Voorts zal gewerkt worden aan de verdere inrichting en operationalisering van de permanente expositieruimte voor craft- en textielproductie. Het organiseren van nationale festivals en participatie in beurzen in de regio zullen worden voortgezet.

De maatregel Exploitatie bijzondere commissies en/of stichtingen ten behoeve van het Directoraat Cultuur heeft als doel de bijkomende operationele kosten te dekken. Het gaat hierbij om onder andere de Commissie Monumentenzorg en Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname. In 2013 is het verwachtbaar dat de Commissie Kunst- en Cultuureducatie en de Commissie tot behoud van voorwerpen welke historische, culturele dan wel wetenschappelijke waarde hebben voor Suriname, wederom een beroep zullen doen op deze maatregel. De totale raming voor 2013 is gesteld op SRD 50.000,-.

De maatregel Landelijke viering hoogtij-/feestdagen betreft het begeleiden, coördineren en voorbereiden van activiteiten in verband met de viering van de door de Overheid erkende nationale feestdagen op landelijk niveau. Naast de verhoogde kunst- en cultuuractiviteiten in verband met Carifesta, zullen bijzondere activiteiten worden ontplooid ter gelegenheid van 140 jaar Hindostaanse immigratie, 150 jaar Emancipatie en 160 jaar Chinese immigratie. In samenspraak met de betreffende overkoepelende organisaties zullen groots opgezette culturele manifestaties worden gehouden in Paramaribo en de districten. Voorts zullen in samenwerking met de Anton de Kom Universiteit van Suriname conferenties en symposia worden georganiseerd met buitenlandse participatie. Ter ondersteuning van het activiteitenprogramma dat in samenwerking met de relevante NGO's en de eventueel door de Overheid ingestelde Nationale Commissies zal worden uitgevoerd, wordt een bedrag van SRD 600.000,- gereserveerd.

Voor 2013 is de maatregel Kunst- en Cultuureducatie geraamd op SRD 10.000,-. Deze betreft een meerjarig beleidsprogramma gericht op het doen opnemen van kunst- en cultuureducatie in het Onderwijscurriculum, te beginnen op de basisscholen. In 2013 zal gewerkt worden aan de betrokkenheid en participatie van de schooljeugd in Carifesta middels onder andere de samenstelling van lesbrieven over dit festival..

Bij de uitvoering van het programma Ondersteuning Culturele Centra Districten zal met het oog op de bestaande districtsplannen afgestemd worden met het Ministerie van Regionale Ontwikkeling. Doel is beleving van kunst en cultuur door alle lagen van de gemeenschap. Per district zijn centra geïdentificeerd, die wederom vanuit het Directoraat Cultuur zullen worden ondersteund. Deze centra zullen actief worden betrokken bij de organisatie van Carifesta XI. De raming voor 2013 bedraagt SRD 150.000,-.

De maatregel Subsidie Stichting Openlucht Museum Fort Nieuw Amsterdam betreft de ondersteuning van de Overheid aan de rehabilitatie van het museum. De stichting heeft ten doel het bevorderen en verspreiden van kennis over de Surinaamse geschiedenis en het ontwikkelen van het openluchtmuseum tot een centrum van educatie, studie en vrijetijdsbesteding. De bijdrage van de Overheid houdt in het beschikbaar houden van personeel en een jaarlijkse subsidie, die voor 2013 geraamd is op SRD 50.000,-.

Het doel van de maatregel Opzet Nationaal Informatiecentrum Surinaamse Cultuur is verzamelde cultuurinformatie beschikbaar te stellen aan de gemeenschap. Deze instelling is een autonoom uitvoeringsorgaan van het Directoraat Cultuur en wordt belast met het documenteren, ontsluiten en toegankelijk maken van cultuurinformatie voor intern en extern gebruik. Een website zal worden opgezet en regulier worden onderhouden. Voorts zal een monumentaal pand voor de huisvesting worden geïdentificeerd en ingericht. In dit pand zal een cultuurwinkel worden ondergebracht, ingericht met de nieuwste technologie. De raming voor 2013 is gesteld op SRD 200.000,-.

Inventarisatie en modernisering beheersysteem van en aankoop kunstwerken t.b.v. de Staatscollectie is begroot voor SRD 30.000,-. Voor de staatscollectie van kunstwerken onder verantwoordelijkheid en beheer van het Directoraat Cultuur is dringend behoefte aan adequate opslagruimte. Ook dient de staatscollectie geïnventariseerd te worden. De conditie van kunstwerken die onder het beheer zijn van andere overheidsinstanties zal worden gecontroleerd. Voorts zal een modern beheersysteem, met gebruikmaking van digitale technologie, worden ontwikkeld.

Middels de maatregel Bevordering gedegen modern mediabeleid wordt door het Directoraat Cultuur inhoud gegeven aan de aspecten van het mediabeleid, die onder haar verantwoordelijkheid vallen. De speerpunten van het mediabeleid zijn: het bevorderen van kwalitatief hoogstaande media- en journalistieke producties door middel van onder andere het doen verzorgen van trainingen, het instellen van de Mediaraad en het initiëren van een moderne mediawetgeving. Tevens worden NGO's die activiteiten ontplooiën op het gebied van media zoals Stichting ter Bevordering van de Journalistiek en Stichting Vereniging van Journalisten ondersteund. De bestedingen voor 2013 zijn geraamd op SRD 30.000,-.

Ten behoeve van de maatregel Kunst en Cultuur voorlichtingsprogramma's is voor 2013 een bedrag van SRD 20.000,- opgebracht. In 2013 zal het tweewekelijks televisieprogramma wederom worden opgepakt. In dit programma zullen culturele informatie, het materieel en immaterieel erfgoed, alsook visie, missie, doel en beleid van het directoraat aan de orde komen. Door meer aandacht te besteden aan de achtergrond en veelzijdigheid van onze samenleving, kunst en cultuur en rolmodellen, markante persoonlijkheden die hun sporen hebben verdiend op cultureel gebied, zal het onderlinge begrip worden bevorderd.

De maatregel Monumentenzorg heeft ten doel behoud van de monumentale panden die voorkomen op de werelderfgoedsite van Paramaribo en de monumentale lijst Paramaribo. In 2013 zal het beleid met betrekking tot het stuiten van verval en/of verlies van monumentale panden worden voortgezet. Bij de uitvoering van deze maatregel worden de werkmensen Commissie Monumentenzorg en Stichting Gebouwd Erfgoed Suriname ingezet. Voor 2013 is SRD 140.000,- op de begroting gereserveerd.

2.2.5 MINISTERIE VAN SPORT- EN JEUGDZAKEN

De ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Sport- en Jeugdzaken zijn voor het planjaar 2013 geraamd op SRD 56.145.000,-. Deze investeringen zullen gepleegd worden ten behoeve van de beleidsgebieden Sport en Jeugd, die binnen het hoofdbeleidsgebied **Welzijn** vallen. Voor **Sport** zullen de investeringen op basis van het regionaal en mondiaal concept Sport voor Ontwikkeling gericht zijn op het waarborgen en stimuleren van kwalitatieve sport-, recreatie- en bewegingsactiviteiten waaraan de totale bevolking, in het bijzonder de jeugd, kan deelnemen. Deze activiteiten worden zowel op buurt- als georganiseerd niveau ontplooid. Hierdoor kan interesse voor sportbeoefening groeien en talentontwikkeling voor deelname aan de topsport plaatsvinden. Ter ondersteuning zullen de sport- en jeugdaccommodaties worden verbeterd. De regionale sportacademie zal in 2013 dan ook worden uitgebreid met als doel de topsport in de regio en in Suriname in het bijzonder, op een hoger niveau te

brengen. Voorts zal onderzoek worden verricht, de informatievoorziening worden verbeterd en de deskundigheid worden bevorderd. Mogelijkheden zullen worden gecreëerd voor deelname aan sportevenementen en -uitwisselingsprogramma's. Een actieve leefstijl wordt ook in 2013 gepromoot via programma's ontwikkeld voor inactieve volwassenen met speciale aandacht voor ouderen, sociaal zwakkeren, mensen met een beperking of chronische aandoeningen. De investeringen voor 2013 zijn geraamd op SRD 35.145.000,-.

Voor wat betreft het beleidsgebied **Jeugd** hebben de investeringen ten doel middels buiten- en naschoolse activiteiten het maatschappelijk functioneren van de jeugd te bevorderen. Relevante aandachtspunten hierbij zijn opvoeding en vorming, ontwikkeling en participatie, bescherming en mogelijkheden, vroegtijdig signaleren van problemen en aanpak. Instellingen en organisaties met jeugdprogramma's zullen verder worden ondersteund. De organisatiegraad van buurt- en jeugdorganisatie zal worden verhoogd ter verbetering van het woon- en leefklimaat van de gemeenschap in het algemeen en van de jeugdigen in het bijzonder. Ook zal het Nationaal Jeugd Instituut worden uitgebreid met het doel de participatie van de jeugd op onder andere bestuurlijk niveau te bewerkstelligen. De investeringen zijn geraamd op SRD 21.000.000,-.

HOOFDBELEIDSGBIED Welzijn

BELEIDSGBIED Sport

De maatregel **Intensievere aanpak van de Recreatiesport, Jeugdsport en Bewegingsrecreatie** wordt uitgevoerd met als doel mogelijkheden te scheppen voor een optimale deelname aan bewegingsactiviteiten en –situaties voor een ieder, zodat interesse voor de sportbeoefening kan ontstaan en groeien en talent ontwikkeld kan worden. Hierdoor wordt een vlottere doorstroming naar de georganiseerde sport bevorderd. De totale raming voor genoemd planjaar bedraagt SRD 2.100.000,-. Binnen deze maatregel zullen de volgende beleidsprogramma's worden uitgevoerd:

In het kader van **Sporttalentontwikkeling** zal de organisatie van Schoolsportevenementen op Glo, VOJ en VOS niveau, met name voetbal, slagbal, atletiek, volleybal, zwemmen en recreatieactiviteiten in stad en district integraal plaatsvinden, waardoor een betere basis wordt gelegd voor de verdere ontwikkeling van de jeugdsport en de topsport. Tevens zal deelname aan nationale, regionale en internationale studentenuitwisselingsprogramma's ruime aandacht krijgen. De schoolsportevenementen zullen landelijk worden voortgezet en uitgebreid met meer Glo-scholen uit Marowijne en Brokopondo. Het zwemonderwijs op de basisscholen en in de vakantieperioden zal naar meer districten en buurten worden uitgebreid. Gedurende het schooljaar worden kinderen van de 4^e klas de basistechnieken van het zwemmen aangeleerd. Indien ze goed bevonden worden, kunnen zij afzwemmen voor een diploma. In 2013 zal een samenwerking worden aangegaan met een zesde particulier zwembad, zodat meer kinderen kunnen participeren in het schoolzwemprogramma. Voor de instandhouding van het Bureau van de OD Recreatie en Sport zullen de verschillende afdelingen, met name te Nickerie, Marowijne en Commewijne worden voorzien van de benodigde middelen.

Met betrekking tot **Verbetering van de Sportinfrastructuur** is het streven sporttechnisch kader landelijk in te zetten en de capaciteit van de buurtsportleiders structureel te vergroten. Voor deze aanpak zijn minimaal 200 recreatiesportleiders en specifiek sporttechnisch kader nodig. Om daaraan invulling te geven zullen opgeleide parttimers en externe medewerkers worden ingezet en in samenwerking met SISO sportleiders worden getraind.

Om uitvoering te geven aan het programma **Iedereen Actief** worden de **Pupillen Aspiranten Sport Competities** georganiseerd met als doel kinderen het spel en de competitie van verschillende takken van sport in een vroeg stadium bij te brengen. Gedurende een periode van 5 tot 10 maanden worden de competities door de in de districten aangestelde sportvertegenwoordigers van het ministerie georganiseerd. De in 2012 uitgevoerde pilot in 4 districten zal in 2013 worden uitgebreid met 2 districten. Via **Sportieve recreatie** wordt aan de Surinaamse gemeenschap mogelijkheden geboden te participeren in een bewegingsactiviteit. Doel is hen te motiveren om op structurele basis te bewegen. De bewegingsactiviteiten rond herdenkings- en feestdagen zullen ook in 2013 worden georganiseerd. De organisatie van wandel- en trimlopen, het wederopstarten van het Lantiman toernooi, de uitvoering van de gymnastie en de wederinvoering van de nationale sportweek zullen allemaal leiden tot meer bewegen. Ook de **Volksspelen** zullen in 2013 landelijk worden voortgezet. Doel is waardering voor het eigene te bevorderen. In 2013 wordt wederom aandacht besteed aan **Sport en Beweging voor de mens met een beperking** met als doel sociaal-maatschappelijke integratie. De samenwerking met het platform voor mensen met een beperking zal worden gecontinueerd en uitgediept. Gewerkt zal worden aan de opheffing van het tekort aan specialistische begeleiding. Voorts wordt het **Buurtsportprogramma** met als doel het verbeteren van de kwaliteit van de sport- en recreatiebeoefening, maar ook aanpak van de jongerenproblematiek, voortgezet. In dit programma zijn de takken van sport voetbal, atletiek, volleybal, slagbal en basketbal opgenomen. In deze takken van sport worden trainingen verzorgd en competities gehouden. Het streven is het aantal buurten uit te breiden en de aanpak te professionaliseren. Hiertoe zullen SISO cursussen worden georganiseerd om het tekort aan sportleiders aan te pakken. Middels **Vakantiesportactiviteiten** wordt aan de jeugd de mogelijkheid geboden hun vrije tijd zinvol te besteden. Het streven is het aantal buurtcentra landelijk uit te breiden. Voorts zal de samenwerking met de particuliere zwembaden worden uitgebreid. Via het **Interdistricttoernooi** wordt getracht de integratie tussen de districten te bevorderen en het sportniveau in de districten te verhogen. Er zal een pilot worden uitgevoerd in het onderdeel voetbal.

De maatregel **Bouw, civieltechnische en logistieke activiteiten** zal in 2013 voor een bedrag van SRD 20.635.000,- worden uitgevoerd. Doel is het scheppen en instandhouden van voorwaarden, faciliteiten en middelen ten behoeve van de vorming, ontwikkeling en participatie van de bevolking en in het bijzonder de jeugd. In dit kader zijn adequate faciliteiten, zoals sport- en jeugdaccommodaties, buurtcentra, werkruimten, dienstwoningen en -voertuigen een vereiste. Uitgaande van de bevolkingsgroei zal nieuwbouw van accommodaties op strategische plaatsen ter hand worden genomen. Binnen deze maatregel zullen de volgende activiteiten worden voortgezet: landelijke renovatie van sport- en jeugdaccommodaties, aanleg en exploitatie van accommodaties, het inzetten van transport en logistiek, landelijke onderhoudswerken, noodzakelijke renovatie en inrichting van kantoorpanden en

dienstwoningen, bouw van centrale huisvesting Sport en Jeugdzaken, steun ter vorming, ontwikkeling en participatie van de gemeenschap met betrekking tot sport en instandhouding Bureau OD SAR.

Ook de maatregel **Ontwikkeling van het Sport- en Jeugdbeleid middels Onderzoek, Informatievoorziening en Deskundighedsbevordering** zal in 2013 worden voortgezet en wel voor een bedrag van SRD 3.505.000,-. Het doel is betrouwbare informatie verzamelen middels onderzoek ten behoeve van planning, implementatie, evaluatie en monitoring van het beleid, informatievoorziening en bijbrengen van vaardigheden aan jongeren en ouderen ten behoeve van een gezonde levensstijl en het ontwikkelen van deskundig en gemotiveerd kader. Hiertoe zal de afdeling Onderzoek en Planning worden versterkt. Ook in 2013 zal het accent liggen op topsportbevordering middels het aantrekken van buitenlandse trainers en breedtesportontwikkeling in met name de districten en het binnenland, waarbij kennisoverdracht centraal zal zijn. Voorts zal gewerkt worden aan het verhogen van het opleidingsaanbod. Ook zal een aanvang worden gemaakt met het ontwikkelen van sportplannen voor de districten.

In het planjaar 2013 zal de beleidsmaatregel **Subsidie aan sportorganisaties en andere instellingen** worden gecontinueerd. Doel is de buurt-, jeugd- en sportontwikkeling te ondersteunen. In het bijzonder worden organisaties verder financieel bijgestaan bij de uitvoering van hun jaarprogramma, deelname aan c.q. organisatie van regionale/internationale evenementen en trainingen en carrièreplanning van topsporters. Voor 2013 zijn de bestedingen begroot op SRD 2.000.000,-.

Ook in 2013 zullen de **Inter Guyanese Spelen** worden georganiseerd. Doel is het bevorderen van een zo breed mogelijke en verantwoorde deelname van de jeugd aan sportactiviteiten en het systematisch en planmatig verbreden van het niveau van de sportbeoefening van de schoolgaande jeugd onder de 19 jaar als belangrijke onderbouw voor de piramidale opbouw van de sport in het algemeen. Mogelijkheden voor de schoolgaande jeugd van de Guyana's worden hierdoor geschapen om elkaar op sportief gebied te ontmoeten in diverse takken van sport en mede sportieve relaties tussen de Guyana's te bestendigen. De sportonderdelen zijn: atletiek, schaken, wielrennen, zwemmen, basketbal, volleybal en voetbal. Dit jaar zal een nieuw samenwerkingsprotocol voor de komende 3 jaar worden ondertekend. Voor deze maatregel is begroot SRD 920.000,-.

Voor de maatregel **Instituut Nationale Sportselecties (INS)** is voor 2013 begroot SRD 2.000.000,-. Doel is een constante en systematische groei en ontwikkeling van het niveau van de topsport, met het oog op talentidentificatie en -ontwikkeling. Het onderdeel Sportgeneeskunde en -wetenschap zal zich richten op het opzetten en verrichten van wetenschappelijk onderzoek en sportmetingen ter ondersteuning van het beleid, de sportbonden en sporters. Het proces van verzelfstandiging van het Sport- Medisch Advies- en Keuringsbureau (SMAK) zal worden voortgezet. Teneinde de kwaliteit van de medische keuring en begeleiding (sociaal-maatschappelijk, psychologisch en mentaal) te garanderen zullen extra middelen ter beschikking worden gesteld. Voorts zal de opleiding voor talentscout worden opgezet. De kandidaten zullen gerecruteerd worden uit de groep van leraren Lichamelijke Opvoeding, sportleiders, trainers, coaches en buurtsportwerkers.

De maatregel **Topsportprojecten** heeft ten doel het bieden van garanties aan Surinaamse topsporters om deel te kunnen nemen aan regionale en internationale sportevenementen. Voorzien zal worden in de nodige faciliteiten voor een professionele deelname. De uitzending van nationale selecties en individuele

sporters zal na een objectieve beoordeling en advies van het Instituut voor Nationale Sportselecties plaatsvinden. De raming voor 2013 bedraagt SRD 750.000,-.

In 2013 zal verdere uitvoering worden gegeven aan de maatregel **Nationaal Ontwikkelingsplan voor Bewegen, Lichamelijke opvoeding en Sport**. Doel is het tegengaan van de sportverarming, het verbeteren van de algemene gezondheidstoestand van de Surinaamse burger en het verbeteren van de sportprestaties van Suriname op internationaal niveau. In 2013 zal gewerkt worden aan de vaststelling van de Surinaamse norm voor bewegen en zal hiertoe een commissie worden ingesteld. Voorts zal een topsportbranding commissie worden ingesteld die een inhoudelijk en financieel uitvoeringsplan zal samenstellen voor de ontwikkeling van een branding beleid voor Suriname. Voor 2013 is een bedrag van SRD 400.000,- begroot.

In 2013 zal de maatregel **Subsidie aan Stichting Anti Doping Authority** worden uitgevoerd met een begroting van SRD 150.000,-. Deze autoriteit heeft tot taak het gebruik van verboden middelen en methoden binnen de sport uit te bannen en zal in samenwerking met de daarvoor in aanmerking komende instanties regelgeving op dit stuk maken en uitvoeren. Ook zullen dopingstesten worden afgenomen, alsook bewustwordings- en educatieprogramma's worden uitgevoerd. Het verzorgen van workshops, trainingen en activiteiten in het kader van doping en antidoping behoren tot de werkzaamheden van deze autoriteit.

Voor de maatregel **Regionale Sport Academie (RSA)** is voor 2013 begroot SRD 2.000.000,-. Doel is topsport in de regio, Suriname in het bijzonder, op een hoger niveau te tillen. Binnen deze maatregel wordt een sportacademie opgezet die in alle opzichten zal voldoen aan internationale normen voor sportacademies.

Vanuit de RSA zal de coördinatie en integratie van projecten en programma's plaatsvinden met verbindingen naar Jeugd, Cultuur en Gendermainstreaming. De RSA wordt een modern sportcentrum met faciliteiten voor minimaal 8 takken van sport. Internationale sportopleidingen waaronder Sportmanagement, Sport Science, Sport for Development en Physical Education op certificate/diploma, bachelor en masters niveau zullen worden aangeboden.

Voor **Health promotion** is in 2013 begroot SRD 685.000,-. Dit omvat meer bewegen voor een gezonde leefstijl ter bestrijding van obesitas en andere niet-overdraagbare aandoeningen. Op structurele en professionele wijze zullen personen, in het bijzonder senioren burgers in beweging gebracht en gehouden worden ter verbetering van hun kwaliteit van leven. Hiertoe zal het Ministerie van Sport- en Jeugdzaken samenwerken met alle relevante ministeries en organisaties. Er zullen landelijk voorlichtings- en bewustwordingscampagnes alsook Healthy Lifestyles programma's worden uitgevoerd.

BELEIDSGEBIED Jeugd

De maatregel **Voorzien in de ontwikkeling van de jeugd** ter ondersteuning van het algemeen jeugdbeleid zal worden voortgezet. Doel is middels het ontwikkelen van projecten bij te dragen aan de bevordering van het maatschappelijk functioneren van de jeugd en de vermindering van

jeugdwerkloosheid. Voor dit planjaar bedraagt de begroting SRD 1.250.000,-, geheel ten laste van de overheidsbegroting. Buitenschoolse projecten worden ontwikkeld en uitgevoerd die een bijdrage moeten leveren aan de verdere ontwikkeling van de jeugd en een antwoord moeten helpen geven op de problemen die zich met betrekking tot de doelgroep in de samenleving manifesteren. In het kader van de decentralisatiegedachte is het budget verruimd met als doel verbreding van het gemeenschapsontwikkelingswerk. Binnen deze maatregel wordt het programma **Bevordering van actief burgerschap en talentontwikkeling** uitgevoerd middels de activiteiten Educatieve dagtochten, Uitzendservice en Uitwisseling tussen districten. Middels **Educatieve dagtochten** wordt de kennis van VOJ en VOS leerlingen over hun eigen land verrijkt. Hierbij worden scholen en jeugdorganisaties ondersteund bij het organiseren van dagtochten. De activiteit **Uitzendservice** heeft als doel te voorzien in de behoefte aan parttime banen voor studenten van 15 jaar en ouder (ter dekking van hun studiekosten). Bij **Uitwisseling tussen districten** wordt beoogd de solidariteit tussen jongeren te verhogen. Hierbij worden scholen en jeugdorganisaties bij uitwisselingsprogramma's ondersteund.

Het tweede programma is **Zinnvolle vrijetijdsbesteding** waarbinnen in de grote vakantie voor de jeugd activiteiten zoals Educatieve dagtochten, Vakantiekampen, -werkgelegenheid, -instuif, -manifestatie en -centra (landelijk) worden ontplooid.

Binnen het derde programma **Versterking buurt- en jongerenorganisaties** wordt de activiteit **Training en begeleiding van jeugd- en buurtkader** uitgevoerd. Deze activiteit heeft als doel de kwaliteit van het jeugdwerk te vergroten, de betrokkenheid van ouders en buurtbewoners te bevorderen en de zelfwerkzaamheid van buurtorganisaties te vergroten. Het aantal trainingen dat wordt opgezet ten behoeve van jeugdwerkers, buurtorganisaties en jongerenwerkgroepen in jeugdcentra zal worden uitgebreid. Ook worden via de activiteit **Netwerkontwikkeling** diverse jeugd- en buurtorganisaties gestimuleerd om activiteiten ten behoeve van de jeugd te organiseren en de onderlinge samenwerking te verbeteren. Dit geschiedt zowel telefonisch, schriftelijk als middels bijeenkomsten.

Het vierde programma **Naschoolse opvang voor kwetsbare jongeren** heeft als doel de bevordering van de creatieve vermogens, verbetering van de schoolprestaties en vermindering van dropout. De uitvoering van de vormingsactiviteiten vinden plaats in sociaal zwakke buurten in Paramaribo en de districten via de gemeenschapscentra.

Het laatste programma **Voorlichting in het kader van bevordering gemeenschaps- en ontwikkelingswerk** heeft ten doel de jeugd en de buurt bewust te maken van, en inzicht te verschaffen in buurtproblematiek en maatschappelijke vraagstukken. Hiertoe zullen programma's worden ontwikkeld en uitgevoerd. Ook zal op de jongerenbeurs informatie worden verstrekt over opleidings- en trainingsmogelijkheden en hulp- en dienstverlenende instanties.

De maatregel **Ondersteuning instellingen en organisaties met jeugdprogramma's** heeft als doel een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling en uitvoering van jeugdprogramma's die de jeugd de vaardigheden en instrumenten aanreiken ter voorbereiding op hun functioneren in de maatschappij. De bestedingen worden voor 2013 geraamd op SRD 1.250.000,- en geheel gefinancierd uit de overheidsbegroting. Binnen deze maatregel zijn Oriëntatiebezoeken aan de districten opgenomen ter voorbereiding van projecten,

waarbij afstemming plaatsvindt met partners en ander actoren op het gebied van jeugdwerk. De gereserveerde middelen zijn onder andere bestemd voor huisvesting en transport.

Ook zijn in deze maatregel verschillende bewustzijnbevorderingsprogramma's opgenomen. Het **ECD-Awareness Program** is bedoeld om ouders en verzorgers bewust te maken van het feit dat de eerste levensjaren van het kind cruciaal zijn voor de latere sociale en emotionele ontwikkeling. Het **Programma bestrijding geweld tegen kinderen (jeugd)** is gericht op preventie, maar ook het herkennen van symptomen en adequaat erop kunnen inspelen. Voorts zal het **Milieuprogramma** worden uitgevoerd om jongeren bewust te maken van de gevolgen van onzorgvuldig omgaan met het milieu. Middels het **Brandpreventieprogramma** zal aan kinderen/jongeren voorlichting en brandveiligheidstips worden gegeven ter voorkoming van brand en hoe te handelen bij brand. Voorlichting met betrekking tot rampen en hoe voorzorgsmaatregelen te treffen om de schade aan mens en milieu te beperken zal plaatsvinden via het programma **Informatie en vorming**.

Binnen deze maatregel worden de programma's van de Caricom Jeugdambassadeurs (CYA) en Millennium Development Goals Ambassadeurs (UN MDG YA) samen met de afdeling Nationale en Internationale Betrekkingen van het Directoraat Jeugdzaken uitgevoerd. Het hoofddoel van de CYA is het promoten van de CSME, alsook het initiëren van projecten die betrekking hebben op de problematiek van de jongeren op regionaal niveau. Wat betreft UN MDG YA is de voornaamste taak de Surinaamse jongeren zoveel mogelijk bewust te maken van en te betrekken bij activiteiten betreffende de MDG's.

Met betrekking tot de deelname aan **Youth Meeting Unasur-Caricom** wordt aan jongeren van het Caribisch gebied en de Zuid-Amerikaanse regio de mogelijkheid geboden om van gedachten te wisselen over allerhande vraagstukken. Dit forum is ook van belang voor de integratie van de jeugd in de Caricom en Unasur.

Ook wordt binnen deze maatregel het ondernemerschap onder de jongeren gestimuleerd middels de uitvoering van het programma **Publicatie en workshop Ondernemerschap**. Vooral jongeren in de districten zullen getraind en begeleid worden om micro-ondernemingen te starten. Uit verschillende onderzoeken is namelijk gebleken dat jongeren over goede ideeën beschikken, maar deze niet kunnen verwezenlijken door gebrek aan kennis, vaardigheden en middelen voor het opzetten van een bedrijf.

Voorts zal het programma Training institutionele versterking jongerenorganisaties worden uitgevoerd om hun staat te stellen de taken van de organisatie op een professionele wijze uit te voeren en tot betere prestaties te komen.

De maatregel **Subsidie aan jeugdorganisaties** zal ook in 2013 worden uitgevoerd met een begroting van SRD 1.000.000. Door middel van het subsidiebeleid worden voorwaarden geschapen voor de jeugd om tot ontplooiing te komen. Doel is organisaties die werken met en voor de jeugd in staat te stellen zich verder te ontwikkelen en op termijn hun doelen zelfstandig te bereiken.

Voor de uitvoering van de maatregel **Bijdragen aan overheids- / niet-commerciële instellingen** is voor 2013 een bedrag begroot van SRD 150.000,-. Doel is het ondersteunen van productieve jeugdprojecten, jeugd- en sportorganisaties en scholen.

Uitvoering van de maatregel **Instandhouding en verdere uitbouw Nationaal Jeugdinstuut** heeft als doel het bevorderen van de participatie van jongeren en wordt voortgezet in 2013 met een begroting van SRD 10.350.000,-. In dit planjaar zal verder uitvoering worden gegeven aan: het scheppen van voorwaarden voor het beleggen van vergaderingen van het Jeugdparlement voor het nemen van beslissingen, het initiëren van projecten, seminars en het onderhouden van contacten tussen de leden; het informeren van de samenleving omtrent het jeugdbeleid; de zorg voor deelname aan conferenties nationaal, regionaal en internationaal ten behoeve van de kwaliteitsontwikkeling van het Jeugdparlement; de zorg voor netwerkversterking van het Jeugdparlement zowel nationaal, regionaal als internationaal, uitvoering van projecten van de vaste commissies, het organiseren van de verkiezing van het Jeugdparlement en het opzetten van een gebouw voor het Nationaal Jeugd Instuut.

De maatregel **Versterking en begeleiding van risico-jongeren** zal in het kader van het nieuw beleid met betrekking tot gemeenschapsontwikkeling worden uitgevoerd voor een bedrag van SRD 1.500.000,- in 2013. Deze maatregel is gericht op het begeleiden en versterken van kwetsbare jongeren met name scholierenmoeders, vroege schoolverlaters en kinderen zonder adequate opvang en begeleiding na schooltijd. Middels voorlichting en begeleiding zullen deze jongeren toegerust worden met sociale en technische vaardigheden met als doel het verbeteren van hun kansen op maximale ontplooiing.

Voorts zal in 2013 de maatregel **Carifesta Youth Focus** worden uitgevoerd voor een bedrag van SRD 2.500.000,-. In het kader van Carifesta XI, dat in Suriname zal worden gehouden, zullen jongeren bijdragen aan het opzetten van een Youth Village, waar jongeren de ruimte wordt geboden hun talent te tonen op het gebied van onder andere muziek, dans, toneel en mode. Ook zullen ze getraind worden als liaison officers om de artiesten en kunstenaars te begeleiden.

De maatregel **Jeugd- en sportontwikkeling regionale gebiedsdelen** is geïnitieerd om het geïntegreerd sport- en jeugdbeleid adequaat te kunnen uitvoeren en meer gebieden te kunnen bereiken. Het onderdirectoraat Ontwikkeling Regionale Gebiedsdelen is hiertoe ingesteld en heeft tot taak de participatie van de jeugd en volwassenen in achtergestelde gebieden waaronder het binnenland, aan bewegings- en jeugdactiviteiten te bevorderen en om gemeenschapsontwikkeling in de ruimste zin aan te pakken. Deze maatregel is begroot op SRD 3.000.000,- .

2.2.6 MINISTERIE VAN VOLKSGEZONDHEID

Voor het planjaar 2013 heeft het Ministerie van Volksgezondheid ten behoeve van de beleidsprogramma's ca. SRD 166.335.000,- begroot. De ontwikkelingsinspanningen zullen onder meer gericht zijn op: dienstverlening vanuit zes gezondheidsinstellingen; sectorondersteuning ten laste van het Franse Ontwikkelingsagentschap, AFD; ziektenbestrijding via het Global Fund; opbouw lokale medische voorzieningen via het ARMULOV; institutionele versterking van de verpleegkundigen en aanverwante beroepen en interventies bij rampspoed en gezondheidsdreiging.

BELEIDSGEBIED Gezondheidszorg en Gezondheidsbescherming

De hoogte van de exploitatiekosten van gezondheidsinstellingen is mede afhankelijk van de aard en de spreiding van de dienstverlening. Om optimale gezondheidszorg aan de gemeenschap te garanderen, verleent de Overheid subsidie ter dekking van de exploitatiekosten van zes instellingen. Naar rangorde van omvang worden de volgende instellingen gesubsidieerd: 1) de stichting Regionale Gezondheidsdienst (RGD), 2) de Stichting Medische Zending Primary Health Care Suriname (PHC), 3) het Psychiatrisch Centrum Suriname (PCS), 4) de stichting Centrale Opleidingen Verpleegkundigen en beoefenaren van Aanverwante Beroepen (het EFS College COVAB), 5) de stichting Jeugd Tandverzorging (JTV) en 6) het Bureau Dak- en Thuislozen.

Enkele doelen van de vier eerstgenoemde instellingen zijn:

De stichting Regionale Gezondheidsdienst (RGD) richt zich op het verbeteren van de primaire gezondheidszorg voor de gemeenschap in de kustvlakte door onder meer de volgende diensten te bieden: moeder- en kindzorg, scholengezondheidszorg, voorlichting inzake family planning en over seksueel overdraagbare - en niet-overdraagbare aandoeningen.

De bij notariële akte per 22 mei 2001 opgerichte Stichting Medische Zending Primary Health Care Suriname heeft als doelstelling het bevorderen en waarborgen van het lichamelijk, geestelijk, sociaal en emotioneel welzijn van de bevolking in het binnenland door onder meer het opzetten en instandhouden van gezondheidscentra in het binnenland en het opleiden, trainen en bijscholen van gezondheidswerkers.

Het PCS heeft onder meer als doel het verlenen van klinische (observatie en opname), poliklinische (consulten en medicamentenverstrekking), sociaalpsychiatrische (ambulante behandeling) en verslavingszorg (w.o. detoxificatie, consultaties en counseling).

Naast het bieden van kwalitatief hoogstaand onderwijs op diverse niveaus voor verpleegkundigen en beoefenaren van aanverwante beroepen en het ontwikkelen en invoeren van gecertificeerde interne trainingen, richt COVAB zich ook op het instandhouden, uitbreiden en renoveren van bestaande infrastructuur.

s

Voor 2013 is totaal SRD 93.700.000,- aan subsidie voor deze zes gezondheidsinstellingen begroot, waarvan per instelling als volgt:

1. Stichting COVAB	SRD 7.500.000,-
2. Stichting Medische Zending (PHC)	SRD 27.000.000,-
3. Stichting Jeugd tandverzorging	SRD 7.700.000,-
4. Lig-, verpleeg- en medische kosten chronische patiënten PCS	SRD 15.000.000,-
5. Stichting RGD	SRD 33.000.000,-
6. Stichting Bureau Dak- en Thuislozen	SRD 3.500.000,-

Met ons eigen radiotherapeutisch centrum, dat begin 2012 is geoperationaliseerd, wordt gestreefd naar een jaarlijkse behandeling van 150-200 kankerpatiënten in Suriname en een afname van medische uitzendingen naar het buitenland van gemiddeld 116 naar 30 per jaar. De projecteerde uitgaven lastens het programma **Afbouw Regeling Medische Uitzending Lokale Opbouw Voorzieningen (ARMULOV)** ad SRD 9.000.000,- zijn ter dekking van de kosten voor bestraling in het centrum, de noodzakelijke uitzendingen van laagfrequente aandoeningen, evenals de lokale behandeling van die aandoeningen met behulp van medisch specialistische missies.

De bestedingen binnen het programma dat wordt uitgevoerd in samenwerking met het **Global Fund ter bestrijding van HIV/AIDS, Malaria en Tuberculose** zijn voor 2013 geraamd op SRD 11.096.000,-, waarvan RD 7.500.000,- ten laste van de overheidsbegroting en SRD 3.596.000,- ten laste van de donor, het Global Fund. De activiteiten die in het planjaar zullen worden voortgezet hebben onder meer als doel het terugdringen van moeder op kind transmissie van HIV naar minder dan 2 gevallen, de uitvoering van het Malaria eliminatie plan, de integratie van TB screening en behandeling in de MZ- en RGD poliklinieken en het verhogen van het therapietrouwpercentage van TB-patiënten naar 85.

In februari 2012 is een samenwerkingsovereenkomst getekend tussen Suriname, dus ten behoeve van alle ministeries en de VN-organisaties UNICEF, UNFPA en PAHO/WHO gedurende de periode van het Ontwikkelingsplan 2012-2016 binnen het **Common Country Program Action Plan**. Activiteiten inzake de internationale gezondheidsregulaties zullen onder meer gericht zijn op de zorggebieden: moeder en kind, adolescenten, chronische en infectieziekten en verbetering van toe te passen indicatoren. In 2011 bedroegen de uitgaven voor dit actieplan SRD 1.764.046,-, terwijl de begroting voor 2013 geraamd is op SRD 599.000,-.

Ondersteuning van de gezondheidszorgsector ten laste van het Franse ontwikkelingsagentschap, Agence Française de Développement, AFD-lening en schenking (grant) via het programma **Support to the health sector**, vindt plaats door enerzijds het opzetten van nieuwbouwfaciliteiten in het binnenland en anderzijds door het versterken van de bilaterale samenwerkingsverbanden op diverse gebieden met Franse gezondheidsinstituten. Na de oplevering van acht dienstwoningen in 2012 zal in 2013 gestart worden met de bouw van het streekziekenhuis Albina en de nieuwe poliklinieken te Kwamalasemutu, Ladoani, Pikin Slee en Alalaparau. Voor het planjaar zijn de bestedingen ten laste van de Overheidsbegroting SRD 2.161.000,- en van de twee externe financieringsmodaliteiten respectievelijk **AFD-lening** SRD 26.970.000,- en **AFD-grant** SRD 882.000,-.

Voortvloeiend uit het Nationaal Plan voor Chronische Niet-Overdraagbare Aandoeningen (Non Communicable Diseases-NCD) 2012-2016 zullen activiteiten in 2013 worden gecontinueerd en geïnitieerd conform het opgesteld activiteitschema. Voor een doeltreffende aanpak van deze aandoeningen zal een presidentiële intersectorale commissie worden geïnstalleerd. Tot de onderdelen van het programma **Bestrijding van Chronische Niet-Overdraagbare Aandoeningen**, dat voor 2013 geraamd is op SRD 4.500.000,- behoren onder meer: ontwikkelen van ziektespecifieke beleidsplannen; wet- en regelgeving inzake NCD-risicofactoren; NCD-surveillance systemen; richtlijnen en protocollen inzake screening, preventie en beheersing van NCD's en educatieprogramma's over een gezonde leefwijze.

Rampen kunnen veroorzaakt worden door menselijk handelen of extreme klimatologische omstandigheden. Om gezondheidsinstellingen in staat te stellen de dienstverlening ten tijde van rampen voort te zetten, zullen activiteiten binnen het programma **Interventies bij rampspoed en gezondheidsbedreiging** worden uitgevoerd, te weten: het in staat van paraatheid houden van 24 uren huisartsenposten, het continueren van trainingen op het gebied van rampenbeheersing en spoedeisende zorg, het uitbreiden van faciliteiten voor spoedeisende hulp en het in voorraad houden van noodzakelijke vaccins, medicamenten en bespuitingmateriaal. Voor 2013 zijn de uitgaven begroot op SRD 5.000.000,-.

Het programma **institutionele versterking van de verpleegkundigen en aanverwante beroepen** heeft ten doel het versterken van het kader van deze beroepsgroepen in met name de verpleeghuiszorg, de thuiszorg en de gespecialiseerde verpleegzorg middels versterking van de respectieve opleidingsprogramma's. De vereiste infrastructurele investeringen, evenals het ontwikkelen en implementeren van curricula zijn voor 2013 geraamd op SRD 6.227.000,-.

Middels het programma **Aanvulling tekort medische specialisten** wordt gewerkt aan een structurele oplossing voor voornoemd tekort. Een mogelijke oplossing is het overmaken van middelen, die binnen dit programma worden gereserveerd, naar de Nationale Ontwikkelingsbank, alwaar een revolverend studiefonds zal worden opgezet. Ten laste van dit fonds zullen de jaarlijkse uitzendkosten naar buitenlandse stageplaatsen (voornamelijk Nederland) voor minimaal acht specialisten-in-opleiding worden gefinancierd. Eveneens zullen deze middelen worden aangewend voor het tijdelijk aantrekken van buitenlandse specialisten. De bestedingen voor 2013 zijn geraamd op SRD 2.000.000,-.

Ter vaststelling van gezondheidszorgtarieven zullen faciliterende maatregelen worden getroffen voor de daartoe ingestelde raad, die ondersteund wordt door een technisch secretariaat. In het planjaar zijn de operationele kosten van het programma **Raad Tarieven Gezondheidszorg** begroot op SRD 1.200.000,-.

Met een moedersterfte van 8 gevallen in 2011 en een kindersterfte in hetzelfde jaar van 15 per 1000 levend geborenen zal in 2013 via het programma **Terugdringen moeder- en kindersterfte** meer geïnvesteerd worden in de primaire gezondheidszorg ter reductie van voornoemde sterftecijfers naar respectievelijk: 5 maternale sterfgevallen en 7 zuigelingen sterfte per 1000 levend geborenen per jaar conform de betreffende Millennium Ontwikkelingsdoelen (MDG 4 + 5) van 2015. De investeringen zullen gericht zijn op: het verzorgen van voorlichting en trainingen, het vergroten van de toegankelijkheid van de zorg, het verbeteren van de infrastructurele faciliteiten middels aanschaf van apparatuur voor de doelgroep en automatisering van zwangeren- en zuigelingenbestanden. De bestedingen zijn voor 2013 geraamd op SRD 3.000.000,-.

2.2.7 MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN VOLKSHUISVESTING

De ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting zijn voor het planjaar 2013 geraamd op SRD 642.234.000,-. Deze investeringen zullen binnen het hoofdbeleidsgebied **Welzijn** worden gepleegd, met name in de gebieden Sociaal Zekerheidsstelsel en Huisvesting.

In het kader van **Sociaal Zekerheidsstelsel** zullen de ondersteuningsprogramma's ten behoeve van de minderdraagkrachtigen en kwetsbare groepen worden gecontinueerd, verbeterd en verruimd. Ten

behoefte van de doelgroepen kinderen, jeugdigen, senioren burgers en mensen met een geestelijke of lichamelijke beperking zullen de diverse programma's worden voortgezet, waaronder de Algemene Kinderbijslag (AKB), Algemene Ouderdaysvoorziening (AOV), de Financiële Bijstand (FB), de Geneeskundige Hulpkaart en de bijdrage in de kosten van schoolkleding en -materiaal. Het sociaal voorzieningssysteem wordt mede verbeterd door verhoging van de diverse bijdragen en door investeringen in de institutionele capaciteit van de uitvoerende instanties, teneinde de dienst- en hulpverlening naar de doelgroep efficiënter te doen plaatsvinden. Voorts zal het systeem worden verruimd met de invoering van onder andere het Bromki Fu Tamara Conditional Cash Transfer programma, dat voornamelijk gericht is op het bevorderen van de menselijke kapitaalontwikkeling bij kinderen middels geconditioneerde financiële uitkeringen. De investeringen ten behoeve van de sociale voorzieningen zijn voor 2013 geraamd op SRD 586.896.000,-.

De bestedingen in het kader van **Huisvesting** zullen in het planjaar 2013 SRD 55.338.000,- bedragen. Dit bedrag zal worden aangewend ten behoeve van de Huisvestingssector, het Low Income Shelter Program en de aanpak van de woningnood van sociaal zwakkeren. Activiteiten betreffen onder meer continuering en uitbreiding van huisvestingsprogramma's, capaciteitsontwikkeling en het opzetten van adequate programmaorganisaties casu quo beheersystemen, communicatie en voorlichting.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

BELEIDSGEBIED Sociaal Zekerheidsstelsel

Het voorzieningssysteem zal in 2013 worden verruimd met de uitvoering van de beleidsmaatregel **Bromki Fu Tamara** middels de invoering van het financieel ondersteuningsprogramma Conditional Cash Transfer (CCT). Dit programma is voornamelijk gericht op bevordering van de ontwikkeling van het menselijk kapitaal van kinderen door het toekennen van geconditioneerde financiële uitkeringen aan huishoudens met zwangere vrouwen en/of kinderen (tot en met 21 jaar), die behoren tot de meest behoeftigen in de samenleving. Deze huishoudens zullen middels een subjectief en transparant selectiemechanisme (Proxy Means Test) worden geïdentificeerd. De condities betreffen het waarborgen van de toegang tot gezondheidszorg en onderwijs ter verlaging van de moeder- en kindsterfte, verbetering van de voedingsstatus van vrouwen en kinderen, alsook verbetering van de participatiegraad van de kinderen in het onderwijs. Dit programma zal worden uitgevoerd door het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting in samenwerking met de ministeries van Onderwijs en Volksontwikkeling, Volksgezondheid en Financiën, de Federatie van Bijzonder Onderwijs in Suriname (Fibos), de Medische Zending en de Regionale Gezondheidsdienst. De totale kosten van dit programma voor het planjaar 2013 zijn geraamd op SRD 8.300.000,-.

Het Ministerie zal in 2013 een **gezinsbegeleidingsprogramma 'Kraka Yu Srefi'** initiëren, dat gericht is op psycho-sociale hulp aan gezinnen en individuen ter versterking van de zelfwerkzaamheid met als eindresultaat 'self support'. Als zodanig zal dit programma aansluiten op Bromki Fu Tamara. Het gaat hierbij om het scheppen en herscheppen van condities voor sociale zekerheden en bestaansgaranties,

waardoor mensen zichzelf kunnen ontwikkelen ter verbetering van de eigen leefomstandigheid en de leefgemeenschap waartoe zij behoren. In 2013 zal hieraan ca. SRD 1.000.000,- worden besteed.

De maatregel **Schoolkledingactie**, waarbij kinderen in sociaal zwakke huishoudens in aanmerking komen voor een bijdrage ter garandering van toegang tot onderwijs, is voor 2013 begroot voor SRD 2.108.000,-. De toegekende financiële tegemoetkoming per kind bedraagt als volgt: Kleuteronderwijs SRD 50,-, Glo SRD 60,-, VOJ SRD 65,- en LTS SRD 75,-. Deze maatregel staat vanaf 2013 in directe relatie tot de maatregel Bromki Fu Tamara, aangezien de schoolkledingactie over zal gaan in deze maatregel. In de overgangsfase wordt de voorziening gecontinueerd totdat Bromki Fu Tamara op nationaal niveau volledig is geïmplementeerd.

Binnen de maatregel **Behoeftige kinderen** is de **Dienst Kindervoeding** belast met het bereiden en distribueren van voeding en het beschikbaar stellen van melk aan gezinnen, crèches en andere kinderstellingen. De doelgroep betreft kinderen, die ondervoed zijn of met ondervoeding bedreigd worden. De toekenning aan gezinnen vindt plaats op basis van medische en sociale indicatie van de Dienst Jeugdzorg. Het ligt in de bedoeling de keukeninventaris en infrastructurele voorzieningen verder te verbeteren en gekwalificeerd personeel aan te trekken. Voorts is het streven de verstrekking uit te breiden met de districten Para, Brokopondo, Sipaliwini en Marowijne. De kosten zijn geraamd op SRD 945.000,-.

De maatregel **Algemene Kinderbijslag** is gebaseerd op de Algemene Kinderbijslagregeling en wordt verstrekt aan huishoudens met kinderen waarvan de gezinshoofden niet uit andere hoofde aanspraak maken op kinderbijslag. De uitkering is per februari 2011 van SRD 3,- verhoogd naar SRD 30,- per maand per kind tot een maximum van 4 kinderen per gezinseenheid. Voor het dienstjaar 2013 is rekening gehouden met het aantal geregistreerden tot 74.515 kinderen. De uitgaven voor 2013 zijn geraamd op SRD 26.826.000,-.

De maatregel **Opvangcentrum voor jongens Koela** heeft als doel opvang en begeleiding te bieden aan jongens tussen 6 en 16 jaar met gedragsproblemen. Het streven in 2013 is een werkbare capaciteit van 32 pupillen te hebben. Ook zal voor een optimale begeleiding voldoende gekwalificeerd kader worden aangetrokken. Voor dit planjaar zijn de bestedingen geraamd op SRD 145.000,-.

Via het beleidsprogramma **Subsidies en bijdragen** wordt subsidie verleend aan overheids- en particuliere instellingen, die activiteiten ontplooiën in het belang van kwetsbare groepen, waaronder kinderen/jeugdigen, mensen met een beperking, senioren en sociaal zwakkeren. In het kader van de herstructurering van het subsidiebeleid zal de toekenning aan particuliere sociale instellingen slechts geschieden op basis van verblijfdagen gekoppeld aan een aantal voorwaarden. Deze zijn: een financieel verslag van het voorgaande jaar en een overzicht van de geplande activiteiten, het personeel en de cliënten. Voorts zal op basis van kwaliteitsstandaarden onderzoek worden verricht binnen de opvanginstellingen. De sociale dienst van het Bureau Coördinatie Particulier Initiatief (Bureau CPI) zal op basis van onder andere oriëntatiebezoeken de situatie in het veld in kaart brengen. Het BOG (afdeling Milieu Inspectie) zal letten op de hygiënische aspecten. Aan de hand van de rapportage van beide instanties zal de subsidieaanvraag worden beoordeeld.

Op basis van het aantal instellingen dat subsidie geniet en de verschillende doelgroepen is nagegaan welke bedragen beschikbaar zullen worden gesteld in het planjaar 2013. Middels goedkeuring van de Raad van Ministers zullen de tarieven per categorie worden vastgesteld. Met betrekking tot de overheidsinstellingen is het subsidiebeleid ongewijzigd. Voorts zal binnen deze maatregel een assistentieprogramma worden uitgevoerd met als doel de instellingen te begeleiden bij het streven om te voldoen aan de gestelde kwaliteitstandaarden. Voor 2013 is totaal SRD 7.649.000,- aan subsidie en bijdragen begroot.

De beleidsmaatregel **Subjectsubsidie** wordt in 2014 geïnitieerd om sociaal zwakkere huishoudens tegemoet te komen in de kosten van levensonderhoud. De subsidie die voorheen via de Surinaamsche Waterleiding Maatschappij en NV Energie Bedrijven Suriname werden toegekend, zullen via het Ministerie plaatsvinden. Huishoudens kunnen in aanmerking komen voor subsidie voor de kosten van licht, water en gas, alsook openbaar vervoer, schoolvervoer en babyvoeding.

In het kader van de uitvoering van de maatregel **Medische kosten ten behoeve van Geneeskundige Hulpkaarthouders** zal de Overheid haar bijdrage in onder andere de kosten van 1ste en 2de lijns gezondheidszorg ten behoeve van de doelgroep continueren, waarvoor in 2013 een geplande investering van SRD 139.000.000,- is geraamd.

Voorts wordt binnen de maatregel **Bijdrage aan medische hulpmiddelen** door het Ministerie financiële steun verleend aan minderdraagkrachtigen die daartoe een verzoek hebben ingediend. Tot de medische hulpmiddelen behoren onder andere prothesen, orthesen, gezichts-, gehoor- en verzorgingsmiddelen op basis van medische indicatie, hulpmiddelen ter bevordering van de mobiliteit van personen en aankoop van medicamenten. De uitgaven voor 2013 zijn begroot voor SRD 261.000,-.

Ten aanzien van het beleidsprogramma **Financiële Bijstand** en **Alivio** wordt in dit planjaar de distinctie aangebracht in **Financiële Bijstand aan mensen met een beperking** en **Financiële Bijstand aan sociaal zwakke huishoudens**. Deze distinctie is gerelateerd aan het herzien van het criterium voor het toekennen en de hoogte van de uitkering aan personen met een beperking. Voorts zal de financiële bijstand aan sociaal zwakke huishoudens geleidelijk worden afgebouwd en uiteindelijk overgaan in het programma Bromki Fu Tamara. De kosten voor het jaar 2013 zijn voor respectievelijk **Financiële Bijstand aan mensen met een beperking** en **Financiële Bijstand aan sociaal zwakke huishoudens** geraamd op SRD 22.355.000,- en SRD 12.608.000,-.

Via de maatregel **Zorgvervoer** draagt het Ministerie bij in de dekking van transportkosten van voornamelijk mensen met een beperking, die tegen een gereduceerd tarief gebruik kunnen maken van een geschikt vervoersmiddel. In 2013 zal een centrale registratie worden gehouden met als doel het vergroten van de efficiëntie van het vervoer en het in staat stellen van het Ministerie de behoefte te peilen en te coördineren. De uitgaven aan zorgvervoer zijn begroot voor SRD 549.000,-.

Het Ministerie is voornemens om 2013 een landelijk **thuiszorgsysteem** op te zetten, waarbij enerzijds de kwaliteit van het leven van hulpbehoevenden in Suriname verhoogd zal worden en anderzijds de kosten voor de gezondheidszorg beheersbaar kunnen worden gemaakt. Op regelmatige basis zal wijkgerichte basis thuiszorg worden geboden. Tevens zullen in de districten zorgposten met een multifunctioneel

karakter worden opgezet met een breed zorgpakket. Genoemde inspanningen zullen in 2013 leiden tot een geraamde investering van ca. SRD 1.000.000,-

Met de uitvoering van de maatregel **Bijdrage in acute noodsituaties** wordt invulling gegeven aan het beheersbaar maken van de sociaaleconomische situatie van minderdraagkrachtige huishoudens in geval van onder andere woningbrand, overlijden van een gezinslid, ziekte en calamiteiten bij natuurrampen. Hierbij wordt materiële, sociale of psychosociale hulp geboden. Toewijzing vindt plaats op basis van een sociaal en financieel rapport. Ten behoeve van deze maatregel is een bedrag van SRD 500.000,- gereserveerd.

Binnen de maatregel **Armoedebestrijding** zal verbetering en uitbreiding van het bestaande pakket aan collectieve voorzieningen plaatsvinden. Doel is de effectiviteit en de efficiëntie te verhogen, waardoor de bereikbaarheid van basisvoorzieningen en -goederen voor de doelgroep gegarandeerd is. Het pakket aan collectieve voorzieningen zal in samenwerking met het Ministerie van Arbeid Technologische Ontwikkeling en Milieu worden uitgebreid met het instellen van een ouderschapverzekering. De kosten voor 2013 zijn geraamd op SRD 54.020.000,-.

De maatregel **Algemeen Oudedagsvoorzieningsfonds** valt binnen het Beleidsprogramma **Verbetering zorg aan senioren burgers**. Dit fonds is een dienstverlenende instelling, belast met beheer en uitbetaling van uitkeringen aan AOV- gerechtigden. Gerechtigden zijn personen die de leeftijd van 60 jaar hebben bereikt, de Surinaamse nationaliteit bezitten of ingezetene zijn, die 10 jaar voor het bereiken van de 60-jarige leeftijd onafgebroken in Suriname hebben gewoond en gedurende die tijd AOV-premie hebben gestort. Ter vergroting van de weerbaarheid van de doelgroep zullen voorstellen worden uitgewerkt voor een gefaseerde aanpassing van de uitkering en het systeem. Thans bedraagt de AOV-uitkering per rechthebbende per maand SRD 525,-. In het planjaar 2013 zal het beleid gericht zijn op: het aanmoedigen van de kas-cliënten om bank-cliënten te worden; het in kaart brengen van alle in Suriname wonende rechthebbenden en het voorbereiden van de herziening van het AOV-decreet. Ook wordt in verband met het vergroten van de efficiëntie en doelmatigheid de optie bestudeerd de uitbetaling in het district Sipaliwini en de afgelegen leefgemeenschappen in andere districten uit te besteden aan bankinstellingen. De raming voor AOV-betalingen in 2013 bedraagt SRD 308.380.000,-.

In het kader van de herdenking van de Internationale Dag van de senioren burgers op 1 oktober wordt de maatregel **Bigi Sma Dey** uitgevoerd. Om waardering te tonen voor de bijdrage die de senioren burgers aan de ontwikkeling van het land hebben geleverd, wordt deze dag in het teken van hen geplaatst en zoveel als mogelijk landelijk gevierd. De kosten zijn voor 2013 geraamd op SRD 1.000.000,-.

Het Ministerie zal in 2013 met een budget van SRD 1.000.000,- de implementatie van de maatregel **Gemeenschapsontwikkelingsprogramma** continueren. Binnen dit programma zullen activiteiten worden uitgevoerd ter ondersteuning en ontwikkeling van buurtgroepen en ter vergroting van de participatie van personen met een achterstand in het maatschappelijk leven. Doel is de ontplooiingsmogelijkheden van de doelgroep te vergroten.

Het project Versterken Child Indicators Monitoring System (CIMS) zal in het planjaar 2013 komen te vervallen en de activiteiten worden geïntegreerd in de beleidmaatregel Vestiging permanent nationaal

overheidsmonitoringsmechanisme voor de systematische dataverzameling, -evaluatie, bijsturing en promotie van beleid dat voortvloeit uit regionale en internationale committering. Doel is toezicht op de naleving van het Vrouwenrechtenverdrag, Kinderrechtenverdrag en het Verdrag voor personen met een beperking. Met een geraamd budget van SRD 250.000,- voor 2013 zullen de volgende activiteiten worden geïmplementeerd: trainen van de focal points, aanschaf vakliteratuur en integrale, doelgroepgerichte en effectieve promotie.

In 2013 zal voorts een aanvang worden gemaakt met de uitvoering van de maatregel Kraka Yu Srefi, een gezinsbegeleidingsprogramma dat gericht is op het bieden van onder andere psychosociale hulp aan gezinnen en individuen met als doel de zelfredzaamheid te vergroten. De componenten van dit programma zijn: het in kaart brengen van de locaties in stad en district waar gezinnen begeleiding nodig hebben (zogenaamde sociale kaart), het ontwikkelen van een programma gericht op begeleiding naar de arbeidsmarkt en het versterken van psychosociale hulp aan gezinnen. Voor de uitvoering van deze maatregel is voor 2013 een bedrag van SRD 1.000.000,- begroot.

BELEIDSGEBIED Huisvesting

Voor 2013 is ten gunste van de beleidsmaatregel **Low Income Shelter Program**, een investering begroot van SRD 18.625.000,- ten behoeve van onder meer: subsidie, participatiekosten NGO's en financiële instellingen, uitvoering pilotproject, apparaatskosten en overige projectadministratieve en projectmanagementkosten te

versterking van stichting LISP. Middels voornoemde investering zullen tevens ruim 1.000 begunstigden geholpen worden aan een woonoplossing, verspreid over de geïdentificeerde interventiegebieden:

1) Brokopondo tot Sipaliwini langs de Surinamerivier (binnenland) + dorpen in Sipaliwini langs de Marowijne rivier; 2) Inheemse dorpen in Sipaliwini ten zuiden en ten westen van de Beneden-Corantijnrivier en het gebied van de Boven-Corantijnrivier, dat grenst aan Sipaliwini; 3) Nickerie, Coronie en Saramacca; 4) Kustgebied van Commewijne en Marowijne en 5) Paramaribo, Wanica en Para.

Het ministerie is in het dienstjaar 2013 voornemens het beleid op het gebied van Institutionaliserings- en scholing voort te zetten. Het bedrag dat voor uitvoering van de beleidsmaatregel **Instituut en scholing** wordt uitgetrokken is SRD 10.703.000,-. De acties zullen zich in dit kader richten op onder andere transformatie van het Directoraat Volkshuisvesting naar een beleids- en kenniscentrum.

Voorts zal in samenwerking met de Stichting Arbeidsmobilisatie en Ontwikkeling (SAO) aandacht worden besteed aan het opleiden en trainen van bouwvakkers. Hierdoor zullen kansarme jongeren en vroegtijdige schoolverlaters de gelegenheid krijgen een vak te leren, zodat zij hun kansen als werknemer op de arbeidsmarkt kunnen vergroten c.q. als zelfstandige ondernemers een eigen onderneming kunnen opstarten. Ook zal verder uitvoering worden gegeven aan activiteiten van de Nationale Habitat Commissie (NHC). In 2013 zullen de activiteiten met betrekking tot de Dienst Huisvesting Onderzoek en Planning worden gecontinueerd.

Er zal gestreefd worden naar de opzet van dienstencentra, crèches, een crisis opvang voor kinderen en een opvang voor kinderen die voor vervolgonderwijs uit het binnenland komen. Verder zullen er: trainingen worden verzorgd voor het personeel ten hoeve van een betere dienst verlening, trainingen worden verzorgd voor personeel van crèches, trainingen worden verzorgd in methoden van voorlichting en communicatie met de samenleving en trainingen in het opzetten en uitvoeren van registratie onderzoek.

De uitvoering van de beleidsmaatregel **Woningbouw programma**, wordt door het ministerie voortgezet in 2013 en is begroot op SRD 20.280.000,- Middels deze investering zal het ministerie onder meer de fysieke infrastructuur van de dienst belast met de hulpverlening, ter hand nemen. Verder zullen er een honderdtal woningen worden gebouwd en waarnodig ook noodwoningen worden opgezet voor gezinnen in crisis (natuurgeweld, brandgevallen en woninguitzetting)en voor gezinnen die zonder overheidssteun geen woonoplossing kunnen realiseren.

Onder bovengenoemde beleidsmaatregel zal de afbouw van 92 woningen plaatsvinden en wordt tevens een aanvang gemaakt met de bouw van 150 woningen.

De uitvoering van het Low Middle Income Shelter Program (LMISP) vindt plaats onder de beleidsmaatregel **Overbruggingsregeling**. Hiervoor is in het planjaar 2013 SRD 3.730.000,- gereserveerd Het aantal geprojecteerde LMISP-nieuwbouwwoningen voor 2013 is 45. Het bedrag dat hiermee gemoeid gaat is SRD 2.835.000,-het resterend bedrag gaat naar apparaatskosten, project managementkosten en participatiekosten NGO's.

Het Ministerie heeft besloten een deel van de financiële middelen die zijn opgenomen onder het LMISP, onder te brengen in het LISP II programma ter ondersteuning van de uit te voeren activiteiten van het LISP II programma in het binnenland.

In het kader van het verlenen van financiële, materiële en/of technische ondersteuning aan minder draagkrachtige gezinnen en gezinnen die door natuurrampen of brand getroffen zijn zal het Ministerie in 2013 uitvoering geven aan de beleidsmaatregel **Bouwsubsidie**. Het ministerie heeft hiervoor totaal SRD 2.000.000,- aan middelen gereserveerd. Ten einde in aanmerking te komen voor bijstand dienen gezinnen een aanvraag in te dienen bij de minister van SOZAVO. Deze aanvragen worden beoordeeld aan de hand van de volgende criteria: de sociaaleconomische situatie van het gezin,de leef- en woonomstandigheden.

2.2.8 MINISTERIE VAN DEFENSIE

Het Ministerie van Defensie zal in het kader van het mede waarborgen van de nationale veiligheid in het gehele grondgebied de benodigde investeringen plegen op het gebied van: Rehabilitatie van de defensie-infrastructuur (landmacht, luchtmacht en marine), gebouwen, transport en automatisering; Human resource management (civiel-militaire relaties, nazorg dienstplichtigen); Internationale defensiesamenwerking, Rampenbeheersing en uitbreiding van de agrarische productie in eigen beheer ten behoeve van het Nationaal Leger. Voor het planjaar 2013 is ten gunste van deze ontwikkelingsinvesteringen van de Defensieorganisatie een bedrag van SRD 30.720.000,- begroot, waarvan SRD 12.350.000,- ten laste van de Overheid komt en SRD 18.370.000,- middels een leningsovereenkomst met India gefinancierd zal worden.

Hoofdbeleidsgebied Veiligheid en Internationaal beleid

Beleidsgebied Interne veiligheid

Het Ministerie van Defensie zal in het planjaar 2013 uitvoering geven aan de beleidsmaatregel **Bijzondere aanschaffingen Defensie-materiaal**, voor SRD 1.320.000,-. De activiteiten die uitgevoerd zullen worden betreffen onder meer de aanschaf van kookketels, een vriescel, zonnepanelen en korjalen.

In samenwerking met het Ministerie van Openbare Werken zal in 2013 uitvoering gegeven worden aan de beleidsmaatregel **Bijzondere voorzieningen Defensie** middels een investering van SRD 3.920.000,-. De uit te voeren werkzaamheden zijn: renovatie Aero Carto Zanderij, uitbreiding legering Militaire Politie Nickerie, Renovatie westelijke vleugel Militair Hospitaal, nieuwbouw legering Stoelmanseiland en pand Keizerstraat.

Voor de beleidsmaatregel **Bijdrage Stichting Nazorg Dienstplichtigen en Ex-militairen**, heeft de Defensieorganisatie in 2013 SRD 2.500.000,- begroot, ter dekking van de vaste exploitatiekosten, de kosten van de toelage aan de leden van deze doelgroep en de kosten voor medisch /psychiatrische behandeling. Voorts zal verdere invulling worden gegeven aan het beleid met betrekking tot om-,her- en bijscholing van leden van deze doelgroep.

De uitvoering van het Rampenbeheersingsplan zal in 2013 voortgezet worden onder de beleidsmaatregel **Bijdrage Nationaal Coördinatie Centrum voor Rampenbeheersing**. Hiervoor is begroot SRD 125.000,-. Dit bedrag zal onder meer aangewend worden voor de reguliere organisatorische en administratieve uitgaven en het verzorgen van trainingen op landelijk niveau in geval van calamiteiten. Voorts is het beleid gericht op het vergroten van de weerbaarheid van de samenleving tegen rampen en crisissituaties en het verbeteren van de overheids capaciteit bij preventie van rampen en het managen en mitigeren van de gevolgen van rampen voor de samenleving.

De inspanningen van het Ministerie voor het optimaliseren van de nationale veiligheid middels de beleidsmaatregel **Kosten in verband met Waarborgen Veiligheid**, zullen in 2013 gericht zijn op de aanschaf van specifiek militair materiaal. Het te investeren bedrag wordt geraamd op SRD 2.500.000,-.

Voor de beleidsmaatregel **Opzet van een Jungle Survival Site** wordt in 2013 een bedrag gereserveerd groot SRD 200.000,-. Middels deze investering wordt het vervolgtraject in het opzetten van een site als onderdeel van een Jungle Warfare Center ingezet. Doel is jungletrainingen te verzorgen en het aanscherpen van survival skills op reguliere basis. Er zal een totaal pakket jungletrainingen aangeboden worden aan buitenlandse militairen, in het kader van de militaire samenwerking met bevriende landen.

Het Ministerie zal in 2013 ten behoeve van de beleidsmaatregel **Aanschaf helicopters**, uit een creditline met India SRD 18.370.000,- uitgeven aan kosten, die conform de koop/verkoop overeenkomst in dit dienstjaar verschuldigd zijn. De aanschaf van helikopters vindt plaats in het kader van de opzet van een heli-unit, als onderdeel van de Luchtmacht.

In het planjaar 2013 wordt ten behoeve van de beleidsmaatregel **Bijdrage Stichting Ismay van Wilgen Sporthal** een bedrag groot SRD 200.000,- gereserveerd voor personele en exploitatiekosten van de stichting.

In het kader van de geleidelijke uitbreiding van de agrarische productie, welke moet resulteren in afname van kosten voor aanschaf van groeten en fruit ten behoeve van het Nationaal Leger wordt de beleidsmaatregel **Doorstart Agrarisch bedrijf Von Freyburg** uitgevoerd. Voor het planjaar 2013 is begroot SRD 350.000,-. De activiteiten die in dit verband uitgevoerd zullen worden zijn: Renovatie van loods en kantoorruimte en de aanleg van kweek en vermeerderingskasten.

Beleidsgebied Externe veiligheid

Het verstevigen en continueren van Internationale Defensiebetrekkingen is van strategische waarde en zal in het planjaar 2013, middels uitvoering van de beleidsmaatregel **Militaire Diplomatieke Vertegenwoordiging**, worden gecontinueerd. De geraamde kosten voor de inrichtings- en exploitatiekosten van de geplande en bestaande militaire diplomatieke vertegenwoordigingen in de ontvangende staten bedragen SRD 500.000,-.

In het planjaar 2013 wordt uitvoering gegeven aan de beleidsmaatregel **Voorzitterschap CDS van de UNASUR** begroot op SRD 735.000,-. Het betreft de kosten in verband met de voorbereiding en uitvoering van het voorzitterschap. Op het programma staan verder deelname aan: vergaderingen van de Caricom veiligheidministers; vergaderingen inzake rampenbeheersing, inlichtingen, veiligheidssystemen en interoperability en deelname aan thema vergaderingen op het gebied van defensie en veiligheid zoals ontwapening, en wapencontrole en veiligheidsbevorderende maatregelen.

2.2.9 MINISTERIE VAN JUSTITIE EN POLITIE

De ontwikkelingsinvesteringen van het Ministerie van Justitie en Politie zijn voor het planjaar 2013 geraamd op SRD 53.681.000,-. Deze investeringen zijn ten behoeve van de hoofdbeleidsgebieden **Bestuur en Justitie** en **Veiligheid en Internationaal beleid** die de dienstonderdelen **Rechterlijke macht, Justitie, Politie, Brandweer** en **Beveiliging** en **Bijstand** bevatten.

Binnen het dienstonderdeel **Rechterlijke macht** wordt verdere prioriteit gegeven aan versterking van de Rechtsstaat, teneinde te geraken tot een transparante, zelfsturende en goed uitgeruste rechterlijke organisatie, die in staat is op signalen uit de omgeving te reageren alsook op de ontwikkelingen in de vraag naar haar diensten te anticiperen. Om het bovengenoemde tot uitvoering te brengen zal het programma **Modernisering en Verbetering Rechterlijke Organisatie (PMVRO)** worden voortgezet. Voorts wordt gewerkt aan het voortzetten van de lopende RAIO opleidingen voor de Zittende en Staande Magistratuur, het voorbereiden van een nieuwe RAIO opleiding voor de Staande Magistratuur, het Professionaliseren van de Parketorganisatie, het opzetten van een ICT zaakregistratiesysteem en het opzetten van een Court Management Systeem. Ook zullen de infrastructurele voorzieningen van de Rechterlijke Macht ter hand worden genomen, middels de bouw, inrichting en renovatie van betreffende

gebouwen. De begrote investeringen binnen het dienstonderdeel Rechterlijke macht bedragen voor het dienstjaar 2013 SRD 5.251.000,-.

Voor wat betreft **Justitie** bedragen de investeringen in het planjaar 2013 ca. SRD 14.500.000,-. Ter bevordering en bescherming van de fundamentele rechten van de mens zullen diverse projecten worden voorbereid en uitgevoerd, waaronder de implementatie van een bewustwordingscampagne. Aanvullende wetgeving wordt voorbereid, terwijl bestaande wetgeving wordt geëvalueerd en indien nodig, aangepast. In 2013 zullen activiteiten ontplooid worden i.h.k.v. de corruptiebestrijding. De Werkgroep Counter-Trafficking in Persons zal inzake mensenhandel en mensensmokkel activiteiten uitvoeren. Voor wat betreft jeugd, zeden en huiselijk geweld wordt de hulpverlening aan slachtoffers verder verbeterd, onder andere via de inzet van deskundigen, het opzetten van een landelijk netwerk van meldpunten, landelijke awarenessprogramma's over huiselijk geweld, trainingen voor beroepsgroepen betrokken bij huiselijk geweld, alsmede het aangaan van samenwerkingsverbanden met andere ministeries en NGO's. Met betrekking tot rechtsbescherming en mensenrechten, wordt uitvoering gegeven aan alternatieve straffen, effectieve reclassering en regiemdifferentiatie. Voorts zal de infrastructurele voorzieningen van Justitie verbeterd worden, middels het bouwen en renoveren van de gebouwen van Justitie.

Bij **Politie** zal de integrale veiligheid van de Republiek Suriname met betrekking tot de handhaving van de openbare orde en veiligheid op het gehele grondgebied worden voortgezet, teneinde de gemeenschap kwalitatief hoogwaardige Politiezorg te bieden. In dit kader zal het ingezette proces van transformatie bij het Korps politie Suriname voortgezet worden en zullen concrete projecten met tastbare fysieke resultaten en beleidsproducten uitgevoerd worden. Politieposten, dienstwoningen en cellenhuizen zullen worden gerenoveerd en opgezet in Paramaribo en afgelegen gebieden in de districten. Voorts zal de dienstverlening en contact tussen politie eenheden verbeterd worden, teneinde intensivering van de samenwerking tussen de militaire politie, de douane met haar rechercheafdeling, de Centrale Inlichtingen- en Veiligheidsdienst en overige beveiligings-, buurt- en bewakingsorganisaties te bewerkstelligen. In het kader van de effectieve criminaliteitsbestrijding zullen speciale criminaliteitsbestrijdingsprojecten worden uitgevoerd in zowel het binnenland als het kustgebied, alsook in de stad om bepaalde typen criminaliteit aan te pakken. Voorts zal verdere decentralisatie van Politiedienstverlening plaats vinden. Gestreefd wordt naar inbraakbestrijding, verkeersveiligheid, drugsbestrijding, aanpak van illegale mijnbouw. De investeringen voor 2013 bedragen circa SRD 22.750.000,-.

Voor wat betreft **Brandweer** zal in de planperiode 2013 de landelijke brandweezorg structureel verbeterd worden middels het treffen van repressieve en preventieve maatregelen en het uitvoeren van activiteiten. In dit kader zal de brandveiligheid in zowel de hoofdstad als de gewesten verbeterd worden middels fysieke uitbreidingen en verhoogde mobiliteit. Voorts zal geïnvesteerd worden in het aankopen van bluskleiding, brandweerschermen, blushandschoenen, uitrukapparaten, brandbestrijdings- en hulpverleningsmateriaal en aanvullende beschermingsmiddelen. Gewerkt wordt aan verbetering van de infrastructurele voorzieningen middels het bouwen, inrichten en renoveren van brandweerkazernes. De begrote investeringen binnen het subgebied Brandweer bedragen SRD 9.180.000,-.

Voor het subgebied **Beveiliging en Bijstand** bedragen de investeringen voor het planjaar 2013 SRD 2.000.000,-. Deze zullen worden aangewend ten behoeve van de reorganisatie van de Beveiliging- en

Bijstandsdienst Suriname. hierbij zal gewerkt worden aan herstructurering van de organisatie BBS, capaciteitsversterking menskracht door het aantrekken van een lichte beveiligingspersoneel, verbetering van de mobiliteit en communicatie, het aanschaf van uniform, uitrusting, attributen, uitbreiding van wapenarsenaal en de verbetering van de infrastructurele voorzieningen van BBS.

HOOFDBELEIDSGBIED Bestuur en Justitie

BELEIDSGBIED Justitie

Binnen dit beleidsgebied wordt prioriteit gegeven aan de beleidsprogramma's **Versterken van de Rechtsstaat en Infrastructurele voorzieningen ten behoeve van de Rechterlijke Macht**. De kosten in 2013 zijn geraamd op SRD 5.251.000,-.

In het kader van het versterken van de Rechtsstaat zal verdere uitvoering worden gegeven aan het project **Versterking Rechterlijke Macht**. Het doel van dit project is de waarborging van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en bevordering van een effectieve en efficiënte rechterlijke organisatie. Voor het jaar 2013 is voor dit project geraamd ca. SRD 1.950.000,-.

In 2013 zal verdere uitvoering worden gegeven aan het deelproject **Programma Modernisering en Verbetering van de Rechterlijke Organisatie**. De kosten zijn geraamd op SRD 200.000,-. Hierbij zal bovengenoemd project (met OM Suriname) in samenwerking met de Nederlandse Raad voor de Rechtspraak (OM Nederland) worden voortgezet.

In 2013 zal het deelproject **Professionalisering van de Parketorganisatie** worden voortgezet en zal de onafhankelijke positie van de Rechterlijke Macht niet met rechtspraak belast, (OM) budgettair worden ondersteund. Prioriteit geniet deelname aan regionale en internationale bijeenkomsten ter versterking van de internationale samenwerking, waarbij uitgekeken wordt naar buitenlandse expertise tot verdere specialisatie van het Openbaar Ministerie op het gebied van onder andere mensenhandel, corruptiebestrijding, drugoverschrijdend kindermisbruik, terrorisme en grensoverschrijdend kindermisbruik door internationale pedofielenetwerken. In dit kader is SRD 100.000,- vrijgemaakt.

In 2013 zal het deelproject **RAIO opleiding** ten behoeve van de zittende magistratuur en het Openbaar Ministerie worden voortgezet. Deze opleiding is begroot voor SRD 1.650.000,-.

In het kader van het programma **Infrastructurele voorzieningen Rechterlijke Macht** zullen in 2013 drie projecten worden uitgevoerd voor circa SRD 3.301.000,-. Het gaat om Bouw en inrichting Kantongerechtsstrafzaken (SRD 1.801.000,-), Renovatie en inrichting Hof van Justitie (SRD 1.000.000,-) en Bouw en inrichting Parket van de Procureur Generaal (SRD 500.000,-). Voorts geniet prioriteit het treffen van maatregelen ten aanzien van de gebouwelijke voorzieningen voor het Kabinet van de Rechter Commissaris in Strafzaken, Burgelijke Stand, bijzondere colleges en de Krijgsraad.

In het kader van de **Rechtshandhaving openbare orde en veiligheid** is in 2013 verdere uitvoering gegeven aan het beleidsgebied **Justitie**. Twee deelprojecten zullen uitgevoerd worden, met name **Aanpak corruptie** voor SRD 300.000,- en **Mensenhandel en mensensmokkel** voor SRD 200.000,-.

De implementatie van het dossier Rechtshulp, Mensenrechten en Anticorruptie, dat in samenwerking met de UNDP is geformuleerd, zal worden voortgezet. Het doel is terugdringing van de corruptie. Voorts zullen de bewustwordingstrainingen in corruptiepreventie aan publieke functionarissen, notarissen en bedrijfsleven in 2013 worden voortgezet. Ook zal via de media de totale gemeenschap ingelicht worden over zaken aangaande anti-corruptie. Voor de uitvoering is in 2013 begroot SRD 300.000,-. Het project **Mensenhandel en mensensmokkel** is voor 2013 geraamd op circa. SRD 200.000,-, waarbij de volgende activiteiten worden uitgevoerd: voorlichting op diverse scholen, ordening van de Relax Industrie, Informatiebijeenkomsten, productie en uitzending van een korte film inzake mensenhandel en mensensmokkel, verbetering opvang en begeleiding slachtoffers mensenhandel en een conferentie m.b.t. bestrijding van mensenhandel in het binnenland.

Binnen het programma **Jeugd, zeden en huiselijk geweld** zullen de volgende projecten worden uitgevoerd: **Opzet van een Kinderombudsbureau** heeft voor 2013 begroot is voor SRD 100.000,-. De Wet kinderoombudsbureau is doorgeleid naar de Minister en vervolgens naar de Nationale Assemblée.

Het project **Stuurgroep Huiselijk geweld en Platform Huiselijk geweld** is voor 2013 geraamd op ca. SRD 150.000,-. Dit project is op 5 mei 2008 ingesteld en heeft als doel een centraal samenwerkingsverband op beleidsniveau te creëren, waarin de netwerken alle vormen van huiselijk geweld zoveel mogelijk gezamenlijk aanpakken. Tevens zijn in de bedragen van 2013 opgenomen landelijke awarenessprogramma's over huiselijk geweld, trainingen voor beroepsgroepen betrokken bij aanpak huiselijk geweld, samenwerking met NGO's en het opzetten van meldpunten ten behoeve van slachtofferhulp in het binnenland.

De bestedingen van het project **Bureau Vrouwen en Kinderbeleid** zijn voor 2013 geraamd op SRD 250.000,-. Dit bureau vormt conform haar taakstelling het speerpunt van het beleid Gender, zeden en jeugd. In 2013 wordt in samenwerking met alle actoren van het ministerie van Justitie en Politie uitvoering gegeven aan het Nationale Actieplan Kinderen.

In het kader van **Projecten OPD** zal in 2013 een consultant aanvangen met werkzaamheden om een administratief systeem voor bovengenoemde projecten te ontwerpen, waarbij de uitgaven zijn geraamd op SRD 300.000,-. Voorts zijn begroot de bijkomende kosten, zoals trainingen voor het personeel, licentiekosten en aanschaf van pc's.

Het project **Aankoop Software programma (Agenda en Registratuur)** zal in 2013 worden voortgezet en is begroot op circa SRD 300.000,-. Voorts zal een digitaal archief worden opgezet om ongestructureerde data om te vormen tot goed geordende en toegankelijke informatie.

In het kader van het project **Centraal Human Resource Management** zal een Human Resource Informatie systeem (HRMIS) worden opgezet ter monitoring van het personeelsgebeuren binnen het ministerie. Voorts zullen softwarepakketten, interfaces en hardware worden aangeschaft. De uitgaven voor 2013 zijn geraamd op SRD 200.000,-.

Binnen het project **Gaming Board** is de wet Toezicht en Controle Kansspelen enorm belangrijk. In deze wet is als belangrijke regel opgenomen de instelling van het Toezicht en Controle Instituut voor Kansspelen oftewel de Gaming Board. Dit instituut zal erop moeten toezien dat de wettelijke regelingen door de vergunninghouders van kansspelen wordt nageleefd, verlenen van advies omtrent het verlenen, wijzigen en intrekken van vergunningen voor kansspelen en het instemmen met de reglementen van de kansspelvergunninghouders. In 2012 is een pand aan de Tampocostraat gehuurd voor de vestiging van het Instituut en in 2013 wordt het personeel uitgebreid. Het begrote bedrag voor 2013 van SRD 200.000,- komt ten laste van de Overheid.

Binnen het beleidsprogramma **Rechtbescherming en mensenrechten** hebben in 2013 uitvoering de volgende beleidsmaatregelen: **Alternatieve Straffen, Effectieve Reclassering en Regiendifferentiatie** met een begroting van SRD 200.000,-. In het onderzoeksrapport Alternatieve Straffen, Effectieve Reclassering en Regiendifferentiatie zijn de acties onder andere: het invullen van randvoorwaarden, het instellen van werkgroepen, het schrijven van projectdossiers, het plegen van ketenafstemming en het creëren van draagvlak tot het uitvoeren van projecten die in 2013 zullen worden voortgezet.

Het project **Uniformkleding en attributen** zal in 2013 voortgang vinden. De kosten zijn geraamd op ca. SRD 500.000,-. Krachtens de wet dienen penitentiaire ambtenaren voorzien te worden van voorgeschreven uniformkleding en bijbehorende attributen.

In het kader van het project **Specialistische Opleidingen, Officieren opleidingen capaciteitsversterking ondersteuningsgroepen KPA** zullen ter kwaliteitsverbetering van het personeel opleidingen op officiersniveau worden verzorgd en zullen personeelsleden naar het buitenland worden gestuurd. Voorts zullen ondersteuningsgroepen getraind en toegerust worden. De bestedingen voor 2013 zijn geraamd op circa SRD 50.000,-.

In het kader van het project **Beveiligingsplan en bewaking inrichtingen** zijn de kosten voor 2013 geraamd op SRD 3.500.000,-. Onder deze maatregel vallen het **aanschaffen van lockers** ten behoeve van de penitentiaire ambtenaren voor het opbergen van persoonlijke bezittingen tijdens werktijd en **camerabeveiliging** (tassenscanners, metaaldetectiepoortjes, mobiele drankcontrole apparaat, call blockers) voor de interne en externe veiligheid van de gevangenen.

Met betrekking tot de maatregel Modernisering en professionalisering van het vreemdelingenbeleid, automatisering ontwikkeling vreemdelingenpas en implementatie border management systeem zal in 2013 een geautomatiseerd "Border Management Systeem" op de internationale luchthaven van Suriname worden aangeschaft. Het doel is onder anderen het bevorderen van de beveiliging bij de grenzen van Suriname en het opzetten van een inlichten gegevensbestand voor de registratie van vertrekkende en arriverende passagiers. Voorts zal de implementatie van een vreemdelingenpas moeten plaats vinden. De totale kosten voor het dienstjaar 2013 zijn geraamd op SRD 250.000,-.

Het beleidsprogramma **Infrastructurele voorzieningen Justitie** wordt in 2013 voortgezet. Het gaat hierbij om terreinwerken, het bouwen en renoveren van de gebouwen van Justitie, Oud Parket Gebouw, KKF-gebouw, Pand RC in Strafzaken en het Multifunctioneel centrum KPA. Vervolgens zal de automatisering en opzet van datanetwerken worden voortgezet. Ook zal het aan de Gongrijpstraat gelegen gebouw

Delinquentenzorg gerenoveerd worden en zullen infrastructurele projecten uitgevoerd worden (projecten PIH, -CPI en -JCC, omrastering terrein, opzet pluimvee, opzet bakkerij en tevens zullen er extra controleposten worden gebouwd. Voor 2013 zijn de kosten begroot op circa SRD 8.000.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Veiligheid en Internationaalbeleid

BELEIDSGEBIED Interne veiligheid

Binnen het beleidsgebied Interne veiligheid vallen (voor wat betreft het ministerie van Justitie en Politie) de volgende dienstonderdelen: Politie, Brandweer en de Beveiligings- en Bijstandsdienst Suriname (BBS).

Voor wat betreft het dienstonderdeel **Politie** zijn de totale kosten voor 2013 geraamd op circa SRD 22.750.000,-. Het project **Telecom netwerken KPS** zal in 2013 gecontinueerd worden en de bestedingen zijn geraamd op SRD 9.150.000,-. Ook zal de coördinatie, dienstverlening en contact tussen politie eenheden verbeterd worden. Deze kosten zullen aangewend worden voor het aanschaffen van een netwerk, inclusief interceptie-apparatuur (telefoontap en andere interceptie-apparatuur), hetgeen moet bijdragen aan verdere indamming van de criminaliteit in de samenleving.

Binnen de maatregel **Vaartuigen territoriale wateren KPS** zal de kwaliteit van de dienstverlening over onze territoriale wateren en over de Surinaamse wateren sterk opgevoerd worden door middel van een intensief patrouilleschema. Voorts zal in 2013 de aanschaf van aluminiumboten met buitenboordmotoren ten behoeve van de afdeling Maritiem en andere operationele diensten, worden gecontinueerd. Deze vaartuigen zullen worden ingezet voor bestrijding van de criminaliteit te water (smokkel, illegale mijnbouw, zeepiraterij). Voor 2013 zijn de kosten begroot op SRD 600.000,-.

Het project **Reorganisatie KPS** met een begroting van SRD 500.000,- voor 2013, zal worden gecontinueerd. Gestreefd wordt naar continu kwalitatief hoogwaardige politiezorg aan de gemeenschap. Voorts wordt gewerkt aan het versterken van de organisatie en het management van het KPS.

In het kader van de misdaadbestrijding en openbare veiligheid zal het project **Ontwikkelen geautomatiseerde (basis) informatievoorziening KPS** in 2013 worden gecontinueerd met aansluiting van de politieposten in de districten. De begroting ter waarde van SRD 500.000,- komt ten laste van de Overheid.

Het project **Doorontwikkeling Forensische Opsporing (FO)** heeft ten doel het versterken en professionaliseren van de technische recherche, hetgeen moet leiden tot het verhogen van het oplossingspercentage van gepleegde misdrijven. Het veiligheidsgevoel van de samenleving wordt zodoende vergroot. Voorts wordt gestreefd naar de realisatie van een nieuw Forensisch Laboratorium in 2013. Voor dit planjaar zijn de bestedingen begroot op SRD 1.000.000,-.

In 2013 zal het project **Ontwikkelen en Implementeren geïntegreerd veiligheidsbeleid** worden gecontinueerd. Hierbij zal het geïntegreerde veiligheidsbeleid worden afgestemd op het veiligheidsbeleid tussen de verschillende overheidsdiensten, stakeholders en andere actoren. Voorts zullen in het kader van

de integrale veiligheid concrete projecten met tastbare resultaten en beleidsproducten worden uitgevoerd. Voor deze planperiode zijn de kosten begroot op SRD 200.000,-.

Het project **Bereikbaarheid hulpdiensten** behelst een efficiëntere aanwending van de hulpdiensten, de Spoedeisende Hulp, de brandweer en andere dienstverleners ter verbetering van de dienstverlening aan de gemeenschap. De projectbegroting voor 2013 is geraamd op SRD 100.000,-.

In 2013 zal uitvoering worden gegeven aan **Speciale criminaliteitsbestrijdingsprojecten** ter waarborging van de openbare orde en de inwendige veiligheid. Het doel is effectieve criminaliteitsbestrijding in al haar vormen. Gestreefd wordt naar inbraakbestrijding, verkeersveiligheid, drugsbestrijding, aanpak van overvallen en berovingen, aanpak van huiselijk geweld en aanpak van illegale mijnbouw. Voor de implementatie van deze activiteiten is een bedrag van SRD 2.000.000,- geraamd.

Het project **Specialistische opleidingen KPS** is in 2013 voor een bedrag van circa SRD 950.000,- begroot.

Binnen het programma Infrastructurele voorzieningen KPS zullen in 2013 de maatregelen Bouw en renovatie dienstwoningen politiestations en cellenhuizen, Verbetering efficiëntie KPS en Herstel gezag Binnenland en Kustvlakte voortgang vinden. Politieposten, dienstwoningen en cellenhuizen zullen worden gerenoveerd en opgezet in Paramaribo en afgelegen gebieden in de districten. De begroting voor 2013 bedraagt SRD 7.750.000,-.

Binnen de maatregel **Bouw en renovatie dienstwoningen en politiestations** zijn de volgende voorzieningen getroffen. Nieuwbouw activiteiten zijn uitgevoerd in de gewesten, met name Para (post Zanderij), Wanica (post Houttuin en Santodorp) Brokopondo (post Kwakugron), Albina (post Albina), Paramaribo (post Flora). In 2013 zullen op Livorno, te Boskamp, Bureau Keizerstraat en Nieuwe Haven bouw, onderhoud en renovatiewerkzaamheden worden voortgezet. Er zal onder andere een ruimte voor de verkeershandhavingsteam worden gebouwd en ingericht. Voorts zullen bouwwerkzaamheden, renovatie- en het inrichten van politieposten (Paranam, Zanderij, Meerzorg, Marienburg, Tamaredjo, Corantijn, Nieuw Nickerie, Waldeck etc.) worden voortgezet. Voor 2013 is voor de uitvoering een bedrag van SRD 2.250.000,- begroot.

In het kader van het project **Verbetering efficiëntie KPS** zal de bouw van het Hoofdbureau van Politie en de kazerne te Moengo in 2013 worden afgerond. De Politiebureaus te Nieuwe Haven en Keizerstraat zullen gerenoveerd worden. Voor de uitvoer van dit project heeft het ministerie SRD 3.500.000,- begroot.

Met betrekking tot het project **Herstel gezag Binnenland en Kustvlakte** wordt in 2013 het herstel van politietoezicht in binnenland en kustvlakte voortgezet. Voorts zal verdere decentralisatie van Politiedienstverlening plaats vinden en zullen in dit kader nieuwe posten gebouwd worden te Klaaskreek, Bronsweg, Stolkerstsijver, Livorno, Tamanredjo, Nieuw Amsterdam en Marienburg. Voor dit jaar zijn de bestedingen begroot voor SRD 2.000.000,-.

In 2013 zal verder uitvoering worden gegeven aan het dienstonderdeel **Brandweer** door uitvoering van de volgende projecten: **Herstructurering KBS organisatie**, dat is begroot voor SRD 50.000,-. In dit kader zal het organogram van het KBS aangepast en eventueel geformaliseerd. Voorts zullen afgeronde wetgevingsproducten geïmplementeerd worden.

De bestedingen voor de uitvoering van het project **Capaciteitsversterking Menskracht** zijn voor 2013 geraamd op SRD 495.000,-. Voorts zullen opleidingen met betrekking tot verdere kwaliteitsversterking en carrièregang worden voortgezet en zullen managementtrainingen op strategisch, tactisch en operationeel niveau worden verzorgd. Tevens zal de Elementaire Brandweeropleiding 2012/2013 afgerond worden en zullen reguliere opleidingen voortgezet worden. Ook zullen officiersopleidingen verzorgd worden en personeelsleden in de gelegenheid gesteld worden om brandweertechische/specialistische trainingen/opleidingen in het buitenland te volgen. Ook zal het welzijnzorg ten behoeve van het personeel worden voortgezet.

Binnen de maatregel **Verbetering mobiliteit, communicatie en informatievoorziening** zal het wagenpark in 2013 worden versterkt met uitrukvoertuigen, logistieke voertuigen en 3 blusvoertuigen met inventaris aangepast aan de infrastructurele voorzieningen van de gebieden. Voorts zullen onderdelen en middelen voor onderhoud van materieel worden aangeschaft, evenals persoonlijke standaard uitrusting. Tevens zal de telefooncentrale (alarmcentrale) van de hoofdkazerne Paramaribo vervangen worden. Ook zullen radioverbindingssystemen en communicatiemiddelen aangeschaft worden en zullen computerprogramma's gebouwd worden. De uitvoering in 2013 is begroot voor SRD 4.175.000,-.

Voor de uitvoering van het project **Aanschaf uniform, uitrusting en attributen** is voor 2013 een begroting van ca. SRD 1.400.000,- opgenomen. Om een repressieve, effectieve en efficiënte inzet bij incidentbestrijding te bereiken, is het noodzakelijk dat de persoonlijke veiligheid en de beschikking over brandbestrijdings- en hulpverleningsmateriaal optimaal is. In het kader van uitbreiding van de brandweezorg zullen nieuwe kazernes gebouwd worden en zal bemensing van de kazernes plaats vinden. Voorts zullen bluskleding, brandweerhelmen, blushandschoenen, uitruklaarzen, brandbestrijdings- en hulpverleningsmateriaal en aanvullende beschermingsmiddelen aangekocht worden. Tevens zullen persoonlijke beschermingsmiddelen van het huidige uitrukpersoneel deels vervangen worden.

Het project **Versterking brandweezorg** is voor het dienstjaar 2013 begroot op SRD 525.000,-. Het beleid van het KBS zal met het oog op veiligheid, gericht zijn op preventie, pro-actie, preparatie, repressie en nazorg. Voorts is het streven erop gericht de brandweer van een repressieve organisatie te maken tot een preventieve organisatie.

In het kader van het project **Ontwikkeling/implementering integraal brandveiligheidsbeleid** (ook te water), zal de brandweer een samenwerking aangaan met de Politie (KPS) en de Spoed Eisende Hulp (SEH). Tevens zal beleid gemaakt worden voor incidentbestrijding te water. De kosten voor dit project zijn in 2013 geraamd op SRD 35.000,-.

Binnen het programma **Infrastructurele voorzieningen KBS** zal in 2013 verdere uitvoering worden gegeven aan de volgende activiteiten: Bouw en inrichting nieuwe hoofdkazerne te Nieuw Nickerie, Vestiging van nieuwe kazernes te Flora, Kwatta, Tijgerkreek, Brokopondo, Para en Moengo, Bouw en inrichting van doorgangshuizen te Albina, Lelydorp en Coronie, Afbouw en inrichting Opleidingscentrum te Santo Boma, Bouw en Inrichting hoofdkantoorgebouw Verlengde Gemeenlandsweg. Voor 2013 zijn de kosten begroot op SRD 2.500.000,-.

Met betrekking tot het dienstonderdeel **Beveiliging en bijstand**, wordt het project **Reorganisatie BBS** voortgezet. Binnen dit programma wordt gewerkt aan **Herstructurering van de organisatie BBS** middels transformatie van de dienst naar het Korps Bijzondere Politie. Aanpassing van de regelgeving ter implementatie van deze transformatie is noodzakelijk. Voorts is een formatieplan opgesteld middels het operationaliseren van een afdeling in Nickerie. Ook is een aanvang gemaakt met het opzetten van de afdeling Human Resource Management met de onderverdeling Personeelsadministratie, Personeelsbeheer en Personeelsontwikkeling. De bestedingen in 2013 zijn in totaal geraamd op SRD 135.000,-

In het kader van versterking van het project **Capaciteitsversterking menskracht** zal een lichte beveiligingspersoneel worden aangetrokken, dat na een opleiding ingezet zal worden voor zowel object- als subjectbeveiliging. Ter bevordering van de effectieve en efficiënte beveiliging van objecten en subjecten zal in Nickerie een werving plaats vinden , waarbij met lokale krachten gewerkt zal worden. In 2013 zullen de basistrainingen voor de speciale eenheid worden verzorgd. Voor de uitvoer van dit deelproject heeft het Ministerie SRD 215.000,- begroot.

Ter verbetering van de **mobilititeit en communicatie** zal een waardetransportvoertuig worden aangeschaft en zal bij de operationele diensten uitbreiding en aanpassing van communicatie apparatuur plaats vinden. Voorts zal gewerkt worden aan verbetering van de communicatie bij de operationele diensten door het houden van een openbare aanbesteding. Dit project is voor 2013 begroot op SRD 500.000,-.

Het project **aanschaf uniform, uitrusting en attributen en uitbreiding van wapenarsenaal** zal in 2013 worden voortgezet. In dit kader zal het beveiligingspersoneel worden voorzien van voorgeschreven uniformkleding en bijbehorende uitrusting. Voorts zal een openbare aanbesteding worden gehouden, teneinde de dienst optimaal te kleden. Ook zal een openbare aanbesteding worden gehouden, waardoor de dienst over voldoende wapens kan beschikken voor gericht uitvoeren van de werkzaamheden. Momenteel beschikt de dienst over een goed beveiligd, brandvrij wapendepot. De kosten voor het dienstjaar 2013 zijn geraamd op SRD 50.000,-.

Binnen het programma **Infrastructurele voorzieningen BBS** is in 2012 een pand ten behoeve van BBS aangeschaft. In 2013 zal dit pand gerenoveerd en ingericht worden en zullen de verschillende dienstonderdelen in één pand gehuisvest worden. Hierdoor komen de exploitatiekosten voor huurfaciliteiten weg te vallen. Een wapenkamer zal opgezet worden. In 2013 zal de opzet van een dependance in het district Nickerie worden voortgezet met het oog op het vergroten van het veiligheidsaspect binnen het kader van de taakstelling van de BBS en ondersteuning en bijstand verlenen aan de verschillende overheidsdiensten, zoals Politie, Brandweer en de strafinrichting Hazard op het gebied van beveiliging, bewaking, bijstand en het commercialiseren van bepaalde diensten door de BBS. Voor de implementatie van dit programma is voor 2013 een bedrag van SRD 11.000.000,- geraamd.

2.2.10 MINISTERIE VAN ARBEID, TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING EN MILIEU

Het Ministerie van Arbeid Technologische Ontwikkeling en Milieu (ATM) heeft aan ontwikkelingsinvestering in het planjaar 2013 een voorgenomen besteding van SRD 6.774.000,-. Dit bedrag zal worden aangewend

ten behoeve van de sector Arbeid en Milieu. Voor de sector Arbeid, verdeeld naar de hoofdbeleidsgebieden Bestuur en Justitie, Onderwijs Wetenschap en Cultuur en Welzijn is gereserveerd SRD 4.867.000,-. De maatregelen die zullen worden uitgevoerd zijn gericht op bestrijding van armoede en werkloosheid, het bevorderen van productieve werkgelegenheid, versterking van het institutioneel en wetgevend kader en de fysieke infrastructuur. Voor de sector Milieu is een bedrag van SRD 1.907.000,- begroot waarvan SRD 1.425.000,- uit reguliere middelen en SRD 482.000,- uit donormiddelen.

HOOFDBELEIDSGBIED Welzijn

De beroepsvorming van jeugdigen, werkzoekenden en personen die de behoefte hebben om tweedekans onderwijs te volgen wordt in 2013 voortgezet middels uitvoering van korte praktische trainingen om zodoende te voorzien in de vraag naar goed geschoolde vaktechnische arbeidskrachten.

De uitvoering van het bovengenoemde zal plaatsvinden onder de beleidsmaatregel **Stichting Arbeidsmobilisatie en Ontwikkeling**, het bedrag dat hiervoor is uitgetrokken bedraagt SRD 2.489.000,-. De activiteiten en projecten die hieronder zullen worden uitgevoerd zijn: bijdrage exploitatie kosten SAO SRD 2.000.000,- training thuiszorgwerkers in het district Commewijne SRD30.000, vaktrainingen in de districten SRD 179.000, training landbouwtechnieken SRD 50.000,-, vervanging machines afdeling machine bankwerken, machine bankwezen, SRD 100.000,-, productie unit steen vormen SRD 30.000,- bouw dependance SAO in Para SRD 100.000,-.

HOOFDBELEIDSGBIED Bestuur en Justitie

In 2013 is het Ministerie voornemens in uitvoering te nemen de beleidsmaatregel **Hervorming publieke sector**, met een totale investering van SRD 93.000,-, ten gunste van de uitbouw en instandhouding van het institutioneel kader en de fysieke infrastructuur van het ministerie en haar werkarmen. De activiteiten die in dit kader worden uitgevoerd betreffen: versterking van het Ministerie middels een investering van SRD 30.000,-, Deze activiteiten zijn gericht op de verschillende organisatiestructuren van het Ministerie zoals training en opleiding, automatisering, aanschaf van noodzakelijk equipment, transport en technische bijstand.

In het kader van het vergroten van de capaciteit van de dienst Arbeidsinspectie, wordt de Reorganisatie van de Arbeidsinspectie ter hand genomen, hierbij zal uitbreiding van transportmiddelen, opschonen van het bedrijvenbestand en automatisering van de organisatie plaats vinden. De raming hiervoor bedraagt SRD 15.000,-

Middels het uitvoering van het project technologische Ontwikkeling, zal het ministerie het proces in gang zetten voor het transformeren van de sectie technologische ontwikkeling tot een onderdirectoraat binnen het ministerie. Deze exercitie is begroot op SRD 8.000,-.

Voorts wordt de zal worden uitgevoerd Institutionele versterking Nimos geraamd op SRD 40.000,-.

HOOFDBELEIDSGEBIED Welzijn

Het ministerie van ATM heeft het voornemen het welzijn van de burgers te waarborgen middels het ontplooiën van diverse activiteiten, waarvoor in totaal begroot is SRD 2.230.000,- onder de beleidsmaatregel **Armoede bestrijding**. Hiertoe kunnen gerekend worden: Het Sociaal Investeringsfonds geraamd op SRD 40.000,- is bedoeld ter stimulering van het coöperatief ondernemerschap in zowel de agrarische sector als ook de andere sectoren z.a. de bouwsector en de kleinmijnbouw sector.

Het Programma Arbeidsmarktbeleid gericht op het verbeteren van de trajectbemiddeling op de arbeidsmarkt middels een geautomatiseerd systeem, het vergroten van de weerbaarheid van de economisch zwakkere groepen zoals vrouwen en jongeren middels vakscholing, waardoor de werkloosheid wordt teruggebracht. Voor de uitvoer van deze beleidsmaatregel is SRD 150.000,- begroot.

In het kader van het streven naar het tot stand brengen een zeker bestaansminimum voor werknemers en hun gezinnen zal het voornemen tot instelling van een Minimumloon in uitvoering worden genomen, hiervoor is begroot SRD 50.000,-.

Het Arbeidsadviescollege, waarmee een bijdrage geleverd zal worden aan de welvaart en het welzijn van zowel de werknemer als de werkgevers en degenen die niet aan het productieproces deelnemen. Binnen dit orgaan is er sprake van participatie van de organisatie van werknemers en werkgevers in het besluitvormingsproces op het gebied van de arbeid, het is een op tripartiet basis samengesteld overlegorgaan met als taak het adviseren van de Minister belast met arbeidszaken. Voor de uitvoer van de activiteiten is er SRD 90.000,- begroot.

De Bemiddelingsraad, waarvoor begroot is SRD 350.000,- concentreert zich op het bevorderen van vreedzame bijlegging van geschillen over arbeidsaangelegenheden en aanverwante arbeidsaangelegenheden.

De Raad voor het Coöperatiewezen zal zich ook in 2013 bezig houden met het adviseren van de minister inzake wetgeving met betrekking tot de coöperatieve ontwikkeling in Suriname de investering die hiermee gemoeid gaat bedraagt SRD 70.000,- De Raad zal tevens het verzorgen van trainingen en begeleiden van bestaande coöperaties in stad, binnenland en districten ter hand nemen.

Het Tripartiet Overleg, hiervoor is in 2013 SRD 125.000,- gereserveerd. Het streven is te geraken tot oplossingsmodellen voor problemen in de samenleving die de sociale partners raken. Het formuleren van een sociaaleconomisch beleid o.a. modernisering van de arbeidswetgeving, vernieuwing wetgeving coöperatiewezen, nadere regulering van de positie van de vrouw in het arbeidsproces.

De Nationale Raad voor de Werkgelegenheid zal zich richten op het ontwikkelen en implementeren van beleidsvoorstellen gericht op het bevorderen van werkgelegenheid onder andere voor jongeren, vrouwen, mensen met een beperking en mensen zonder een opleiding of met een lage opleiding. De kosten voor deze activiteiten zijn begroot voor SRD 20.000,-.

Het voorkomen van Kinderarbeid zal door het Ministerie ter hand genomen worden middels uitvoering van het project Uitbanning kinderarbeid, waarvoor begroot is SRD 100.000,-. Om dit te bewerkstelligen zal het

ministerie onder andere een grootschalig onderzoek doen uitvoeren naar kinderarbeid in Suriname teneinde gedegen data en indicatoren te hebben omtrent het fenomeen kinderarbeid in Suriname.

Voor de uitvoering van het Jobcoaches project is gereserveerd SRD 200.000,-. Deze beleidsmaatregel richt zich op het bemiddelen voor mensen met een beperking en het trainen van die mensen, teneinde ze op te nemen in het arbeidsproces. Er zal gewerkt worden met private organisaties en NGO's. Het opleiden van coaches zal gecontinueerd worden in 2013.

In samenwerking met het regionaal kantoor van de I.L.O. zal de implementatie van het Decent Work Country Program, bedoeld als een "main vehicle" voor het verkrijgen van I.L.O. ondersteuning ter hand genomen worden. Hiervoor is begroot SRD 40.000,-.

Voortzetting van de ondersteunende rol van de regering naar de arbeidersbeweging zal geschieden, middels het ter beschikking stellen van middelen aan vakbondskader voor het volgen van trainingen en scholing in eigen land en in het buitenland. In dit verband wordt ten gunste van de Activiteiten van de Arbeidersbeweging gereserveerd SRD 15.000,-.

De investering in 2013 ten gunste van de Stichting Productieve Werkeenheden bedraagt SRD 350.000,-, voor het verschaffen van volledige en productieve arbeidsplaatsen aan werkzoekenden, middels hulp en begeleiding bij het voorbereiden en opzetten van kleine ondernemingen en coöperaties en hulp verlening aan reeds operationeel zijnde kleine ondernemingen, bedrijven en coöperaties.

In het kader van het optimaliseren van de competenties van werknemers actief in de toerisme sector en het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening in deze sector, wordt voor de Stichting Suriname Hospitality Tourism and Training Center, in het jaar 2013 SRD 300.000,- gereserveerd.

Continuering van de scholing van de werkende mens in het algemeen en de leden van de Vakbeweging in het bijzonder vindt plaats middels een investering van SRD 200.000,- ten gunste van het Scholingsinstituut voor de Vakbeweging in Suriname.

Voor het programma Vakscholing kleine zelfstandigen, is uitgetrokken SRD 40.000,-. Het programma is gericht op het ontwikkelen van een cultuur van ondernemerschap in geselecteerde wijken in Suriname door het beïnvloeden van de perceptie van de gemeenschap van die gebieden op het ondernemerschap.

Voorts wordt ter hand genomen Instelling veiligheidsinstituut, hiermee zal worden overgegaan tot het creëren van een cultuur van bedrijfsveiligheid en preventie. De geraamde kosten hiertoe bedragen SRD 20.000,-.

In het planjaar 2013 zal het Ministerie middels uitvoering van het project Groen kapitaal, in samenwerking met de stakeholders onderzoek doen naar Milieuvriendelijke, toegepaste beschikbare en betaalbare technologieën binnen de natuurlijke hulpbronnen. Ten behoeve van de uitvoering van dit project is een besteding van SRD 20.000,- geraamd.

Het project Hoogtechnologische sector geraamd op SRD 20.000,-, wordt in uitvoering genomen ten einde een de toepassing van ICT te gebruiken als een katalysator om te komen tot een geïntegreerd ontwikkelingsbeleid in samenwerking met desbetreffende actoren.

Door uitvoering van het project Innovatief onderwijs zal het Ministerie in 2013 zich richten op de resultaten van wetenschappelijke doorbraken en innovatieve bedrijvigheid in samenwerking met de verschillende instituten, ministeries en organisaties. De kosten voor deze inspanning worden geschat op SRD 15.000,-.

In het planjaar 2013 zal het ministerie het project Agro Technologieën, waarvan de kosten geraamd worden op SRD 15.000,- doen uitvoeren. In samenwerking met verschillen de actoren zal worden nagegaan, hoe de landbouwproductie op een verantwoorde wijze opgevoerd kan worden met behulp van nieuwe of aangepaste technieken.

HOOFDBELEIDSGBIED BESTUUR EN JUSTITIE

Om te geraken tot modernisering van de sterk verouderde arbeidswetgeving, welke dateert van de jaren 40, zal er door het ministerie gewerkt worden aan de **Herziening van de Arbeidswetgeving**. Voor deze activiteit zijn een aantal commissies ingesteld en zullen er consultants worden aangetrokken om te komen tot herziening van de arbeidswetgeving. De kosten hiervoor zijn geraamd op SRD 15.000,-.

HOOFDBELEIDSGBIED Welzijn

Ter verdere ontwikkeling en verbetering van de bedrijfsgezondheidszorg zal de **Nationale Raad voor de Bedrijfsgezondheidszorg** zorgdragen. Er is een aanvang gemaakt met het project 'dataverwerking en analyse van bedrijfsongevallen' welke van groot belang is voor het uitstippelen van beleid voor de Arbeidsinspectie. Voor de verdere uitvoering is er een bedrag van SRD 40.000,- begroot.

HOOFDBELEIDSGBIED Milieu

Het directoraat Milieu streeft naar afvalpreventie en –beheer. De doelstellingen van het beleidsgebied **Afvalbeheer** zijn daarom het terugdringen van de hoeveelheid afval, het recyclen van afval dat als grondstof kan worden gebruikt, het stimuleren van afval als bron voor energieopwekking en het verhogen van het bewustzijn van de samenleving.

In het planjaar 2013 zal het directoraat zich vooral richten op het formuleren van wet- en regelgeving voor afval en het verhogen van het bewustzijn bij de samenleving omtrent het voorkomen en verantwoord omgaan met huisvuil. De beleidsmaatregelen die hiervoor zorg moeten dragen zijn:

- Voorlichtingsprogramma's over het scheiden van afval;
- Trainingsprogramma's over de veilige ophaal van afval;
- Introductie milieuheffing en
- Voorbereiden van afvalstoffenwet.

Voor deze beleidsmaatregelen is de totale raming voor het planjaar 2013 gesteld op SRD 25.000,-.

Het beleid omtrent **Chemicaliënbeheer** richt zich in dit planjaar op het in kaart brengen van alle chemicaliën die zich in Suriname bevinden. Dit zal tot stand komen door het continu monitoren van de import van chemicaliën alsook het duurzaam gebruik en beheer van chemicaliën in Suriname middels het opzetten van een gedegen database en een sterke samenwerking met instanties die direct betrokken zijn bij chemicaliënbeheer. Ook zal het beleid zich richten op het ontwikkelen van methodes om chemicaliën die een gevaar vormen voor mens en milieu op een verantwoorde wijze te verwijderen. Verder zal er in de komende periode een continue voorlichting zijn over het verantwoord gebruik van chemicaliën. Voor de uitvoering van dit beleidsgebied bedragen de reguliere kosten SRD 50.000,- terwijl de financiering door de UNDP SRD 325.000,- bedraagt.

Het beleid voor **Hernieuwbare energie** richt zich op het promoten van het gebruik van hernieuwbare energie in geheel Suriname. Verder wordt er gestreefd naar een lage koolstof (carbon) economie met als doel milieueffecten op het klimaat te minimaliseren. Het beleid zal zich ook richten op het vergroten van de participatie van de relevante stakeholders in het gebruik van alternatieve energie, het formuleren van een nationale strategie en stakeholder participatie bij de planning en uitvoering van hernieuwbare energieprojecten. De kosten zijn geraamd op SRD 10.000,-.

Het beleidsgebied **Atmosfeer** omvat de gebieden *Klimaatsverandering* en *Ozonlaag*.

Het beleid rondom Klimaatsverandering concentreert zich voornamelijk op de adaptatie van Suriname in het kustgebied en het binnenland aan de gevolgen van klimaatsverandering en op het treffen van mitigerende maatregelen die Suriname in staat zullen stellen duurzame ontwikkelingsprojecten te kunnen implementeren. Daarnaast wordt de nadruk in dit beleid gelegd op het doen van onderzoek voor het genereren van data omtrent Suriname's kwetsbaarheid en broeikasgas-emissies, alsook het vergroten van het bewustzijn bij de samenleving. De voorgenomen bestedingen voor Atmosfeer zijn geraamd op een totaal bedrag van SRD 100.000,-.

Een apart onderdeel van het gebied *Klimaatsverandering* is de **Climate Change Development Strategy**. Het doel van dit project is het stroomlijnen en consolideren van alle bestaande overheidsinspanningen op het gebied van klimaatsverandering, waarbij de interactie met de bilaterale en multilaterale processen en onderhandelingen wordt gecoördineerd. Het project is complementair aan het beleidsgebied Atmosfeer en bedraagt SRD 50.000,-.

Voor de komende periode zal het beleid m.b.t. *Ozonlaag* zich binnen het project **Ozonlaag afbrekende stoffen** richten op het minimaliseren van het gebruik en de import van ozon afbrekende stoffen (o.a. CFK'S). Ook zullen de aanwezige hoeveelheden ozonafbrekende stoffen als gevaarlijk afval worden verscheept naar het buitenland. Dit project wordt gefinancierd door de UNEP, is complementair aan het beleidsgebied Atmosfeer en bedraagt SRD 110.000,-.

De doelen gesteld voor het beleidsgebied **Biodiversiteit** zijn dezelfde als de doelen van de Conventie voor Biologische Diversiteit (CBD) en zo ook opgenomen in de strategie en actieplan voor biodiversiteit. Het hoofddoel is het scheppen van condities voor duurzame ontwikkeling middels het behoud, duurzaam gebruik en billijke en rechtvaardige verdeling van de voordelen voortvloeiend uit het gebruik van de biodiversiteit. De maatregelen die hiertoe moeten leiden zijn o.a. :

- Evaluatie en controle op export, jacht en verzamelen van dieren;
- Evaluatie van het gebruik en de voordelen van lokale rassen/variëteiten;
- Op- of bijstellen van beheersplannen voor natuurreservaten en kwetsbare soorten;
- Verhogen van het bewustzijn bij de samenleving gericht op het conserveren en duurzaam gebruik van de biodiversiteit middels voorlichtingsprogramma's;
- Formuleren en aanpassen van wet- en regelgeving conform internationale verplichtingen en
- Toegang tot en gebruik van erfelijk materiaal en traditionele kennis en consultatie van traditionele gemeenschappen hieromtrent.

Voor de uitvoering van de beleidsmaatregelen is SRD 100.000,- geraamd.

Het beleidsgebied **Waterbeheer** omhelst de integratie van alle activiteiten die het duurzaam beheer van de nationale waterbronnen moeten bewerkstelligen. Het beleid richt zich op het beschermen van zowel de oppervlakte- als grondwaterbronnen om zodoende de impacts van inadequaaf afvalwaterbeheer op de gezondheid van de mens te voorkomen of te minimaliseren. Daarnaast zal er gewerkt worden aan een effectief beleids-, juridisch en institutioneel kader voor betere bescherming van de waterbronnen.

In dit planjaar zal het beleid zich voornamelijk richten op het verder identificeren van de verschillende bronnen van vervuiling door afvalwater en het ontwikkelen en implementeren van een nationaal actieplan voor de aanpak van de verschillende vormen van vervuiling in de diverse sectoren. De activiteiten zullen gepaard gaan met trainingen en voorlichtingsprogramma's. De UNEP financiert dit beleidsgebied voor een bedrag van SRD 17.000,- terwijl de reguliere kosten SRD 20.000,- bedragen.

In het planjaar 2013 zal het beleid voor **Landbeheer** zich voornamelijk richten op situaties van landdegradatie, waarbij het bio-fysisch milieu aangetast wordt als gevolg van menselijke activiteiten. Het stimuleren van duurzaam landgebruik in Suriname middels het mitigeren van landdegradatie en het in stand houden van de functies van het ecosysteem ten behoeve van de landbouw en andere agro-forestry activiteiten zijn de hoofddoelen van het beleid. Ook zal het beleid zich richten op het integreren van duurzame landbeheersprincipes in de beleidsvoering en het rehabiliteren van uitgemijnde gebieden. De bestedingen zijn geraamd op SRD 100.000,-.

Een belangrijke vereiste voor een succesvolle implementatie van het milieubeleid is het voorbereiden en updaten van **Milieuwet- en regelgeving**. Een van de doelstellingen in dit kader is daarom ook de goedkeuring van de Milieuraamwet en de Wet Milieu Autoriteit door de Nationale Assemblée alsook het tot stand brengen van het institutioneel kader hiervoor. Het Directoraat Milieu zal met haar onderdirectoraten Regelgeving en Beleidsmonitoring de voorbereiding en monitoring van de nationale milieuwetgeving coördineren.

Samenwerking met relevante instanties die milieugerelateerde wetgeving en handhavingsbevoegdheden hebben is hierbij een vereiste. De totale raming hiervoor is SRD 20.000,-.

Het **Nationaal Instituut voor Milieu en Ontwikkeling Suriname** (NIMOS) is een van de belangrijkste instanties waarmee het directoraat zal samenwerken. Het voorbereiden en doen van voorstellen voor de

verwezenlijking van nationale milieuwetgeving en de regelgeving inzake de bescherming van het milieu alsook het mede uitoefenen van de controle en naleving daarvan is het voornaamste doel van het NIMOS in dit planjaar. Hiervoor is SRD 900.000,- vrijgemaakt.

Het beleidsgebied **Milieu ondersteuningsmechanismen** behelst alle randvoorwaarden die nodig zijn om de doelen van de overige beleidsgebieden te realiseren. De activiteiten zullen zich dus richten op het inspelen op factoren die een optimale realisatie van de geïdentificeerde milieubeleidsmaatregelen dienen te bewerkstellingsen. Dit zal inhouden dat er op basis van de evaluatie inzake de uitvoering van de beleidsmaatregelen advies en begeleiding wordt gegeven ter versterking van de institutionele en individuele capaciteit van het directoraat Milieu en waar mogelijk relevante organisaties. Ook samenwerkingsverbanden moeten ontwikkeld en onderhouden worden. Daarnaast zal de verantwoording van overheidsmiddelen en donormiddelen worden gewaarborgd door optimale benutting bij de implementatie van milieubeleidsmaatregelen rekening houdende met de status van de institutionele en individuele capaciteit. Voor dit beleidsgebied bedragen de reguliere kosten SRD 50.000,- terwijl de donormiddelen van de GEF SRD 30.000,- bedragen.

2.2.11 MINISTERIE VAN HANDEL EN INDUSTRIE

De ontwikkelingsinvesteringen van het **Ministerie van Handel en Industrie** voor het planjaar 2013 zijn geraamd op ca. SRD 7.875.000,-. Het Ministerie is voornemens gedurende deze beleidsperiode sterk het accent te leggen op ontwikkeling van de industrie, diversificering van de dienstensector, handelsbevordering, vergroting van het ondernemingsklimaat en het concurrentievermogen, en bevordering van de consumentenzorg. De bestedingen zijn bestemd voor de uitvoering van actieprogramma's onder het **hoofdbeleidsgebied economie**. De actieprogramma's zijn **Industriële ontwikkeling, Handelsbevordering, Ondernemersklimaat en Consumentenzorg**.

HOOFDBELEIDSGBIED Economie

In het kader van het actieprogramma **Industriële ontwikkeling** zal het Ministerie haar beleid op het gebied van de bevordering van de industrie voortzetten. De raming voor de **ontwikkeling van de industriële sectoren** bedraagt SRD 150.000,-. In dit beleid zijn opgenomen voorbereidingen tot de ontwikkeling van industrieparken en het ontwikkelen van innovatieprogramma's voor verschillende sectoren. Met ondersteuning van de ministeries van Ruimtelijke Ordening Grond- en Bosbeheer en Openbare Werken is het ministerie reeds gestart met de voorbereidingen voor de opzet van industrieparken en gemengde industrieparken, waarin ondernemingen vrijelijk kunnen opereren. De ontwikkeling van Vrije Zones is een belangrijk aspect in deze. De vrije zone wordt gezien als een afgebakend gebied waarin bedrijven onder speciale fiscale faciliteiten produceren, doorvoeren, importeren, verhandelen, verwerken en exporteren.

De innovatieprogramma's starten met innovatietrainingen ten behoeve van verschillende sectoren. De programma's hebben tot doel innovatie en internationale marketing tot cultuur te maken in de bedrijfsvoering en om het aanpassingsvermogen te vergroten. In dit dienstjaar zal naar donoren gezocht

worden voor een tiental projecten, waaronder: het survey project met betrekking tot consumentenpreferenties en consumptiepatronen voor rijstproducten in de USA, EU en de Caricom (ADRON I); het project voor export naar niet traditionele markten en het ontwikkelen van nieuwe producten voor nieuwe markten (ADRON II); project Clusterprogramma in de agro- en toerismesector; het project voor de opzet van een voedselverwerkingindustrie (Agri Food Industry); het project voor de opzet van een verwerkingsunit voor gerookte vis en zeevoedselproducten (de Palm); het project voor het ontwerpen van textiel voor verbetering van de kwaliteit en productie in de textielindustrie in Suriname (SURITEX); training workshop scheme voor coaching en capaciteitsversterking voor startende ondernemers (EMPRETEC); het project voor onderzoek en toepassing van innovatietechnologie bij de meubel- en houtverwerking (TIMBER); het project voor het verrichten van gedegen industriesectoranalyse; het project ter verbetering van de kwaliteit van arts and crafts (CRAFTMARKETS).

Ten behoeve van de exploitatie van het **Surinaams Standaarden Bureau** zal in het planjaar 2013 een investering van ca. SRD1.092.000, - worden gepleegd. De bestedingen hebben betrekking op personeels- en exploitatiekosten.

Voortschrijdende ontwikkelingen en nieuwe inzichten leggen het ministerie de plicht op om ook zorg te dragen voor de fysieke infrastructuur van het regionaal orgaan op het gebied van mededinging.

Ten behoeve van de **Opzet en het functioneren van de Mededingings Autoriteiten** zal in het planjaar 2013 een bedrag van ca. SRD 168.000, - worden besteed. In dit bedrag zijn inbegrepen een deel van de huur- en bewakingskosten van het gebouw van de Regionale Mededingings Autoriteit, de Caricom Competition Commission. De voorbereidingen ten behoeve van de opzet van de Nationale Mededingings Autoriteit zullen in het planjaar 2013 voortgang vinden. De wetgeving in dit kader verkeert in finale fase.

In het planjaar 2013 zal de bijdrage van het Ministerie aan het **Suriname Business Forum** SRD 215.000,- bedragen. Dit bedrag bestaat uit remuneratiegelden en exploitatiekosten.

Het Ministerie heeft in het kader van het actieprogramma consumentenzorg enkele additionele taken te vervullen, waaronder de bescherming van de consument en het stimuleren van een gezonde, effectieve en efficiënte consumentenbeweging. De wetgeving voor de bescherming van de consument heeft hoge prioriteit. De liberalisatie van de handel en de liberalisatie en vereenvoudiging van het stelsel van bedrijfsvergunningen vereisen een goed doordacht systeem van consumentenbescherming. Consumenteninformatiesystemen zullen in het leven worden geroepen om de consument in staat te stellen wel geïnformeerd keuzes te maken.

In het kader van het actieprogramma ondernemersklimaat is het beleid van het ministerie gericht op het stimuleren van de ondernemingszin. Ter **ontwikkeling van het ondernemersklimaat en het concurrentievermogen** van de private sector is een bedrag van SRD 100.000, - voor het dienstjaar 2013 begroot. De middelen dienen ter verbetering van de condities in Suriname om te ondernemen, teneinde de internationale ranking van Suriname op de Ease of Doing Business-lijst van de Wereld Bank te verbeteren. Het ministerie is de mening toegedaan dat versterking van de concurrentiepositie in de internationale economie gelieerd is aan verhoging van productie, productiviteit, arbeidscapaciteit, het klimaat om te ondernemen, technologische ontwikkeling en innovatie. Ter versterking van de nationale

concurrentiepositie zal daarom gewerkt worden aan: de instelling van een Technical Unit for Competitiveness Enhancement; Uitvoering project Framework for Privatesector Development i.s.m. Compete Caribe/IDB; ontwikkeling van een framework voor competitiviness; participatie in regionale activiteiten voor Competitiveness Enhancement, E-Government en Single Electronic Windows (SEW's) en vernieuwing, modernisering en harmonisatie van financieel economische wetgeving, ter verbetering en bevordering van het klimaat om te ondernemen.

Voor het **uitvoeren van het Nationaal Strategisch Actieplan voor facilitering van de Locale Private Sector** is het bedrag geraamd op SRD 200.000, -. Middels deze investering moet een omgeving worden gecreëerd, waarin het Surinaams bedrijfsleven versterkt wordt om op regionale en internationale markten te kunnen concurreren. In dit dienstjaar zullen de acties betreffen: de instelling van de Legal Steering Committee voor verbetering van het juridisch kader; de opzet van een Business Information Window; Pilotcluster project

Agro en Toerisme; Project Finpyme Export Plus voor Certificering van bedrijven; project Business Innovation Center; Project Garantiefonds voor startende ondernemers en Project Sector analyse Creative Industries.

Voor het dienstjaar 2013 is een investering van SRD 300.000,- begroot voor de **Ontwikkeling van Nationale Certificeringsprogramma's**. Het betreft het opzetten, implementeren en certificeren van een kwaliteitsmanagementsysteem voor het Surinaams bedrijfsleven, ter ondersteuning van de private sector. Bedrijven zullen in de gelegenheid gesteld worden hun bedrijfsprocessen en producten te certificeren. De certificering zal uiteindelijk resulteren in de vervaardiging en verlening van kwalitatief goede producten en diensten, bescherming van het milieu en de ontwikkeling van een gezonde en veilige samenleving. De uitvoering ligt in handen van het Suriname Business Center, een werkmarm van het Suriname Business Forum.

De **contributieverplichtingen** aan regionale en internationale organisaties in het dienstjaar 2013 zijn geraamd op ca. SRD 5.500.000, -. De contributieverplichting aan de Islamic Center for Development of Trade (ICDT) is toegevoegd.

Voor de **ontwikkeling van de dienstensector** is een bedrag van SRD 150.000, - begroot voor het dienstjaar 2013. Middels het aantrekken van investeringen, het voeren van bilaterale en multilaterale onderhandelingen met handelsblokken ter bevordering van markttoegang en vestiging van bedrijven en via het uitvoeren van handelsmissies, zal het ministerie de productie en afzet van diensten bevorderen. De sectoren die reeds geïdentificeerd zijn als gebieden waar bijzondere aandacht naar uit gaat zijn: telecommunicatie, transport, constructie, distributie, milieu, onderwijs en training, diensten in de gezondheidszorg, financiële diensten, toerisme, recreatieve diensten, cultuur en sport, computer en makelaardij en professionele diensten.

2.2.12 MINISTERIE VAN TRANSPORT, COMMUNICATIE EN TOERISME

Ter concretisering van de verschillende beleidsvoornemens voor het dienstjaar 2013 is er op het Ministerie van Transport Communicatie en toerisme een bedrag van SRD 47.759.000,- begroot voor de uitvoering

van zowel Toerisme gerelateerde projecten als projecten in het beleidsgebied **Transport en Communicatie** verspreid over het gehele grondgebied. Ten behoeve van het beleidsgebied **Transport en communicatie** is voor het dienstjaar 2013 een bedrag van ca SRD 42.509.000, - begroot. Voor het beleidsgebied **Toerisme** zijn de geplande programma's op ca SRD 5.250.000 - begroot. De uitvoering van de begrootte projecten zal deels plaatsvinden via aanbestedingen aan aannemers.

HOOFDBELEIDSGBIED Economie

BELEIDSGBIED Dienstensector

Het transportbeleid zal in het begrotingsjaar 2013 een continuering zijn van het beleid in het afgelopen planjaar 2012, waarbij een efficiënt, modern, veilig, competitief, comfortabel, betaalbaar en kwalitatief goed transportsysteem werd nagestreefd. Aan de voornoemde vereisten voor goed transport wenst het Ministerie te voldoen door middel van verdere ordening van de transportsector, verdere herziening van relevante wet- en regelgeving en bovenal investering in het menselijk kapitaal door voortdurende training van het beschikbare kader. Ter realisering van het beleidsprogramma **Ordening Transportsector** is een bedrag ca SRD 1.109.000,- begroot. Ook zal het toezicht op naleving van de regels worden verscherpt. Het **Nationaal Vervoer Bedrijf (NVB)** zal als werkarm van het Ministerie het komend jaar SRD 27.550.000, - aan subsidie ontvangen. Onder meer zullen de bestedingen worden verricht ten behoeve van de verhuizing van het hoofdkantoor van NVB naar een locatie buiten het Nieuwe Havencomplex. Ook zal een passagiersterminal met sanitaire gelegenheden aan de Heiligenweg worden opgezet en zullen andere busstations passagiersvriendelijk worden ingericht. Voortzetting van het project van nachtbussen zal plaatsvinden, terwijl ook geïnvesteerd zal worden in onder andere de uitbreiding van trajecten, zorgvervoer en het verhogen van de efficiëntie van controle.

Momenteel worden de vergunningsvoorwaarden behorend bij de beschikking Autobusdiensten herzien. Het concept voor de Taxiwet zal in samenspraak met de relevante stakeholders nader bekeken worden.

Na een internationale openbare inschrijving is het radarproject **Upgrading Air Navigation System Suriname** door de Canadese maatschappij Intelcan Technosystem Inc. uitgevoerd. Suriname voldoet nu aan de internationale standaarden binnen de luchtvaartsector. Vanaf januari 2012 is de Staat begonnen aan de aflossing van de lening bij de Islamic Development Bank voor het financieren van dit project. Voor de aflossing is een bedrag van ca SRD 7.554.000,- begroot in 2013. Dit bedrag komt ten laste van het Ministerie van Financiën.

Het Ministerie zal in het planjaar 2013 werken aan de verdere opvoering van de luchtvaartverbindingen. Bi- en multilaterale samenwerkingsverbanden zullen verder worden aan gegaan. Ook zal gewerkt worden aan verdere versterking van luchtvaartrelaties met overige landen buiten de regio, zoals in de EU, Azië, Noord-Amerika en het Midden-Oosten. Bijzondere aandacht zal worden geschonken aan de veiligheid en beveiliging van de luchtvaart. In dit kader zal aan het **NCASC** programma verder invulling worden gegeven. Ten aanzien van het beleidsprogramma **Vliegdiens ten Binnenland** is SRD 4.000.000, -

begroot. Het in overeenstemming brengen van de airstrips met de wet- en regelgeving op dit stuk zal verder ter hand worden genomen. Via het beschikbaar stellen van subsidies zullen vluchten naar het binnenland worden uitgevoerd naar met name gebieden die moeilijk bereikbaar zijn over land. Het aanbieden van trainingen en studiemogelijkheden aan het personeel in de luchtvaartsector voor het versterken en vergroten van de deskundigheid verdient hierbij prioriteit. Ten einde een effectieve beveiliging van de burgerluchtvaart en het naleven van internationale standaarden waaraan wij ons hebben gecommitteerd, te garanderen, zal het luchtvaartveiligheidsbeleid worden aangescherpt. Het Nationaal Burgerluchtvaart- en beveiligingsprogramma is reeds herzien.

Om de veiligheid op de binnenlandse vluchten te vergroten zal binnen het beleidsprogramma **Verbetering Vliegveiligheid** de uitrusting van de luchthavenbrandweer van de luchthavens Zorg en Hoop, Nickerie en andere vliegvelden in het binnenland worden uitgebreid. Een studie wordt thans afgerond aangaande het verharderen van vijf strategische vliegvelden c.q. airstrips in het binnenland. De fysieke werkzaamheden zullen in 2013 aanvangen. De luchtverkeerstorens met bijbehorende dienstruimten zullen op diverse luchthavens worden opgezet en/of verder worden ingericht. Ter realisering van dit beleidsprogramma is een bedrag van ca SRD 500.000, - begroot.

Het Ministerie van Transport Communicatie en Toerisme zal de vaste weginfrastructuur ontlasten door het transport te water te stimuleren. De hout- en de mijnbouwsector zullen worden gestimuleerd om meer gebruik van waterwegen te maken. Daarbij zal het Ministerie vanwege haar taakstelling de veiligheid, beveiliging en milieuvriendelijke aspecten verheffen tot prioriteiten. Het traditionele vervoer van personen en goederen via waterwegen zal efficiënter plaatsvinden. Er zal een integraal maritiem beleid worden uitgestippeld, dat gericht is op een gestructureerd, effectief en efficiënt gebruik van de waterwegen. Door middel van de vastgestelde voorwaarden en richtlijnen zal de daarvoor aangewezen instantie de controle op het gebruik van de waterwegen opvoeren. De **Scheepvaart Maatschappij Suriname (SMS)** zal als werkmiddel van het Ministerie SRD 9.000.000, - aan subsidie ontvangen. Genoemde investering zal worden gepleegd in onder andere de verdere uitvoering van lijndiensten in het binnenland, bevordering van de toeristische scheepvaart en verbetering van aanmeerfaciliteiten.

Bij het toegankelijker maken van het Internet, door het effectief en efficiënt gebruikmaken van het Suriname Guyana Submarine Cable System, SG-SCS, gaat het om betere dienstverlening. Hierbij is er naast de verbinding van de Americas II, alternatieve capaciteit gecreëerd. De consument en het bedrijfsleven trekken hun voordelen hieruit. Ter optimalisering van de dienstverlening naar de samenleving en om het internetgebruik te stimuleren, met name binnen het onderwijs en voor personen met een beperking, zullen bewustwordingscampagnes worden opgezet. Het Ministerie van TCT zal samen met de Telecommunicatie Autoriteit Suriname, TAS, initiatieven ondernemen op het gebied van breedband en computerlabs op scholen. Hiernaast zal door deze instanties verdere uitbreiding plaatsvinden van e-learning centers in de districten en het binnenland. Wet- en regelgeving zullen ook aangepast worden om de nieuwe technologische ontwikkelingen mogelijk te maken. Het proces om te komen tot introductie van digitale omroep zal door de TAS worden gecoördineerd. Na de testfase in 2013 wordt ernaar gestreefd om in 2015 dit proces te hebben afgerond. Het Ministerie is een samenwerking aangegaan met de UNDP, de ontwikkelingspoot van de Verenigde Naties. In dit kader zal het project **om de toegang tot**

overheidsdiensten in de districten en het binnenland te vergroten worden uitgevoerd. Door het openen van gemeenschapcentra met online informatie van de overheidsdiensten wordt de afstand tussen de Overheid en de burger verkleind. Hierbij zullen de relevante en cruciale overheidsdiensten bereikbaar zijn in het binnenland en districten. Ten behoeve van de implementatie van het beleidsprogramma **Informatie en Communicatie Technologie** is SRD 350.000,- begroot.

BELEIDSGEBIED Toerisme

Het beleid is gericht op het ontwikkelen van een kwalitatief goed en duurzaam toeristisch product met inachtneming van de rechten van de Inheemse en Marrongemeenschappen en respect voor het milieu. Ter bevordering van het toerisme als exportproduct, wordt naast de traditionele markten en doelgroepen, uitgekeken naar nieuwe markten en doelgroepen. Hiervoor zullen naast de gebruikelijke marketingproducten (brochures en het bezoeken van beurzen) ook de moderne ICT-middelen ingezet worden (e-marketing). Het toerismeproduct van Suriname zal professioneel worden gebrand middels een eigen identiteit. De STS is onder andere een samenwerking aangegaan met het Amerikaans bedrijf Ultraviolet voor de brand positioning en marketingstrategie op de Noord-Amerikaanse markt. Ter realisering van dit beleid is een bedrag van ca SRD 2.000.000,- begroot.

Ten behoeve van het **Suriname Hospitality and Tourism Training Centre** (SHTTC) is SRD 250.000,- begroot voor operationele zaken. Het centrum is bedoeld om personeel ten behoeve van de toerisme-industrie op te leiden. Teneinde een gestage en een duurzame groei van het aantal toeristen naar Suriname te realiseren, zal de aandacht gericht zijn op de opvoering van **awareness, trainingen en opleidingen** op het gebied van toerisme. Deze trainingen in de sector en de opleidingen voor koks zullen gecontinueerd worden. Tevens zal de sector worden versterkt middels het verzorgen van een driejarige MBO- HORECA opleiding.

De **Stichting Toerisme Suriname** zal als overkoepelende toerismeorganisatie het Ministerie ter ondersteuning van de uitvoering van het beleid, waarbinnen de private sector een essentiële rol vervult, worden gesubsidieerd. Ten behoeve van de STS is SRD 3.000.000,- begroot in 2013.

2.2.13 MINISTERIE VAN OPENBARE WERKEN

Ter concretisering van de verschillende beleidsvoornemens voor het dienstjaar 2013 is er op het Ministerie van Openbare Werken een bedrag van SRD 627.932.000,- begroot voor de uitvoering van zowel civieltechnische, bouwkundige als milieugerelateerde projecten, verspreid over het hele grondgebied. De uitvoering van de projecten vindt hoofdzakelijk plaats via aanbestedingen aan aannemers in zowel binnen- als buitenland. Ten behoeve van het directoraat Bouwkundige Werken zal een bedrag van SRD 294.263.000,- worden gereserveerd, waarvan ca. 82% aan de bouw van woningen zal worden besteed. De voorgenomen investeringen van civieltechnisch aard zullen SRD 327.324.000,- bedragen. Hiervan is SRD 155.700.000,-, overeenkomend met ca. 47,6%, begroot voor de aanleg c.q. verbetering van het wegennet, terwijl SRD 36.527.000,- is begroot voor de bouw en het onderhoud van bruggen. De investeringen ten behoeve van de natte infrastructuur zullen SRD 88.530.000,- bedragen.

Ten behoeve van de uitvoering van projecten in het kader van Openbaar Groen is een bedrag van SRD 6.345.000, - gereserveerd.

BELEIDSGEBIED Infrastructuur

In het jaar 2013 zal versneld worden gewerkt aan het uitbreiden en verbeteren van de weginfrastructuur. Met name voor **Onderhoud van wegen** is een bedrag van SRD 15.000.000, - begroot. In dit kader zal het regulier onderhoud van geasfalteerde, bestrate, lateriet- en zandwegen ter hand worden genomen. Daarnaast zullen betonartikelen worden aangekocht, evenals een asfaltbeton molen.

Binnen het beleidsprogramma **Aanleg en verbetering van wegen** worden in dit planjaar drie gebieden onderscheiden. Het verbeteren van de kwaliteit van de te asfalteren wegen geniet prioriteit, zodat de weginfrastructuur als primaire basis kan dienen voor zowel de lokale productie als leefomstandigheden. Het herinrichten en reconstrueren van wegen in Paramaribo en districten, afgestemd op de plaatselijke behoeften, zal eveneens behoren tot de prioriteiten binnen dit beleidsprogramma. De aanleg van de Highway zal in dit planjaar van start gaan. De kosten opgebracht ter realisatie van dit beleidsprogramma bedragen SRD 155.700.000, - .

Het regulier **Onderhoud van Bruggen** in Paramaribo en districten is begroot voor SRD 3.225.000, - . Het onderhoud en de rehabilitatie van de drie grote bruggen over respectievelijk de Coppenerivier, Surinamerivier en Saramaccarivier maken onderdeel uit van dit programma, evenals het regulier onderhoud van bruggen in Paramaribo en districten.

Voor het beleidsprogramma **Bouwen van Bruggen** is een raming gemaakt van SRD 33.302.000, - . De bestedingen zullen gericht zijn op de voortzetting van de bouw van acht bruggen die landelijk zullen worden opgezet op vitale punten in zowel de stad als in de districten. Tevens zal de bouw van de zesde brug over het Saramaccakanaal en de Carolinabrug worden voortgezet. Ook zal een aanvang worden gemaakt met de bouw van de tweede brug over de Surinamerivier die de vaste oeververbinding tussen Laarwijk en Domburg zal vormen en de zevende brug over het Saramaccakanaal in het verlengde van de Mottonshooplaan.

De beleidsprogramma's **Onderhoud irrigatie- en afwateringswerken**, **Onderhoud open en gesloten rioleringen** en **Verbetering irrigatiewerken en afwateringswerken** zijn respectievelijk begroot op SDR 7.500.000, -, SRD 11.500.000, - en SRD 38.450.000, -. Deze beleidsprogramma's zijn de basis van een landelijk onderhoudsplan van irrigatie- en drainagewerken in zowel Paramaribo als in de districten. Renovatie werken zullen worden uitgevoerd aan afwateringswerken, het opschonen en uitdiepen van lozingen en de verbetering van de hoofdontwatering van Paramaribo. Voortgang zal plaatsvinden van de bouw van een negental pomp gemalen fase 2 en de verbetering van diverse woon en productie gebieden.

In het kader van het beleidsprogramma **Onderhoud Waterkering- en Verbetering Waterkeringwerken** zullen landelijk alle door het Ministerie geïdentificeerde vitale kunstwerken, waar oppervlaktewater uit zee, rivier of zwamp een gevaar vormt voor de gemeenschap, worden onderhouden of verbeterd. Onder andere de ontwatering van Jachtlust en Dordrecht zal ter hand worden genomen, evenals uitvoering van

een studie en aanleg van de oeververdediging van onder andere Paramaribo, Albina en Groningen. Ook zullen onderhoudswerken worden uitgevoerd aan waterkeringswerken te onder andere Weg naar Zee, Latour/Wintiwai, Cocobiaco, Leidingen alsmede herstel werken aan de Nani-verdeelwerken en Arawarasluis. Hiervoor is respectievelijk SRD 7.880.000, - en SRD 23.200.000, - begroot.

Voor de beleidsprogramma's **Verkeersvoorzieningen** en **Onderhoud verkeerstechnische voorzieningen** zijn respectievelijk SRD 5.475.000, - en SRD 5.476.000,- begroot ter verbetering van de verkeersveiligheid en ter bevordering van een vlottere verkeersafwikkeling. Gewerkt zal worden aan het aanbrengen van onder andere vangrails, wegbegrenzings, zweepmasten met oversteekvoorzieningen en verkeerspaaltjes. Ook zullen verkeersborden worden geplaatst, alsmede markeringen en verkeersdrempels worden aangebracht.

In het kader van het beleidsprogramma **Grondmechanisch Laboratorium** zullen voorbereidingen worden getroffen om het Grondmechanisch Laboratorium te moderniseren en institutioneel te versterken. Machines en apparatuur zullen worden aangeschaft, terwijl het laboratorium zal worden heringericht.

In het kader van het beleidsprogramma **Verbetering van landsgebouwen** zal SRD 2. 575.000, - besteed worden aan renovatiewerkzaamheden ten behoeve van diverse afdelingen van het Ministerie van Openbare Werken en andere overheidsgebouwen in Paramaribo en districten.

In het kader van werkzaamheden betreffende de beleidsprogramma's **Onderzoek en dataverzameling, Planning, Milieu, en Verkaveling en Advies** zal voor het verrichten van onder andere consultancywerkzaamheden ca SRD 1.610.000,- worden geïnvesteerd.

Voor het beleidsprogramma **Bouw en uitbreiding van landsgebouwen en ambtenarenwoningen** zal ca SRD 46.203.000, - besteed worden aan de afbouw van diverse overheidsgebouwen, het restaureren van monumentale panden en nieuw op te zetten overheidsgebouwen.

Het bedrag van SRD 672.000, - is opgebracht voor de uitvoering van het beleidsprogramma **Bouwen van landsgebouwen**. Het gaat hierbij om renovatie van dienstwoningen van het Ministerie van Openbare Werken en diverse kantoorruimten in het district Nickerie.

HOOFDBELEIDSGBIED Welzijn

Binnen het subbeleidsgebied **Gezin** zijn ter verbetering van het **Sociaal Maatschappelijk Welzijn** van de burgers het beleidsprogramma **woningbouw begroot voor** SRD 243.203.000, -, waarvan SRD 158.203.000, - een lening uit China betreft en de resterende SRD 85.000.000, - door de Overheid wordt ingebracht.

BELEIDSGBIED Ruimtelijke ordening en Milieu

Het beleidsprogramma **Verzelfstandiging Vuilophaal en Verwerkingsdienst** zal moeten resulteren in het verbeteren van de logistieke, fysieke en beheersvoorzieningen voor een efficiënte vuilophaaldienst en vuilverwerking. Ter realisatie van dit doel is het bedrag van SRD 20. 616.000, - begroot. Het bedrag zal

onder meer worden aangewend voor het aanhuren van kraakperswagens en andere voertuigen. Tevens zal zwaar materieel worden aangehuurd om het vuil op de vuilstortplaatsen te verwerken.

Het beleidsprogramma **Ophalen van dichtbegroeide lozingen** is voor SRD 800.000, - begroot. Hierbij zullen aannemers worden aangetrokken voor het opschonen van de diverse lozingen in onder andere Paramaribo en Wanica

Ten behoeve van het beleidsprogramma **Rehabiliteren van secundaire en tertiaire wegen** is SRD 800.000, - opgebracht op de begroting 2013. In dit kader zal het onderhoud van diverse bermen van secundaire en tertiaire wegen worden aanbesteed. Het ligt in de bedoeling om de secundaire en tertiaire wegen in de volksbuurten die zeer slecht zijn onderhouden, te bezanden. Onder andere de districten Paramaribo, Wanica, Saramacca en Commewijne zullen hierbij aan bod komen.

Voor realisatie van het beleidsprogramma **Opruimen van illegale vuilstortplaatsen en ophalen van groot vuil** is SRD 700.000, - begroot. Het ligt in de bedoeling om in het dienstjaar 2013 het beleid voort te zetten op het stuk van het opruimen van de illegale vuilstortplaatsen alsmede het schoonmaken van de binnenstad. Het aanhuren van trucks en kleine graafmachines voor diverse opruimingswerkzaamheden wordt uit dit beleidsprogramma gefinancierd, alsmede het aanhuren van bezemwagens.

Voor de implementatie van het beleidsprogramma **Maaien van parken en pleinen** is SRD 800.000, - begroot. Binnen dit programma zal het maaien van de parken en pleinen plaatsvinden, evenals de bermen langs de wegen in de buurten, volgens een vaste planning en middels de aanhuur van maaibalken en taludmaaiers.

Voor de uitvoering van het beleidsprogramma **Stadsverfraaiingsprojecten en Groenvoorziening** is SRD 500.000, - begroot. De focus voor het dienstjaar 2013 zal gericht zijn op het rehabiliteren en herinrichten van diverse parken en pleinen middels groenvoorzieningen. Bij de uitvoering van het integraal project **Herinrichting Binnenstad van Paramaribo** zal het Directoraat Milieubeheer ook een wezenlijke bijdrage leveren middels groenvoorziening langs de diverse wegen.

Het beleidsprogramma **Institutionele Versterking Directoraat Milieubeheer** is begroot voor SRD 100.000, -. In het kader van de institutionele versterking van het Directoraat Milieubeheer zullen een aantal afdelingen worden gereorganiseerd en versterkt middels capaciteitsopbouw en kennisverruiming. De reorganisatie van het directoraat staat derhalve centraal, waarbij middels deze aanpassing zowel intern als extern een duidelijkere taakverdeling binnen het directoraat wordt beoogd, waardoor de verschillende aandachtsgebieden effectief en efficiënt kunnen worden aangepakt.

Voor realisatie van het beleidsprogramma **Boomzorg** is ca SRD 400.000, - opgebracht. Op basis van de inventarisatie en het lange termijn onderhoudsplan zal gericht gewerkt worden aan regelmatig onderhoud van bomen op openbaar terrein en het uitvoeren van een herbeplantingsplan voor de binnenstad van Paramaribo.

Het beleidsprogramma **Infrastructurele Werken** zal in 2013 ca SRD 500.000, - kosten. In dit beleidskader zal een parkeergarage worden gebouwd voor de dienstvoertuigen van het directoraat, terwijl de renovatie van de kantoren in de diverse districten ter hand zal worden genomen. Tevens zullen in het dienstjaar

2013 recyclingperrons worden opgezet en voorzieningen worden getroffen voor de opzet van een boomkwekerij te plantage Richelieu, in Commewijne.

Het beleidsprogramma **Nationale Schoonmaakactie en overige milieuprojecten** zal ook in het dienstjaar 2013 gecontinueerd worden om zodoende een bijdrage te leveren aan de verbetering van de leef- en woonomgeving. Ook het jaarlijkse project **Clean up the World** zal uit dit beleidsprogramma gefinancierd worden. Diverse projecten zullen worden uitgevoerd ter verhoging van de milieubewustwording binnen de samenleving. Ter realisatie van dit beleidsprogramma is ca SRD 1.745.000, - begroot.

2.2.14 MINISTERIE VAN NATUURLIJKE HULPBRONNEN

De ontwikkelingsinspanningen ten laste van de beleidsprogramma's via het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen zullen in het planjaar 2013 resulteren in een besteding van SRD 399.368.000, -. Ter optimalisering van de watervoorziening zal een bedrag van ca SRD 26.000.000, - worden geïnvesteerd, terwijl een bedrag van ca SRD 100.000.000, - zal worden uitgegeven aan subsidie ten behoeve van de Energie Bedrijven Suriname.

BELEIDSGEBIED Watervoorziening

Het Ministerie stelt zich op het stuk van de watervoorziening ten doel:

- zorgdragen voor een optimale en kostenefficiënte voorziening van goed en gezond drinkwater voor de gehele Surinaamse bevolking tegen reële en betaalbare prijzen;
- toezicht houden op en aansturen van de Dienst Water Voorziening (DWV);
- het identificeren en implementeren van oplossingsmodellen t.a.v. de drinkwatervraagstukken;
- periodieke evaluatie van de bedrijfsgegevens bij de waterproductie en waar nodig aanpassing van de produktie-efficiëntie en/of het watertarief;
- het bevorderen van de export van water;
- instelling van, participatie in, toezicht houden op en sturing van commissies, stichtingen en instituten die onder het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen vallen;
- via haar structuren toezicht houden op en sturing geven aan de Surinaamsche Waterleiding Maatschappij NV (SWM).

Het beleid is erop gericht om steeds meer waterleidingstations en de bijbehorende verzorgingsgebieden in de kustvlakte in de komende jaren te brengen onder de verantwoordelijkheid van de Surinaamsche Waterleiding Maatschappij. In het jaar 2013 zal dit bedrijf de regionale verzorgingsgebieden overnemen van de Dienst Watervoorziening. In het kader van de **overdracht** is er SRD 8.000.000, - begroot. De beschikbaar te stellen middelen zullen worden aangewend voor de uitvoering van deeltaken van het ministerie die ondergebracht zijn bij dit bedrijf.

Er is een bedrag van SRD 5.913.000, - opgebracht ten behoeve van **drinkwater infrastructuur** voor woningen welke gebouwd zullen worden op het Hanna's Lustproject door het Ministerie van Openbare Werken. In het project zal ook gewerkt worden aan winning, zuivering, transport en distributie van drinkwater.

De Dienst **Watervoorziening** zal in 2012 in alle 10 districten investeringen en aanschaffingen plegen ten behoeve van de drinkwatervoorziening voor een bedrag groot SRD 26.000.000, -. In dit kader zullen de projecten versneld worden uitgevoerd.

Enkele van de te ontplooiën activiteiten zijn:

- Het bouwen, rehabiliteren en aanpassen van nieuwe waterstations
- Het aanleggen van nieuwe en rehabiliteren van bestaande distributie- en transportleidingen
- Het boren en ontwikkelen van nieuwe waterbronnen
- Het aanschaffen van pompen en pomponderdelen
- Overdracht van het waterleidingstation van Uitkijk aan de SWM
- Het opvoeren van de oppompcapaciteit van de diverse stations
- Het plaatsen en vernieuwen van stalen filters, stalen buizen, galerijen en watertorens.
- Het bouwen van platformen voor reinwatertanks en aanschaffen van reinwatertanks.
- Het aankopen van veldlaboratorium equipment, boten en buitenboordmotoren en geofysische instrumenten, watertrucks, etc.
- Verzwaren en aanleggen van distributienetten
- Renovatie van bedrijfswoningen

De waterleidingbedrijven zullen zodanig worden toegerust, dat de diverse stations goed en gezond drinkwater kunnen distribueren in de verschillende dorpen in het rurale achterland. Daartoe is op de post **Instandhouding waterleidingbedrijven en nieuwe aansluitingen** een bedrag opgebracht van SRD 6.500.000, - voor de aankoop van materialen en de uitvoering van diverse werkzaamheden. Dit zijn reguliere operationele kosten.

Er zullen in het planjaar 2013 bouwwerkzaamheden worden verricht aan het gebouw van de **Dienst Watervoorziening** voor een bedrag van SRD 1.310.000, - en aan het gebouw van de afdeling **Begroting en Financiële zaken** voor een bedrag van SRD 1.250.000, -.

Voor de uitvoering van **waterleidingprojecten in de kustvlakte en binnenland** is SRD 8.375.000, - begroot, daarnaast zullen met een door de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank verstrekte lening additionele waterleidingprojecten worden uitgevoerd over het gehele land.

BELEIDSGEBIED Energie

Het energiebeleid van het Ministerie wordt gekenmerkt door de volgende speerpunten:

- zorg dragen voor een optimale en kostenefficiënte voorziening van energie aan de totale bevolking van Suriname (in zowel de kustvlakte als het binnenland) tegen reële en betaalbare prijzen;
- toezicht houden op en het aansturen van de werkzaamheden van de Dienst Elektriciteitsvoorziening (DEV);
- het identificeren en implementeren van oplossingsmodellen voor de energievraagstukken;
- het stimuleren van de ontwikkeling en het gebruik van alternatieve vormen van energie, zoals hydro-, bio-, zonne- en windenergie, al dan niet in eigen beheer of middels samenwerking met de private sector en overige ontwikkelingspartners;
- periodieke evaluatie van de bedrijfsgegevens bij de energieproductie en waar nodig aanpassing van de productie-efficiëntie en/of het energietarief;
-
- instelling van, participatie in, toezicht houden op en sturing van commissies, stichtingen en instituten die onder het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen vallen;
- via haar structuren toezicht houden op en sturing van de NV Energiebedrijven Suriname (EBS).

Ten behoeve van de algemene energievoorziening vanuit Afobaka zal aan de Suralco een bedrag van SRD 177.000.000, - worden betaald voor **Inkoop van Energie** ten behoeve van de EBS. Daarnaast zal aan de EBS in 2013 subsidie worden verstrekt tot een bedrag ca. SRD 100.000.000, - voor betaling van de openstaande brandstofrekening. De Energie Bedrijven Suriname zal in 2013 versneld een aantal projecten uitvoeren ter vergroting van de opwekcapaciteit en de bedrijfszekerheid, vergroting van de redundantie, flexibiliteit en de betrouwbaarheid van de leveringen, het terugbrengen van de transmissieverliezen, het beheersen en beveiligen van het netwerk, het terugbrengen van storingen en het vergroten van de aansluitcapaciteit.

De **Dienst Elektriciteitsvoorziening** zal in 2013 voor verdere implementatie zorgdragen van onder andere plaatsing van nieuwe lichtaggregaten in diverse dorpen, het slopen van bestaande distributenetten en het bouwen met Amka kabel, gefaseerde plaatsing van straatverlichting in de dorpen, revisie van de schakelborden voor een optimale beveiliging van onder andere de distributie van het net, renovatie van de gebouwen alsmede curatief onderhoud aan de verschillende installaties. Zo zal in 2013 worden voortgegaan met het opzetten, reviseren en uitbreiden van elektrische centrales en het koppelen van de distributenetten van verschillende dorpen die niet ver van elkaar liggen om de efficiëntie te verbeteren. De kosten die hiermee gepaard gaan, zijn in totaal SRD 21.810.000, -. Voor de **Openbare Straatverlichting** in de districten en dorpen in het binnenland is een bedrag van SRD 4.038.000, - begroot. Dit bedrag zal worden aangewend voor het gefaseerd aanbrengen van cobra head lampen voor straatverlichting in de dorpen en de districten.

Ook zal de Dienst Elektriciteitsvoorziening zorgen voor het vervangen en het in stand houden van de **Elektrische centrales van 129 dorpen in het binnenland**, hetgeen ontwikkeling en groei teweeg brengt. Op de begroting is een bedrag van SRD 5.000.000, - opgebracht. De volgende projecten zullen in het

kader van de voortgang van het decentralisatieproces worden uitgevoerd. In het district Marowijne gaat het om slopen en herinrichten van het net in Galibi, Akoloikondre en Alfonsdorp alsmede de vervanging van lichtaggregaten in Wanhati, Lantiwee, Pikien Santi, Pinatjarimie, malokkokondre, Dantapoe, Manjabong, Mopikondre en Perica. In het district Commewijne gaat het hoofdzakelijk om de aansluiting op het elektriciteitsnet van delen van Meerzorg en Tamanredjo. In Nickerie zal uitbreiding van het distributienet plaatsvinden in Dorp Wageningen, Post Utrecht en delen van de oostelijke polders en Henar. In het district Sipaliwini zal het gaan om het slopen en herinrichten van het net in onder andere Tabiki Ede, Goejaba, Futunakaba, Pakiera Tabiki, Semoisi, Godo, Kajana, Granbori en Kaaimanston, terwijl lichtaggregaten zullen worden vervangen in onder andere Tabiki Ede, Gosutu, Sangamasusa, Clementie, Carmel, Langatabbitje, Pakiera Tabiki, Kaaimanston, Boslantie, Padua, Witagron, Stomhoekoe en Dan. In het district Saramacca zal de lichtaggregaat in Kaaimanston worden vervangen terwijl in het district Brokopondo een lichtaggregaat zal worden vervangen in onder andere Commissaris kondre.

BELEIDSGEBIED Mijnbouw

Ordering van de Goudsector zal met dezelfde prioriteit worden voortgezet. Derhalve is voor het planjaar 2013 een bedrag van SRD 26.149.000, - uitgetrokken. De activiteiten zijn erop gericht ordening te brengen in de sector en het overheidsgezag te herstellen. Hierdoor kan effectief worden gewerkt aan de leefomgeving van de mensen, de bewaking van de sociale orde, effectieve inning van belastingen en het uit de illegaliteit halen van de mensen.

De bedoeling is om op zeer korte termijn te komen tot significante uitbreiding van de industriële goudmijnbouw in ons land door enerzijds uitbreiding van de goudproductieactiviteiten in het Rosebel gebied in het district Brokopondo en anderzijds het opzetten van een geheel **nieuwe operatie** in het Meriangebied in het district Marowijne. De **Onderhandelingen** met de multinationals **lamgold en Newmont** worden in het planjaar 2013 afgerond ten einde uitvoering te geven aan de grote investeringsplannen van zowel de Regering als de multinationals. De kosten voor deze activiteiten zijn geraamd op SRD 3.000.000, -.

Aan het **Bauxiet Instituut Suriname** zal in totaal SRD 2.846.000, - worden besteed. Het instituut heeft als doel een rationele en duurzame ontwikkeling te bewerkstelligen en het verkrijgen van een rechtvaardig aandeel uit de opbrengsten van de bauxietindustrie voor Suriname. Het Bauxiet Instituut Suriname stelt zich ten doel:

- Het verzamelen en verwerken van data die betrekking hebben op het gebeuren in en rond de bauxietindustrie nationaal en internationaal door het daartoe gespecialiseerd kader.
- Voorbereiden van het bauxietbeleid van de Regering
- Bijdragen in de uitvoering van het bauxietbeleid van de Regering
- Het controleren van de bauxietmaatschappijen in Suriname en deze toetsen aan de wet en de diverse relevante overeenkomsten.

In het kader van het reactiveren van de aan de Geologisch Mijnbouwkundige Dienst toebedeelde taken is het noodzakelijk om een aanvang te maken met het opnieuw opzetten van logistieke en accommodatiefaciliteiten. Daartoe is op de begroting van 2013 een bedrag gereserveerd van SRD1.127.000, -. De verbouwing van het gebouw is begroot op SRD 1.050.000, -.

De Geologisch Mijnbouwkundige Dienst is verantwoordelijk voor:

- het opsporen van de minerale bodemschatten van het land, alsmede de inventarisatie daarvan;
-
- het bewerken van en de zo economisch mogelijke ontginning van de minerale bodemschatten van het land;
- het geven van adviezen over de uitgifte van rechten van opsporing of ontginning van delfstoffen;
- het medewerken aan handhaving van het naleven van de bepalingen op mijnbouwgebied;
- het medewerken aan de vernieuwing van deze bepalingen;
- het onderhouden van contacten en aangaan van samenwerking met internationale diensten.

Naar aanleiding van de diverse ontwikkelingen op sociaal maatschappelijk gebied en andere civieltechnische projecten zoals in de woningbouw en wegenbouw, wordt een grotere vraag naar bouwmaterialen verwacht. N.V. Grassalco zal in staat worden gesteld als staatsmijnbouw onderneming als katalysator te fungeren naar andere bedrijven in de mijnbouwsector. In dit kader worden een aantal projecten uitgevoerd gericht op exploratie en exploitatie in onder andere de districten Marowijne, Brokopondo en Sipaliwini.

2.2.15 MINISTERIE VAN RUIMTELIJKE ORDENING GROND EN BOSBEHEER

De ontwikkelingsinspanningen via het Ministerie van Ruimtelijke Ordening Grond- en Bosbeheer zullen in het planjaar 2013 resulteren in een besteding van circa SRD 31.500.000, -. Dit bedrag zal hoofdzakelijk worden aangewend ten behoeve van de beleidsmaatregelen **Grondaankoop, Verkaveling, en de Stichting Bosbeheer en Bostoezicht (SBB)**. In het kader van de ruimtelijke ordening is de samenwerking tussen de verschillende ruimtelijke, plannings- en ordeningsinstanties van groot belang. De gezamenlijke inspanning en samenwerking zal zichtbaarder worden in de komende beleidsjaren. Dit zal o.a. resulteren in vernieuwde wetgeving op het gebied van ruimtelijke ordening.

BELEIDSGEBIED Grondbeleid

Ten behoeve van de beleidsmaatregel **Grondaankoop** heeft het Ministerie voor het planjaar 2013 een bedrag van SRD 10.000.000, - geraamd. Deze beleidsmaatregel heeft als doel: het aankopen van grond met eventuele opstellen ten behoeve van verkavelings-, infrastructurele en bouwprojecten. Teneinde het tekort aan bouwrijpe gronden voor de woningbouw op te heffen, is het Ministerie in samenspraak met de

Commissie Herstructurering Huisvesting landelijk bezig gronden te identificeren en deze te bestemmen voor de woningbouw. In 2013 zal uitvoering worden gegeven aan grondconversie. Gestreefd wordt met het begroot budget ± 100 ha grond te kopen.

De **verkavelingsprojecten** die gedeeltelijk dan wel niet zijn ontsloten, worden thans geïnventariseerd. Deze zullen in samenwerking met andere instanties worden ontsloten. In 2013 zal met de ontsluiting aangevangen, zodat de percelen toegankelijk worden. De geraamde begroting bedraagt SRD 7.500.000, -. Het verwachte resultaat van deze inspanning is dat ± 30 ha aan nieuwe bouw- en tuinbouwkavels beschikbaar komt.

BELEIDSGEBIED BOSBEHEER en NATUUR

Een duurzaam Bos- en Natuurbeheer is van eminent belang voor de gezondheid van mens en dier en voor een verantwoord ecologisch evenwicht. Er zal een bosinventarisatie plaatsvinden. De laatste grote inventarisatie stamt uit de jaren zeventig. De institutionele versterking van het Jan Starke Opleidings- en Ontspanningscentrum en de Stichting Natuurbehoud Suriname zal worden voortgezet waarvoor op de begroting voor 2013 het bedrag van SRD 1.000.000, - is opgebracht. De beleidsresultaten van deze inspanningen zullen zijn:

- Verbetering van efficiëntie op het gebied van duurzaam bosbeheer
- Kwalitatief en kwantitatief verbeterd recreatieoord
- Kwalitatief getraind personeel op het gebied van bosbouw en milieu
- Verbeterde gasten- en arbeiders verblijven

De Stichting Bosbeheer en Bostoezicht zal in 2013 subsidie ontvangen tot ca SRD 12.000.000, - teneinde de operationele kosten te dekken. Daarnaast zal worden voorzien in de noodzakelijke transportmiddelen.

Als bijdrage in de operationele kosten van de Stichting Jan Starke Opleidings- en Ontspanningscentrum zal in 2013 subsidie worden verstrekt tot een bedrag van SRD 1.000.000, -.

De stichting is actief in onder andere het exploiteren en beheren van leerbosarealen, het verzorgen van trainingen en praktijkonderwijs en het uitvoeren van educatieve projecten.

2.2.16 MINISTERIE VAN LANDBOUW VEETEELT EN VISSERIJ

Investerings in de agrarische productiesectoren tot een totaal bedrag van SRD 110.678.000, - moeten resulteren in de vergroting van de bijdrage van de agrarische sector aan het Bruto Binnenlands Product en aan de duurzame bestrijding van de armoede.

Het agrarische beleid van het Ministerie is gebaseerd op 7 strategische beleidsdoelen, die in de beleidsnota 2010 – 2016 van het Ministerie als volgt zijn opgenomen:

- Het realiseren en waarborgen van de voedselzekerheid voor de totale Surinaamse bevolking.
- Het waarborgen van de agrarische gezondheid en voedselveiligheid.

- Het ontwikkelen van een duurzame agrarische sector.
- Het doen ontwikkelen van de agrarische sector tot de voedselproducent en voedselleverancier voor het Caribisch gebied.
- Het vergroten van de bijdrage van de agrarische sector aan de nationale economie.
- Het scheppen van ruimtelijke voorwaarden voor het duurzaam ontwikkelen van de agrarische sector.
- Het managen van de randvoorwaarden en risico's bij de uitvoering van het agrarisch beleid.

KERNTHEMA Agrarische sector

Op het staatsbedrijf **Alliance** is een aanvang gemaakt met herstel en bouw van faciliteiten voor een efficiëntere productie. Voor het jaar 2013 zullen de investeringen in de aanplant worden vergroot tot het bedrag van SRD 1.086.000, -. Samenwerking met andere organisaties zal nader worden uitgebouwd, vooral met het oog op diversificatie van de productie en het uitbreiden van het sinaasappelareaal.

De **Stichting Nationale Parken (STINAPA)** heeft ten doel het aanleggen, inrichten en onderhouden van nationale parken in Suriname en het beheren en exploiteren van bedoelde parken in het belang van het Surinaamse publiek en het toerisme. De subsidie is geraamd op SRD 750.000, - .

De **Stichting Landbouw Ontwikkeling Commewijne (SLOC)** streeft naar capaciteitsvergroting ter verhoging van de inkomsten om later kostendekkend te kunnen functioneren. Hiervoor is SRD 275.000, - begroot als subsidie.

Het **Anne van Dijk Rijst Onderzoeksinstituut Nickerie (ADRON)** houdt zich bezig met het uitvoeren van onderzoek en voorlichting betreffende het telen en verwerken van rijst, het gebruiken, afzetten van rijstproducten, het zuiver houden van de bestaande alsmede het ontwikkelen van nieuwe rijstrassen en de productie van zaaizaad van hoge kwaliteit. De investeringen in de vorm van subsidie zullen in 2013 oplopen tot SRD 3.479.000, -.

Om te voldoen aan de eisen van een goede werkomgeving binnen de voorzieningen van het Ministerie, wordt het beleidsprogramma **Bouwwerkzaamheden** uitgevoerd. In dit kader is een aanvang gemaakt met renovatie/modernisering van de ressort- en rayonkantoren. Voorts zal ook gewerkt worden aan de directe omgeving van het hoofdkantoor, waaronder verharding van inritten en parkeerhaven. De investeringen zijn geraamd op SRD 828.000, -.

In het kader van het beleidsmaatregel Landaanwinning en –ontginningen zullen voor een bedrag van SRD 1.000.000, - in Coronie de volgende werken worden uitgevoerd:

- Bouw overlaat te Ingi kondre;
- Vergroten van de doorstroomcapaciteit langs de Oost-West verbinding;
- Het aanbrengen van kleppen voor duikers;
- Het opschonen en verbreden van het Burnsidekanaal;
- Vergroten van de dam langs de Parallelleiding;
- Het aanbrengen van kleine duikers;

- Opschonen en uitdiepen van het scheepvaartkanaal;
- Weg naar Oostelijke en Westelijke polders (35 km);
- Aanleg collectoren met kunstwerken.

Ter **Stimulering van de Landbouwsector** zullen de volgende maatregelen voor het bedrag van SRD 3.186.000, - worden getroffen, namelijk:

E. A. Binnen de rijstsector zullen de volgende activiteiten moeten zorgen voor herstel, groei en ontwikkeling van de rijstsector:

- Training van kaders voor versnelde aanpak instelling Waterschappen.
- Intensivering rijstonderzoek met aandacht voor kwantitatieve en kwalitatieve verbetering van de padieproductie.
- Het introduceren van 'value added' programma's.
- Intensivering van voorlichting en training van bekwaam kader.

F. B. Ter stimulering van diepte-investeringen in de productieketen de volgende maatregelen:

- Bevordering Erfcultures
- Landelijk worden de agrariërs gestimuleerd tot aanmaak van eigen kwalitatief goed plantmateriaal van diverse fruitsoorten.
- Kennisniveau van zowel particulieren als LVV-voorlichters zal worden verhoogd voor wat betreft het aanmaken van fruitplantmateriaal door het landelijk verzorgen van trainingen.
- Opzetten van een plantsoendienst in de Cultuurtuin.
- Verruiming aanbod van kwalitatief goed fruitplantmateriaal in de verschillende ressorten .
- Omschakeling van Citruskwekerij Tamansarie naar een agro-toeristisch modelbedrijf.
- Opzetten van 20 stuks tuinbouwkassen
- Het moderniseren en garanderen van de kwantiteit en kwaliteit van de productie door de introductie van kassenteelt.
- Stimulering marktgerichte plantschema en productie.

G. C. Technische uitrusting ter faciliteren van duurzame landbouw:

- Het plaatsen van landbouwmatten voor demotuinen om onkruid tegen te gaan.
- Ter verbetering van de voedselveiligheid worden 300 stuks Solar Insecten Killers aangeschaft ter vervanging van het gebruik van chemicaliën.
- 20 stuks waterpompen die op zonne-energie werken worden geïntroduceerd, zodat bepaalde gebieden waar geen elektriciteit aanwezig is, milieuvriendelijk geïrrigeerd kunnen worden.
- Stimulering van duurzame teelt door het introduceren van goed zaad- en plantmateriaal, meststoffen en bio-stimulators.
- Het faciliteren van de landbouwsector met 10 stuks mini units groenteverwerking (blad- en vruchtgroente). Hiermee kan het productieoverschot verwerkt worden voor de lokale markt.
- Het aanschaffen van 5 stuks transplanters en 5 stuks oogstmachines voor cassaveteelt.
- Voor de tuinbouwsector worden 50 stuks tweewielige tractoren aangeschaft.

Het beleidsprogramma **Cultuurtechnisch Onderhoud** heeft als doel het scheppen van een optimaal milieu voor de agrarische productie. In dit kader zullen in 2013 rehabilitatie- en onderhoudswerkzaamheden worden uitgevoerd aan de infrastructuur in de districten Wanica, Para, Commewijne, Saramacca, Nickerie, Brokopondo, Marowijne en Commewijne. Enkele werken die hieronder vallen zijn afwatering en waterkering, het onderhouden van sluzen en het bezanden en beschelpen van wegen. De totale raming is SRD 15.000.000, - -.

Het **Gender** evenwicht binnen de agrarische sector zal verder geoptimaliseerd worden door een projectmatige aanpak via trainingen, workshops en veldonderzoek. De activiteiten op dit stuk zijn geraamd op SRD 70.000, -.

Het jaar 2013 wordt voor wat betreft de facilitering van agrarische gezondheid en voedselveiligheid, gezien als een jaar van enerzijds het afronden van activiteiten die zijn voorbereid en opgestart in 2012 en anderzijds het institutioneel operationaliseren van deze faciliteiten. Derhalve wordt in het kader van het beleidsgebied **Institutionele vormgeving** een bedrag van SRD 15.632.000,- begroot voor de volgende activiteiten:

- Het fysieke vlaggeschip voor de regionale bewaking van de agrarische gezondheid en voedselveiligheid in de regio wordt in 2013 opgeleverd. Met de continuering van de bouw van het Caribbean Agricultural Health and Food Agency (CAHFSA) die medio 2012 van start is gegaan, zal de permanente huisvesting een feit zijn. Ook de huisvesting van het Agrarische Gezondheid en Voedselveiligheid Instituut Suriname (AGVIS) zal dan zijn gerealiseerd.
- Op het stuk van nationale voedselveiligheidswetgeving zal de harmonisering plaatsvinden van het concept Agrarische Gezondheid en Voedselveiligheid Instituut Suriname (Wet AGVIS) met de EU-standaarden.
- De voorbereidingen voor het structureel operationaliseren en versterken van grensposten zijn eveneens in 2012 ingezet. Thans wordt gewerkt aan de institutionele versterking van personeel en de huisvestingsfaciliteiten.
- Werving, training en uitrusting van personeel om te werken conform de moderne standaarden van bewaking, monitoring en surveillance van plantgezondheid en voedselveiligheid, behoren tot de belangrijke institutionele versterkingsactiviteiten gepland voor 2013.
- In 2012 is de bouw van het onderzoekslaboratorium voor voedselzekerheid, het zogeheten clusterlaboratorium, volledig voorbereid. De bouw vindt plaats in 2013.
- De in 2012 aangevangen herstructureringsactiviteiten van proeftuinen worden voortgezet in 2013.
- Het uitvoeren van commerciële ananasproductie en –verwerking te proeftuin Dirkshoop in Saramacca met ondersteuning van technische deskundigen uit de Republiek Cuba;
- Rehabilitatie proeftuin Tijgerkreek West voor instandhouding en uitbreiding van kruiden- en specerijencollectie, alsook introductie van nieuwe fruitsoorten;
- Onderzoek naar moderne beschermde teeltsystemen te La Poule in samenwerking met onder andere Australië.

- Rehabilitatie vruchtbomencollectie in alle proeftuinen ten behoeve van de nationale plantgenetische collectie.
- Opzetten van faciliteiten voor praktische begeleiding van groente- en fruitproducenten.
- Gewerkt wordt aan de begeleiding in moderne en kwalitatieve teelttechnieken voor economisch belangrijke sierteeltgewassen, alsook onderzoek voor vercommercialisering van sierteelt in Suriname.
- In het jaar 2012 is in nauwe samenwerking met de particuliere sector een traject uitgezet voor de introductie van GLOBAL Good Agricultural Practices (GAP) in de landbouwproductie voor export. De exportproducenten worden hiermee handvatten aangereikt om zich gereed te kunnen maken voor GLOBAL GAP-certificering. De samenwerking met Cubaanse deskundigen zal op dit stuk in 2013 worden gecontinueerd.

In het kader van het effectief beheer en onderhoud van de natte agrarische infrastructuur wordt het beleidsprogramma **Reactivering Waterschappen** uitgevoerd voor een bedrag van SRD 4.859.000, -. Met betrekking tot het waterschap Henarpolder, is een studie in 2012 uitgevoerd en in 2013 worden de rehabilitatiewerkzaamheden geïmplementeerd. Voor het waterschap Europolder worden dezelfde werkzaamheden uitgevoerd.

De beleidsmaatregel **Kennisontwikkeling** zal versneld worden uitgevoerd, waarvoor in 2013 een bedrag van SRD 1.000.000, - is gereserveerd. Via onderzoek zijn voorlichtingsbehoeften van de agrariërs gepeild. Aan de hand van de resultaten, wordt een trainingsprogramma opgezet in 2013 om een optimaal functionerende voorlichtingsdienst te realiseren. Landelijk zullen 5 trainingen voor aspirant- en juniorvoorlichters worden verzorgd.

In het kader van het beleidsprogramma **Stimulering private sector** zal in 2013 SRD 411.000, - besteed worden. In 2012 is de training Agro-ondernemerschap voor de districten Paramaribo, Nickerie, Coronie en Saramacca afgerond. Deze training wordt in 2013 voortgezet in de overige districten om de kwaliteit en kwantiteit van de productie en export van agrarische producten te verhogen. Hiermee wordt beoogd agrariërs tot geslaagde ondernemers te verheffen en de agro sector te professionaliseren.

De verwerking van gegevens verzameld tijdens de **Vijfde Landbouwtelling** wordt voortgezet. Het statistisch rapport en de thematische rapporten worden in 2013 gepubliceerd. Indien noodzakelijk, zal de voortgang plaatsvinden van de analyse van de gegevens betreffende andere thema's. Het duurzaam en betrouwbaar Surinaams Agrarisch Informatie Systeem (SAIS) zal in grote lijnen al operationeel zijn en verder worden uitgebreid. In het kader van de werking van dit systeem zijn trainingen verzorgd aan het personeel van de rayon- en ressortkantoren van LVV (inclusief statistische trainingen). Ook wordt dit systeem gekoppeld aan het Geografisch Informatie Systeem (GIS) middels een GPS-training. In 2013 worden wederom specifieke surveys gehouden. Voorts wordt de verzameling van statistische gegevens betreffende de agrarische sector uitgebreid en aangepast. Voor de realisatie is een bedrag van SRD 300.000, - verbonden.

Bij de stimulering van de agrarische ontwikkeling in het Binnenland zullen op maat gesneden landbouwtrainingen worden gecontinueerd. De agrarische productie in het binnenland gaat zich verder richten op het vergroten van het bewustzijn om de eigen huishouding dagelijks te voorzien van de nodige voedingsnutriënten door organische teelt. Daarnaast zal de productieontwikkeling worden afgestemd op afzetmogelijkheden bij onder andere de sectoren toerisme en mijnbouw. In de verdere ontwikkeling van de productieketen van bepaalde gewassen wordt de nadruk gelegd op het stimuleren van agro-ondernemerschap.

Het beleidsgebied **Landbouwinfrastructuur en exportpromotion** is voor 2013 begroot op SRD 26.000.000, -. De besteding dient de kwalitatieve verbetering van exportafhandeling van verse landbouwproducten. In dit verband wordt in 2013 een studie verricht naar de bouw van een Packing House System, waarna het gebouw wordt opgezet en ingericht voor SRD 19.250.000, -.

De bouw van het Residulaboratorium zal in 2013 gecontinueerd worden; daarnaast zal aandacht worden besteed aan onderzoek, voorlichting en begeleiding in het kader van de agrarische ontwikkeling.

In het kader van de ontwikkeling van de **Veehouderij** is een bedrag van SRD 11.332.000, - begroot. De ontwikkeling van de veeteeltsector is eveneens gericht op vergroting van het aandeel van de nationale voedselproductie op de lokale markt. Beleidsmaatregelen komen neer op verbetering en bevordering van de productie van melk- en slachtvee. Zowel grote als kleine herkauwers zullen de boventoon voeren. Vanuit de Overheid wordt betere samenwerking met de particuliere sector gestimuleerd, alsook binnen de subsectoren pluimvee en varkensteelt zelf. Voorts werkt de Overheid mogelijkheden uit om de lokale productie aantrekkelijk te maken en de nationale teeltontwikkeling verder te stimuleren. Wet- en regelgeving zijn bereids in fase van modernisering/harmonisering met WTO/SPS-standaarden. Om vee- en vleesverwerkingsbedrijven op het niveau van certificering te krijgen worden ook GAP- en HACCP-trainingen intensiever verzorgd.

Het beleidsprogramma voor duurzame **Visserij- en aquacultuur ontwikkeling** zal worden uitgevoerd voor een bedrag van SRD 25.470.000, -. Voor betere garantiestelling van de verduurzaming van de visserijsector worden al geruime tijd verschillende maatregelen uitgevoerd. Het duurzaam beheer van de visserijhulpbronnen zal als volgt worden gestimuleerd:

- De controle verhogen door intensivering van Monitoring, Controle en Surveillance activiteiten (MCS).
- Participatie in REBYC II (Reduction Bycatch Programme II),
- Meewerken aan realisatie van een gezamenlijk regionaal beheerssysteem.
- Opening van een model visrokerijbedrijf naar internationale standaarden, in Nickerie en Commewijne ter stimulering van rokerijfaciliteiten.
- Ontwikkeling aquacultuur:
- Het opzetten van een Fish disease monitoring system.
- Implementatie modeldatacollectie.
- Fisheries Management Plan wordt geactualiseerd en geïmplementeerd.
- Voorbereiding trainingschool voor vissers en informatieverstrekking over visserijactiviteiten.

- Ondersteuning visserijsector
- Visopslag op vereiste temperatuur middels koeling in ijsboxen (HACCP-voorwaarden)
- Duurzaam beheer van de visserijsector middels het beschikbaar stellen van inputs.
- Heropstart VKI
- het bewaken en verzekeren van de voedselveiligheid bij het produceren, verhandelen, importeren en exporteren van visserijproducten.
- Fish disease monitoring ter stimulering van de aquacultuursector is beschikking over een fish disease monitoring plan van groot belang.

2.2.17 Ministerie van Regionale Ontwikkeling

Het Ministerie van Regionale Ontwikkeling heeft voor de uitvoering van haar beleidsprogramma in het planjaar 2013 een bedrag groot **SRD 49.313.000,-** geraamd. Dit bedrag zal worden geïnvesteerd in onder andere het uitvoeren van beleidsprogramma's op het gebied van **Decentralisatie van Bestuur, Grondenrechten, Traditioneel gezag en Waterschappen**. In deze planperiode zal het accent eveneens gelegd worden op de volgende aandachtsgebieden: **Ontwikkeling Binnenland, de Openbare Markten** in geheel Suriname, **de Vuilophaal - en reinigingsdiensten** in geheel Suriname, met uitzondering van Paramaribo en de **Staatslogeergebouwen**.

BELEIDSGEBIED Bestuur en Justitie

Het Ministerie heeft verschillende beleidsmaatregelen onder dit beleidsgebied, waaronder het *Decentralization and Local Government Strengthening Program*. Dit programma zal door het onderdirectoraat Districtsbestuur en Decentralisatie worden overgenomen en onder beheer van het Ministerie worden gecontinueerd. Als actie punten voor 2013 kunnen worden genoemd, de capaciteitsversterking van de DR , RR en de DC 's alsmede de voorbereiding en implementatie van wettelijke regelingen aangaande decentralisatie.

De districten zullen in dit kader intensief begeleid worden tot zij zelfstandig kunnen opereren. Voor het dienstjaar 2013 is voor het **Decentralisatieprogramma** een bedrag van SRD 14.763.000,- begroot.

Op de **districtsbegroting** van de gedecentraliseerde, gecertificeerde districten Wanica, Para, Commewijne, Marowijne, Nickerie, Paramaribo en Sipaliwini is een bedrag van SRD 16.000.000,- begroot.

Voor de districten Coronie, Brokopondo en Saramacca die in het proces zijn van certificering is een bedrag van SRD 1.300.000,- begroot.

In het kader van het decentralisatieproces zal **Radio Boskopu**, dat onder de stafafdeling Voorlichting en Burgerparticipatie ressorteert, worden voorzien van moderne apparatuur en een volledig uitgerust reportagevoertuig. Ook zullen masten in de verschillende districten worden geplaatst, waarvoor SRD 500.000,- is begroot.

Het **Instituut Bestuursambtenaren Suriname (IBAS)**, voorheen genoemd **Kennis Instituut voor Surinaamse Districten**, is de opleidingsarm van het Ministerie die verschillende opleidingen, cursussen

en trainingen aanbiedt in de districten. IBAS zal betrokken worden in het streven om de capaciteit op het gehele Ministerie te versterken en de dienstverlening te professionaliseren.

In dit kader zullen de diensten van dit instituut geëvalueerd worden. Hiervoor is een bedrag van SRD 1.000.000,- begroot.

BELEIDSGEBIED Welzijn

Onder dit beleidsgebied valt de beleidsmaatregel **Dorpsontwikkeling**, waarbij middelen zullen worden opgebracht om kleinschalige projecten te financieren in het kader van de geïntegreerde ontwikkeling van achtergestelde gebieden in de districten en het binnenland. Als belangrijke voorwaarde geldt dat deze projecten uitgevoerd zullen worden in samenspraak met de lokale gemeenschappen. Het betreft in deze onder andere projecten ter verbetering van de woon - en leefomstandigheden, milieubescherming, hygiëne en het ontwikkelen en bevorderen van micro-ondernemerschap. Hiervoor is een bedrag van SRD 750.000,- begroot.

Waterschappen

Onder deze beleidsmaatregel zal het accent worden gelegd op de verdere evaluatie van de waterschappen en de begeleiding tot aan het operationeel worden van de inliggende waterschappen, conform het *Plan van aanpak waterschappen Nickerie*.

Het innen van waterschapsgelden en het heractiveren van waterschappen in de traditioneel agrarische districten (Para, Coronie, Saramacca en Wanica) zullen geëffectueerd worden. In latere fase zullen in Brokopondo, Sipaliwini, Marowijne en Commewijne waterschappen worden ingesteld. Voor het uitvoeren van dit beleidsgebied is een bedrag van SRD 2.500.000,- begroot.

Stichting Fonds Ontwikkeling Binnenland (SFOB) is een belangrijk beleidsinstrument van het Ministerie van Regionale Ontwikkeling met als doel de economische achterstand van de in het binnenland woonachtige bevolkingsgroepen weg te werken.

Thans is in uitvoering het SFOB 3 programma, dat technisch op 30 november 2012 en administratief op 31 maart 2013 wordt afgesloten. De tweede turbine van het elektrificatieproject Granholo Sula, dat door SFOB geïnitieerd is, zal met staatsmiddelen worden gefinancierd. Ten laste van de begroting van het Ministerie is hiervoor een bedrag van SRD 1.000.000,- begroot.

BELEIDSGEBIED Ruimtelijke Ordening en Milieu

Betreffende Ruimtelijke Ordening zal het Ministerie conform haar taakstelling zorg dragen voor de secundaire en tertiaire civieltechnische voorzieningen en het onderhoud van natte en droge infrastructuur (onderhoud van lozingen, waterwegen en kunstwerken, wegen) in de districten met uitzondering van Paramaribo.

De reguliere onderhoudswerkzaamheden aan 's landsgebouwen en terreinen en andere bouwkundige werkzaamheden (nieuwbouw) zullen in dit dienstjaar eveneens uitgevoerd worden. Voor het structureel onderhouden van overheidsgebouwen en andere openbare faciliteiten in onder andere de districten Coronie , Saramacca en Brokopondo zal een duidelijk onderhoudsplan worden opgesteld. Hiervoor is een bedrag geraamd van SRD 1.000.000, -.

Voor het uitvoeren van **bouwkundige werkzaamheden**, waaronder het opzetten van multifunctionele gebouwen, doorgangshuizen en dienstwoningen ten behoeve van ambtenaren, is een bedrag begroot van SRD 5.000.000,-. Bestuursressorten zullen o.a. worden opgezet te Jarikaba,

Gonikrikimfo en Semoisi , terwijl er dienstwoningen zullen worden gebouwd te Kawemhaken, Creola en Coronie. Te Granborie en Coeroenie zullen doorgangshuizen worden opgezet ,terwijl in de districten Brokopondo en Sipaliwini multifunctionele gebouwen zullen worden gebouwd.

Tenslotte zullen voorbereidingen worden getroffen voor de bouw van een hoofdkantoor voor het ministerie hiervoor is geraamd een bedrag van SRD 2.000.000,-

Het **Onderhoud aan wegen, irrigatie- en kunstwerken**, waaronder werkzaamheden als onderhoud en het treffen van secundaire en tertiaire civieltechnische voorzieningen voor zowel de natte als droge infrastructuur in de districten. Hiervoor is geraamd een bedrag SRD 3.500.000, -.

Met name kunnen worden genoemd het onderhouden van lozingen en het plaatsen van duikers in de districten Coronie , Saramacca en Brokopondo, beschoeiings werken onder andere de districten Sipaliwini en Saramacca en onderhoud van wegen in de onder ander de districten Coronie, Saramacca, Brokopondo, Marowijne en Sipaliwini,

Kernthema Grondenrechtenvraagstuk en Traditioneel Gezag

Voor de uitvoering van activiteiten in het kader van grondenrechten en traditioneel gezag is een totaal bedrag van SRD 2.000.000,- begroot.

Grondenrechten

Het grondenrechtenvraagstuk wordt op basis van regelmatig overleg plaats besproken tussen het ministerie en vertegenwoordigers van de inheemsen en de in stamverband levende gemeenschappen. In dat kader zal coördinatie plaatsvinden van de goedkeuring en ondertekening van de reeds voorbereide gezamenlijke verklaring tussen de overheid en het traditioneel gezag, en de implementatie van het reeds opgesteld stappenplan

De aanpak van het grondenrechtenvraagstuk zal niet alleen gericht zijn op de oorspronkelijke doelgroep, maar ook op de overige bevolkingsgroepen.

De uitvoering van het Samaaka vonnis, waarvan de overheid reeds enkele punten heeft uitgevoerd, is in sterke mate afhankelijk van de aanpak c.q. oplossing van het grondenrechtenvraagstuk.

De voorbereiding van demarcatie van de geïdentificeerde woongebieden is op gang gebracht, waarbij de indiening van relevante wetgeving cruciaal is voor dit proces.

Traditioneel Gezag

Het Traditioneel Gezag, is het bestuurlijk instituut van de in stamverband levende gemeenschappen en wordt beschouwd als een belangrijke partner van de overheid. Het traditioneel gezag zal gereguleerd en versterkt worden.

In dit kader zullen de navolgende activiteiten worden uitgevoerd:

- De wet op traditioneel gezag;
- Institutionele versterking van het traditioneel gezag middels het opzetten van geschikte werkkantoren voor de traditionele gezagdragers;
- Capaciteitsopbouw door middel van trainingen voor de traditionele gezagdragers;
- Verhoging van de schadeloosstelling van de traditionele gezagdragers.

3. MACRO-ECONOMISCH KADER

Inleiding

In dit hoofdstuk komt aan de orde de evaluatie van de economische ontwikkeling over de periode 2007 tot en met de eerste helft van 2012. De BBP-cijfers over de periode 2007-2011 zijn overgenomen van de Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek (ABS), terwijl de cijfers over 2012 en 2013 een schatting en projectie zijn van het Planbureau. De BBP-cijfers hebben in dit jaarplan als basisjaar 2007, vanwege de rebasing van ABS. Er wordt ook een nieuwe indeling van de sectoren gepresenteerd, conform System of National Accounts (SNA 93).

Na het inleidend overzicht komen onder andere aan de orde :

- ontwikkeling van de binnenlandse productie 2007 - 2011 en de prognose voor 2012 en 2013;
- ontwikkeling van de overheidsfinanciën 2007- juni 2012 en de omvang van de staatsschuld per ultimo 2011 en juni 2012;
- ontwikkeling van de betalingsbalans per ultimo 2011 en het tweede kwartaal 2012;
- monetaire ontwikkelingen 2007-2011 en het tweede kwartaal 2012;
- ontwikkeling van de koopkracht, waaronder die van ambtenaren, sociale voorzieningen en overheidspensioenen 2007- 2011 en een schatting voor 2012 en ouderdomspensioen van geselecteerde branches uit de private sector 2007-2010.
- ontwikkeling van prijzen voor de gezinsconsumptie 2007-juli 2012 en een schatting van de gemiddelde inflatie en jaareinde inflatie van 2012.

Algemeen

In de periode 2007-2011 bedroeg de gemiddelde economische groei ca. 4,4% per jaar. De groei in 2011 bedroeg 4,7%, terwijl in 2012 een lagere groei verwachtbaar is (3,7%), aangezien binnen de mijnbouwsector aluinaarde qua productie ophetzelfde niveau blijft als in 2011 en de aardolieproductie op een iets lager niveau zal uitvallen dan het vorig jaar. De groeiprojectie voor 2013 bedraagt 4,9%. In de periode 2007-2011 is de productie van gezaagd hout steeds toegenomen en in 2011 was er een aanzienlijke toename in de export van houtproducten. Ten aanzien van de goudsector zijn in het kader van de ordening binnen de goudsector gebieden geïdentificeerd waar deze activiteit plaatvindt, en de personen die in de sector werkzaam zijn geregistreerd. In geval van de grootschalige mijnbouw zijn er nog steeds onderhandelingen gaande met IAMGold en NewmontMining, met het doel de schaal van deze subsector significant te doen uitbreiden. In het hoofdstuk over de productie worden de groeicijfers nader belicht.

Uitgedrukt in procenten van het BBPmp, heeft de Overheid in 2010 en 2011 voor respectievelijk ca. 43,5% en ca.50,2% via de begroting bijgedragen aan de nationale economische bedrijvigheid.

De private investeringen bedroegen in 2007 ca. SRD 1496 mln, inclusief de mijnbouw, en in 2011 ca. SRD 4306 mln. De totale export en import vertoonde een stijgende trend in 2010 en 2011. De importen stegen met 20% in 2011 ten opzichte van 2010, waarbij er meer importen waren in de categorieën brandstoffen, smeermiddelen en voedingswaren. De importen in het tweede kwartaal van 2012 lagen 14% lager dan het tweede kwartaal van 2011. De export daalde in 2009 en nam weer fors toe in 2010, 48,7% ten opzichte van 2009. De stijging van de export en het handelsoverschot is toe te schrijven aan de mijnbouwsector (voornamelijk goud en aluinaarde). De exporten stegen in 2011 met 18% ten opzichte van 2010. In de periode 2007-2011 vertoonde de lopende rekening van de betalingsbalans positieve resultaten: ca. USD 653 mln. in 2010 en USD 251 mln in 2011. In het tweede kwartaal van 2012 was het saldo op de lopende rekening ca. USD 83,4 mln. Een toename in de bestedingen, als gevolg van de extra inkomsten uit de mijnbouwsector, verhoogde importprijzen, alsook schommelingen in de wisselkoers vanaf 2009, heeft inflatie tot gevolg gehad in de periode 2007-2011. De gemiddelde inflatie bedroeg in 2011 ca. 17,7% en de jaareinde inflatie 15,3%. De schatting voor 2012 is ca. 4,9% voor het jaargemiddelde. De wisselkoers voor de US dollar is in de verslagperiode redelijk stabiel gebleven, terwijl de wisselkoers voor de Euro meeschommelt met internationale ontwikkelingen. In het laatste kwartaal van 2009 tot januari 2011 waren er grote discrepanties in de aan- en verkoopkoers van de US dollar ten opzichte van de officiële wisselkoers. In januari 2011 werd de aankoopkoers per USD opgetrokken naar SRD 3,25 en de verkoopkoers naar SRD 3,35. Sinds de unificatie van de wisselkoers is deze vrij stabiel gebleven. De overheidsinkomsten vertonen in de periode 2007- 2011 een daling in 2008 en 2010. De totale ontvangsten zijn in 2011 in vergelijking met 2007 toegenomen met circa 49,4%, van circa SRD 2368 mln in 2007 tot circa SRD 3537,5 mln in 2011. Deze stijging is hoofdzakelijk veroorzaakt door de toename van de lopende ontvangsten, die bestaan uit de belasting- en de niet-belastingontvangsten. De belastingontvangsten zijn in 2011 ten opzichte van 2010 met ca. 42% toegenomen, en de niet-belastingontvangsten in 2011 ten opzichte van 2010 met ca. 30,4% gestegen. Op de lopende rekening van de overheidsbegroting was in 2011 een overschot van ca. SRD 567,9 mln en op de totale rekening een tekort van SRD 13,6 mln. Per ultimo juni 2012 was op de lopende rekening een tekort van SRD 41,2 mln en op de totale rekening van de overheidsbegroting een tekort van SRD 280,9 mln.

De totale uitgaven zijn in 2011 in vergelijking met 2007 toegenomen met ca.76 %, van ca. SRD 2018 mln in 2007 naar ca. SRD 3551 mln in 2011. De totale uitgaven in 2010 en 2011 zijn gelijk aan respectievelijk ca. 24,9% en 25,2% van het BBPmp.

De feitelijke buitenlandse Staatsschuld is per ultimo juni 2012 per saldo toegenomen met USD 40,6 mln (4,7%) ten opzichte van ultimo 2011, van ca. USD 862,8 mln. naar USD 903,4 mln. Volgens de wet op de Staatsschuld is de bruto buitenlandse Staatsschuld afgenomen met USD 30,1 mln (4,3%), en wel van USD 701,7 mln. in 2011 naar USD 671,6 mln in juni 2012.. De feitelijke binnenlandse Staatsschuld is per saldo per ultimo juni 2012 ten opzichte van ultimo 2011 toegenomen met SRD 116,3 mln. (8,6%), van ca. SRD 1346,2 mln. in 2011 naar SRD 1462,5 mln. per juni 2012. Volgens de wet op de Staatsschuld is de toename SRD 91,5 mln (6%), van ca SRD 1522,1 mln. naar SRD 1613,6 mln.

De internationale reserve bedroeg ultimo 2008 ca. USD 602,5 mln en ultimo 2011 ca. USD 816,9 mln. Per ultimo juli 2012 bedraagt de internationale reserve positie USD 949,6 mln. De liquiditeitsmassa in ruime

zin (tabel 3.5.1) is tussen 2007 en 2011 gestegen van SRD 3595 mln naar SRD 6710 mln, een toename van ca. 87%. Per juni 2012 bedraagt de liquiditeitenmassa SRD 7423,4 mln. Ook de kredietverlening in SRD vertoont een stijgende trend in de periode 2008-2011 van respectievelijk SRD 1387 mln. in 2008 naar SRD 2573,6 mln in 2011. In de eerste helft van 2012 bedroeg dit bedrag al SRD 2448,1 mln. (tabel 3.5.2). De kredietverlening in vreemde valuta, omgezet in SRD, is in 2011 ten opzichte van 2008 toegenomen met 34%. Per juni 2012 bedroeg de kredietverlening al SRD 98 mln. meer dan ultimo 2011. De koopkracht van het gemiddeld netto salaris van het algemeen ambtelijk kader bij de Overheid was in 2009 nog 27,7% ten opzichte van 2008. In 2010 bedroeg de koopkracht 0,1% ten opzichte van 2009 en in 2011 is er sprake van een koopkrachtdaling van ca 7,5%, vanwege de hoge inflatie van gemiddeld 17,7%. In het kader van Fiso 2 is twk uitbetaald in 2011, waardoor de achterstand nu is ingelopen.

De financiële bijstandsuitkeringen waren in 2011 nog op hetzelfde niveau van 2006, behalve de AOV-uitkering. Deze is per februari 2011 naar SRD 425 verhoogd met een koopkrachtstijging van 26% in 2011 ten opzichte van 2010. Per januari 2012 is de AOV- uitkering verhoogd naar SRD 525 per maand. Het effect is een koopkrachtversterking van 19% omdat de inflatie verwachting in 2012 ca.4,9% is. De koopkracht van de overheidspensioenen daalde in 2010 met 4,1% ten opzichte van 2009, in 2011 is de koopkrachtdaling ca. 2,5% vanwege de hoge inflatie dat jaar. De mensen met een beperking en de AKB-genietenden zijn in koopkracht vooruitgegaan in 2011, omdat de uitkeringen procentueel zijn aanzienlijk zijn gestegen, AKB met zelfs 1000%.

3.1. PRODUCTIE

3.1.1. Inleiding

Het Bruto Binnenlands Product meet de productie-activiteiten die zich binnen de economie voltrekken, waarbij gebruik wordt gemaakt van concepten en definities van de "United Nations System of National Accounts, SNA93". Dit houdt onder meer in het gebruik van de "International Standard Industrial Classification (ISIC-Rev.3)"² voor de presentatie van economische data.

Op verzoek van het Algemeen Bureau voor de Statistiek heeft het Caribbean Regional Technical Assistance Center (CARTAC) het ABS geassisteerd bij het aanbrengen van verbeteringen in haar Nationale Rekeningen. Het doel hiervan was om het basisjaar te verleggen van 1990 naar 2007 en BBP in lopende prijzen te herzien zoals vastgelegd in het "System of National Accounts (SNA 1993)". Daarnaast zijn er ook schattingen gemaakt volgens de bestedingsmethode³. Het BBP of GDP kan volgens drie methoden worden berekend namelijk: de productie-, de inkomens- en de bestedingsmethode.

Deze paragraaf beschrijft de ontwikkelingen van de productiesectoren in de periode 2007-2013 volgens de productiemethode en heeft als basisjaar 2007 =100. Bij de analyse zal het accent worden gelegd op de

² Nationale Rekeningen, Geselecteerde macro-economische grootheden 2004-2009
Algemeen Bureau voor de Statistiek, november 2010

³ National Accounts, Selected Macro Economic Aggregates 2006-2010
Algemeen Bureau voor de Statistiek, maart 2012

ontwikkeling van de sectoren over de periode 2009-2013, voor zover de gegevens beschikbaar zijn, terwijl de periode 2007 – 2008 zal dienen als basis- en achtergrondinformatie.

Bij het beschrijven van de ontwikkeling is nagegaan hoe de productie binnen de verschillende sectoren tot stand is gekomen en wat de oorzaken van fluctuaties in onder andere de groei zijn geweest. De realisatiecijfers (2007-2011) zijn afkomstig van het Algemeen Bureau voor de Statistiek, terwijl schattingen (2012) en projecties (2013) gemaakt zijn door het Planbureau. De schattingen en projecties zijn gemaakt op basis van de data welke op dat moment beschikbaar waren. Bij de presentatie zullen onder andere de volgende macro-economische grootheden worden belicht: het Bruto Binnenlands Product naar sectoren, aandelen naar sectoren, groeicijfers van de sectoren, het Bruto Nationaal Inkomen, het Beschikbaar Inkomen en het Nationaal Inkomen per Capita.

3.1.2. Het nominale Bruto Binnenlands Product 2007-2013

Het Bruto Binnenlands Product in nominale termen (marktprijzen) laat een groei in opeenvolgende jaren zien. In nominale termen nam de waarde van de totale binnenlandse productie toe in 2011 ten opzichte van 2007 met SRD 6.007 mln. In 2011 bedroeg deze grootte SRD 14.067 mln. In het daarop volgend jaar wordt geschat dat het nominale Bruto Binnenlands Product in lopende prijzen een hoogte van SRD 14.992 mln zal bereiken, terwijl dit productie-aggregaat voor 2013 op een bedrag van SRD 16.000 mln wordt geprojecteerd.

In onderstaande tabel is het verloop van de ontwikkelingen van het BBP basis- en marktprijzen, relatieve aandelen van de sectoren en macro-economische grootheden gedurende de periode 2007-2013 weergegeven.

Tabel 3.1.1. Groeipercentages sectoren, relatieve aandelen en macro-economische grootheden

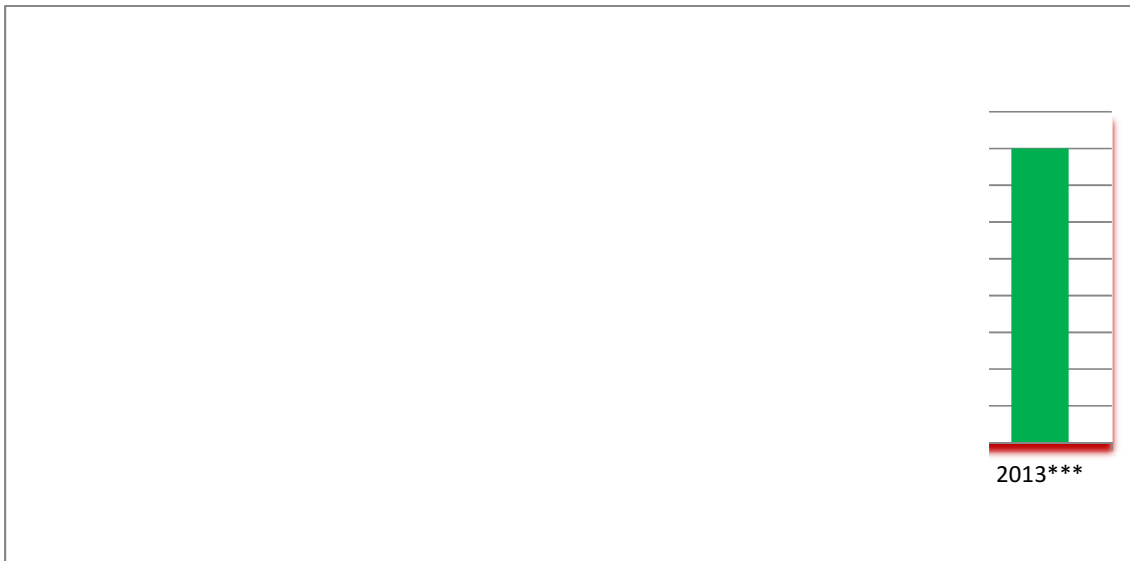
Groeipercentages	2007	2008	2009*	2010*	2011*	2012**	2013***
BBPmp (2007=100)	5.81	4.15	3.02	4.13	4.68	3.68	4.93
Primair (Agrarisch en Mijnbouw)	8.0	-3.7	11.3	2.3	3.9	3.6	4.0
Secundair (ind., Nutsvoorz. En Constr.)	2.3	9.0	-8.0	6.1	7.1	2.4	6.0
Tertiair (dienstverlening)	6.8	3.9	9.8	4.0	4.8	5.1	5.4
Overheid	9.6	4.1	0.6	2.0	-1.6	1.1	1.2
Relatieve aandelen sectoren in BBP-basisprijzen							
Primair	18.9	17.6	18.5	18.0	16.8	16.8	16.6
Secundair	32.4	35.0	29.6	30.1	30.7	30.4	30.7
Tertiair	37.8	37.4	40.2	40.2	40.9	41.6	41.8
Overheid	10.8	10.0	11.8	11.7	11.5	11.2	10.9
Macro-Economic Aggregates (1000 SRD)							
Bruto Binnlands Prod.(basis prijzen)	7,412,941	9,036,125	9,769,200	11,133,606	12,909,099	13,504,249	14,302,817
Bruto Binnlands Prod.(basis prijzen; 2007=100)	7,412,941	7,721,515	7,953,481	8,282,011	8,669,744	8,981,034	9,425,518
Bruto Binnlands Prod.(marktprijzen)	8,060,532	9,698,055	10,638,424	11,988,698	14,067,298	14,991,680	16,000,248
Bruto Binnlands Prod.(marktprijzen 2007=100)	8,060,532	8,394,993	8,648,293	9,005,523	9,427,129	9,774,016	10,255,770
Bruto Nationaal Inkomen (basisprijzen)	7,435,737	9,093,671	9,783,934	10,847,532	12,040,029	13,169,249	13,967,817
Bruto Nationaal Inkomen (marktprijzen)	8,083,328	9,755,601	10,653,158	11,702,624	13,198,228	14,656,680	15,665,248
Beschikbaar Inkomen	8,298,500	10,007,191	10,914,478	11,944,988	13,487,697	14,948,130	15,956,698
Nationaal Inkomen per capita in SRD	15,851	18,868	20,325	22,032	24,445	26,878	28,443

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek en Stichting Planbureau Suriname

*) Voorlopige cijfers

) Schatting, *) Projectie

Figuur 3.1.1. Ontwikkeling van het nominale Bruto Binnenlands Product tegen marktprijzen 2007-2013 (x SDR mln)

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek en Stichting Planbureau Suriname

*) Voorlopige cijfers

**) Schatting

***) Projectie

Aandeel van de productiesectoren 2007-2011

De sectoren die de grootste bijdrage leverden aan het Bruto Binnenlands Product in lopende prijzen gedurende de periode 2007-2011 waren bij de groep Bedrijven en Huishoudens: Landbouw, Veeteelt en Bosbouw; Mijnbouw; Industrie; Constructie, Handel, Financiële Instellingen alsook Transport, Opslag en Communicatie.

De gemiddelde bijdrage van de primaire sector aan het BBP-nominaal (basisprijzen) bedroeg ca. 18% gedurende de periode 2007-2011. Het aandeel van de secundaire sector in voornoemde periode was gemiddeld 31,6% van het BBP-nominaal tegen basisprijzen. De tertiaire sector droeg gemiddeld 39,3% bij aan het BBP-lopend tegen basisprijzen gedurende dezelfde periode. De gemiddelde bijdrage van de sector overheid aan het BBP-nominaal tegen basisprijzen bedroeg 11,2% in de periode 2007-2011. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de tertiaire sector het grootste aandeel had in het BBP-nominaal (basisprijzen), gevolgd door de secundaire sector.

Tabel 3.1.2. Aandeel sectoren in BBP-basisprijzen lopend 2007-2011

Bedrijven en Huishoudens	2007	2008	2009	2010*	2011*
Landbouw, Veeteelt en Bosbouw	7.14	6.99	8.17	7.56	6.87
Visserij	3.90	2.59	2.54	2.63	2.58
Mijnbouw	7.87	8.01	7.77	7.77	7.39
Industrie/fabricage	25.54	27.17	22.07	22.60	23.30
Electriciteit, Gas en Water	1.79	1.99	2.15	2.29	2.28
Constructie	5.12	5.84	5.35	5.17	5.12
Handel	17.45	19.48	21.44	20.92	20.76
Hotels en Restaurants	2.66	2.16	2.82	2.84	3.47
Transport, Opslag en Communicatie	6.42	6.51	6.37	6.40	6.54
Financiële Instellingen	5.66	4.92	4.99	5.35	5.45
Zakelijke diensten	4.28	3.04	3.22	3.37	3.36
Onderwijs	0.10	0.06	0.05	0.07	0.08
Gezondheidszorg	0.66	0.61	0.64	0.64	0.63
Ov. Gem. , Soc. en Pers. diensten	0.59	0.61	0.65	0.64	0.64
Subtotaal	89.18	89.97	88.23	88.27	88.48
Sector Overheid					
Landbouw, Veeteelt en Bosbouw	0.23	0.22	0.23	0.24	0.22
Electriciteit, Gas en Water	0.08	0.08	0.09	0.09	0.09
Constructie	0.09	0.09	0.10	0.10	0.10
Transport, Opslag en Communicatie	0.24	0.19	0.22	0.23	0.20
Public administration	4.18	4.07	4.73	4.67	4.64
Onderwijs	3.42	3.08	3.86	3.65	3.59
Gezondheidszorg	2.57	2.29	2.53	2.74	2.69
Subtotaal	10.82	10.03	11.77	11.73	11.52
BBP tegen basisprijzen	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek en Stichting Planbureau Suriname

*) Voorlopige cijfers

3.1.3. Ontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product in reële termen

Het Bruto Binnenlands Product in reële zin (op basis van constante prijzen) is het BBP waarbij de prijsinvloeden zijn uitgeschakeld. De cijfers op basis van constante prijzen zijn belangrijk, omdat afhankelijk van de uitkomst hiervan er aangegeven kan worden of er wel sprake is geweest van groei in de economie over een bepaalde periode. Het bruto binnenlands product in reële zin geeft als het ware aan wat het land werkelijk heeft gepresteerd.

Er is in de periode 2007-2011 een constante groei van de productie in reële termen waar te nemen. De jaarlijkse groei over deze periode was gemiddeld 4,4%. De hoogste groei bedroeg 5,8% in 2007 ten opzichte van 2006. Het laagste groeicijfer, 3,02%, werd genoteerd in 2009, dit ten opzichte van het jaar 2008. De groei lag meer in de productie van de categorie bedrijven en huishoudens van voornamelijk de sectoren landbouw, veeteelt en bosbouw; visserij, constructie en handel.

In 2010 bedroeg het groeicijfer van het BBP in reële termen ten opzichte van 2009 4,1%. Dit groeicijfer kan worden toegeschreven aan een toename van de productie bij de categorie bedrijven en huishoudens van grotendeels de sectoren visserij, mijnbouw, industrie, nutsvoorzieningen en hotels en restaurants.

In 2011 bedroeg de productie vergeleken met het jaar ervoor 4,68%. Aan deze stijging lag ten grondslag een toename van de productie bij de categorie bedrijven en huishoudens van voornamelijk de sectoren landbouw, veeteelt en bosbouw, industrie; hotels en restaurants; transport, opslag en communicatie; en financiële instellingen.

De vooruitzichten voor wat betreft groei van de economie in 2012 en 2013 zien er gunstig uit en zullen volgens prognoses toenemen met respectievelijk 3,68% om 4,93%. Naar verwachting zullen de agrarische sector, mijnbouw, industrie, constructie en hotels en restaurants, transport, opslag en communicatie bijdragen hieraan.

Tabel 3.1.3. Procentuele verandering van de reële BTW per bedrijfstak per jaar, 2007=100

Bedrijven en Huishoudens	2007	2008	2009	2010*	2011*	2012**	2013***
Landbouw, Veeteelt en Bosbouw	15.8	-2.2	36.4	-1.5	4.6	4.7	6.1
Visserij	-9.4	-22.2	19.7	6.8	4.0	5.6	6.1
Mijnbouw	11.8	4.2	-13.3	5.2	3.0	1.3	0.2
Industrie/fabricage	1.9	9.2	-11.5	6.4	8.0	1.0	5.9
Electriciteit, Gas en Water	4.9	9.2	-1.4	7.0	4.1	4.9	4.9
Constructie	3.1	8.1	7.2	4.5	4.6	7.4	6.7
Handel	7.0	2.4	19.9	4.5	2.9	4.1	4.4
Hotels en Restaurants	-0.9	2.7	3.8	7.1	11.7	11.1	10.9
Transport, Opslag en Communicatie	3.6	18.5	-0.4	4.8	7.8	6.1	6.5
Financiële Instellingen	9.1	-0.2	4.3	5.8	5.5	5.6	5.9
Zakelijke diensten	11.7	-6.6	0.3	-2.4	2.8	3.1	3.5
Onderwijs	28.8	-15.5	3.3	2.0	8.0	5.9	5.6
Gezondheidszorg	0.6	-19.6	10.9	-2.0	1.6	1.7	1.8
Ov. Gem. , Soc. en Pers. diensten	24.3	43.0	-12.9	-2.3	6.3	8.2	8.3
Subtotaal	5.3	4.2	3.3	4.4	5.4	3.9	5.3
Sector Overheid							
Landbouw, Veeteelt en Bosbouw	6.8	7.4	-6.9	1.2	-5.5	0.6	0.6
Electriciteit, Gas en Water	10.9	21.2	19.0	36.3	-3.4	1.2	1.8
Constructie	4.3	8.8	-14.3	9.3	-6.2	0.4	0.4
Transport, Opslag en Communicatie	-4.7	28.4	13.4	-23.0	4.0	3.6	3.9
Public administration	26.3	6.1	3.6	1.9	2.6	1.2	1.4
Onderwijs	0.9	-2.2	-3.8	2.3	-2.3	1.0	1.0
Gezondheidszorg	1.4	5.8	0.3	3.5	-7.7	0.6	0.8
Subtotaal	9.6	4.1	0.6	2.0	-1.6	1.1	1.2
BBP tegen basisprijzen	5.8	4.2	3.0	4.1	4.7	3.6	4.9
Indirecte bel. minus subsidies op prod. en importen	6.0	4.0	3.2	4.1	4.7	4.7	4.7
BBP tegen marktprijzen	5.8	4.1	3.0	4.1	4.7	3.7	4.9

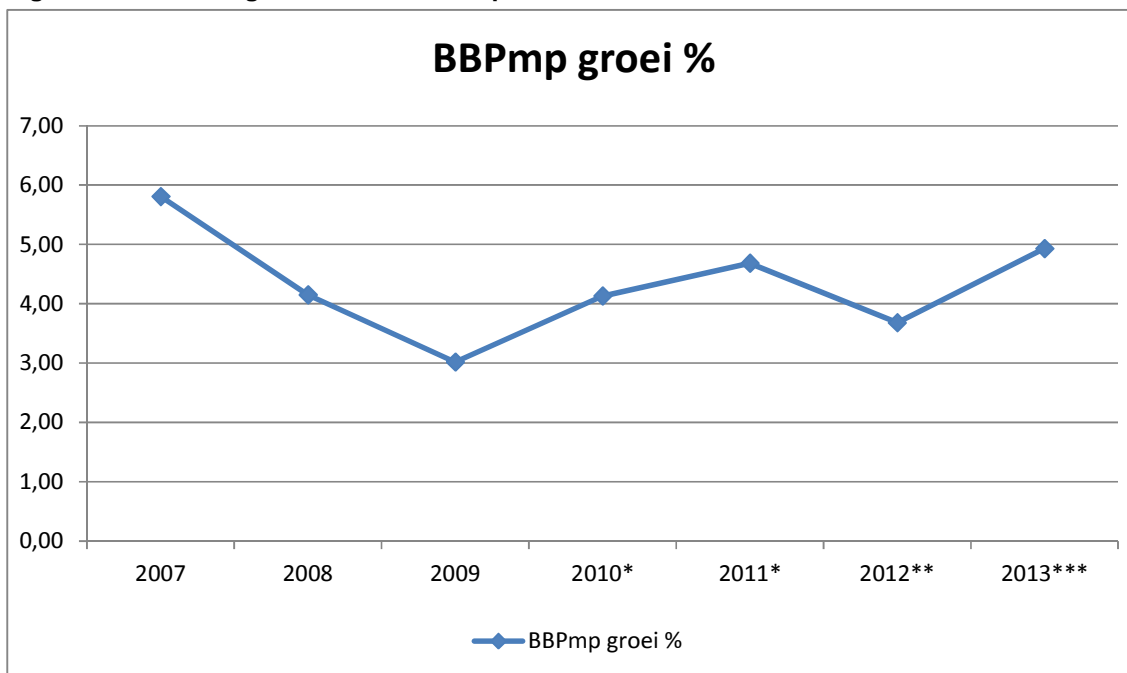
Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek en Stichting Planbureau Suriname

*) Voorlopige cijfers

**) Schatting

***) Projectie

Figuur 3.1.2. Reële groei van het BBPmp 2007-2013

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek en Stichting Planbureau Suriname

*) Voorlopige cijfers

) Schatting, *) Projectie

De ontwikkeling van de primaire sector 2007-2013

Tot de primaire sector behoren: Landbouw, Veeteelt, Visserij, Bosbouw en Mijnbouw. In tabel 3.1.3. wordt het verloop van de ontwikkelingen van de primaire sector weergegeven gedurende de periode 2007-2013. Uit de tabel kan worden afgeleid dat de hoogste groei van 11,27% werd geregistreerd in het jaar 2009 ten opzichte van 2008. Het laagste groeicijfer van -3,67% werd genoteerd in 2008 vergeleken met het jaar ervoor. Het gemiddeld groeicijfer van de primaire sector in de periode 2007-2011 was 4,4%. De vooruitzichten voor wat betreft de ontwikkelingen van de primaire sector zien er bemoedigend uit. Op basis van verkregen informatie uit de sector is een groei van 3,6% geschat voor 2012 vergeleken met 2011 en een projectie gemaakt van 4,02% voor 2013 ten opzichte van het jaar ervoor. De groei in 2009 was het gevolg van een toename van de productie in de landbouw, visserij en bosbouw. De toename van de productie binnen de landbouwsector zou verklaard kunnen worden door een stijging van meerendeels droge padie, cassave, oerdie, watermeloen, bananen en manja. De productie van droge padie nam toe met 25,4% vergeleken met 2008 en wel van 182.877 ton in 2008 naar 229.370 ton in 2009. De stijging van de droge padie productie is mede het gevolg van een toename van het beplante areaal en wel van 43.654 ha in 2008 naar 54.492 ha in 2009.

Tabel 3.1.4. De ontwikkelingen van de primaire sector in de periode 2007-2013

Bedrijven en Huishoudens	2007	2008	2009*	2010*	2011*	2012**	2013***
Primair	7.99	-3.67	11.27	2.32	3.92	3.63	4.02
Landbouw	12.7	-2.2	34.0	-1.1	3.4	4.0	5.6
Veeteelt	0.8	0.6	1.2	0.9	0.5	0.5	0.5
Visserij	-9.42	-22.23	19.66	6.81	4.05	5.61	6.10
Bosbouw	4.9	8.4	6.1	8.4	8.0	8.2	8.0
Mijnbouw	11.78	4.16	-13.31	5.18	3.01	1.26	0.18

Bron: ABS en SPS, bewerking SPS

*) voorlopige cijfer

) schattingen, *) projectie

De bananenproductie steeg van 9.384 ton in 2008 naar 14.493 ton in 2009. De bacovensector had een minder goed jaar. Uit verkregen productiecijfers van het ministerie van LVV blijkt dat de totale productie van bacoven een terugval vertoonde van 88.724 ton in 2008 naar 82.267 ton in 2009, een daling van 7%. De bacovenproductie en het uitvoervolume van het bacovenbedrijf Stichting Behoud Bananensector Suriname bedroeg in dat jaar 56.993 ton. De exportwaarde bedroeg USD (FOB) 26,1 mln. De prijs bedroeg USD/ton 457,41. Het bedrijf investeerde een bedrag van bijna USD 10 mln in haar productieactiviteiten.

De visserijsector maakte een enorme groei door van bijna 20% in het jaar 2009 ten opzichte van 2008. Deze stijging van de productie had vooral te maken met een enorme toename van seabobvangsten. Deze namen toe van 6.023 ton in 2008 naar 9.335 ton in 2009; dit is een toename van 3.312 ton. Daarentegen blijkt uit beschikbare cijfers dat er in hetzelfde jaar sprake was van daling van de zeegarnalen- en visvangsten. De zeegarnalenvangsten namen af van 247 ton in 2008 naar 240 ton in 2009 (-3%), terwijl de visvangsten daalden van 17.179 ton in 2008 naar 16.000 ton in 2009 (bijna -7%).

Gunstige ontwikkelingen in de bosbouwsector resulteerden in een groei van ongeveer 6% in 2009 vergeleken met 2008. Deze opwaartse beweging had veelal te maken met een toename van de productie van hout van 178.576 m³ in 2008 naar 188.269 m³ in 2009, een stijging van 9.693 m³.

Met de mijnbouwsector ging het minder goed in dat jaar. De sector registreerde een groei van -13,3%. Deze daling was te wijten aan een terugval van de productie van bauxiet met bijna 36% in 2009 vergeleken met 2008 en ruwe aardolieproductie met 0,7%. De productie van bauxiet die in 2008 dmt 5,3 mln bedroeg, liep terug in 2009 tot een niveau van dmt 3,4 mln. De oliesector produceerde in 2009 ongeveer 5,86 mln barrels ruwe aardolie; 0,04 mln barrels minder dan in 2008.

In 2010 noteerde de primaire sector een marginale groei van 2,3% vergeleken met 2009. De visserijsector, de bosbouwsector en de mijnbouwsector leverden hieraan een bijdrage. De visserijsector kende in 2010 een groei van 6,8% vergeleken met 2009. Dit groeicijfer zou kunnen worden toegeschreven aan een toename van de zeegarnalen- en visvangsten. De zeegarnalenvangsten namen toe van 240 ton in 2009 naar 525 ton in het daaropvolgend jaar, een toename van 285 ton. De visvangsten stegen van 16.000 ton in 2009 naar 25.717 ton in 2010, een stijging van maar liefst 9.717 ton.

De bosbouwsector werd wederom gekenmerkt door een positieve groei van 8,4% in 2010 ten opzichte van 2009. Dit groeicijfer zou kunnen worden toegeschreven aan de investeringen die worden gepleegd in de sector, wat leidde tot groei van de productie. De productie bereikte een hoogte van 247.377 m³; in vergelijking met 2009 is dit een toename van 59.108 m³.

De mijnbouwsector vertoonde een groei van 5,2% in 2010 vergeleken met 2009, als gevolg van een stijging van de productie van gouderts. Uit verkegen informatie uit de mijnbouwsector blijkt dat de productie van gouderts toenam met 15,7% ten opzichte van 2009. De productie van bauxiet en ruwe aardolie kende in 2010 een daling van respectievelijk 8,9% om 1,0% vergeleken met 2009. De bauxietproductie daalde van dmt 3,4 mln in 2009 naar dmt 3,1 mln in 2010, terwijl ruwe aardolieproductie afnam van 5,86 mln barrels in 2009 naar 5,80 mln barrels in 2010.

De landbouwsector had in 2010 een minder goed jaar. De productie van voornamelijk droge padie en bananen liep terug. Droge padieproductie kromp in van 229.370 ton in 2009 naar 226.686 ton in 2010 (-1,2%). Deze daling was vermoedelijk het gevolg van een teruggang van het beplante areaal met 1,7% alsook klimatologische omstandigheden. De productie van bananen liep terug van 14.493 ton in 2009 naar 12.330 ton in 2010. Naast deze minder goede ontwikkeling was er sprake van groei van de totale bacovenproductie. Deze nam toe van 82.267 ton in 2009 naar 94.272 ton in 2010. Het beplant areaal nam eveneens toe van 1963 ha in 2009 naar 2081 ha in 2010. De bacovenproductie en het exportvolume van het bacovenbedrijf Stichting Behoud Bananensector Suriname bedroeg 70.051 ton in 2010 en had een exportwaarde van USD 33,8 mln. De exportprijs bedroeg toen USD/ton 482,62. Het bedrijf maakte ongeveer USD 971.949 over aan de staatskas. Er werd voor een bedrag van ongeveer USD 3,5 mln geïnvesteerd in het bedrijf (ongeveer 6 USD mln minder dan in 2009). In het bedrijf vonden 2.465 arbeiders emplooi.

De groei van de primaire sector zette zich voort in 2011 en bedroeg 3,9% vergeleken met 2010. De sectoren die hieraan een bijdrage leverden waren landbouw, visserij, bosbouw en mijnbouw. De groei van de landbouwsector met 3,4% was goeddeels te danken aan een toename van de productie van droge padie, groenten en bananen. De productie van droge padie nam toe van 226.686 ton in 2010 naar 235.298 ton in 2011, een stijging van 8.612 ton (oftewel 3,8%). De stijging van droge padie was mede het gevolg van een stijging van het beplante areaal met 6,3%. De bananenproductie nam toe met 5,6% in 2011 ten opzichte van 2010, terwijl de productie van groenten steeg met 4,6%. Echter, was er sprake van een verminderde productie van bacoven in dat jaar. De totale bacovenproductie daalde met 9.255 ton in 2011 ten opzichte van het jaar daarvoor. Het beplant areaal van bacoven nam eveneens af met 37 ha in 2011 vergeleken met 2010. In 2011 liep de bacovenproductie van het bacovenbedrijf Stichting Behoud Bananensector Suriname ten opzichte van 2010 eveneens marginaal terug en wel met 1,2%. De productie en exporthoeveelheid bedroeg 69.191 ton.

Het bedrijf exporteerde voor een totale waarde van USD 34,6 mln aan bacoven. De exportprijs (FOB) bedroeg 499,35 USD/ton. Het bedrijf maakte USD 678.097 over aan de overheid. De totale investeringen bedroegen bijna USD 3.5 mln. Het bedrijf had 2.634 werknemers in dienst.

De visserijsector maakte in 2011 voor de derde opeenvolgende jaar groei mee en wel 4,1% vergeleken met 2010. Dit groeicijfer had veelal te maken met een toename van zeegarnalen- en visvangsten. De

zeegarnalenvangsten stegen van 525 ton in 2010 naar 572 ton in 2011 (9,0%). De visvangsten namen toe met 2.905 ton (11,3%) in 2011 ten opzichte van 2010.

Positieve ontwikkelingen in de bosbouwsector maakten dat er in 2011 wederom sprake was van groei in de sector. Deze stijging kan worden toegeschreven aan een toename van de productie van hout. In 2011 bedroeg de houtproductie 366.395 m³. De groei van de mijnbouwsector bedroeg in 2011 ten opzichte van 2010 3,0% en zou kunnen worden verklaard door een toename van de productie van bauxiet, ruwe aardolie alsmede gouderts. De productie van gouderts nam toe met bijna 2% ten opzichte van 2010. De bauxietproductie bedroeg in 2011 dmt 3,2 mln, terwijl de productie van ruwe aardolie een hoogte bereikte van 5,98 mln barrels.

Op basis van verkregen informatie is voor 2012 een schatting gemaakt voor de primaire sector van 3,6% ten opzichte van 2011 en een projectie voor 2013 van 4,0% ten opzichte van 2012. Volgens verkregen informatie van belanghebbenden uit de rijstsector is een voorlopige schatting van de productie van droge padie gemaakt van 3,4% en een projectie van 4,6%. Uit voorlopige informatie van het Bauxiet Instituut Suriname blijkt dat de productie van bauxiet in 2012 en 2013 ongeveer dmt 3 mln zal zijn. Aan de hand van voorlopige data uit de goudsector blijkt dat gouderts productie voor 2012 wordt geschat op ongeveer 12.754.894 ton en voor 2013 een projectie wordt gemaakt van 12.799.820 ton. De oliesector heeft voor het jaar 2012 een schatting gemaakt van de productie van ruwe aardolie van 5,92 mln barrels en een projectie voor 2013 van 5,91 mln barrels.

Gedurende de periode januari-mei 2012 bedroeg de bacovenproductie en export van het bacovenbedrijf Stichting Behoud Bananensector Suriname 36.137 ton. Het bedrijf voerde voor een bedrag van USD (FOB) 22,1 mln aan bacoven uit. De exportprijs bedroeg toen USD/ton 611,50. Gedurende deze periode werd voor USD 706.249 geïnvesteerd in het bedrijf. Het aantal arbeiders bedroeg 2.170.

De Ontwikkelingen binnen de secundaire sector 2007-2013

Tot de secundaire sector worden gerekend: industrie, nutsvoorzieningen (electra en water) en de constructiesector. De secundaire sector had op jaarbasis een groei van gemiddeld 3,31%. De hoogste groei van 9,04% werd in 2008 ten opzichte van 2007 gerealiseerd, terwijl de laagste groei werd waargenomen in 2009 vergeleken met 2008, namelijk -7,9%. Dit negatief groeicijfer had als oorzaak een daling van de productie binnen de industriese sector met 11,5% vergeleken met het jaar ervoor. Deze daling was te wijten aan een afname van voornamelijk de aluinaardeproductie. De productie van aluinaarde nam af in 2009 ten opzichte van van 2008 en wel van mt 2.2 mln in 2008 naar mt 1.5 mln in 2009; dit is een daling van ongeveer mt 0,62 mln. In dat jaar bedroeg het exportvolume van aluinaarde mt 1,54 mln met een waarde van USD 322,9 mln. De prijs USD/mt bedroeg toen 210,22. In deze sector werd voor ongeveer USD 18 mln geïnvesteerd.

In 2009 produceerde het oliebedrijf 2,7 mln barrels aan raffinaderijproducten, ongeveer 0,2 mln barrels meer dan in 2008. De sector exporteerde voor een bedrag van USD 138,7 mln. De prijs USD/bbl bedroeg 49,81. De oliesector investeerde USD 135 mln. De totale productie van goud vergeleken met 2008 steeg met 7,0%. In 2009 produceerde en exporteerde de sector 28.600 kg goud met een waarde van bijna USD

910 mln. De prijs USD/troy ounce bedroeg 989. Er werd voor een bedrag van bijna USD 70 mln geïnvesteerd in het grootschalige goudmijnbouwbedrijf.

In 2009 werd voor 161.550 ton aan rijst geproduceerd. De exporthoeveelheid van rijst bedroeg 51.941 ton en had een waarde van ongeveer SRD 59 mln. In hetzelfde jaar werd voor 23.688 ton aan vis, visproducten en schaaldieren uitgevoerd. De exportwaarde hiervan bedroeg SRD 81,9 mln. Er waren positieve ontwikkelingen te melden voor in de constructiesector, hetgeen leidde tot een groei van 7,2% in 2009 vergeleken met 2008. Dit groeicijfer zou kunnen worden verklaard door de grote investeringen die werden gepleegd in onder meer infrastructurele projecten, woningbouw en het asfalteren van wegen. Uit statistieken van de Centrale Bank van Suriname blijkt dat er in 2009 voor SRD 468 mln aan kredieten is verleend ten behoeve van de woningbouw en bijna SRD 100 mln aan constructie- en installatiebedrijven.

De secundaire sector realiseerde een groei van 6,1% in 2010 ten opzichte van 2009. De sectoren die hieraan een belangrijke bijdrage leverden waren industrie, nutsvoorzieningen en constructie. De stijging van de productie in de industriële sector van 6,4%, kwam meerendeels door een toename van de productie van goud met ongeveer 5,0%. De productie en export van goud nam toe van 28.600 kg in 2009 naar 29.948 kg in 2010. De goudsector exporteerde voor een totale waarde van USD 1160,5 mln, USD 0,3 mln meer dan in 2009. De gemiddelde prijs bedroeg 1.241 USD/troy ounce. De investeringen in de grootschalige goudmijnbouw bedroegen in dat jaar USD 57 mln.

Zowel de aluinaarde als de aardolie productie kenden een terugval in 2010. De aluinaardeproductie nam af van mt 1.54 mln in 2009 naar mt 1.49 mln in 2010. De bauxietsector exporteerde voor mt 1.5 mln aluinaarde met een totale waarde van USD 439,5 mln. De prijs bedroeg circa USD/mt 292,4. Er werd bijna USD 8 mln geïnvesteerd in de sector. In dat jaar werd voor ongeveer USD 7,3 mln aan de staatskas bijgedragen.

In 2010 werden door het oliebedrijf ongeveer 2,1 mln mt aan raffinaderijproducten geproduceerd, mt 0,6 mln minder dan in 2009. De oliesector investeerde circa USD 110 mln. De sector exporteerde voor een bedrag van USD 179,8 mln. De bijdrage aan de staatskas bedroeg USD 202 mln. In hetzelfde jaar bedroeg de productie van witte rijst 159.692 ton, een terugval van 1,2% vergeleken met 2009. De rijstsector exporteerde in 2010 ongeveer 89.412 ton rijst, met een waarde van SRD 105,2 mln. Het exportvolume van vis, visproducten en schaaldieren bedroeg in hetzelfde jaar 27.927 ton en had een waarde van SRD 86,4 mln.

In 2010 realiseerde de sector nutsvoorzieningen een groei van 7,0%. Dit groeicijfer zou kunnen worden toegeschreven aan de investeringen die worden gepleegd in de sector. De constructiesector groeide met ca. 5,0%. Dit groeicijfer zou kunnen worden toegeschreven aan de grote investeringen die worden gepleegd in omvangrijke infrastructurele projecten, woningbouw en asfalteringswerkzaamheden. Statistieken van de Centrale Bank van Suriname laten zien, dat de kredietverlening aan de woningbouwsector in 2010 ongeveer SRD 524,5 mln bedroeg en aan constructie- en installatiebedrijven SRD 122,3 mln, een toename van respectievelijk 12% en 22,5% ten opzichte van 2009.

De secundaire sector kende een groei van 7,1% in 2011 vergeleken met 2010. De industrie, nutsvoorzieningen en constructie leverden wederom een belangrijke bijdrage aan dit groeicijfer. In de sector

industrie stegen zowel de productie van goud als aardolie. De totale goudproductie bedroeg in dat jaar 32.820 kg, een toename van 9,6% ten opzichte van 2010. Het exportvolume bedroeg 31.040 kg en had een waarde van USD 1514 mln. De gemiddelde prijs was 1592 USD/troy ounce. In de oliesector werden 2,63 mln barrels aan raffinaderijproducten voortgebracht. Deze sector behaalde in dat jaar een bruto omzet van USD 800 mln. De bijdrage aan de staatskas bedroeg USD 300 mln. De oliesector investeerde in haar bedrijfsactiviteiten voor een bedrag van USD 221 mln; dit is USD 111 meer dan in 2010. De rijstproductie bedroeg 165.616 ton; dit is 5924 ton meer dan in 2010. De sector exporteerde 46.109 ton aan rijst en had een waarde van SRD 99,7 mln. De uitvoerhoeveelheid van vis, visproducten en schaaldieren bedroeg in dat jaar 25.721 ton met een exportwaarde van SRD 111,2 mln.

De bauxietsector produceerde in 2011 mt 1,4 mln aluinaarde (-4,4% vergeleken met 2010). De exporthoeveelheid bedroeg mt 1,4 mln en had een waarde van USD 491,2 mln. De sector maakte in dat jaar USD 18,2 mln over aan de staat. In de sector nutsvoorzieningen werd wederom een groei geconstateerd van 4,1%, dankzij investeringen die worden gepleegd in de sector. De constructiesector laat een groei van 4,6% zien in 2011, mede als gevolg van grote investeringen in omvangrijke infrastructurele projecten, woningbouw en asfalteringswerkzaamheden. In 2011 namen de kredieten ten behoeve van de woningbouw en de constructie- en installatiebedrijven toe met respectievelijk 12,1% en 13,5%.

Volgens voorlopige informatie is voor de secundaire sector voor het jaar 2012 een schatting van 2,4% en voor 2013 een projectie van 6,0% berekend. De oliesector heeft voor de productie van haar raffinaderijproducten voor 2012 een schatting gemaakt van 2,38 mln barrels en een projectie voor 2013 van 2,68 mln barrels. De productie van goud is door de goudsector voor 2012 geschat op 399.279 ounce en voor 2013 geprojecteerd op 381.288 ounce. Uit voorlopige cijfers van het Bauxiet Instituut Suriname blijkt dat de aluinaarde productie voor 2012 geschat is op mt 1,297 mln en geprojecteerd op mt 1,296 voor 2013. Uit statistieken van de Centrale Bank van Suriname blijkt dat er aan kredieten ten behoeve van de woningbouw in de periode januari-juli 2012 reeds SRD 670,7 mln en aan de constructie- en installatiebedrijven SRD 137,8 mln is verleend.

De ontwikkelingen binnen de tertiaire sector 2007-2013

Tot de tertiaire sector behoren de diensten die voortvloeien uit handel, restaurants en hotels, transport en communicatie, financiële instellingen, overheidsdiensten alsmede gemeenschappelijke, sociale en persoonlijke diensten. De tertiaire sector groeide gemiddeld met 5,9% per jaar in de periode 2007-2011. Het hoogste groeicijfer van 9,8% werd in 2009 ten opzichte van 2008 genoteerd, terwijl het laagste groeicijfer 3,9% was in 2008 vergeleken met 2007. De sectoren die gedurende de periode 2007-2011 een belangrijke bijdrage leverden aan de groei van deze sector zijn: handel; hotels en restaurants; transport, opslag en communicatie alsook financiële instellingen.

In 2010 en 2011 groeide de sector restaurants en hotels met respectievelijk 7,1% en 11,7%. Dit groeicijfer zou kunnen worden toegeschreven aan een toename van de bezettingsgraad in hotels. Het aantal toeristen nam toe met 35,7% in 2010 en 7,2% in 2011. Wanneer de periode januari-mei 2012 wordt vergeleken met dezelfde in 2011, dan is er sprake van een groei van ca. 5,2%. De sector transport, opslag

en communicatie maakte in 2010 en 2011 een groei door van 4,8% en 7,8%. Dit groeicijfer werd voornamelijk gerealiseerd door een toename van luchttransport, als gevolg van een stijging van het passagiersverkeer met 7,1% in 2011 en bij wegtransport wordt opgemerkt dat het aantal geregistreerde voertuigen zowel in 2010 als 2011 is toegenomen met 4%. Verder werd dit groeicijfer veroorzaakt door de gunstige ontwikkelingen die zich voordoen binnen de communicatiesector, waaronder investeringen en verdere ontsluiting van het binnenland en distrikten. Het aantal mobiele aansluitingen nam toe met 2% in 2011 en het aantal internet cafe's is meer dan verdubbeld. De sector financiële instellingen kende een groei in 2010 van 5,8% ten opzichte van 2009 en in 2011 een groei van 5,5% ten opzichte van 2010. Dit groeicijfer zou vermoedelijk kunnen worden verklaard door de grote investeringen die worden gepleegd in de sector.

Overheid

Om de reële groei te kunnen vaststellen bij de sector Overheid, wordt volgens de nieuwe methode van het ABS gewerkt met de mutatie van het aantal ambtenaren per jaar. Op basis hiervan kan gesteld worden dat de sector overheid in 2009 groeide met 0,59% vergeleken met 2008. Voor het jaar 2010 was dat 2,05% ten opzichte van het jaar ervoor, terwijl in het jaar 2011 een groei van -1,62% werd geconstateerd vergeleken met 2010. Voor 2012 is een groei geschat van 1,07%, terwijl voor 2013 een groei van 1,22% is geprojecteerd.

3.2 DE OVERHEIDSFINANCIËN

3.2.1 Inleiding

Als onderdeel van de gezondmaking van de Staatshuishouding is de Regering in januari 2011 gestart met de uitvoering van het Structureel Verbetering Programma (SVP). Maatregelen in dit kader waren gericht op de verhoging van de overheidsinkomsten via onder andere aanpassing van een aantal belastingsoorten en op het neutraliseren van de negatieve effecten van de inkomstenverhogende maatregelen via subsidies.

Het budgettair beleid zoals in voorgaande jaren gevoerd, werd voortgezet. Dit beleid was gericht op een verantwoord en transparant financieel beheer van de overheidsfinanciën, met monetair neutrale financiering van eventuele begrotingstekorten en het beheersbaar houden van de schuldpositie van de Staat conform de bepalingen in de Wet op de Staatsschuld. Onderdeel van genoemd financieel beheer betrof het toezien op de naleving van onder andere de regels van begrotingsdiscipline, evenals de uitvoering van beleid conform de voorgenomen beleidsprogramma's en -maatregelen.

Tabel 3.2.1. De overheidsfinanciën op kasbasis in SRD mln, periode 2007 – 1^e helft 2012

Omschrijving	2007*)	2008*)	2009*)	2010*)	2011**)	1 ^e helft 2012***)
Totale ontvangsten:	2368,0	2354,8	2944,7	2606,1	3537,5	2035,1
Lopende ontvangsten:	1944,8	2111,2	2590,6	2457,0	3422,1	2035,1
<i>Directe belastingen</i>	767,2	835,6	965,4	970,6	1341,0	772,1
<i>Indirecte belastingen</i>	754,0	847,6	867,5	907,9	1326,8	713,5
<i>Niet-belastingontvangsten</i>	423,6	428,0	757,7	578,5	754,3	549,5
Kapitaalontvangsten	-.-	-.-	-.-	-.-	-.-	-.-
Schenkeningen	423,2	243,6	354,1	149,1	115,4	-.-
Totale uitgaven:	2018,2	2209,7	2859,5	2955,4	3551,1	2316,0
Lopende uitgaven:	1662,1	1743,7	2253,1	2402,7	2854,2	2076,3
Lonen en salarissen	692,4	758,5	967,6	1075,3	1208,8	602,1
Goederen en diensten	480,8	488,0	652,3	638,6	733,9	952,4
Subsidies en bijdragen	391,7	435,6	499,9	585,2	771,7	449,3
Interest	97,2	61,6	133,3	103,6	139,8	72,5
Kapitaaluitgaven⁴	355,0	466,0	606,4	552,7	696,9	239,7
Netto leningen	1,1	-.-	-.-	-.-	-.-	-.-
Saldo Lopende Rekening	282,7	367,5	337,5	54,3	567,9	-41,2
Saldo Totale Rekening	349,8	145,1	85,2	-349,3	-13,6	-280,9
Financiering (netto)	-349,8	-145,1	-85,2	349,3	13,6	280,9
Binnenlands (netto)	-183,2	-191,6	238,3	122,8	-191,7	242,0
- CBvS (netto)	-133,3	-124,9	231,4	-7,4	-186,5	286,3
- Overige depositonemende instellingen	-57,5	-88,0	-42,4	83,5	-58,9	-50,7
- Particuliere instellingen	7,6	21,3	49,3	46,7	53,7	6,4
Buitenlands (netto)	-259,2	23,2	32,3	201,0	402,4	15,5
Statistische verschillen	92,6	23,3	-355,8	25,5	-197,1	23,4

Bron: Ministerie van Financiën

Bewerking Stichting Planbureau Suriname

*) Herziene cijfers; **) Voorlopige cijfers, juli 2012; ***) Voorlopige cijfers, augustus 2012

Het effect van het SVP en van het gevoerde budgettaire beleid komt tot uitdrukking in tabel 3.2.1. Met behulp van deze tabel wordt inzicht gegeven in de mate waarin de overheidsontvangsten en -uitgaven zich in de periode 2007 tot en met juni 2012 hebben ontwikkeld, evenzo in de wijze waarop eventuele tekorten op de overheidsbegroting zijn gefinancierd.

3.2.2 De totale ontvangsten

In 2011 zijn **de totale ontvangsten** in vergelijking met 2010 toegenomen met circa 35,7% van circa SRD 2.606,1 mln. tot circa SRD 3.537,5 mln. Deze mutatie is per saldo het resultaat van een afname van de schenkingen en een toename van de lopende ontvangsten. De **schenkingen** zijn voornamelijk afgenomen als gevolg van het uitgeput raken van de middelen, die in het kader van de ontwikkelings-relatie tussen Suriname en Nederland, de zogenaamde verdragsmiddelen, waren overeengekomen. De verandering in de lopende ontvangsten is hoofdzakelijk toe te schrijven aan een toename van de belastingontvangsten. In de 1^e helft van 2012 is circa SRD 2.035,1 mln. aan totale ontvangsten gerealiseerd. In vergelijking met dezelfde periode in 2011 is er sprake van een toename van circa 23,8%.

⁴ Zijn kapitaaluitgaven die uit eigenmiddelen en/of leningen of schenkingsmiddelen zijn gefinancierd.

De belastingontvangsten

De inkomstenverhogende maatregelen, die als onderdeel van het SVP zijn getroffen hebben, voor wat betreft de belastingontvangsten, in meer of mindere mate het gewenste effect gehad. De maatregelen betroffen de devaluatie van de Surinaamse dollar (SRD) en de verhoging van een aantal belastingsoorten, waaronder de casinobelasting, accijns op gedestilleerd en op sigaretten en rooktabak en verbruiksbelasting op motorbrandstoffen.

Tabel 3.2.2. Belastingontvangsten op kasbasis, periode 2010 – 1^e helft 2012

Omschrijving	2010 (x SRD mln.)	2011 (x SRD mln.)*	Rel. Δ 2011 vs. 2010	1 ^e helft 2012 (x SRD mln.)**
Belastingontvangsten	1878,5	2667,8	42,0%	1485,6
Directe belastingen:	970,6	1341,0	38,2%	772,1
Loonbelasting	389,3	390,2	0,2%	186,2
Inkomstenbelasting	535,3	902,9	68,7%	365,8
Casinobelasting	12,8	20,6	61,4%	12,9
Overige	33,2	27,3	-17,7%	207,2
Indirecte belastingen:	907,9	1326,8	46,1%	713,5
Invoerrechten	220,7	297,3	34,7%	147,2
Statistiekrecht invoer en uitvoer	14,9	18,6	24,8%	9,8
Accijns op gedestilleerd	12,1	14,8	22,3%	7,6
Accijns op sigaretten en rooktabak	74,6	88,8	19,0%	46,9
Verbruiksbelasting op motorbrandstoffen	209,8	404,5	92,8%	210,2
Omzetbelasting	335,0	445,6	33,0%	212,2
Overige	40,8	57,2	40,1%	79,6

Bron: Ministerie van Financiën

Bewerking Stichting Planbureau Suriname

*) Voorlopige cijfers, juli 2012; **) Voorlopige cijfers, augustus 2012

Naast eerder genoemde maatregelen, zijn er ook maatregelen getroffen op het gebied van onder andere de loon- en inkomstenbelasting, de invoerrechten en het statistiek- en consentrecht.

Met behulp van tabel 3.2.2 wordt inzicht gegeven in de mate waarin de maatregelen van invloed zijn geweest op de belastingontvangsten en op de samenstellende delen daarvan. Uit die tabel blijkt dat in 2011 de belastingontvangsten in vergelijking met 2010 zijn toegenomen met circa 42,0%, van circa SRD 1.878,5 mln. tot circa SRD 2.667,8 mln.

Voorts blijkt uit tabel 3.2.2. dat in 2011 de ontvangsten vanwege de inning van **loonbelasting** in vergelijking met 2010 zijn toegenomen met circa 0,2%, van circa SRD 389,3 mln. naar circa SRD 390,2 mln. Die marginale toename kan worden verklaard door onder andere de implementatie per 01 januari 2011 van de 2^e fase van het Functie Informatie Systeem Overheid (FISO) II. Ook de toekenning per die datum van een heffingskorting op loonbelasting ad SRD 50,00 per maand, aan alle loontrekkers en de doorwerking daarvan op de belastingvrije grens voor gepensioneerden is van invloed geweest op het niveau van de loonbelastingontvangsten. In de 1^e helft van 2012 is circa SRD 186,2 mln. aan loonbelasting geïnd. In vergelijking met dezelfde periode in 2011 is dat een afname van circa 17,1%.

De devaluatie van de Surinaamse dollar met circa 20,2% van SRD 2,71 om SRD 2,78 naar respectievelijk SRD 3,25 om SRD 3,35 per 20 januari 2011 is onder andere van invloed geweest op het resultaat uit financiële transacties vanwege de herwaardering van de valutapositie en toename van de koersmarges. Genoemde resultaten/opbrengsten vormen de basis voor heffing van inkomstenbelasting. Een toename van deze basis betekent in meer of mindere mate een toename van de ontvangsten vanwege de inning van **inkomstenbelasting**. Daarnaast is conform de heffingskorting op loonbelasting, een heffingskorting ad SRD 50,00 per maand op inkomstenbelasting toegekend. Genoemde factoren hebben per saldo erin geresulteerd dat in 2011 de ontvangsten uit hoofde van de inning van inkomstenbelasting in vergelijking met 2010 zijn toegenomen met circa 68,7% van circa SRD 535,5 mln. tot SRD 902,9 mln. In de 1^e helft van 2012 is een bedrag ad SRD 365,8 mln. aan inkomstenbelasting geïnd. In vergelijking met dezelfde periode in 2011 is dat een toename van circa 75,3%.

In de 1^e helft van 2011 is **de casinobelasting** verhoogd. Deze verhoging kan onder andere als reden worden genoemd voor de toename in 2011 van de ontvangsten uit hoofde van de inning van casinobelasting in vergelijking met 2010. Die ontvangsten zijn toegenomen met circa 61,4% van circa SRD 12,8 mln. tot circa SRD 20,6 mln. In de 1^e helft van 2012 is circa SRD 12,9 mln. aan casinobelasting geïnd. Dit is circa 65,4% meer dan het bedrag dat in dezelfde periode van 2011 is geïnd.

In 2011 zijn de ontvangsten uit **invoerrechten** in vergelijking met 2010 toegenomen met circa 34,7%, van circa SRD 220,7 mln. tot circa SRD 297,3 mln. Deze toename is het resultaat van onder andere de devaluatie van de Surinaamse Dollar. De devaluatie heeft via de douanekoers als afgeleide van de officiële wisselkoers een verhogend effect gehad op de te betalen invoerrechten. De douanekoers is immers een van de variabelen op basis waarvan invoerrechten worden berekend. In de 1^e helft van 2012 is circa SRD 147,2 mln. aan invoerrechten geïnd. In vergelijking met dezelfde periode van 2011 is dat een toename van circa 7,2%.

Evenals bij de invoerrechten heeft de devaluatie van de Surinaamse dollar een verhogend effect gehad op het te betalen **statistiekrecht**. In 2011 zijn de ontvangsten uit hoofde van de inning van statistiekrecht in vergelijking met 2010 toegenomen met circa 24,8%, van circa SRD 14,9 mln. tot SRD 18,6 mln.

Om de aankoop van bepaalde basisgoederen binnen het bereik van de bevolking te houden heeft de Regering besloten in april 2012 het statistiekrecht op een aantal basisgoederen af te schaffen en dit aantal in de tijd uit te breiden. In welke mate genoemde afschaffing van invloed is geweest op de ontvangsten vanwege de heffing van statistiekrecht is moeilijk af te leiden uit de gerealiseerde ontvangsten. Die zijn in het 1^e halfjaar van 2012 toegenomen tot circa SRD 8,9 mln. In vergelijking met dezelfde periode in 2011 is dat een toename van circa 10,1%.

In het laatste kwartaal van 2011 zijn zowel het **accijns op gedestilleerd** als **op sigaretten en rooktabak** verhoogd. Deze verhoging heeft in meer of mindere mate geleid tot een toename van de ontvangsten vanwege accijns op gedestilleerd met circa 22,3%, van circa SRD 12,1 mln. in 2010 tot circa SRD 14,8 mln. in 2011. Ook de ontvangsten vanwege accijns op sigaretten en rooktabak zijn toegenomen met circa 19,0%, van circa SRD 74,6 mln. in 2010 tot circa SRD 88,8 mln. in 2011.

De ontvangsten vanwege accijns op gedestilleerd en op sigaretten en rooktabak waren in de 1^e helft van 2012 gelijk aan circa SRD 7,6 mln. om SRD 46,9 mln. In vergelijking met dezelfde periode van 2011 zijn die ontvangsten toegenomen met respectievelijk circa 18,8% en 8,3%.

In 2011 zijn de ontvangsten vanwege de inning van **verbruiksbelasting op motorbrandstoffen** in vergelijking met 2010 toegenomen met circa 92,8%, van circa SRD 209,8 mln. tot circa SRD 404,5 mln. Deze toename is het resultaat van onder andere de devaluatie van de Surinaamse dollar en de verhoging van de verbruiksbelasting op motorbrandstoffen, de zogenaamde Government take, met SRD 0,50 per liter per 20 januari 2011. In de 1^e helft van 2012 is aan verbruiksbelasting op motorbrandstoffen circa SRD 210,2 mln. geïnd. In vergelijking met de ontvangsten ad SRD 195,2 mln. in de 1^e helft van 2011 is dat een toename van circa 7,7%.

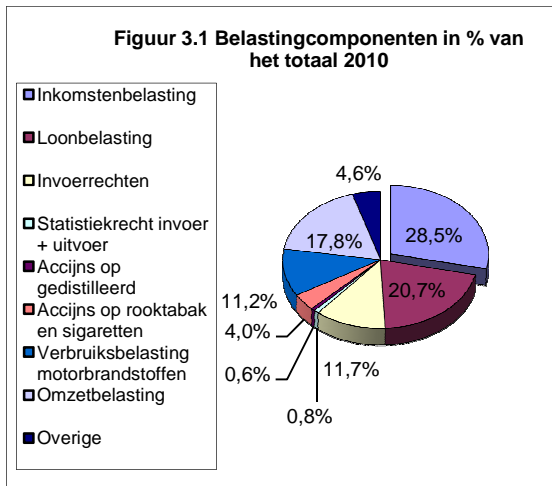
In 2011 zijn de ontvangsten uit de inning van **omzetbelasting** in vergelijking met 2010 toegenomen met circa 33,0%, van circa SRD 335,0 mln.⁵ naar circa SRD 445,6 mln.⁶ Deze toename kan onder andere worden verklaard door de internationale stijging van de prijs van goederen. Voorts is ook de devaluatie van de SRD, van invloed geweest op de prijs van goederen en diensten. Immers wordt de omzetbelasting op importen berekend over de invoerwaarde inclusief overige belastingen waaronder invoerrechten, statistiekrecht en consentrecht. In de 1^e helft van 2012 is aan omzetbelasting circa SRD 212,2 mln. geïnd. In vergelijking met de ontvangsten ad SRD 216,7 mln. in de 1^e helft van 2011 is dat een afname van circa 2,1%.

Aandeel belastingsoorten in de belastingontvangsten

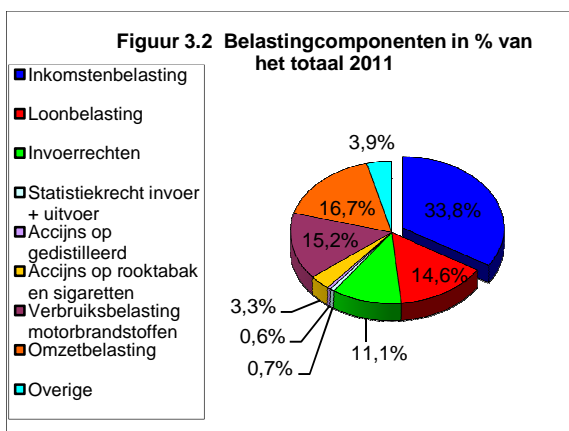
In figuur 3.2.1 wordt inzicht gegeven in het aandeel van verschillende belastingsoorten in het totaal van de belastingontvangsten. Uit de deelfiguren blijkt dat in 2010 en 2011 respectievelijk circa 90,0% om 91,5% van de belastingontvangsten afkomstig was van de inning van inkomsten-, loon-, omzet- en verbruiksbelasting op motorbrandstoffen en invoerrechten. Daarbij was het aandeel van de inkomstenbelasting het grootst, namelijk circa 28,5% (2010) om 33,8% (2011).

⁵ In 2010 is circa SRD 119,1 mln. aan omzetbelasting op de productie en circa SRD 215,9 mln. als omzetbelasting op de importen geïnd.

⁶ In 2010 is circa SRD 154,9 mln. aan omzetbelasting op de productie en circa SRD 290,7 mln. als omzetbelasting op de importen geïnd.

Figuur 3.2.1. Belastingcomponenten in percentages van het totaal in 2010 en 2011

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Vergelijken wij echter de aandelen in 2010 met die in 2011, dan merken wij dat een verschuiving heeft plaatsgevonden ten gunste van de ontvangsten uit hoofde van de inning van inkomsten- en verbruiksbelasting op motorbrandstoffen. In 2011 zijn de aandelen van de ontvangsten uit hoofde van de inning van inkomsten- en verbruiksbelasting op motorbrandstoffen in vergelijking met 2010 gestegen van circa 28,5% om 11,2% tot circa 33,8% om 15,2%. Deze verschuiving is echter niet vreemd, gelet op onder andere de devaluatie van de Surinaamse dollar en de verhoging van de Government take.

De niet-belastingontvangsten

Ook in het geval van de niet-belastingontvangsten hebben maatregelen in het kader van het structureel verbeteringsprogramma naast andere factoren in meer of mindere mate invloed gehad op het niveau van die ontvangsten. In tabel 3.2.3 wordt inzicht gegeven in het niveau en de belangrijkste componenten van de niet-belastingontvangsten. Voorts wordt inzicht gegeven in de mutaties die zich in 2011 in vergelijking met 2010 hebben voorgedaan.

Tabel 3.2.3. Niet-belastingontvangsten, periode 2010 – 2011

Omschrijving	2010 (x SRD mln.)	2011 (x SRD mln.)*	Rel. Δ 2011 vs. 2010
Niet-belastingontvangsten:	578,5	754,3	30,4%
- inkomsten uit staatsdomeinen	15,0	7,2	-52,0%
- leges	21,1	7,5	-64,5%
- inkomsten uit overheidsbedrijven:	223,7	443,3	98,2%
*) <i>dividend Staatsolie</i>	194,9	388,4	
*) <i>dividend overige staatsbedrijven</i>	19,8	4,7	
*) <i>winst van de CBvS</i>		35,1	
*) <i>overige inkomsten uit staatsbedrijven</i>	9,0	15,1	
- premiebijdrage AOV	83,2	97,1	16,7%
- consentrecht	22,6	30,9	36,7%
‘ retributie bauxiet en aluinaarde	4,0	2,6	-35,0%
- overige niet-belastingontvangsten ⁷	208,9	165,7	-20,7%

Bron: Ministerie van Financiën

Bewerking Stichting Planbureau Suriname

*) Voorlopige cijfers, juli 2012

Uit de tabel blijkt dat in 2011 de niet-belastingontvangsten in vergelijking met 2010 zijn toegenomen met circa 30,4%, van circa SRD 578,5 mln. tot SRD 754,3 mln. Die toename is per saldo toe te schrijven aan de inkomsten uit overheidsbedrijven, de ontvangsten vanwege de inning van premiebijdrage AOV⁸ en de heffing van consentrecht. In de 1^e helft van 2012 is een bedrag ad circa SRD 549,5 mln. aan niet-belastingontvangsten geïnd. In vergelijking met het bedrag ad SRD 265,0 mln. in dezelfde periode van 2011 is dat een toename van circa 107,4%.

In 2011 zijn de **inkomsten uit overheidsbedrijven** in vergelijking met 2010 toegenomen met circa 98,2%, van circa SRD 223,7 mln. tot SRD 443,3 mln. Het grootste deel van deze inkomsten betrof dividend van Staatsolie, circa 87,1% (2010) en circa 87,6% (2011). Staatsolie registreerde in 2011 een winst voor belasting van circa USD 414,0 mln.⁹ In vergelijking met de winst voor belasting in 2010 ad circa USD 298,0 mln.¹⁰ is dat een toename van circa 38,9%. Deze toename is onder andere het resultaat van de hoge wereldmarktprijzen voor ruwe aardolie en derivaten die in 2011 een hoogte bereikte van gemiddeld circa USD 100.53 per barrel¹¹. De Overheid als enige aandeelhouder heeft via onder andere de niet-belastingontvangsten de vruchten van de goede bedrijfsresultaten van Staatsolie geplukt.

Evenals bij de invoerrechten en het statistiekrecht heeft de devaluatie van de Surinaamse dollar een verhogend effect gehad op het te betalen **Consentrecht**. In 2011 zijn de ontvangsten uit hoofde van de inning van consentrecht in vergelijking met 2010 toegenomen met circa 36,7%, van circa SRD 22,6 mln. tot circa SRD 30,9 mln.

Naast het besluit van de Regering om in april 2012 het statistiekrecht op een aantal basisgoederen af te schaffen, heeft de Overheid dienovereenkomstig besloten om het consentrecht op betreffende basisgoederen af te schaffen.

⁷ 2011 is inclusief Royalties Gross Rosebel ad circa SRD 80,7 mln.

⁸ Zie beschrijving Premiebijdrage AOV.

⁹ Annual Report 2011 Staatsolie.

¹⁰ Annual Report 2010 Staatsolie.

¹¹ Annual Report 2011 Staatsolie.

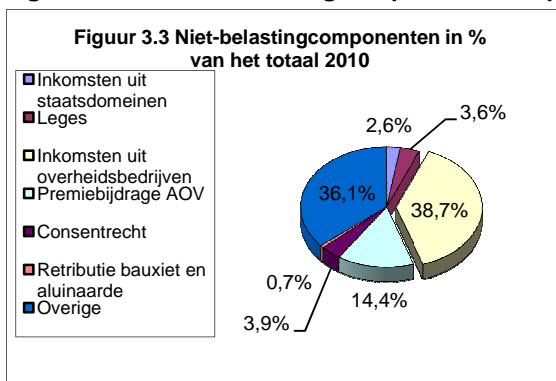
In 2011 zijn de ontvangsten vanwege de betaling van **AOV premie** in vergelijking met 2010 toegenomen met circa 16,7%, van circa SRD 83,2 mln. tot SRD 97,1%. Die toename kan onder andere worden verklaard door de toename van de lonen en salarissen van de landsdienaren. In januari 2011 is namelijk de 2^e fase van FISO II geïmplementeerd, met verhogend effect op de lonen en salarissen van de landsdienaren. In de 1^e helft van 2012 is circa SRD 45,2 mln. aan premiebijdrage AOV geïnd. In vergelijking met dezelfde periode van 2011 betreft dat een afname van circa 0,2%.

De ontvangsten vanwege de premiebetaling AOV, betreffen ontvangsten van de Overheid voor rekening van derden. In dit geval is de derde het Algemeen Oudedags Voorzieningsfonds. De Overheid ontvangt de gelden voor het fonds, om die later te verrekenen.

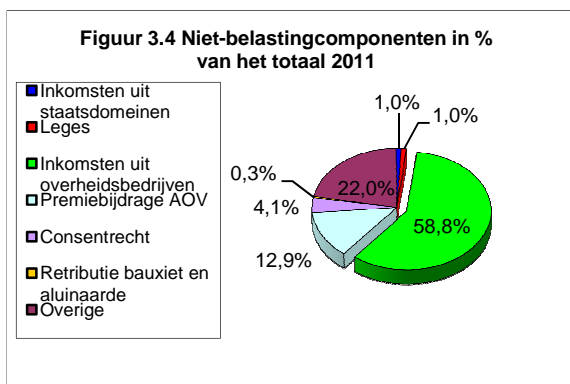
Aandeel componenten in de niet-belastingontvangsten

In de figuren 3.2.2 wordt inzicht gegeven in het aandeel van verschillende componenten van de niet-belastingontvangsten in het totaal van die ontvangsten in 2010 en 2011.

Figuur 3.2.2. Niet-belastingcomponenten in percentages van het totaal in 2010 en 2011

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Uit betreffende figuren blijkt dat in 2010 en 2011 respectievelijk circa 42,6% om 62,9% van de niet-belastingontvangsten afkomstig was van inkomsten uit overheidsbedrijven en consentrecht. Daarbij was het aandeel van de inkomsten uit overheidsbedrijven het grootst namelijk circa 38,7% (2010) om circa 58,8% (2011).

Vergelijken wij echter de aandelen in 2010 en 2011, dan merken wij dat een verschuiving heeft plaatsgevonden ten gunste van de inkomsten uit overheidsbedrijven en consentrecht. In 2011 zijn de aandelen van de inkomsten uit overheidsbedrijven en consentrecht in vergelijking met 2010 gestegen, van respectievelijk circa 38,7% en 3,9% tot circa 58,8% om 4,1%. Deze verschuiving is evenals bij de belastingen niet vreemd.

3.2.3 De totale uitgaven

In 2011 zijn de totale uitgaven in vergelijking met 2010 toegenomen met circa 20,2%, van circa SRD 2.955,4 mln. naar circa SRD 3.551,1 mln. Zowel de lopende als de kapitaaluitgaven hebben in meer of mindere mate bijgedragen aan die toename. In de 1^e helft van 2012 is circa SRD 2.316,0 mln. aan totale uitgaven gerealiseerd. In vergelijking met dezelfde periode in 2011 is er sprake van een toename van circa 42,2%

De lopende uitgaven

Enkele maatregelen die in het kader van het structureel verbeteringsprogramma zijn getroffen, zijn van invloed geweest op het niveau van de lopende uitgaven. Die uitgaven zijn in 2011 in vergelijking met 2010 toegenomen met circa 18,8%, van circa SRD 2.402,7 mln. naar circa SRD 2.854,2 mln. In de 1^e helft van 2012 waren de lopende uitgaven gelijk aan circa SRD 2.076,3 mln. In vergelijking met dezelfde periode in 2011 is dat een toename van circa 52,6%. Met behulp van tabel 3.2.4 wordt inzicht gegeven in de mate waarin de maatregelen van invloed zijn geweest op de lopende uitgaven en de samenstellende delen.

Tabel 3.2.4 Lopende uitgaven op kasbasis, periode 2010 – 1^e helft 2012

Omschrijving	2010 (x SRD mln.)	2011 (x SRD mln.)*	Rel. Δ 2011 vs. 2010	1 ^e helft 2012 (x SRD mln.**)
Lopende uitgaven	2402,7	2854,2	18,8%	2076,3
Lonen en salarissen	1075,3	1208,8	12,4%	602,1
Overige goederen en diensten	638,6	733,9	14,9%	952,4
Subsidies en bijdragen	585,2	771,7	31,9%	449,3
Intrest	103,6	139,8	34,9%	72,5
Kapitaaluitgaven	552,7	696,9	26,1%	239,7
Netto leningen	-,-	-,-	-,-	-,-

Bron: Ministerie van Financiën

Bewerking Stichting Planbureau Suriname

*) Voorlopige cijfers, juli 2012; **) Voorlopige cijfers, augustus 2012

Uit tabel 3.2.4 blijkt dat in 2011 een bedrag ad circa SRD 1.075,3 mln. aan **lonen en salarissen** is uitbetaald. In vergelijking met 2010 is dat een toename met circa 12,4%, tot circa SRD 1.208,8 mln. Deze toename is het resultaat van onder andere de implementatie per 01 januari 2011 van fase 2 van FISO II. In de 1^e helft van 2012 is circa SRD 602,1 mln. aan lonen en salarissen uitbetaald. In vergelijking met het bedrag ad circa SRD 575,2 mln. dat in de 1^e helft van 2011 is uitbetaald, is dat een toename van circa 4,7%. Deze toename is onder andere het resultaat van de periodieke verhoging van circa 3% die jaarlijks aan de overheidswerkers wordt toegekend, met de aantekening dat werkers die het maximum van hun salarisschaal hebben bereikt, niet in aanmerking komen voor genoemde verhoging.

De devaluatie van de Surinaamse dollar is naast andere factoren, van invloed geweest op de prijs van goederen en diensten en daardoor op het niveau van de uitgaven aan goederen en diensten. Kijken wij naar de uitgaven aan **overige goederen en diensten**, dan blijkt dat die uitgaven in 2011 in vergelijking met 2010 zijn toegenomen met circa 14,9%, van circa SRD 638,6 mln. tot circa SRD 733,9 mln. In de 1^e helft van 2012 is circa SRD 952,4 mln. aan goederen en diensten uitgegeven. In vergelijking met dezelfde periode in 2011 is dat een toename van circa 118,0%

De aanpassing van bestaande subsidies en/of bijdragen zoals Algemene Oudedags Voorziening en Algemene Kinderbijslag zijn evenals de introductie van nieuwe vormen van subsidie zoals voor lucht-, bus- en boottransport, van invloed geweest op de uitgaven aan **subsidies en bijdragen**. Die uitgaven zijn in 2011 in vergelijking met 2010 toegenomen met circa 31,9%, van circa SRD 585,6 mln. naar circa SRD 771,7 mln. In de 1^e helft van 2012 is circa SRD 449,3 mln. aan subsidies en bijdragen uitgegeven. Vergelijken wij die uitgaven met die in de 1^e helft van 2011, dan blijkt dat die zijn toegenomen met circa 61,6%. In tabel 3.2.5. wordt inzicht gegeven in het niveau en de belangrijkste componenten van de subsidies en bijdragen.

Tabel 3.2.5 Subsidies en bijdragen op kasbasis, periode 2010 – 1^e helft 2012

Omschrijving	2010 (x SRD mln.)	2011 (x SRD mln.)*	Rel. Δ 2011 vs. 2010
Subsidies en bijdragen	585,2	771,7	31,9%
AOV Fonds	151,9	232,2	52,9%
Algemene Kinderbijslag	0,7	7,6	985,7%
Financiële bijstand en alivio on- en min-vermogenden	13,8	17,7	28,3%
Medische kosten on- en minvermogenden	78,4	90,0	14,8%
Decentralisatie	16,9	12,8	-24,3%
Gezondheidsinstellingen	43,1	63,5	47,3%
Onderwijsinstellingen	25,7	52,1	102,7%
Overige ¹²	254,7	295,8	16,1%

Bron: Ministerie van Financiën

Bewerking Stichting Planbureau Suriname

*) Voorlopige cijfers, juli 2012; **) Voorlopige cijfers, augustus 2012

Uit tabel 3.2.5 blijkt dat in 2011 de subsidie aan **het Algemene Oudedags Voorzieningsfonds (AOV Fonds)** in vergelijking met 2010 is toegenomen met circa 52,9%, van circa SRD 151,9 mln. tot circa SRD

¹² 2011 is inclusief subsidie aan transportsector waaronder aan de particuliere lijnbushouders organisatie (PLO) en Boothouders ad SRD 18,1 mln.

232,2 mln. Deze toename kan verklaard worden door onder andere de aanpassing per 01 februari 2011 van de AOV uitkering met circa 21,4%, van SRD 350,00 per maand tot SRD 425,00 per maand. Daarnaast is ook het aantal AOV gerechtigden toegenomen van een gemiddelde van circa 43.598 tot circa 45.108.

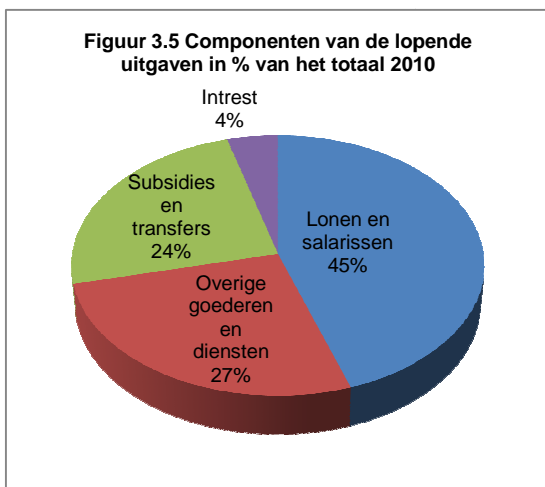
De uitgaven vanwege de uitbetaling van **Algemene Kinderbijslag (AKB)** zijn in 2011 in vergelijking met 2010 enorm gestegen met circa 985,7%, van circa SRD 0,7 mln. naar circa SRD 7,6 mln. Deze toename kan worden verklaard door onder andere de verhoging van de AKB met 900% vanaf 01 januari 2011, van SRD 3,00 per maand naar SRD 30,00 per maand tot een maximum van 4 kinderen.

Voorts is ook het aantal rechthebbenden enorm toegenomen. In het 1^e kwartaal van 2011 zijn 32.249 kinderen in aanmerking gekomen voor AKB, terwijl in het 4^e kwartaal van 2011 het aantal 42.545 bedroeg. Dit is een toename van circa 31,9%.

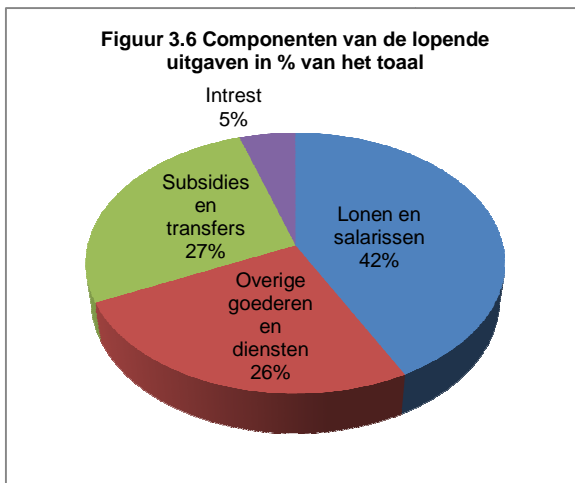
Aandeel van de componenten in de lopende uitgaven

In de figuren 3.2.3 wordt inzicht gegeven in het aandeel van de verschillende componenten van de lopende uitgaven in het totaal van die uitgaven in 2010 en 2011.

Figuur 3.2.3. Componenten van de lopende uitgaven in pecentage van het totaal in 2010 en 2011

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Bron: Stichting Planbureau Suriname

Uit betreffende figuren blijkt dat in 2010 en 2011 respectievelijk circa 71,3% en 68,1% van de lopende uitgaven besteed is aan kosten om de dienst draaiende te houden, in het bijzonder lonen en salarissen en overige goederen en diensten. Van de lopende uitgaven is circa 28,7% (2010) om 31,9% (2011) besteed aan de uitvoering van beleidsmaatregelen. In deze betreft het maatregelen op het gebied van onder andere de sociale en gezondheidszorg, onderwijs, decentralisatie en maatregelen gericht op het bestendigen van een duurzame positie van de staatsschuld.

De kapitaaluitgaven

In tabel 3.2.6. wordt inzicht gegeven in het niveau van de kapitaaluitgaven die in 2010 en 2011 door de verschillende ministeries zijn gepleegd. Van die uitgaven is het grootste deel door het ministerie van Openbare Werken gepleegd. Immers, uit hoofde van de taakomschrijving is het ministerie van Openbare Werken het ministerie bij uitstek dat verantwoordelijk is voor de volkswoningbouw; de voorbereiding en uitvoering van bouwkundige werken voor de Staat en van civieltechnische, werken met uitzondering van de secundaire en tertiaire in de districten.

Tabel 3.2.6. Kapitaaluitgaven op kasbasis, periode 2010 - 2011

Code	Omschrijving	2010 (x SRD mln.)	2011*) (x SRD mln.)
01	Ministerie van Justitie en Politie	2,5	43,1
02	Ministerie van Binnenlandse Zaken	0,6	3,7
03	Ministerie van Regionale Ontwikkeling	2,1	0,8
04	Ministerie van Defensie	0,6	0,3
05	Ministerie van Buitenlandse Zaken	1,2	0,6
06	Ministerie van Planning en Ontwikkelingssamenwerking	0,1	.-
07	Ministerie van Financiën	0,7	1,0
08	Ministerie van Handel en Industrie	0,2	0,1
09	Ministerie van Landbouw Veeteelt en Visserij	3,5	1,2
10	Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen	7,5	1,2
11	Ministerie van Arbeid Technologische Ontwikkeling en Milieu	1,3	1,6
12	Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting	17,0	0,5
13	Ministerie van Onderwijs	12,7	26,7
14	Ministerie van Volksgezondheid	0,2	0,3
15	Ministerie van Openbare Werken	291,8	382,0
16	Ministerie van Transport Communicatie en Toerisme	0,2	0,3
17	Ministerie van Ruimtelijke ordening Grond- en Bosbeheer	11,4	11,9
18	Ministerie van Sport- en Jeugdzaken	.-	.-
	Overige kapitaaluitgaven	199,1	221,6
Totaal		552,7	696,9

Bron: Ministerie van Financiën

Bewerking Stichting Planbureau Suriname

*) Voorlopige cijfers, juli 2012

Naast het ministerie van Openbare Werken is ook het ministerie van Regionale Ontwikkeling verantwoordelijk voor de voorbereiding en uitvoering van civieltechnische werken. In dit geval betreft het civieltechnische werken op secundair en tertiair niveau. Met het oog op de grote civieltechnische en bouwkundige werken van de Overheid, zijn er in een aantal gevallen reeds voorbereidende werkzaamheden verricht. Genoemd kunnen worden het bouwrijp maken en aanleggen van basisinfrastructuur op het volkswoningbouwproject te Hanna's Lust; de voorstudie, het ontwerp en het kostenplaatje voor: het ombouwen van de weg naar Paranam tot een vierbaanse highway; het bouwen van een viaduct bij de van 't Hogerhuysstraat tussen het Molenpad en de Saramaccadoorsteek; het bouwen van een nieuwe brug bij Carolina over de Surinamerivier en het bouwen van een brug over de Corantijnriver. Daarnaast zijn er ook uitgaven gepleegd, voor onder andere het herstel van de infrastructuur op landelijk niveau en de voortzetting van het landelijk asfalteringsprogramma.

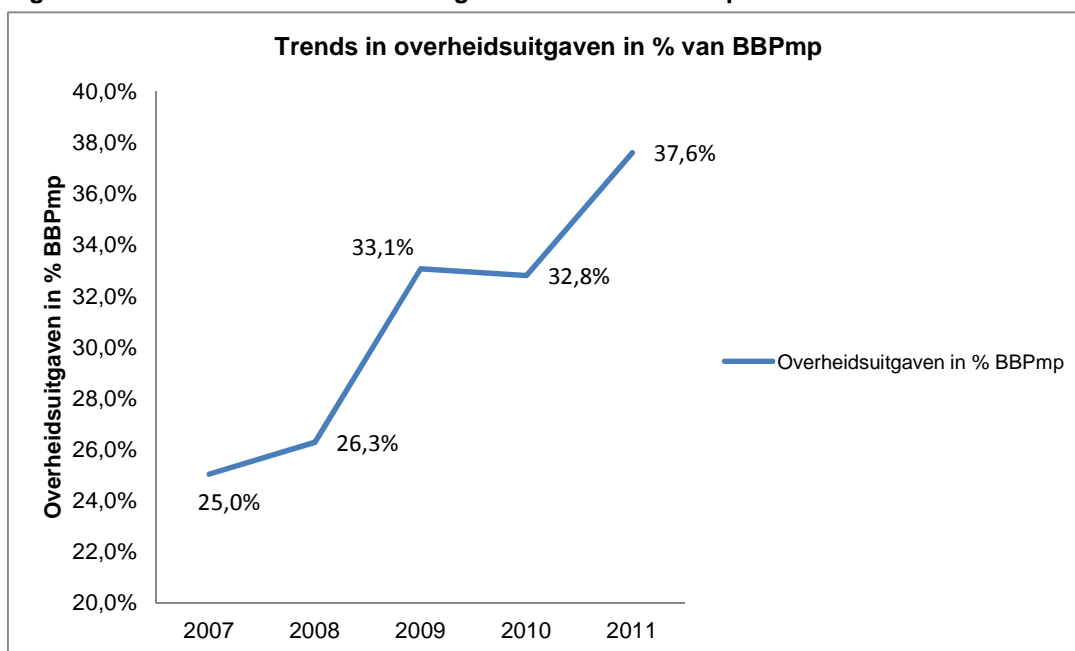
Uit tabel 3.2.6 blijkt dat de kapitaaluitgaven in 2011 zijn toegenomen ten opzichte van 2010 met circa 26.1%, van circa SRD 552,7 mln. tot circa SRD 696,9 mln. In de 1^e helft van 2012 is circa SRD 239,7 mln. aan overheidsinvesteringen gepleegd. In vergelijking met het bedrag ad SRD 267,7 mln. dat in dezelfde periode van 2011 is geïnvesteerd, is dat een afname van circa 28,0%. Het aandeel van het ministerie van

Openbare Werken in die investeringen is respectievelijk circa SRD 291,8 mln. of 52,8% (2010) en SRD 382,0 mln. of 54,8% (2011).

Trends in de overheidsuitgaven

In grafiek 3.2.4 wordt het verloop van de overheidsuitgaven in termen van het Bruto Binnenlands Product (BBP)¹³ weergegeven. Uit die grafiek blijkt dat het relatief aandeel van de overheidsuitgaven in de economie in de periode 2007 - 2011 een stijgende trend vertoont met een lichte daling in 2010. Deze trend duidt op een toenemende betrokkenheid van de Overheid in onder andere infrastructurele werken en sociale voorzieningen.

Figuur 3.2.4: Trends in Overheidsuitgaven in % van BBPmp

Bron: Stichting Planbureau Suriname

In 2010 heeft de Regering maatregelen getroffen, die gericht waren op het onder controle houden van de groei en het rationaliseren van de uitgaven. Het beheersbaar houden van de groei en de rationalisatie van de uitgaven betekende echter dat er een herallocatie van middelen moest plaatsvinden van lopende naar kapitaaluitgaven. In dat kader zijn onder andere de volgende maatregelen getroffen: inventarisatie van overheidscommissies teneinde die te saneren; het terugbrengen van het aantal huurauto's en de huurtarieven; het toezien op de verantwoordingsplicht van parastatalen door het uitbrengen van jaarrekeningen; wijziging in het aantrekkingsbeleid bij de Overheid; toepassing van stringenter regels voor dienstreizen en het bedingen van lagere vliegtarieven bij de Surinaamse Luchtvaartmaatschappij.

¹³ In dit geval zijn de Reële overheidsuitgaven uitgedrukt in termen van het Reële BBPmp (2007 = 100)

Kijken we naar het verloop van de overheidsuitgaven, dan blijkt dat de Overheid in 2010 en 2011 voor circa 32,8% om 37,6% via de begroting in de vorm van personele en materiële overheidsconsumptie, overdrachtsuitgaven en overheidsinvesteringen, heeft bijgedragen aan de economische bedrijvigheid in het land.

3.2.4 Het saldo op de overheidsbegroting en de financiering

In 2011 was er sprake van een overschot van SRD 567,9 mln. op de lopende rekening van de Overheidsbegroting. Dit betekent dat de Overheid in staat is geweest de lopende uitgaven te financieren uit de lopende ontvangsten. Echter waren de totale ontvangsten niet voldoende om naast de lopende uitgaven ook alle kapitaaluitgaven te financieren. Het resultaat was een tekort van SRD 13,6 mln. op de totale rekening van de Overheidsbegroting (Zie tabel 3.2.1). Genoemd tekort is per saldo gefinancierd uit middelen van particuliere instellingen en het buitenland. In de 1^e helft van 2012 was er echter zowel op de lopende als op de totale rekening van de overheidsbegroting sprake van een tekort van respectievelijk SRD 41,2 mln. en SRD 280,9 mln. (zie tabel 3.2.1). Het tekort van SRD 41,2 mln. impliceert dat de lopende ontvangsten niet voldoende waren om de lopende uitgaven te financieren. Het tekort op de totale rekening van de overheidsbegroting van SRD 280,9 mln., inclusief het tekort op de lopende rekening, is per saldo gefinancierd middels middelen van de Centrale Bank van Suriname, particuliere instellingen en het buitenland.

3.3 DE BRUTO STAATSSCHULD

3.3.1 Inleiding

Mutaties in de Staatsschuld zijn het gevolg van aflossingen van en/of trekkingen op bestaande leningen. Die oorzaken kunnen in verband worden gebracht met het saldo op de overheidsbegroting. Een positief saldo of overschot op de overheidsbegroting biedt de mogelijkheid om bestaande leningen af te lossen. Aan de andere kant heeft een negatief saldo of tekort op de overheidsbegroting tot gevolg dat er moet worden uitgekeken naar additionele middelen. Deze middelen kunnen worden verkregen door de uitgifte van schatkistpapier, het opnemen van voorschotten bij de Centrale Bank van Suriname, leverancierskrediet en/of leningen bij commerciële instellingen in binnen- en buitenland, evenals bij multilaterale instellingen en bilaterale partners.

Uit tabel 3.2.1 blijkt dat er zowel in 2011 als in de 1^e helft van 2012 sprake was van een tekort op de overheidsbegroting. Het tekort in 2011 is per saldo gefinancierd via middelen van particuliere instellingen en leningen van multilaterale instellingen en bilaterale partners. De financiering van het tekort in de 1^e helft van 2012 is per saldo geschied middels de uitgifte van schatkistpapier, opname van voorschotten bij de Centrale Bank van Suriname (ex. artikel 21 van de Bankwet), leverancierskrediet, afgeroepen garanties aan algemene banken en leningen bij multilaterale instellingen en bilaterale partners. Genoemde financiering van de begrotingstekorten had tot gevolg dat de bruto Staatsschuld per ultimo juni 2012 in vergelijking met ultimo 2011 per saldo is afgenomen met circa 0,2% of USD 2,8 mln., van circa USD 1.156,1 mln. tot circa USD 1.153,3 mln. Inbegrepen in deze schuld zijn de niet afgeroepen garanties en de

niet opgenomen comiteringen op leningen en garanties. Die schuld is de zogenaamde bruto Staatsschuld zoals de wet¹⁴ voorschrijft. Wordt de feitelijke bruto Staatsschuld¹⁵ in beschouwing genomen, dan blijkt dat die per saldo is toegenomen met circa 4,7% of USD 40,6 mln., van circa USD 862,8 mln. tot circa 903,4 mln.

Tabel 3.3.1. De bruto Staatsschuld per ultimo 2007 – ultimo juni 2012 in USD mln

Omschrijving	Ultimo 2007	Ultimo 2008	Ultimo 2009	Ultimo 2010	Ultimo 2011	Ultimo Juni 2012 1)
Feitelijke schuld:	507,6	547,0	598,6	799,9	862,8	903,4
Bruto binnenlandse schuld	209,7	227,8	329,5	465,9	401,9	436,6
Bruto buitenlandse schuld	297,9	319,2	269,1	334,0	460,9	466,8
Schuld vlg. Wet op de Staatsschuld:	666,2	972,2	1057,2	1188,0	1156,1	1153,3
Bruto binnenlandse schuld	227,6	328,9	411,5	539,2	454,4	481,7
Bruto buitenlandse schuld	438,6	643,3	645,7	648,8	701,7	671,6
Wisselkoers SRD/USD	2,78	2,78	2,78	2,78	3,35	3,35

Bron: Bureau voor de Staatsschuld; 1) Voorlopige cijfers

Tabel 3.3.1 geeft inzicht in de samenstelling en de omvang van de bruto Staatsschuld per ultimo 2007 – ultimo juni 2012. Uit deze tabel blijkt dat voor wat betreft de feitelijke bruto staatsschuld en de bruto staatsschuld volgens de Wet op de staatsschuld, per eind 2011 en juni 2012 het grootste deel bestaat uit de buitenlandse Staatsschuld. Dit aandeel was ultimo 2011 gelijk aan respectievelijk circa 53,4% en 51,7% en per ultimo juni 2012 respectievelijk circa 60,7% om 58,2%.

3.3.2 De bruto buitenlandse Staatsschuld

In tabel 3.3.2 wordt een overzicht gepresenteerd van de samenstelling en de omvang van de bruto buitenlandse Staatsschuld per ultimo 2007 – ultimo juni 2012. Uit genoemde tabel blijkt dat per ultimo juni 2012 de feitelijke bruto buitenlandse Staatsschuld per saldo is toegenomen met circa 1,3% of USD 5,9 mln. ten opzichte van ultimo 2011, van circa USD 460,9 mln. naar USD 466,8 mln. Volgens de wet op de Staatsschuld is de bruto buitenlandse Staatsschuld per saldo afgenomen met circa 4,3% of USD 30,1 mln., van circa USD 701,7 mln. naar circa USD 671,6 mln.

¹⁴ Zie artikel 1 van de wet op de Staatsschuld, S.B. 2002 No. 27.

¹⁵ Dit is de bruto Staatsschuld exclusief niet afgeroepen garanties en niet opgenomen comiteringen op leningen en garanties.

Tabel 3.3.2. De bruto buitenlandse Staatsschuld per ultimo 2007– ultimo juni 2012 in USD mln.

Omschrijving	Ultimo 2007	Ultimo 2008	Ultimo 2009	Ultimo 2010	Ultimo 2011	Ultimo Juni 2012
Multilateraal	70,4	73,8	82,3	114,3	199,1	203,8
Bilateraal	227,5	245,4	186,8	219,7	261,8	263,0
Commerciële instellingen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal volgens internationale definitie (= feitelijke schuld)	297,9	319,2	269,1	334,0	460,9	466,8
Niet opgenomen gecommiteerde leningen	120,8	305,3	357,2	297,0	225,3	190,6
Niet afgeroepen garanties	19,9	18,8	19,4	17,8	15,5	14,2
Totaal volgens de wet op de Staatsschuld	438,6	643,3	645,7	648,8	701,7	671,6

Bron: Bureau voor de Staatsschuld; 1) Voorlopige cijfers

Het grootste deel van de verandering in de bruto buitenlandse staatsschuld per ultimo juni 2012 in vergelijking met ultimo 2011, kan worden toegeschreven aan de multilaterale en bilaterale samenwerkingsverbanden. In dit verband kunnen genoemd worden nieuwe leningen van de Inter-american Development Bank (IaDB) voor de 8ste volks- en woningtelling en voor het Conditional Cash Transfers-programma, evenals trekkingen op gecommiteerde leningen van de IaDB, Frankrijk en China ten behoeve van infrastructurele werken. Tot deze werken behoren de rehabilitatie van de wegstrekking Albina-Meerzorg en het Low Income Shelter programma II, evenals het decentralisatieprogramma van de Overheid. Belangrijk is ook de volledige aflossing van de schuld aan de Verenigde Staten van Amerika (GSM-VSA).

3.3.3 De bruto binnenlandse Staatsschuld

In tabel 3.3.3 wordt een overzicht gepresenteerd van de samenstelling en omvang van de bruto binnenlandse Staatsschuld per ultimo 2007 - ultimo juni 2012. Per ultimo juni 2012 blijkt dat de feitelijke bruto binnenlandse Staatsschuld per saldo is toegenomen met circa 8,6% of SRD 116,3 mln. ten opzichte van ultimo 2011, van circa SRD 1.346,2 mln. naar SRD 1.462,5 mln. Volgens de wet op de Staatsschuld is de bruto binnenlandse Staatsschuld per saldo toegenomen met circa 6,0% of SRD 91,5 mln., van circa SRD 1.522,1 mln. naar SRD 1.613,6 mln.

Het grootste deel van de verandering in de bruto binnenlandse staatsschuld kan worden toegeschreven aan de uitgifte c.q. het aflossen van schatkistpapier, voorschotten en andere kortlopende schulden bij de Centrale Bank van Suriname (CBvS) en de schulden bij de rest van de particuliere sector, waaronder bedrijven, die infrastructurele werken voor de overheid hebben uitgevoerd.

Tabel 3.3.3. De bruto binnenlandse staatsschuld per ultimo 2007 - ultimo juni 2012 in SRD mln.

Omschrijving	Ultimo 2007	Ultimo 2008	Ultimo 2009	Ultimo 2010	Ultimo 2011	Ultimo Juni 2012 ⁽¹⁾
*) Schatkistpapier	183,3	132,7	112,9	221,6	209,0	219,8
*) Voorschotten (ex. Art. 12 van de Bankwet) en andere kortlopende schulden bij de CBvS.	166,5	266,7	527,5	761,2	744,4	842,6
*) Leningen:	145,0	138,3	131,6	125,0	119,0	116,7
- w.v. CBvS/Geconsolideerde schuld	136,1	130,6	125,0	119,5	113,9	111,6
- w.v. lange termijn leningen bij het Bankwezen	8,9	7,7	6,6	5,5	5,1	5,1
*) Schulden bij de rest van de particuliere sector ⁽²⁾	85,1	92,4	141,9	186,6	273,0	282,6
*) Afgeroepen garanties	3,1	3,1	3,1	0,8	0,8	0,8
Totaal volgens internationale definitie (= feitelijke schuld)	583,0	633,2	916,0	1295,2	1346,2	1462,5
Niet afgeroepen garanties	18,5	22,2	22,4	22,2	27,0	25,2
Niet opgenomen committeringen op leningen	26,4	257,3	195,6	174,9	141,0	116,3
Niet opgenomen committeringen op garanties	4,7	1,6	10,1	6,7	7,9	9,6
Totaal volgens de wet op de Staatsschuld	632,6	914,3	1144,1	1499,0	1522,1	1613,6

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Voorlopige cijfers

Informatie over achterstallige betalingen van ministeries aan de particuliere sector is onvolledig.

De schuld vanwege de uitgifte van schatkistpapier door de Overheid is per ultimo juni 2012, in vergelijking met ultimo 2011, per saldo toegenomen met circa 5,2% of SRD 10,8 mln., van circa SRD 209,0 mln. naar circa SRD 219,8 mln. De voorschotten en andere kortlopende schulden bij de Centrale Bank van Suriname zijn per ultimo juni 2012 in vergelijking met ultimo 2011 per saldo toegenomen met circa 13,2% of SRD 98,2 mln., van circa SRD 744,4 mln. naar circa SRD 842,6 mln.

De schulden bij de rest van de particuliere sector zijn per saldo toegenomen met circa 3,5% of SRD 9,6 mln., van circa SRD 273,0 mln. naar circa SRD 282,6 mln.

3.3.4 De obligoplafonds

In de Wet op de Staatsschuld (19 maart 2002 SB 2002 no. 27) zijn behalve de instelling van een bureau voor het vestigen, het delgen en het beheer van de schuldverplichtingen van de Staat (Bureau voor de Staatsschuld) en de regeling van de taken en bevoegdheden van betreffend bureau, ook normen vastgesteld. Het betreft de zogenaamde obligoplafonds voor de bruto staatsschuld en de buitenlandse en de binnenlandse component van die schuld.

In december 2010 werd de Wet op de Staatsschuld gewijzigd op het stuk van de obligoplafonds. De wijziging betrof een verlaging van het obligoplafond voor de bruto buitenlandse staatsschuld met 10,0% (van 45,0% naar 35,0%) en een verhoging van die van de bruto binnenlandse staatsschuld met 10,0% (van 15,0% naar 25,0%). Achtergrond van de wijziging is onder andere het streven van de Regering om de binnenlandse kapitaalmarkt te ontwikkelen door voor de financiering van de overheidsbegroting, een beroep te doen op middelen bij commerciële instellingen en het publiek en het geleidelijk aan afbouwen

van de opname van voorschotten bij de Centrale Bank van Suriname conform artikel 12 van de Bankwet. Voorts werd in de wijziging op de wet aangegeven dat vanwege de vele manco's, deze binnen 2 jaar zal worden aangepast.

In tabel 3.3.4. wordt een overzicht gepresenteerd van de obligoplafonds zoals die zich hebben ontwikkeld in de periode ultimo 2007 – ultimo juni 2012

Tabel 3.3.4. De gerealiseerde obligoplafonds, ultimo 2007 – ultimo juni 2012

Omschrijving	Norm ¹⁶	Ultimo 2007	Ultimo 2008	Ultimo 2009	Ultimo 2010	Ultimo 2011	Ultimo Juni 2012 ¹⁷
Bruto Buitenlandse Staatsschuld ¹⁸	35%	15,1%	18,5%	16,8%	15,0%	16,7%	15,0%
Bruto Binnenlandse Staatsschuld	25%	7,9%	9,4%	10,7%	12,5%	10,8%	10,8%
Bruto Staatsschuld	60%	23,0%	27,9%	27,5%	27,5%	27,5%	25,8%
Wisselkoers SRD/USD		2,78	2,78	2,78	2,78	3,35	3,35
BBPmp ¹⁹ in SRD mln.		80060,5	9698,1	10683,4	11988,7	14067,3	14991,7

Bron: Bureau voor de Staatsschuld

Uit tabel 3.3.4. blijkt dat per ultimo juni 2012 voor wat betreft de gerealiseerde obligoplafonds van de staatsschuld, er nog voldoende ruimte was om leningen aan te gaan voor financiering van het overheidsbeleid. Echter, de nodige voorzichtigheid dient in acht te worden genomen.

3.4 DE ONTWIKKELING VAN DE BETALINGSBALANS 2007 – 2011

3.4.1 Algemeen

De periode 2007 tot en met 2011 is de verslagperiode voor de toelichting op de **betalingbalans**. De transacties zijn grotendeels op kasbasis (economische verrichtingen die daadwerkelijk geleid hebben tot betaling). Anders dan in het verleden zijn de handelsdata van goederen op transactiebasis. Bij de goederenhandelsbalans op transactiebasis worden behalve geregistreerde betalingen van en naar het buitenland, ook de ontstane mutaties in buitenlandse vorderingen en schulden betrokken, alsmede transacties met het buitenland welke geen directe invloed hebben op de deviezenvoorraad. De betalingbalans zoals geëvalueerd in deze toelichting is weergegeven in tabel 3.4.1.

De lopende rekening²⁰

In 2007 was het saldo op de lopende rekening circa USD 335 mln. Deze positieve ontwikkeling werd voortgezet in 2008 met een positief saldo van circa USD 325 mln. In 2009 is wederom sprake van een positief saldo van circa USD 112 mln. Deze positieve ontwikkeling hield aan en ook in 2010 en 2011 is een

¹⁶ Volgens de Wet op de Staatsschuld zoals gewijzigd per 12 januari 2011.

¹⁷ Berekend op basis van de schatting van het BBPmp voor 2012 van de Stichting Planbureau Suriname.

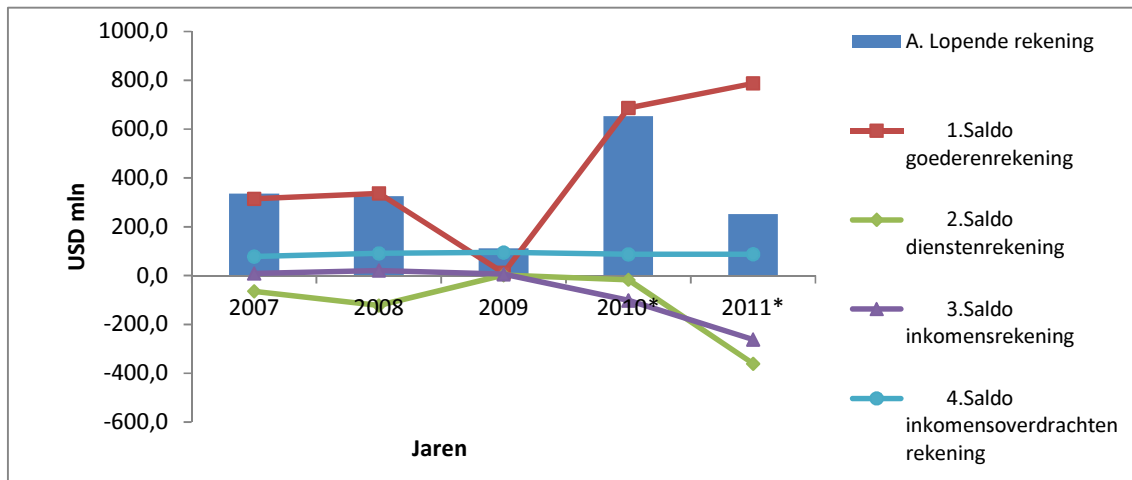
¹⁸ Is inclusief achterstallige renten en kosten.

¹⁹ Is BBPmp in lopende prijzen waarbij 2007 – 2011 betreft realisatiecijfers van de stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek en 2012 een schatting van het BBPmp is van de Stichting Planbureau Suriname.

²⁰ De lopende rekening bestaat uit de goederenhandelsbalans en het onzichtbaar verkeer (dienstenverkeer, inkomens en inkomensoverdrachten).

positief resultaat op de lopende rekening van de betalingsbalans genoteerd van respectievelijk circa USD 653 mln en circa USD 251 mln. In het tweede kwartaal van 2012 werd een saldo van circa USD 83 mln genoteerd. Zoals figuur 1 aangeeft wordt het positief saldo gerealiseerd door het positief saldo op de Goederenrekening en de Inkomensoverdrachtenrekening. De saldi op de diensten- en de inkomensrekening droegen grotendeels in negatieve zin bij aan de positieve waarde op de lopende rekening van de betalingsbalans.

Figuur 3.4.1. Transacties op de Lopende rekening van de Betalingsbalans, periode 2007– 2011

Bron: Centrale Bank van Suriname / bewerking SPS

De Goederenrekening

De invoer van goederen vertoonde een stijgende trend in het begin van de verslagperiode. In 2007 was de invoer circa USD 1045 mln en in 2008 circa USD 1407 mln. In 2008 is de toename van de import 34,6 % ten opzichte van 2007. Toe- en afname van de import is gelieerd aan toe- en afname van de export. De hoge exportgroei, voornamelijk veroorzaakt door toename van zowel het volume als de waarde van aardolie-, goud- en aluinaarde-exporten werd voorafgegaan door productiegroei. Productiegroei heeft tot gevolg toenemende behoeften aan grond- en hulpstoffen en machineriën. In 2009 is de import gedaald met 1,1% ten opzichte van 2008 naar circa USD 1391 mln. De daling kan grotendeels toegeschreven worden aan de afname in de importen van voornamelijk transportmiddelen met \pm 73%. De importgroei herstelde zich in 2010 met \pm 0,5% naar circa USD 1398 mln. De importwaarde van voornamelijk brandstof en grondstoffen nam in 2010 toe. Tevens is een niet reguliere import van bauxiet door de Suralco van 458506 dry metric tonnes (dmt) geregistreerd. In 2011 was de import circa USD 1679 mln. De gerealiseerde stijging ten opzichte van 2010 was 20%. Ook in 2011 importeerde de Suralco bauxiet. Het volume van deze import was 257176 dmt. De oorzaak van de verhoogde import in 2011 kan echter niet worden toegeschreven aan deze bauxietimport, vanwege de daling in het volume met 44%. De oorzaak van de importtoename ligt onder meer in de import van brandstoffen en smeermiddelen die met 45% is

gestegen en de import van voedsel die met 12% is gestegen. De importwaarde was in het tweede kwartaal van 2012 circa USD 405 mln, \pm 14% lager dan de import in het tweede kwartaal van 2011.

De uitvoer van goederen is in het begin van de verslagperiode toegenomen. De export bedroeg in 2007 circa USD 1359 mln. In 2008 bedroeg de stijging 28,3% ten opzichte van 2007 naar USD 1744 mln. De oorzaak moet gezocht worden in de lucratieve prijzen van goud, aluinaarde en aardolie op de internationale markt en volumetoenames. De export nam in 2009 echter af met 19,6% in vergelijking tot 2008, tot circa USD 1402 mln, vanwege de negatieve internationale prijsontwikkelingen in de aluinaarde- en aardoliesector en afname van de aluinaardeproductie vanwege onder meer de terugtrekking van BHP Billiton uit Suriname. De daling in de productie en export van aluinaarde is de grootste oorzaak van de exportafname. De exportwaarde van aluinaarde, in USD uitgedrukt, is met 54,8% gedaald ten opzichte van 2008. 2010 vertoont een exportstijging van 48,7% ten opzichte van 2009 naar USD 2084 mln. De stijging is voornamelijk toe te schrijven aan de toename van de exportopbrengsten binnen de mijnbouwsector. De exportwaarde van bananen is met ongeveer 33% gestegen. De export steeg wederom in 2011 naar USD 2467 mln, een stijging van 18% ten opzichte van 2010. Ook hier is sprake van positieve prijsontwikkelingen voor de goud- en aardoliesector. In het tweede kwartaal van 2012 was de export circa USD 614 mln, \pm 1% minder dan de export in het tweede kwartaal van 2011.

Tabel 3.4.1. Betalingsbalans in USD mln, periode 2007 t/m 2de kw. 2012

Omschrijving	2007	2008	2009	2010*	2011*	2012-I*	2012-II*
A. Lopende rekening	335,4	325,0	111,8	652,9	251,2	148,7	83,4
1.Saldo goederenrekening	314,2	336,8	11,1	686,2	787,6	219,8	208,7
Export	1359,0	1743,5	1401,8	2084,1	2466,7	619,1	614,1
Import	-1044,8	-1406,7	-1390,7	-1397,9	-1679,1	-399,3	-405,4
2.Saldo dienstenrekening	-64,4	-123,0	1,4	-17,7	-361,6	-54,6	-94,5
Diensten: credit	253,5	284,2	286,7	241,4	200,9	48,7	39,0
Transport	20,4	19,0	19,0	31,0	21,5	4,5	7,8
Overige	233,1	265,2	267,7	210,4	179,4	44,2	31,2
Diensten: debet	-317,9	-407,2	-285,3	-259,1	-562,5	-103,3	-133,5
Transport	-65,6	-90,0	-63,1	-73,4	-101,8	-21,8	-24,6
Overige	-252,3	-317,2	-222,2	-185,7	-460,7	-81,5	-108,9
3.Saldo inkomensrekening	8,2	20,7	5,3	-102,1	-262,1	-37,8	-51,3
Inkomens: credit	43,6	42,2	29,8	26,1	16,2	7,7	5,8
Inkomens: debet	-35,4	-21,5	-24,5	-128,2	-278,3	-45,5	-57,1
4.Saldo inkomensoverdrachtenrekening	77,4	90,5	94,0	86,5	87,3	21,3	20,5
Inkomensoverdrachten: credit	139,8	141,0	147,2	141,8	159,4	42,2	35,4
Inkomensoverdrachten: debet	-62,4	-50,5	-53,2	-55,3	-72,1	-20,9	-14,9
B. Vermogensoverdrachtenrekening	8,1	31,9	87,4	53,9	35,0	0,1	-6,3
Vermogensoverdrachtenrekening: credit	8,1	31,9	87,9	53,9	35,0	0,1	0,6
Vermogensoverdrachtenrekening: debet	0,0	0,0	-0,5	0,0	0,0	0,0	-6,9
Totaal, Groep A plus Groep B	343,5	356,9	199,2	706,8	286,2	148,8	77,1
C. Financiële rekening, exclusief Groep E	-370,6	-48,3	-141,1	-502,3	-85,0	-11,4	101,4
1.Directe investeringen	-246,7	-231,4	-93,4	-247,7	72,9	9,4	29,6
Directe investeringen in het buitenland	0,0	0,0	0,0	0,0	3,1	0,0	0,0
Directe investeringen in Suriname	-246,7	-231,4	-93,4	-247,7	69,8	9,4	29,6
2.Beleggingen: activa	0,0	-15,2	-9,9	-2,3	5,5	0,9	-0,1
Aandelen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Effecten ⁽¹⁾	0,0	-15,2	-9,9	-2,3	5,5	0,9	-0,1
3.Beleggingen : passiva	-1,3	-1,7	-0,9	-9,7	0,0	0,0	0,0
Effecten	-1,3	-1,7	-0,9	-9,7	0,0	0,0	0,0
4.Overig financieel verkeer: activa	-41,4	193,4	-148,9	-289,1	-483,3	-15,9	93,1
Monetaire autoriteiten ⁽¹⁾	-9,3	-12,9	-15,5	0,7	-57,9	97,5	0,1
Banken ⁽¹⁾	-109,9	36,9	-137,0	-11,3	-77,5	-78,3	-1,3
Overige sectoren	77,8	169,4	3,6	-278,5	-347,9	-35,1	94,3
5.Overig financieel verkeer: passiva	-81,2	6,6	112,0	46,5	319,9	-5,8	-21,2
Monetaire autoriteiten	-0,3	-0,4	126,4	-2,6	-0,7	2,2	0,0
Centrale overheid ⁽²⁾	-98,1	12,2	-5,9	65,6	120,7	15,9	-11,2
Banken	21,1	-2,3	-5,0	2,9	-1,5	0,6	2,3
Overige sectoren	-3,9	-2,9	-3,5	-19,4	201,4	-24,5	-12,3
Totaal Groep A tot en met Groep C	-27,1	308,6	58,1	204,5	201,2	137,4	178,5
D. Statistische verschillen	176,4	-116,1	-23,8	-197,0	-93,7	-109,8	-108,5
E. Financierings items:	-149,2	-192,5	-34,3	-7,5	-107,5	-27,5	-70,2
Internationale reserves ⁽³⁾⁽⁴⁾	-149,2	-192,5	-34,3	-7,5	-107,5	-27,5	-70,2
Memorandum item							
Herwaarderingsverschillen ⁽⁴⁾	-11,6	-6,8	-20,2	-26,3	-18,6	-10,2	19,5

Bron: Centrale Bank van Suriname

* Voorlopige cijfers

⁽¹⁾ Herziene cijfers wegens verbeterde coverage en herclassificatie⁽²⁾ Data van het Bureau Staatsschuld⁽³⁾ Tot en met het eerste kwartaal van 2012, exclusief herwaarderingsverschillen van monetair goud en SDRs. Vanaf het tweede kwartaal van 2012 zijn alle herwaarderingsverschillen afgezonderd.⁽⁴⁾ Een minteken duidt op een toename in reserves.

Het balansresultaat betreffende de goederenhandel is positief in de verslagperiode. Het resultaat is circa USD 314 mln in 2007, USD 337 mln in 2008, USD 11 mln in 2009, USD 686 mln in 2010 en USD 788 mln in 2011. In 2009 is het resultaat positief, ondanks de sterke daling van de export met 19,5%. De oorzaak is de geringe import ten opzichte van de export in 2008, die ook nog met 1,1% terug liep in 2009. In 2009 is de importwaarde \pm 99 % van de exportwaarde. Het handelsbalansresultaat is circa USD 209 mln in het tweede kwartaal van 2012.

De Dienstenrekening

In de Dienstenrekening zijn meegenomen transportdiensten, assurantie, reisverkeer, communicatie-, constructie-, computer- en andere zakelijke diensten. Het resultaat op de Dienstenbalans fluctueerde sterk gedurende de verslagperiode. Het resultaat was steeds negatief met uitzondering van 2009. In 2007 wordt een balanstekort van circa USD 64 mln genoteerd. Het tekort in 2008 van circa USD 123 mln heeft als oorzaak de stijging van de uitgaven met 28% ten opzichte van 2007, terwijl de stijging inzake de inkomsten 12% bedroeg. In 2009 is een daling aan de uitgavenzijde van niet minder dan 30% te merken. De inkomstenzijde vertoont een geringe stijging van circa 1%. Het gevolg is een positief balansresultaat van circa USD 1 mln. In 2010 wordt wederom een negatief balansresultaat genoteerd van circa USD 18 mln. De ontvangsten dalen in dit jaar met 16%, terwijl de uitgaven dalen met 9%. De dienstenbalans vertoont in 2011 een negatieve waarde van circa USD 362 mln. De inkomsten zijn gedaald met circa 17%, terwijl de uitgaven zijn gestegen met circa 117%. Rede voor de stijging van de uitgaven is de toename aan Transportuitgaven á USD 102 mln, vanwege de verhoogde exporten van goederen en de toename van de uitgaven op het gebied van de Overige diensten á USD 461 mln, vanwege de subpost Constructie. Aangezien op de balans geen nadere specificatie is gegeven van de waarden van deze verschillende dienstentransacties, met uitzondering van transport, is een diepgaande analyse niet mogelijk. Echter is wel te merken dat er meer wordt uitgegeven aan transportdiensten dan dat er verdiend wordt. In de verslagperiode is dit gemiddeld 3,7 maal meer. Bij de opbrengsten wordt gemiddeld 8% opgebracht door transport. Gemiddeld 22% van de waarde van de uitgaven behelst transportdiensten.

Het saldo dat gerealiseerd werd op de **subpost Inkomens** in de periode 2007-2009 was steeds positief. In 2007, 2008 en 2009 werd een positief balansresultaat genoteerd van respectievelijk circa USD 8 mln, circa USD 21 mln en circa USD 5 mln. In de rest van de verslagperiode werd de inkomensbalans negatief. De balanswaarde was in 2010 circa - USD 102 mln, in 2011 - USD 262 mln en in het tweede kwartaal van 2012 circa -USD 51 mln. De grootste subpost van de Inkomens is de post Kapitaalopbrengsten. De uitgaven werden hoofdzakelijk bepaald door de ontwikkelingen in de dividendovermakingen door de bauxietsector en rentebetalingen op uitstaande leningen van zowel de staat als van de particuliere sector. De verhoogde uitgaven in 2010 á USD 128 mln en in 2011 á USD 278 mln hebben voornamelijk te maken met dividendovermakingen door de mijnbouwsector (Rosebel Gold Mine).

De lucratieve prijzen in de goudsector resulteerden in verhoogde winsten. De inkomsten werden overwegend bepaald door rente-inkomsten uit beleggingen van banken en de particuliere sector op de internationale geld- en kapitaalmarkt. In 2009 zetten deze inkomsten zich voort, zij het met een iets minder hoog resultaat. De instabiele internationale financiële situatie in 2009 is hier de oorzaak van. De lagere

rentestanden om de economische groei in de ontwikkelde landen te stimuleren hadden als gevolg een daling van het rendement op de buitenlandse beleggingen. Deze situatie continueerde in 2010 en 2011.

De Inkomensoverdrachtenrekening vertoont positieve saldi gedurende de verslagperiode. Het saldo in de respectieve jaren vanaf 2007 tot aan 2011 is USD 77 mln, USD 91 mln, USD 94 mln, USD 87 mln en USD 87 mln. In het tweede kwartaal van 2012 wordt een saldo geregistreerd van USD 21mln. De ontwikkelingen op de post Inkomensoverdrachten, voor zowel ontvangsten als uitgaven, worden hoofdzakelijk bepaald door de subpost Levensonderhoud. De ontvangsten waren in 2007 circa USD 139 mln, terwijl de uitgaven circa USD 62 mln bedroegen. In 2008 waren de ontvangsten circa USD 141 mln, terwijl de uitgaven terug liepen tot circa USD 51 mln. De ontvangsten zijn in 2008 met \pm 1% gestegen, terwijl de uitgaven met 19% zijn afgenomen. In 2009 hebben de inkomsten een waarde van circa USD 147 mln, \pm 4% meer dan de waarde in 2008. De uitgaven stijgen met 5% naar USD 53 mln. In 2010 vallen de ontvangsten enigszins terug met 4% naar circa USD 142 mln en de uitgaven stijgen verder met 4% naar USD 55 mln. De waarde van de ontvangsten in 2011 ligt hoger dan de waarde in 2010, namelijk USD 159 mln, circa 12% hoger. Bij de uitgaven is een identieke situatie geconstateerd, namelijk een waarde van USD 72 mln in 2011, circa 30% hoger dan in 2010. Bij de ontvangsten gaat het hoofdzakelijk om de overmakingen van pensioenuitkeringen aan Nederlandse onderdanen die in Suriname vertoeven en financiële ondersteuning aan familie in Suriname (remittances). De Centrale Bank van Suriname heeft de geldovermakingsbedrijven een rapportageverplichting opgelgd. Door deze maatregel en herclassificatie is in 2011 en 2012 sprake van een verbeterde coverage van de stroom van financiële ondersteuning aan familie. Aan de uitgavenzijde is sprake van een min of meer identieke situatie. Ook hier is sprake van voornamelijk financiële ondersteuning aan familie in het buitenland.

De Vermogensoverdrachtenrekening, onderdeel van de kapitaalrekening²¹, bestaat uit bedragen die betaald worden aan of ontvangen worden uit het buitenland, voor investeringsdoeleinden, waarvoor geen directe tegenprestatie hoeft te worden geleverd. Op de balans staan overheidsschenkingen die Suriname heeft ontvangen van verschillende donoren, waaronder Overheden en Internationale organisaties als de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank, de Europese Investeringsbank en de Europese Unie. De schenkingsmiddelen zijn van circa USD 8 mln in 2007 gestegen naar circa USD 88 mln in 2009. In 2010 waren de schenkingsmiddelen circa USD 54 mln. Volgens het jaarverslag 2010 van de Centrale Bank van Suriname betreft het hier restantmiddelen uit hoofde van de ontwikkelingsrelatie met Nederland. In 2011 is de vermogensoverdrachtenrekening netto USD 35 mln. Ook in dit geval betreft het restantmiddelen uit hoofde van de ontwikkelingsrelatie met Nederland.

De Financiële rekening geeft alle transacties weer die te maken hebben met buitenlandse directe investeringen, beleggingen en kredietverlening. De post Directe investeringen in Suriname is tot aan 2010 negatief, alhoewel de waarde fluctueert. De negativiteit wordt voornamelijk veroorzaakt door de mutaties in de rekening courant-saldi van de bauxietmaatschappijen. In 2008 is een negatieve waarde genoteerd van USD 231 mln, veroorzaakt door de mutatie in de rekening courant-saldi van circa -USD 234 mln. De waarde voor de Directe investeringen steeg tot -USD 93 mln in 2009, om in 2010 te dalen naar -USD 248 mln. Volgens het jaarverslag 2010 van de Centrale Bank van Suriname zijn er in dat jaar op de balans nog

²¹ De kapitaalrekening bestaat uit de vermogensoverdrachtenrekening en de financiële rekening

transacties opgenomen van het mijnbouwbedrijf BHP Billiton dat in 2009 vertrokken is. In 2011 is een positieve waarde van USD 70 mln genoteerd. De oorzaak van deze inkomende investeringsstroom ligt in directe investeringen gepleegd in de mijnbouwsector. In 2011 is tevens een waarde voor directe investeringen in het buitenland genoteerd van circa USD 3 mln. Deze desinvestering heeft als oorzaak een terugvloeiing van investeringsmiddelen van Surinaamse investeerders. De netto waarde voor directe investeringen is in 2011 circa USD 73 mln. In het tweede kwartaal van 2012 wordt een inkomende investeringsstroom van circa USD 30 mln genoteerd.

Ook het saldo van de post Beleggingen is negatief in de verslagjaren, met uitzondering van 2011. In de jaren 2008, 2009 en 2010 zijn waarden voor beleggingen in het buitenland van Surinaamse beleggers waar te nemen van respectievelijk circa USD 15 mln, USD 10 mln en USD 2 mln. Het gaat hier voornamelijk om obligaties. De binnenlandse beleggingen van buitenlanders noteren voor zowel 2008, 2009 als 2010 desinvesteringen ter waarden van respectievelijk circa USD 2 mln, USD 1 mln en USD 10 mln.

Het saldo van Overig financieel verkeer is negatief in het begin en aan het eind van de verslagperiode. De netto kapitaal uitstroom in de jaren 2010 en 2011 wordt voornamelijk veroorzaakt door de hoge financiële waarde op de activa post Overige sectoren. De waarden waren in 2010 - USD 278,5 mln en in 2011 - USD 347,9 mln. De oorzaak van deze hoge waarden ligt in de toename van de tegoeden van de particuliere sector in het buitenland. Volgens het jaarverslag 2010 van de Centrale Bank van Suriname is de toename mede veroorzaakt door het aanzienlijk overschot op de goederenrekening van de betalingsbalans. Vanwege de verhoogde exporten nemen de tegoeden van voornamelijk de exporteurs in de goudsector toe. Ook de vorderingen van de Banken op het buitenland, waarbij inbegrepen zijn de tegoeden van ingezetenen die bij lokale banken worden aangehouden, zijn gestegen. In 2010 wordt een waarde van circa USD 11 mln genoteerd en in 2011 een waarde van circa USD 78 mln.

De post Centrale overheid op de passiva post is af en toe negatief door onder meer schuldaflossing van de Staat vanwege opgenomen leningen. In 2011 is sprake van een kapitaalinstroom ter waarde van USD 121 mln, vanwege onder meer het aangaan van langetermijnleningen bij de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IADB). De post Overige sectoren op de passiva post heeft, in het begin van de verslagperiode, eveneens negatieve waarden, vanwege het aflossen van leningen. In 2011 neemt de instroom aan kapitaal toe met een waarde van USD 201 mln, vanwege het aangaan van langetermijnleningen door de particuliere sector. Deze transacties zorgen voor toekomstige transacties op de inkomensrekening in de vorm van rente, interest, dividend en andere primaire inkomens.

De voornoemde transacties hebben geresulteerd in netto waarden op de post Financiële rekening die toe en af namen in de verslagperiode. De netto waarde bedroeg -USD 48 mln in 2008 en daalde naar -USD 141 mln in 2009. In 2010 bedroeg de netto waarde - USD 502 mln. Deze negativiteit zette zich voort, aangezien de netto waarde in 2011 - USD 85 mln bedroeg. In het tweede kwartaal van 2012 werd een netto waarde van USD 102 mln genoteerd.

De voornoemde transacties op de Betalingsbalans, met medeneming van de statistische verschillen hebben tezamen in alle jaren van de verslagperiode geleid tot positieve mutatie in de **internationale reserves**. In 2007 was de positieve mutatie in de internationale reserve circa USD 149 mln. In 2008 was

het saldo niet gering, namelijk circa USD 193 mln. In 2009 werd een positieve mutatie in de internationale reserve van circa USD 34 mln genoteerd. In 2010 was er een verdere daling te bespeuren, namelijk een positieve mutatie van circa USD 8 mln. In 2011 werd wederom een stijging in de mutatie bewerkstelligd aangezien de post Internationale reserve een waarde aangaf van circa USD 108 mln. In het tweede kwartaal van 2012 werd een positieve mutatie van circa USD 70 mln genoteerd.

De Internationale reserve positie van Suriname verbeterde jaarlijks gedurende de verslagperiode. De grootste post in de Internationale reserves, gemiddeld 51% in de periode 2008-2011, is de post Deviezenvorderingen, dankzij inkomsten uit de mijnbouwsector. De belastingafdrachten, royalty's en dividenduitkeringen van de mijnbouwbedrijven zijn aanzienlijk toegenomen, vanwege de internationale prijsstijgingen. In 2008 was de Internationale reserve positie circa USD 603 mln. In 2009 steeg deze tot circa USD 657 mln, een stijging van ongeveer 9% ten opzichte van 2008. De toename in 2009 is mede veroorzaakt door de toename in Bijzondere trekkingsrechten in het IMF²² (SDR). De allocatie is verstrekt vanwege de financiële wereldcrisis, om internationaal de kredietgroei en werkgelegenheid te herstellen. In 2009 heeft Suriname zowel de algemene als de bijzondere SDR-allocatie ontvangen: 68,3 mln om 12,1 mln, tezamen het equivalent van USD 125,4 mln. De Internationale reserve positie stijgt in 2010 verder naar circa USD 691 mln, een stijging van ongeveer 5%. De toename in de waarden van Monetair goud en Effecten heeft mede bijgedragen aan deze toename. De oorzaken van de toename in de waarden van Monetair goud zijn de prijsstijging op de internationale markt voor goud en volumegroei. Het aandeel van Monetair goud in de internationale reserves is gemiddeld 11% in de periode 2008-2011. Het aandeel van Monetair goud neemt echter jaarlijks toe. Het aandeel was 7% in 2008, 9% in 2009 en 13% in 2010. Ook de verdiende rente op de door de Centrale Bank van Suriname in het buitenland belegde tegoeden, de Effecten, leveren een wezenlijke bijgedragen aan de toename van de internationale reserves. Het aandeel van de Effecten in de internationale reserves was in 2008 28%. In 2009 daalde het aandeel naar 14%, vanwege een daling in de Effecten met 45% ten opzichte van 2008. In 2010 herstelde het aandeel zich enigszins en kwam op 22%, vanwege een stijging in de Effecten met 63% ten opzichte van 2009. Het aandeel van de Deviezenvorderingen in de internationale reserves bedroeg 64% in 2008, 56% in 2009, 46% in 2010. In 2011 staat de Internationale reserve positie op circa USD 817 mln, een toename van ± 18%. De verdeling inzake aandeel van Monetair goud, Deviezenvorderingen en Effecten in 2011 is 13%, 37% om 31%. De Effecten stegen in 2011 met 102% ten opzichte van 2010. In het tweede kwartaal van 2012 is de Internationale reserve reeds op circa USD 905 mln.

In 2008 was de Internationale reserve positie equivalent aan ± 4 maanden import²³. De dekking van de import door de Internationale reserve steeg in 2009 naar ± 4,7 maanden import. De dekking was in 2010 al ± 5 maanden import en in 2011 ± 4,4 maanden import.

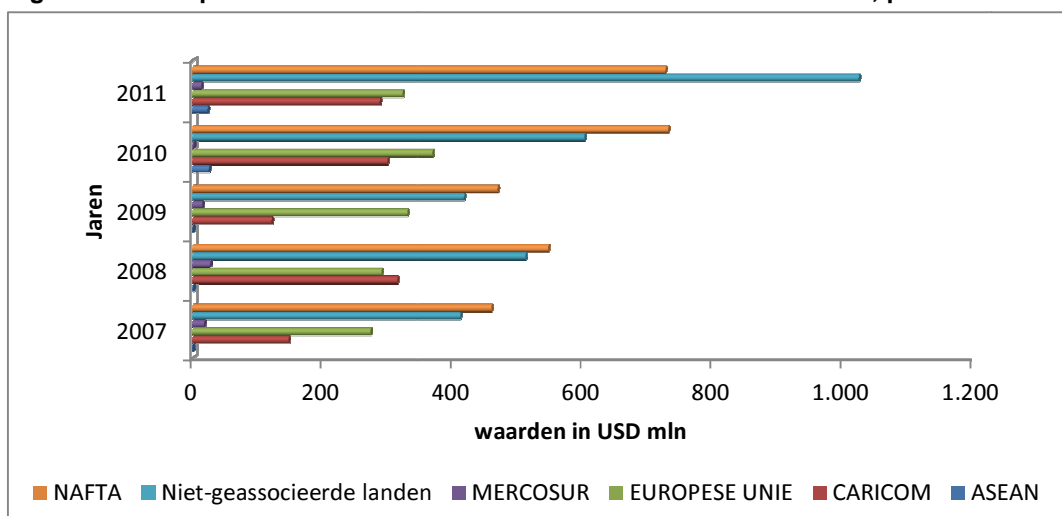
²² De SDR is een reserve-instrument, ontwikkeld in 1969 door het IMF ter aanvulling van de deviezenreserves van de lidlanden. De bijzondere SDR-allocatie is incidenteel om alle leden in de gelegenheid te stellen op billijke wijze deel te nemen in het SDR-systeem en om correctief op te treden naar die leden die na 1981 toetraden (niet minder dan 20%). Deze leden zijn namelijk nog nooit in aanmerking gekomen voor SDR-allocatie. De voorgaande allocaties waren in de perioden 1970-1972 en 1979-1981. Suriname is sinds 1978 lid van het IMF en komt voor de tweede maal in aanmerking. De waarde is gebaseerd op een valuta mandje van 4 belangrijke internationaal verhandelbare munteenheden.

²³ Als berekeningswijze voor de dekkingsgraad van de Internationale reserve is gehanteerd: monetaire reserve gedeeld door gemiddelde maandimport van goederen en diensten.

Handelsontwikkelingen

Een blik op de handelsstatistieken naar bestemming (figuur 3.4.2.) laat zien dat gedurende de evaluatieperiode de groep van de Niet-geassocieerde landen en de handelsblokken, de Europese Unie²⁴ en de Nafta²⁵, de grootste handelspartners betreffende de export waren. Het gemiddelde aandeel in de totale export in de periode 2007-2011 is circa 33,7% voor de Nafta, circa 33,0% voor de Niet-geassocieerde landen en circa 18,8% voor de Europese Unie. Van de Nafta en de Europese Unie werd gemiddeld 28,3% om 22,3% van de totale importen betrokken, het grootste en op twee na grootste aandeel per handelsblok in de verslagperiode. Bij de import is de Caricom²⁶ het tweede belangrijkste handelsblok met een gemiddelde van 23,7% van het totaal in de verslagperiode (figuur 3.4.3).

Figuur 3.4.2. Exporten van Suriname naar handelsblokken in USD mln, periode 2007-2011

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek/bewerking SPS

De exportontwikkelingen naar de Nafta zijn als volgt: In 2007 een exportwaarde van circa USD 459 mln. In 2008 is een stijging gerealiseerd van $\pm 19\%$, welke resulteerde in een exportwaarde van circa USD 546 mln. Van 2008 naar 2009 is een daling van $\pm 14\%$ genoteerd naar circa USD 468 mln. 2010 noteerde wederom een stijging, namelijk $\pm 56\%$ naar circa USD 731 mln. In 2011 werd een daling ten opzichte van 2010 genoteerd van $\pm 0,6\%$, waardoor de export kwam te staan op circa USD 726 mln. De importontwikkelingen zijn als volgt: in 2007 een importwaarde van circa USD 254 mln en in 2008 een stijging van $\pm 72\%$ naar circa USD 437 mln. Van 2008 naar 2009 was de stijging $\pm 2\%$, wat resulteerde in een waarde van USD 446 mln. In 2010 bedroeg de stijging circa USD 366 mln, een daling van $\pm 18\%$ ten opzichte van 2009. 2011 noteerde een waarde van circa USD 456 mln, een stijging van 25% ten opzichte van 2010. De export naar de Europese Unie is in 2008 gestegen met circa 6%. De exportwaarde in 2007

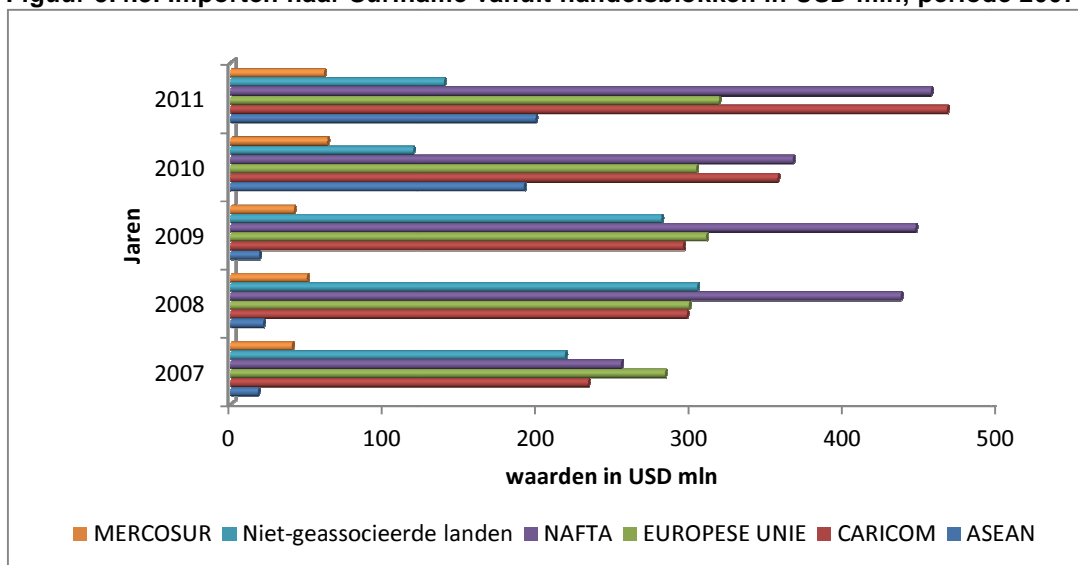
²⁴ Sinds 2007 zijn er 27 lidlanden, waaronder Oostenrijk, België, Bulgarije, Cyprus, Tsjechische Republiek, Denemarken, Estland, Finland, Frankrijk, Duitsland, Griekenland, Hongarije, Ierland, Italië, Letland, Litouwen, Luxemburg, Malta, Nederland, Polen, Portugal, Roemenië, Slowakije, Slovenië, Spanje, Zweden en Engeland.

²⁵ Lid landen: Canada, Mexico en de Verenigde Staten van Amerika.

²⁶ Lid landen: Antigua and Barbuda, The Bahamas, Barbados, Belize, Dominica, Grenada, Guyana, Haiti, Jamaica, Montserrat, Saint Lucia, St. Kitts and Nevis, St. Vincent and the Grenadines, Suriname en Trinidad and Tobago.

was circa USD 272 mln en in 2008 circa USD 290 mln. In 2009 en 2010 werd een stijging van circa 14% om 12% gerealiseerd. De export in 2009 stond op circa USD 329 mln en in 2010 op circa USD 369 mln. In 2011 is de export USD 322 mln, een daling van 13% ten opzichte van 2010. De import vanuit de Europese Unie steeg in 2008 ten opzichte van 2007 met 6%, van circa USD 283 mln naar USD 299 mln. In 2009 en 2010 werd respectievelijk een stijging en een daling ten opzichte van het jaar daarvoor gerealiseerd. In 2009 steeg de import met 4% naar USD 310 mln en in 2010 trad een daling op van 2% tot USD 303 mln. In 2011 was de import circa USD 317 mln, een stijging van 5% ten opzichte van 2010.

Figuur 3.4.3. Importen naar Suriname vanuit handelsblokken in USD mln, periode 2007-2011

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek/bewerking SPS

De export naar de Caricom fluctueerde gedurende de verslagperiode. Van 2007 naar 2008 trad er een groei van $\pm 114\%$ op, van respectievelijk circa USD 147 mln naar circa USD 314 mln. Deze sterke stijging werd opgevolgd door een exportafname van $\pm 62\%$ in 2009 naar circa USD 121 mln. In 2010 trad wederom een sterke groei op van niet minder dan 147% ten opzichte van 2009 naar circa USD 299 mln. In 2011 werd wederom een daling genoteerd van 4% naar USD 287 mln. De groei van de import was positief, circa 28% in 2008 om in 2009 in een daling te resulteren van circa $0,7\%$. In 2007 was de importwaarde circa USD 233 mln, in 2008 circa USD 297 mln en in 2009 circa USD 295 mln. In 2010 werd een groei gerealiseerd van $\pm 21\%$ ten opzichte van 2009, gevolgd door een groei van 31% in 2011. De import in 2010 was circa USD 356 mln en in 2011 circa USD 466 mln.

De handel met de Aziatische staten (Asean²⁷) en Mercosur²⁸ was gering, maar in de laatste jaren van de verslagperiode nam vooral de import toe. Het gemiddelde aandeel van de Asean in de export van Suriname in de periode 2007 -2011 kwam niet boven de $0,5\%$, terwijl het gemiddelde aandeel van de export naar Mercosur $\pm 0,9\%$ bedroeg. Aan de importzijde kwam Asean op een gemiddeld aandeel van \pm

²⁷ Lid landen: Brunei, Cambodja, Indonesië, Laos, Maleisië, Myanmar, Filippijnen, Singapore, Thailand en Vietnam.

²⁸ Lid landen: Argentinië, Brazilië, Paraguay, Uruguay en Venezuela.

6,0% in de verslagperiode, terwijl Mercosur een gemiddeld aandeel van circa 3,6% had. Met beide regio's werd een negatief handelsbalansresultaat gerealiseerd in de verslagperiode.

Opmerkelijk is de drastische toename van de import vanuit de Asean vanaf 2010. In 2008 nam de import met 21% toe ten opzichte van 2007, van circa USD 17 mln naar circa USD 21 mln. In 2009 werd een daling gerealiseerd tot circa USD 18 mln (13%). In 2010 echter was de importtoename 947%. De importwaarde steeg naar circa USD 191 mln. Dit niveau hield aan in 2011 met een importwaarde van circa USD 199 mln, een stijging van 4%.

Tabel 3.4.2. Handelsbalansontwikkelingen naar handelsblokken in USD mln, periode 2007 – 2011

Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011
ASEAN	-17	-20	-18	-167	-176
CARICOM	-86	17	-174	-58	-179
EUROPESE UNIE	-10	-9	20	65	5
MERCOSUR	-23	-24	-27	-61	-48
NAFTA	204	110	22	365	270
Niet-geassocieerde landen	193	207	136	483	885

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek/Bewerking Stichting Planbureau Suriname

De handelsbalans met de handelsblokken laat bij de één een negatief en bij de ander een positief saldo zien. De handel met het Nafta- blok gaf een positief saldo weer gedurende de periode 2007-2011. De handelsbalans met de Europese Unie vertoonde een negatief saldo in 2007 en 2008, om positief te noteren in 2009, 2010 en 2011. De handelsbalans met de Caricom is in opeenvolgende jaren negatief, met uitzondering van 2008. Opmerkelijk is de handel met de Asean, waarbij de handelsbalans in negatieve zin enorm toeneemt. Het handelsbalansresultaat betreffende Mercosur blijft gedurende de verslagperiode consequent negatief, en met de groep van Niet-geassocieerde landen consequent positief.

Tabel 3.4.3. Exportwaarde belangrijkste exportproducten, in mln USD periode 2008- eerste helft 2011

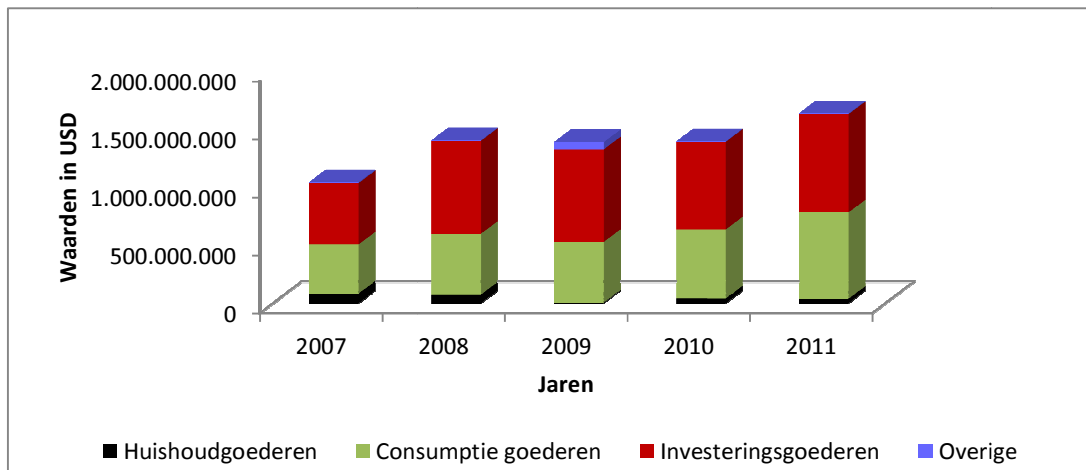
Omschrijving	2008	%	2009	%	2010	%	2011-II	%
Aluinaarde	715,5	41	322,9	23	434,3	21	259,3	21
Aardolie	184,6	11	138,7	10	175,3	8	132,3	11
Goud	715,5	41	876,8	63	1160,5	56	678,0	55
Bacoven	34,0	2	26,4	2	35,0	2	23,0	2
Overige	93,9	5	37,0	3	279,0	13	140,2	11
Totale exp.	1743,5	100	1401,8	100	2084,1	100	1232,8	100

Bron: Centrale Bank van Suriname/bewerking SPS

Als de export naar product wordt bekeken (tabel 3.4.3), dan heeft zich in de laatste jaren van de verslagperiode een wijziging voorgedaan. De bauxietsector bracht jaarlijks, tot aan 2008, de grootste exportwaarde op. In 2009 is de exportwaarde van aluinaarde meer dan gehalveerd. De exportwaarde is niet meer dan 45% van die in 2008. Het aandeel in de totale exportwaarde van Suriname is vanaf 2009

circa 20%. In 2009 neemt de goudsector de leidende rol in betreffende grootste exportwaarde. Het aandeel in de totale exportwaarde schommelt rond de 60%. Aardolie staat op de derde plaats als exportsector met de grootste exportwaarde, namelijk 10%. De drie mijnbouwsectoren leveren jaarlijks gemiddeld 90% van de exportopbrengsten van Suriname.

Figuur 3.4.4. Importen van Suriname naar hoofdgoederengroepen in USD, periode 2007-2011

Bron: Algemeen Bureau voor de Statistiek/bewerking SPS

Zoals blijkt uit figuur 3.4.4. bestaan de importen overwegend uit Investeringsgoederen en Consumptiegoederen. Het aandeel van Huishoudgoederen en Overige goederen is marginaal. In de verslagperiode wordt gemiddeld 54% van de import besteed aan Investeringsgoederen, terwijl aan Consumptiegoederen gemiddeld 40% wordt besteed. Ongeveer 4% van de uitgaven aan importen wordt besteed aan Huishoudgoederen. Onder de hoofdgoederengroep Investeringsgoederen vallen de volgende subgroepen: Investeringsgoederen, Bouwmaterialen, Grondstoffen, Landbouwinputs en Vervoersmiddelen. De hoofdgoederengroep Consumptiegoederen bestaat uit: Voedsel, Drank en Tabak, Speelgoed, Kleding en Schoeisel, Lichaamsverzorging, Papier en Boeken, Farmaceutische producten, Brandstoffen en Rubber en Overige consumptiegoederen. Onder de hoofdgroep Huishoudgoederen vallen: Meubels, Elektrische apparaten, Gereedschappen, Overige apparaten en Kunstwerken. De conclusie is dat de importen voor meer dan 50% gestoeld zijn op de productie. Hoe hoger de binnenlandse productie, hoe hoger de importen.

3.5 DE MONETAIRE SECTOR

3.5.1 De ontwikkeling van de liquiditeitenmassa

In tabel 3.5.1 wordt een overzicht gegeven van het verloop van de liquiditeitenmassa in ruime zin gedurende de periode 2007- juni 2012. Zoals eerder aangegeven is vanwege participatie van Suriname in de General Data Dissemination System (GDDS) de rapportage van beschikbaar gestelde data aangepast. M2 bestaat thans uit het Chartaal geld, het Giraal geld, termijn- en spaardeposito's in lokale en vreemde valuta en effecten (goudcertificaten). M1 bestaat uit het Chartaal geld en het Giraal geld.

Tabel 3.5.1. Ontwikkeling van de liquiditeitenmassa in ruime zin in SRD mln., periode 2007 – Juni 2012

Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011	Juni 2012*
I Liquiditeiten massa in ruime zin (II+III+IV+V) ^{(3)**}	3,595.1	4,336.6	4,994.8	5,525.0	6,710.1	7,423.5
II Chartaal geld	432.6	487.2	589.6	688.0	707.9	674.5
Bankbiljetten	409.0	467.2	571.6	670.9	691.7	659.4
Munten & Muntbiljetten	23.6	20.0	18.0	17.1	16.2	15.1
III Giraal geld	1,504.6	1,946.9	2,088.3	2,315.7	2,838.6	3,259.3
waarvan in vreemde valuta **	768.0	1,090.7	1,001.4	1,034.5	1,467.2	1,582.7
IV Overige Deposito's	1,613.7	1,855.0	2,255.8	2,441.3	3,055.6	3,379.2
Spaardeposito's	1,034.4	1,176.8	1,431.0	1,604.3	2,034.6	2,214.6
Termijndeposito's < 1 jaar	389.6	407.3	531.8	474.0	568.6	647.8
Termijndeposito's >1 jaar	189.7	270.9	293.0	363.0	452.4	516.8
Totaal in vreemde valuta's	955.0	1,089.4	1,293.9	1,345.3	1,824.5	1,905.5
V Effecten, andere dan aandelen (goudcertificaten)	44.2	47.5	61.1	80.0	108.0	110.5
Memorandum items						
M1 (Chartaal geld + Giraal geld ⁽¹⁾)	1,937.2	2,433.5	2,677.9	3,003.8	3,546.5	3,933.8
M2 (M1+ Overige deposito's ⁽²⁾ + effecten, andere dan aandelen (goudcertificaten))	3,595.2	4,336.6	4,994.8	5,525.0	6,710.0	7,315.6
Totale vreemde valuta deposito's van ingezetenen **	1,723.0	2,180.1	2,295.3	2,379.8	3,291.6	3,523.1

Bron: Centrale Bank van Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname

*) Voorlopige cijfers

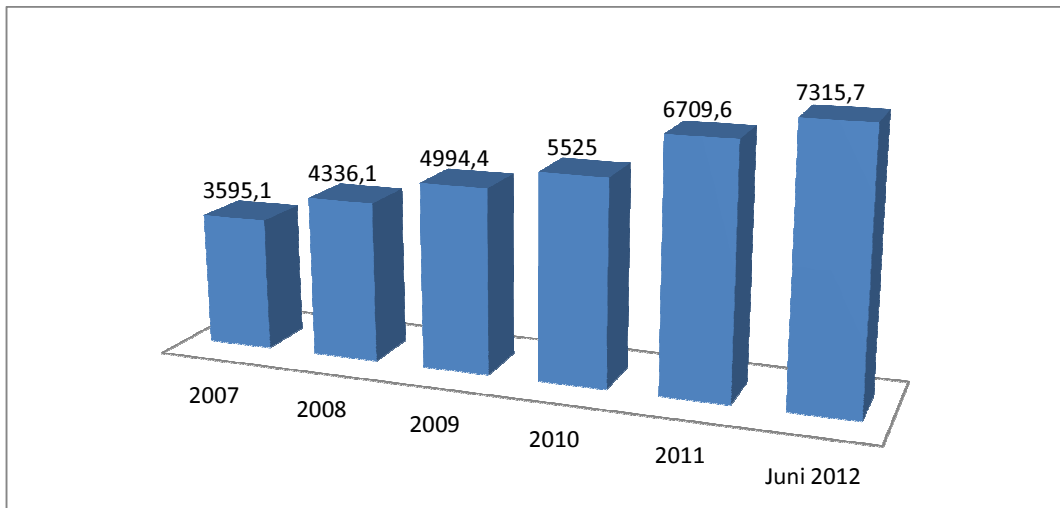
***) Gecorrigeerd per 7 augustus 2012

(1) Omvat rekening-couranttegoeden in lokale en vreemde valuta

(2) Omvat termijn- en spaardeposito's in lokale en vreemde valuta

(3) Omvat naast de verplichtingen met karakter van binnenlandse liquiditeit v/d depositonemende instellingen, inclusief de munten en muntbiljetten uitgegeven door Thesaurie

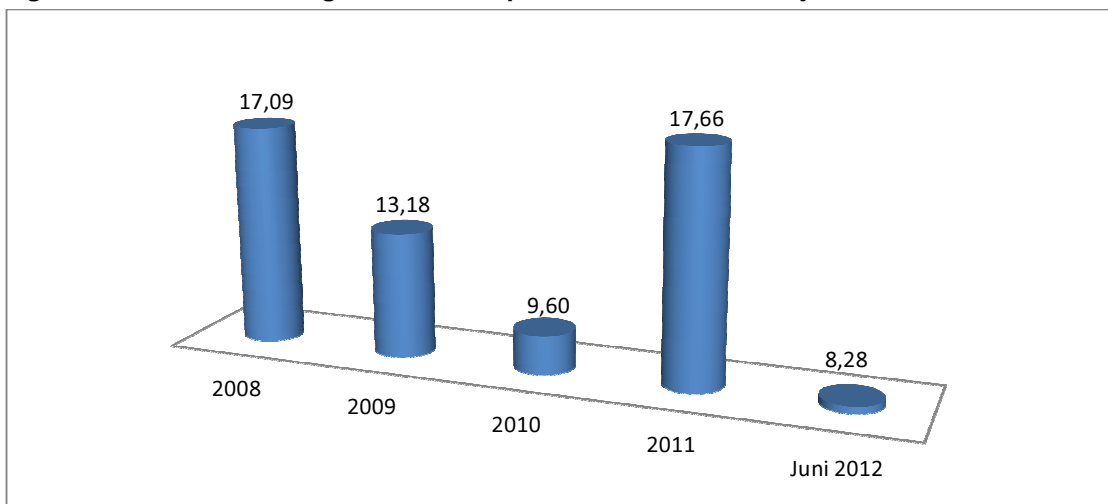
Ten aanzien van de interpretatie van de oorzaken van geldgroei dient een opmerking te worden gemaakt. Er wordt niet meer gesproken van liquiditeitencreërende instellingen, maar van depositonemende instellingen. De afdeling Thesaurie van het Ministerie van Financiën als uitgever van munten en muntbiljetten valt dus niet in deze noemer. Om de consistentie te behouden met de geldidentiteit, met name de binnenlandse liquiditeitenmassa (is de som van de netto binnenlands en netto buitenlands actief), wordt de som van de munten en muntbiljetten toegevoegd aan de netto vorderingen van de depositonemende instellingen op de overheid.

Figuur 3.5.1. Liquiditeitenmassa in ruime zin in de periode 2007 - juni 2012 (in SRD mln)

Bron: Centrale Bank van Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname

De jaarlijkse groei van de liquiditeitenmassa in ruime zin gedurende 2007 – 2011 bedroeg gemiddeld ruim 13%. In het eerste halfjaar van 2012 was de groei ten opzichte van 2011 bijkans 11%. De jaarlijkse groei is in de figuur 3.5.1 te zien. De groei schommelde tussen de 9% en 17%. In juni 2012 is de liquiditeitenmassa gestegen naar circa SRD 7424 mln.

Figuur 3.5.2. Procentuele groei van de liquiditeitenmassa 2007 - juni 2012

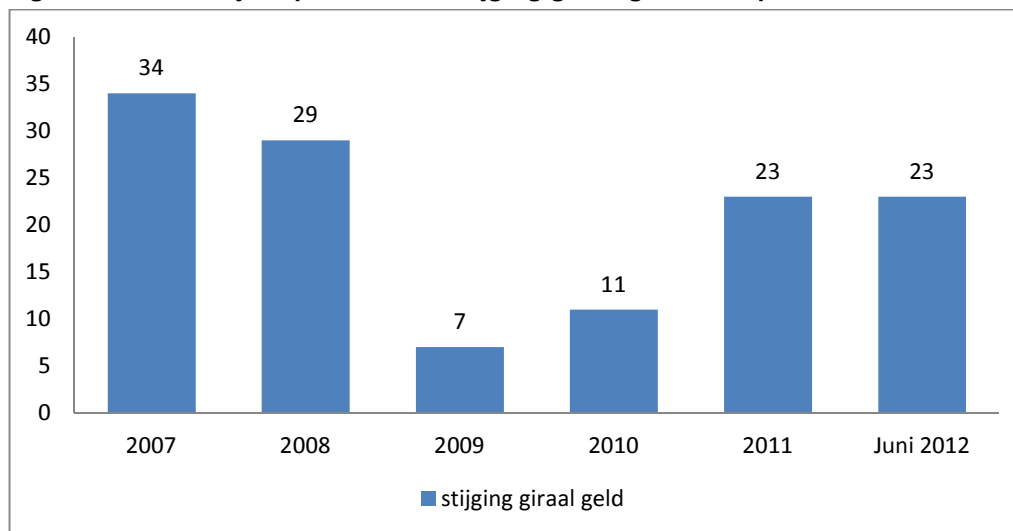
Bron: Centrale Bank van Suriname

Bewerking : Stichting Planbureau Suriname

De liquiditeitenmassa in ruime zin steeg in juni 2012 ten op zichte van eind 2011 met SRD 606,1 mln. Het overgrote deel vloeide voort uit de kredietverlening aan de private sector, gevolgd door de liquiditeitstoevoer uit het buitenland.

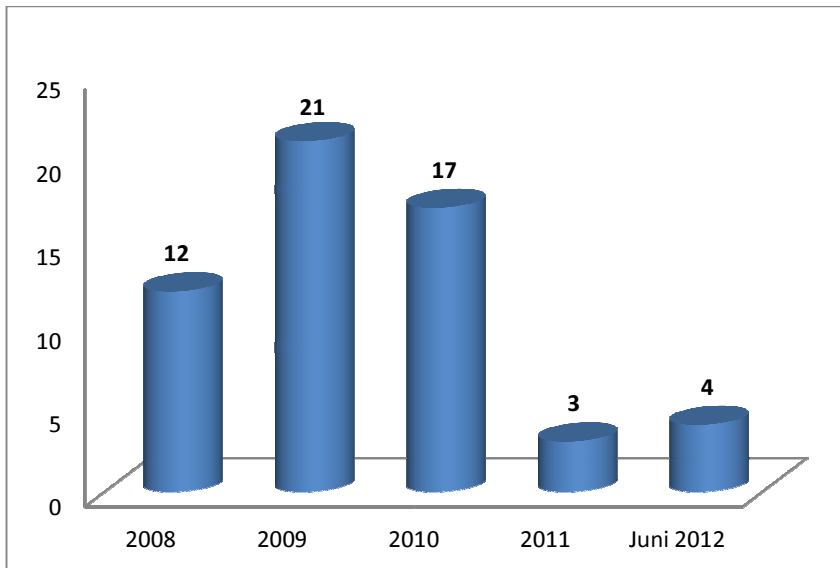
De geldgroei in deze periode werd teweeg gebracht door de overheid, de private sector en het betalingsverkeer met het buitenland. De overheid financierde haar uitgaven door voornamelijk in te teren op haar tegoeden bij de Centrale Bank van Suriname. Daarnaast nam de kredietverlening aan de private sector toe. Verder is in het betalingsverkeer met het buitenland een toename van het netto buitenlands actief van de overige deponerende instellingen te constateren.

Figuur 3.5.3. Jaarlijkse procentuele stijging giraal geld in de periode 2008 – Juni 2012

Bron: Centrale Bank van Suriname, bewerking : Stichting Planbureau Suriname

Het aandeel van chartaal geld in M1 was gemiddeld 21% per jaar gedurende 2008-2011. De stijging in M1 wordt dus grotendeels beïnvloed door de stijging in het Giraal geldverkeer. Het aandeel van de vreemde valuta rekening-courant deposito's in het giraal geld was gemiddeld bijna 50% gedurende de periode 2007 – juni 2012. Als gekeken wordt naar het aandeel van de vreemde valuta deposito's van ingezetenen in M2, dan blijkt dat dit bijna 50% van de liquiditeitenmassa in ruime zin bedraagt.

Figuur 3.5.4: Jaarlijkse procentuele stijging Chartaal geld 2008 - juni 2012

Bron: Centrale Bank van Suriname, Bewerking : Stichting Planbureau Suriname

Vanaf 2008 is te merken dat de dominante invloed van de buitenlandse factor gestaag afnam. Dit hield onder meer verband met de verminderde aanwas van deviezen uit de mijnbouwsector, voornamelijk als gevolg van exportvolumedalingen in de bauxiet- en aardolie-sector. De Staat droeg eveneens bij tot liquiditeitscreatie. De financiering van de verhoogde bestedingen van de Staat in het kader van onder meer de gedeeltelijke uitvoering van FISO II en de organisatie van de verkiezingen van mei 2010 lagen hieraan ten grondslag.

3.5.2 De ontwikkeling van kredietverlening, reserve base en kasreserve

De Centrale Bank van Suriname heeft in haar beleidsvoering tot 2001 het arrangement van kredietplafonnering toegepast, dat werd opgevolgd door de kasreserveregeling. Vanaf 2007 bedraagt het kasreservepercentage in de SRD-sfeer 25% van de reserve base. Sinds de introductie van de 7%-kredietfaciliteit voor de woningbouw ten behoeve van de middeninkomensgroepen in 2004, valt het effectief kasreservepercentage wel lager uit. Per juni 2012 kwam het effectief kasreservepercentage, na correctie voor de verstrekte 7%-hypothecaire leningen, neer op 17%. Het verplichte kasreservepercentage voor vreemde valuta voor de deviezenbanken was in de periode 2007 - 2010 33½% en is in 2011 aangepast tot 40%, vanwege de dollarisering van de economie. De hoge financiële dollarisering, zoals aangegeven in figuur 3.5.2, vereiste aanpassing van het kasreservepercentage in de vreemdevalutasfeer, opdat de commerciële banken dan beter gedekt zijn tegen het opvraagbaarheidsrisico. De depositodollarisering ratio was gemiddeld 54% gedurende 2008-2011. In juni 2012: 53,3%. De kredietverlening in SRD is circa SRD 2498 mln. In juni 2012 is de kredietverlening in vreemde valuta circa SRD 1575 mln. gemiddeld 40% van het totaal aantal verstrekte kredieten in de verslagperiode betreft vreemde valutakredieten.

De kasreserveregeling houdt in dat uit de toevertrouwde middelen een verplichte reserve in de vorm van een renteloos deposito bij de Centrale Bank van Suriname aangehouden dient te worden. Het SRD - kasreservepercentage is 25%. In 2007 is het van 27% teruggebracht tot 25% van de reserve.

Tabel 3.5.2. Kredietverlening en Beleggingen in SRD mln naar Economische Sector van de overige depositonemende instellingen

Omschrijving	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%	Juni 2012	%
Agrarische Sector	64.4	4.6	70.5	4.3	76.3	3.6	69.0	3.0	75.3	3.0
<i>Landbouw</i>	57.5	4.1	62.1	3.8	64.6	3.1	56.1	2.4	59.9	2.4
<i>Veeteelt</i>	6.9	0.5	8.4	0.5	11.7	0.6	12.9	0.6	15.4	0.6
Visserij	10.7	0.8	12.5	0.8	15.0	0.7	8.0	0.3	9.2	0.4
Bosbouw	3.0	0.2	2.8	0.2	1.7	0.1	1.7	0.1	2.1	0.1
Mijnbouw	4.5	0.3	4.5	0.3	5.2	0.2	6.2	0.3	7.3	0.3
Nijverheid	54.9	4.0	83.4	5.0	108.5	5.2	141.7	6.1	176.4	7.1
Constructie - en Installatiebedrijven	29.6	2.1	39.2	2.4	65.0	3.1	82.1	3.5	90.0	3.6
Electriciteit, gas en water	0.3	0.0	1.9	0.1	2.7	0.1	2.7	0.1	1.4	0.1
Totaal direct- productieve sectoren	167.4	12.1	214.8	13.0	274.4	13.1	311.4	13.4	361.7	14.5
Handel	229.2	16.5	277.5	16.8	343.5	16.4	422.9	18.2	461.2	18.5
Transport, opslag en communicatie	28.0	2.0	35.1	2.1	48.3	2.3	52.7	2.3	77.4	3.1
Dienstverlening	67.7	4.9	88.9	5.4	150.8	7.2	177.6	7.6	143.1	5.7
Woningbouw	333.0	24.0	407.5	24.6	465.3	22.2	512.5	22.0	569.5	22.8
Overige ⁽¹⁾	591.7	40.5	630.0	38.1	809.5	38.7	850.0	36.5	885.2	35.4
waarvan de overheid ⁽¹⁾	89.8	6.5	70.8	4.3	174.9	8.4	157.9	6.8	204.4	8.2
Totaal niet direct- productieve sectoren	1219.6	87.9	1653.8	87.0	2091.8	86.9	2262.2	86.6	2136.4	85.5
Totaal Generaal	1387.0	100.0	1868.6	100.0	2366.2	100.0	2573.6	100.0	2498.1	100.0

Bron: Centrale Bank van Suriname

Bewerking : Stichting planbureau Suriname

* Voorlopige Cijfers

De verslagperiode is van 2008 – 2011. Dat wordt uitgewerkt in tabel 3.5.2. De totale kredietverlening en beleggingen in Surinaams courant stegen ten opzichte van 2009 met 26,5%. De stijging overtrof die van 2009, toen de kredietgroei 19,2% bedroeg. Het aantrekken van de kredietgroei hield in zekere mate verband met het groeiherstel van de Surinaamse economie in 2010. In de verslagperiode werd bijkans 87% van de SRD- kredieten verstrekt aan de niet-direct productieve sectoren, waaronder handel en woningbouw. Het overige deel was bestemd voor de direct- productieve sectoren, waarvan nijverheid, constructie en agrarische sector de belangrijkste zijn.

De daadwerkelijk bij de CBvS aanwezige kasreserves beliepen per eind juni 2011 SRD 359,4 mln, wat correspondeert met een effectief kasreservepercentage van 15.6%. De banken hadden per eind juni 2011 in totaal SRD 206,6 mln uitstaan aan hypotheekleningen. Hiermee hadden de algemene banken bijkans 91% van de beschikbare kredietruimte uit de kasreserves benut. Sinds de aanvang van deze kredietfaciliteit in februari 2004 zijn 1.787 nieuwe woningen gebouwd, 696 woningen afgebouwd en 910 woningen gerenoveerd c.q. uitgebreid

Tabel 3.5.3. Kredietverlening en beleggingen in vreemde valuta naar economische sector van de overige deponerende instellingen (SRD mln)

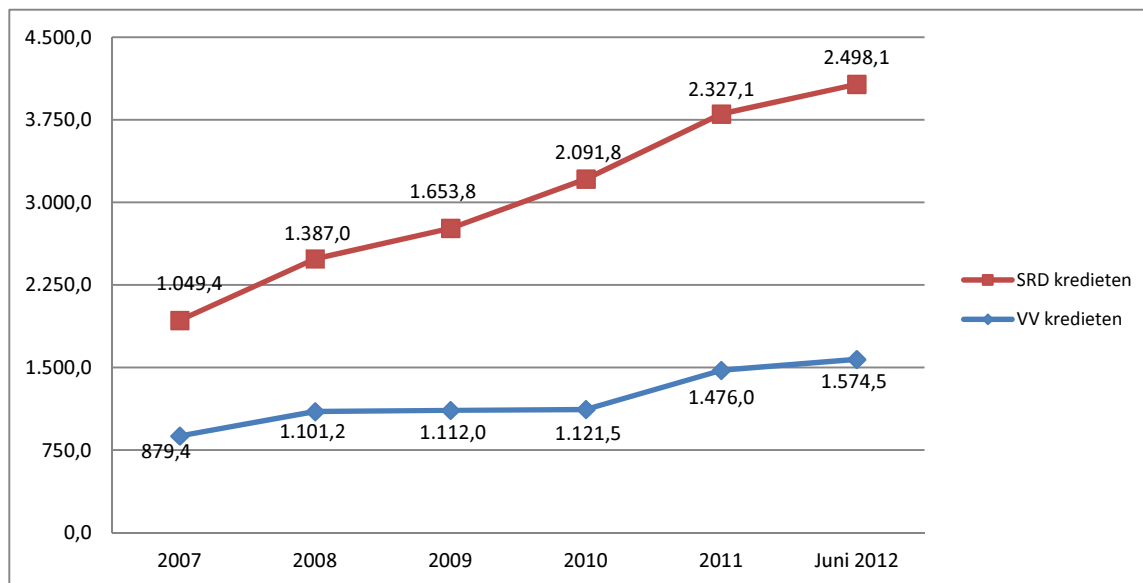
Omschrijving	2008	%	2009	%	2010	%	2011	%	Juni 2012*	%
Agrarische Sector	33.1	3.0	37.7	3.4	51.0	4.5	60.8	4.1	52.9	3.4
Landbouw	31.1	2.8	34.9	3.1	47.8	4.3	57.5	3.9	49.7	3.2
Veeteelt	2.0	0.2	2.8	0.3	3.2	0.3	3.3	0.2	3.2	0.2
Visserij	25.1	2.3	25.0	2.2	29.0	2.6	31.0	2.1	29.7	1.9
Bosbouw	2.7	0.2	2.0	0.2	1.3	0.1	0.6	0.0	0.2	0.0
Mijnbouw	14.0	1.3	28.2	2.5	54.9	4.9	91.7	6.2	103.2	6.6
Nijverheid	119.0	10.9	114.8	10.3	118.0	10.5	148.7	10.1	151.1	9.6
Constructie - en Installatiebedrijven	90.7	8.2	60.6	5.4	57.3	5.1	56.7	3.8	48.6	3.1
Electriciteit, gas en water	17.6	1.6	26.6	2.4	35.1	3.1	35.7	2.4	17.4	1.1
Totaal direct- productieve sectoren	302.7	27.5	294.9	26.5	346.6	30.9	425.2	28.8	403.1	25.6

Handel	382.2	34.7	390.5	35.1	358.5	32.0	500.3	33.9	638.3	40.5
Transport, opslag en communicatie	53.5	4.9	38.6	3.5	22.2	2.0	22.8	1.5	28.4	1.8
Dienstverlening	118.2	10.7	153.0	13.8	161.4	14.4	245.5	16.6	235.6	15.0
Woningbouw	63.2	5.7	60.5	5.4	59.2	5.3	75.6	5.1	95.6	6.1
Overige	181.4	16.5	174.5	15.7	173.4	15.5	206.6	14.0	173.5	11.0
Totaal niet direct- productieve sectoren	798.5	72.5	817.1	73.5	774.7	69.1	1050.8	71.2	1171.4	74.4
Totaal Generaal	1101.2	100.0	1112.0	100.0	1121.3	100.0	1476.0	100.0	1574.5	100.0

Bron: Centrale Bank van Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname

* Voorlopige cijfers

Figuur 3.5.5. : Nominale kredietverlening in SRD en in vreemde valuta bij Algemene Banken, in SRD mln. 2007 - juni 2012

Bron: Centrale Bank van Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname

In het algemeen beoogt de kasreserveregeling de liquiditeitscreatie vanuit de Algemene banken te reguleren ter bevordering van de stabiliteit van de waarde van de Surinaamse munt. De kasreserveregeling houdt in dat uit de toevertrouwde middelen een verplichte reserve in de vorm van een

renteloos deposito bij de Centrale Bank van Suriname aangehouden dient te worden. De cijfers in figuur 3.5.2 hebben betrekking op de Algemene banken.

Tabel 3.5.4. Ontwikkeling reserve base en kasreserve Algemene Banken in SRD mln, periode 2007 – juni 2012

	2007	2008	2009	2010	2011	Juni 2012
Reserve base in SRD	1273.0	1467.6	1886.3	2270.8	2461.5	2895.5
Verplichte kasreserve in SRD	314.0	373.7	479.9	555.6	608.3	720.0
waarvan: hypotheeklening uit kasreserve	116.0	146.6	170.0	198.0	215.9	227.1
Actuele saldo kasreserve	198.0	227.1	309.9	357.6	392.4	492.9
Reserve base in US-dollars	341.0	370.6	461.5	497.9	599.5	680.8
Verplichte kasreserve in US-dollars	114.0	123.5	153.8	166.0	239.8	272.3
Reserve base in euro	180.0	197.8	234.9	277.5	298.5	311.5
Verplichte kasreserve in euro	60.0	65.9	78.3	92.5	119.4	124.6

Bron: Centrale Bank van Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname

In tabel 3.5.2 is de ontwikkeling van de reserve base en kasreserve af te lezen. Er is een continue stijging van 2007 tot en met juni 2012. De reserve base per 2007 bedroeg SRD 1273 en steeg naar SRD 2896 in juni 2012. De reserve base van 2011 is met 48,3% gestegen t.o.v. 2007. De verplichte kasreserve is dus ook gestegen. In 2007 bedroeg dit SRD 314 en in juni 2012 SRD 720. De verplichte kasreserve in SRD is gestegen met 48,38% in de periode 2007 – 2011. Het deel van verplichte kasreservemiddelen dat mag worden aangewend voor de 7% woningbouw kredieten is thans nog steeds 10% van de reserve base. Het aantal hypotheekleningen uit kasreserve neemt nog steeds toe. De samenleving heeft goed gebruik gemaakt van deze mogelijkheid, geboden door de autoriteiten.

3.5.3 De rentevoet en de wisselkoersontwikkelingen

De rentevoet

De rentevoet van de Algemene banken op kredieten en deposito's in Surinaamse dollars gedurende de periode 2007–2011 is in tabel 3.5.3 weergegeven. In het tweede kwartaal van 2011 staat de gewogen gemiddelde debetrente op 11,5%. De ontwikkelingen op het gebied van het rentetarief kunnen toegeschreven worden aan het rentebeleid van de commerciële banken. De diverse banken hebben, afhankelijk van de macro-economische situatie in Suriname, hun rentetarieven verlaagd of verhoogd voor zowel Surinaamse dollar- als vreemde valutakredieten. Ook het beleid van de moederbank met betrekking tot de kasreservepolitiek naar de Algemene banken toe is van invloed op het renteniveau.

Tabel 3.5.5. Gemiddelde gewogen nominale en reële rentevoet op kredieten en deposito's in SRD, periode 2007 – 2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Nominale					
-debetrente	12.9	11.7	11.6	11.8	11.7
-creditrente	6.3	6.4	6.2	6.1	6.6
Jaariende Inflatie Percentage	8.3	9.4	1.3	10.3	15.3
Reële					
-debetrente	4.2	2.1	10.2	1.4	-3.1
-creditrente	-1.8	-2.7	4.8	-3.7	-7.5

Bron: Centrale Bank van Suriname, Algemeen Bureau voor de Statistiek

Bewerking : Stichting Planbureau Suriname

Af te leiden valt dat de nominale gewogen gemiddelde creditrente (USD) gedurende de periode 2007 – 2011 is toegenomen van 6,3% in 2007 tot 6,6% in 2011. Evenals bij de nominale debetrente, is ook hier de macro- economische situatie van invloed.

Tabel 3.5.6. Gewogen gemiddelde interesttarieven op kredieten en deposito's in US Dollars en Euro's, 2007 – juni 2012

	2007	2008	2009	2010	2011	Juni 2012*
Debetrente USD	9.7	9.5	9.5	9.3	9.5	9.5
Creditrente USD	3.1	3.0	2.9	2.7	2.6	2.6
Debetrente EUR	10.1	9.9	10.3	9.7	9.8	10.0
Creditrente EUR	1.4	1.5	1.0	0.9	0.8	0.8

Bron: Centrale Bank van Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname

*) Voorlopig cijfer

De reële creditrente fluctueerde hevig in de periode 2007 -1,8. In 2008 is wederom een daling te merken tot -2,7% die gevolgd werd door een stijging naar 4,8% in 2009 en wederom een daling in 2010 naar -3,7%. De fluctuaties hebben alles te maken met de inflatie. Deze nam tot aan 2008 toe tot 9,4% met als gevolg een daling van de reële creditrente. In 2009 is een herstel te constateren van de reële creditrente van 4,8%, vanwege het lage inflatiepercentage dat jaar van 1,3%.

Het hoge inflatiepercentage van 10,3% dat in 2010 gerealiseerd werd, heeft de reële creditrente terug doen vallen. In 2011 was de inflatie 15,3%, een stijging ten op zichte van het jaar daarvoor.

Voor de reële debetrente was in 2007 een daling genoteerd van 4,2% ten opzichte van 2006, vanwege het inflatiepercentage van 8,3%. In 2008 is de reële debetrente teruggelopen tot 2,1%, wederom vanwege het hoge inflatiepercentage van 9,4%. In 2009 is de reële debetrente gestegen tot 10,3%, vanwege de geringe inflatie toen van 1,3%. In 2010 kwam de reële debetrente op 1,4% te staan. De inflatie kan voornamelijk worden toegeschreven aan het aantrekken van de internationale energie- en voedselprijzen en de verhoogde bestedingen van de overheid.

De wisselkoersontwikkelingen

Het jaargemiddeldecijfer van de officiële en vrijemarktkoersen in tabel 3.5.5 betreft het gemiddelde van de aan- en verkoopkoersen. De data over vrijemarktkoersen zijn afkomstig van de opnamen verricht door de Stichting Planbureau Suriname.

Tabel 3.5.7. Gemiddelde van de aan- en verkoopkoersen, USD en EUR officieel en vrije markt, periode 2007 – juni 2012

	2007	2008	2009	2010	2011	Juni 2012
SRD per USD						
Vrijemarktkoers per USD	2.775	2.775	2.775	3.153	3.430	3.350
Officiële koers per USD	2.745	2.745	2.745	2.745	3.272	3.330
Vrijemarktkoers per EUR	3.817	4.279	3.971	4.285	4.676	4.382
Officiële koers per EUR	3.760	4.111	3.824	3.644	4.549	4.249

Bron: Centrale Bank van Suriname/ Stichting Planbureau Suriname

Bewerking: Stichting Planbureau Suriname

De gemiddelde officiële aan- en verkoopkoers voor de USD bleef vanaf 2007 tot aan 2010 op hetzelfde niveau, namelijk SRD 2,745. In 2011 kwam hier verandering in. Het gemiddelde van de aan- en verkoopkoers steeg in het tweede kwartaal van 2011 naar SRD 3,272. De oorzaak van de stijging betreft de door de Centrale Bank van Suriname gepleegde aanpassing van de officiële koers per USD. In januari 2011 werd de aankoopkoers opgetrokken naar SRD 3,250 en de verkoopkoers naar SRD 3,350. De toen gehanteerde officiële aan- en verkoopkoersen van respectievelijk SRD 2,710 en SRD 2,780 per USD bleken al in 2009 overgewaardeerd te zijn. De druk op de koers nam in 2010 toe. De markt opereerde toen al rond SRD 3,500 en SRD 3,600 per USD. De Centrale Bank van Suriname heeft op diverse momenten incidenteel valuta – interventies gepleegd. Deze hebben niet het gewenste resultaat opgeleverd. De autoriteiten hebben eind januari 2011 de koersnotering aangepast aan de markt en het beleid is erop gericht de koers stabiel te houden. De genomen maatregel tot devaluatie van de SRD heeft geleid tot een min of meer stabiele situatie. Een ander gevolg van de koersaanpassing kan ook gezocht worden in de maatregelen die de overheid getroffen had met name de verhoging van de government - take op brandstof. Het instrument van interventie op de valutamarkt wordt thans consequent en in verhoogde mate toegepast.

Het gemiddelde van de vrije markt aan- en verkoopkoers bleef van 2007 tot 2009 stationair, namelijk SRD 2,775 (zie tabel 3.5.5). Echter bleek in de praktijk dat afgeweken werd van de genoteerde koers. De koersnotering gaf niet de werkelijkheid weer, aangezien marktpartijen de gelegenheid boden te onderhandelen over de prijs. In het tweede kwartaal van 2010 is een jaargemiddelde vrijemarktkoers van SRD 3,153 voor de USD genoteerd. In 2011 was het gemiddelde van de aan- en verkoopkoers SRD 3,430. In het 2^e kwartaal van 2012 was het gemiddelde van de aan – en verkoopkoers SRD 3.340.

De ontwikkeling op de internationale valutamarkt betreffende het appreciëren van de Euro ten opzichte van de USD en daaraan gerelateerd de SRD (koppeling van de SRD aan de USD) is te merken aan de officiële en vrijemarktkoersen van de Euro. Het gemiddelde van de vrije markt aan- en verkoopkoers was

in 2006 SRD 3,461 en steeg in 2007 naar SRD 3,817 om in 2008 wederom te stijgen naar SRD 4,279. In 2009 blijkt de appreciërende trend van de Euro te zijn overgeslagen naar depreciatie. Het gemiddelde van de door de CBvS genoteerde officiële aan- en verkoopkoers was SRD 3,824, terwijl de vrije markt aan- en verkoopkoers notering gemiddelde SRD 3,971 was voor de Euro. In 2010 bleek wederom een appreciatie van de Euro plaats te vinden op de vrije markt, met een stijging naar SRD 4,285 voor de Euro. Bij de officiële koers gebeurde het tegenovergestelde en wel een koersdaling naar SRD 3,644 voor de Euro. De notering van de waarde van de Euro ten opzichte van de SRD nam in 2011 voor zowel de officiële als de vrije markt toe. In het 2e kwartaal van 2012 is de Eurokoers behoorlijk gedaald naar een gemiddelde van SRD 4,316. De daling van de Euro koers heeft veel te maken met de zorgen die er zijn over de schuldencrisis in Griekenland. Als de koers op de internationale markt verzwakt, zal die in Suriname ook zijn gevolgen hebben. Dit omdat Suriname een vaste koersverhouding heeft t.o.v. de vreemde valuta's.

3.6. Prijzen, lonen en koopkrachtontwikkeling

Prijzontwikkelingen

Was het zo dat er in 2011 nog sprake is geweest van een double digit inflatie, thans is de gemiddelde inflatie voor 2012 en de jaareinde inflatie teruggelopen naar single digit. De maand op maand cijfers tot en met juni 2012 vertonen een dalende trend. Mutaties in importprijzen, toenemende bestedingen, bewegingen van de wisselkoers en wijzigingen in de indirecte belastingen bepalen grotendeels de prijsontwikkeling in Suriname. De gemiddelde jaareinde inflatie over de periode 2007-2011 bedroeg ca 8,9% en het jaargemiddelde over dezelfde periode bedroeg 9,1%.

Tabel 3.6.1. Ontwikkeling consumptieprijsindex, inflatie en de invoerprijs- Mutatie 2007-2013

Omschrijving	2007	2008	2009	2010	2011	2012*	2013*
Consumptieprijsindex	88,5	101,5	101,3	108,3	127,5	133,7	140,8
Inflatie jaargemid.(%)	6,4	14,7	-0,1	6,9	17,7	4,9	5,3
Inflatie dec/dec (%)	8,3	9,4	1,3	10,3	15,3	3,4	7,3
Invoerprijsmutatie (%)	8,9	15,2	-1,2	12	15,2	1,2	2,4

Bron: ABS, SPS

* voorlopige projecties SPS

De schatting voor 2012 op basis van de gerealiseerde maandcijfers tot en met juli bedraagt ca. 4,9 % voor de jaargemiddelde inflatie en ca. 10,1% voor de jaareinde inflatie. De hoge inflatie voor 2011 heeft verschillende oorzaken, zoals de unificatie van de wisselkoers, de verhoogde brandstofprijzen aan het begin van dit jaar en de verhoging van de government take op brandstof. Het zwaarste gewicht binnen het consumptiepakket wordt gedragen door de categorieën Voeding en Drank, gevolgd door Transport,

Huisvesting en Nutsvoorzieningen en Overige goederen en diensten. De voorlopige projectie voor 2013, bij een gemiddelde maandinflatie van 0,6%, bedraagt ca. 5,3% voor het jaargemiddelde en ca. 7,3% voor de jaareinde inflatie.

Tabel 3.6.2. Procentuele prijsontwikkeling van de hoofdgroepen in het CPI pakket

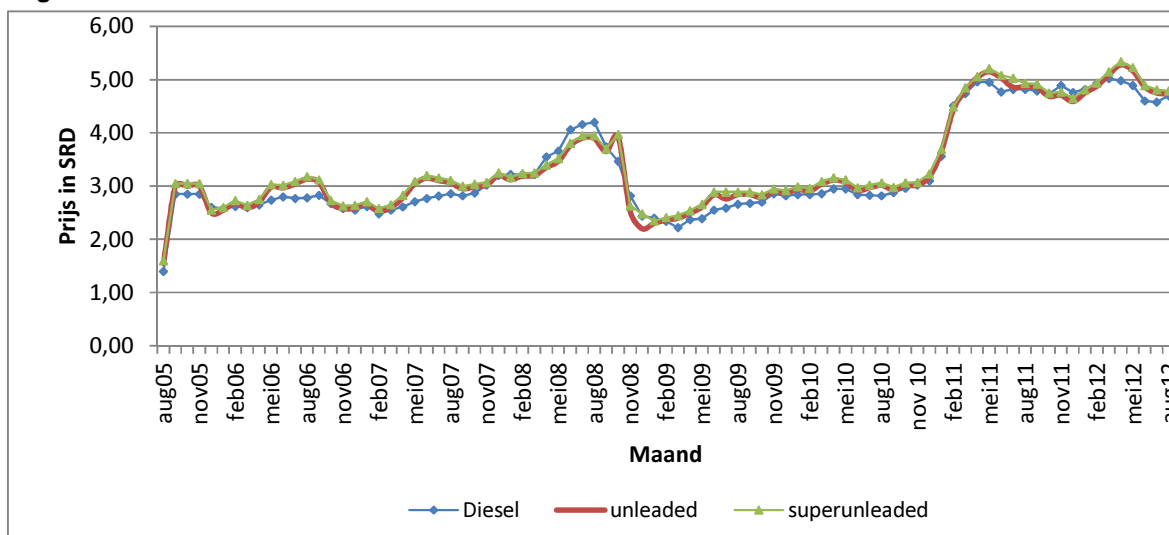
Hoofdgroepen	Jul09/jul08	Jul10/jul09	Jul11/jul10	Jul12/jul11
Voeding en Niet- alcoholische dranken	-5,4	17,0	16,6	2,0
Alcoholische dranken	5,2	10,9	11,4	22,1
Kleding en schoeisel	-0,6	0,9	6,6	3,7
Huisvesting en nutsvoorzieningen	-8,0	1,4	3,7	10,6
Woninginrichting	-0,5	8,8	9,5	4,2
Gezondheidszorg	8,3	5,5	11,4	1,1
Transport	-15,7	5,9	52,2	-2,8
Communicatie	0,7	0,5	18,3	0,0
Recreatie, cultuur en onderwijs	6,3	8,4	18,6	-1,5
Buitenshuis eten	0,7	4,5	15,9	3,6
Overige goederen en diensten	6,3	6,0	12,1	4,3
Totaal	-4,4	9,6	18,0	3,0

Bron: Stichting Algemeen Bureau voor de Statistiek, Stichting Planbureau Suriname,

Bewerking: SPS

Een analyse van de maandcijfers in 2010, 2011 geeft aan dat prijsstijgingen voornamelijk hebben plaatsgevonden in de categorieën Voeding en Niet-alcoholische dranken, Alcoholische drank, Transport, Buitenshuis eten en Recreatie, Cultuur en Onderwijs en Communicatie. In 2011 is de invloed van de hoge brandstofprijzen in haast alle categorieën te merken. In 2012 is de inflatie in de categorie Voeding vrij laag en transport is zelfs negatief vanwege een daling in de olieprijsen in de maanden juni en juli 2012. Doordat deze categorieën een groot gewicht in het CPI -pakket hebben, trekt het de totale jaarinflatie omlaag. Het is duidelijk te merken dat de overige categorieën ten opzichte van 2011 ook minder hard zijn gestegen.

Figuur 3.6.1 Ontwikkeling van de vastgestelde brandstofprijzen periode augustus 2005-augustus 2012

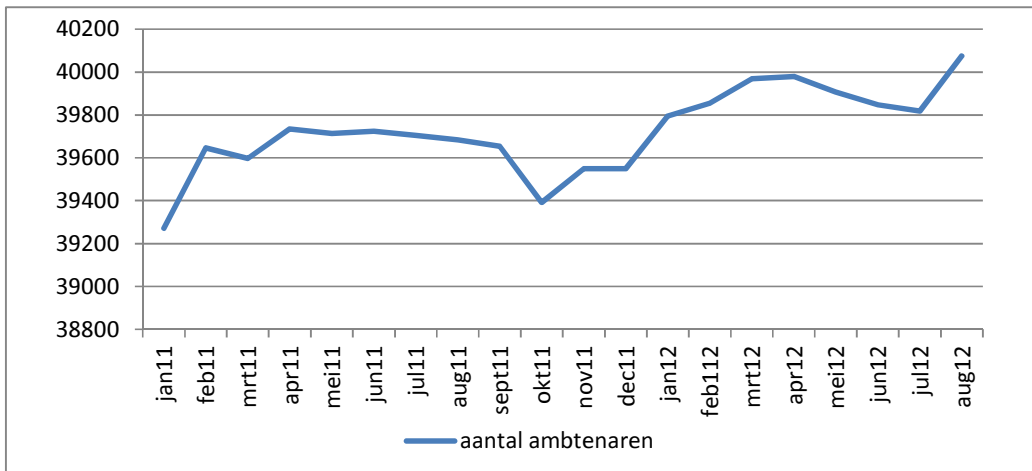

Bron: MinHI, bewerking: SPS

De aardolieprijs op de wereldmarkt maakte een opwaartse beweging sinds februari 2009, na een forse daling in 2008 tot aan januari 2009 als gevolg van de financiële crisis. De prijsstijging bereikte een piek in april-mei 2011, en nam daarna af tot begin 2012. Het IMF geeft in hun World Economic Outlook update van 16 juli 2012, een schatting van een gemiddelde prijs van Brent olie USD 101,8 per barrel in 2012 en voor 2013 een prijs van USD 94,16 per barrel.

Ontwikkeling van de overheidslonen en het aantal ambtenaren

De bruto loonsom bij de overheid is als gevolg van de invoering van de nieuwe loonstructuur in 2009, 2010 en 2011 respectievelijk met ca. 27,5%, 11% en 12,4% gestegen, waarbij nog salarissen, gratificaties en overige toelagen met terugwerkende kracht zijn uitbetaald in het kader van Fiso 2. Het aantal ambtenaren in de periode januari 2011 tot en met augustus 2012 heeft een wisselvallig verloop. In de periode oktober 2011 tot april 2012 is er een duidelijke stijging te zien, daarna neemt het aantal af naar 39818 in juli 2012 en stijgt vervolgens in augustus 2012 naar 40075 personen, volgens het overzicht van CEBUMA: Ambtenaren naar Ministerie, welk maandelijks uitkomt.

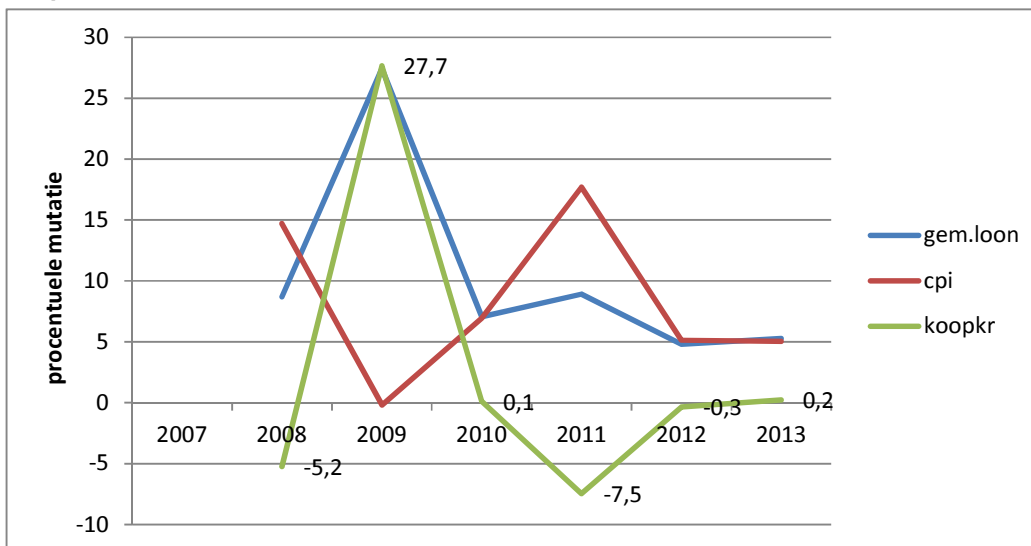
Figuur 3.6.2. Verloop van het aantal ambtenaren in de periode januari 2011- augustus 2012

Bron: Cebuma, bewerking SPS

Ontwikkeling van de reële lonen van ambtenaren

Bij de analyse van het reëel loon is ervoor gekozen om het gemiddeld brutoloon van een ambtenaar per jaar als uitgangspunt te nemen, waarna het nettoloon is berekend. Vervolgens is de koopkrachtindex berekend door de nettoloon index te delen door de prijsindex. Vooralsnog is het niet mogelijk een indeling te maken naar lager, midden en hoger kader, omdat er nog een duidelijke definitie door het Ministerie van Binnenlandse Zaken gegeven moet worden in het kader van de nieuwe beloningsstructuur. Figuur 3.6.2 geeft de ontwikkeling aan van koopkrachtmutatie per jaar van het gemiddeld netto salaris bij de overheid, de inflatie en de netto loonmutatie voor de periode 2007-2012. Voor 2012 en 2013 is er een voorlopige schatting gemaakt op basis van de verwachte loonsom en inflatie.

Figuur 3.6.3. Procentuele ontwikkeling van het gemiddeld netto loon bij de Overheid, inflatie en koopkracht 2008-2013*

Bron: Stichting Planbureau Suriname, *) voorlopige schatting SPS voor 2012 en 2013

De koopkracht in 2008 is ten opzichte van 2007 met gemiddeld ca. 5,2% afgenomen, de inflatie was toen 14,7%. In 2009 is er een enorme sprong van 27,7% door de uitbetaling van Fiso 1 en het feit dat er geen inflatie was in dat jaar. In 2010 was er geen vooruitgang in koopkracht en in 2011 is er sprake van een daling van bijkans 7,5%. In 2012 is er geen noemenswaardige toename in het loon te verwachten en de inflatieverwachting is ca. 5%, een daling van bijkans 0,3% ten opzichte van 2011.

Koopkrachtontwikkeling kwetsbare groepen

De koopkracht van de kwetsbare groepen, zoals AKB-genietenden, Financiële bijstanders en gepensioneerden bij de Overheid, was slecht te noemen in 2008, een gemiddelde daling van ca. 12,8% voor AKB en Financiële bijstand. De situatie van de AKB-genietenden was tot en met 2010 negatief. In 2011 is de uitkering met 1000% verhoogd, van SRD 3 naar SRD 30 per kind per maand. Hierdoor verbeterde de koopkracht van deze groep ten opzichte van 2010. De AOV'ers en de mensen met een beperking hebben jaarlijks een verhoging gekregen, behalve in 2009. De gepensioneerden zijn in de periode 2008-2011 steeds achteruit gegaan in koopkracht, behalve in 2009, vanwege deflatie. De koopkrachtdaling in 2011 voor deze groep bedroeg 2,5% ten opzichte van 2010 en voor 2012 is er enig herstel verwachtbaar van 5,8%, vanwege het feit dat de netto pensioenen in 2012 met ca.11% zijn toegenomen, doordat in april en mei een twk uitkering heeft plaatsgehad. De mensen met een beperking hebben qua koopkracht een verbetering gekend in 2010 en 2011 van respectievelijk 2,9% en 35%. De uitkering is in 2010 met SRD 25 en in februari 2011 met SRD 75 verhoogd. Voor 2012 is de verwachting minder gunstig met een koopkrachtdaling van 4,9%. De AOV'ers zijn qua koopkracht flink vooruitgegaan in 2011 met ca. 26,5% en voor 2012 wordt een stijging verwacht van ca. 19%, aangezien de AOV- uitkering met ca. 23,5% is verhoogd per januari 2012.

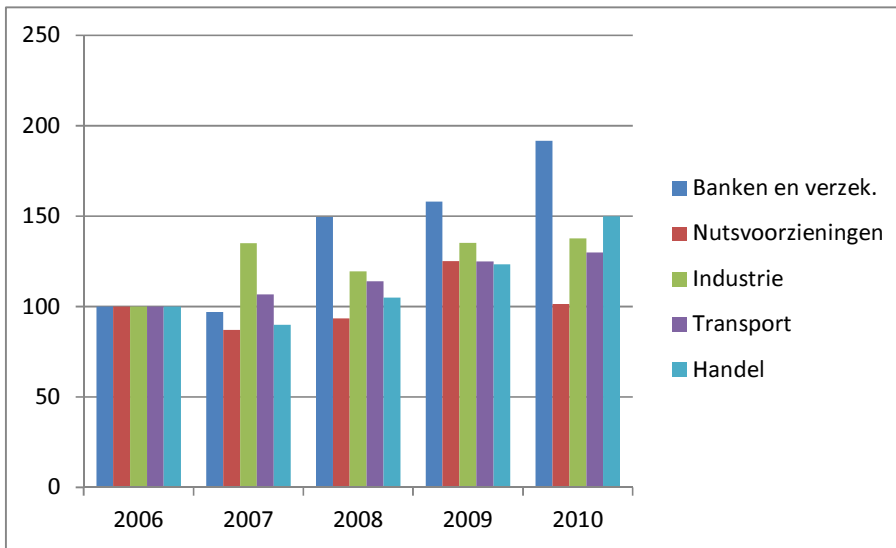
Tabel 3.6.3. Koopkrachtindices van enkele sociale voorzieningen 2007-2012 Index 2007=100

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
CPI index 2007=100	100	114.7	114.5	122.4	144.1	151.5
Uitkerings index						
AOV	100	120.0	120.0	122.7	182.7	229.1
AKB	100	100	100	100	1000	1000
Mensen met een beperking	100	125	125	137.5	218.75	225
Overhpensioen netto gem.	100	113.8	126.5	129.7	148.7	165.5
Koopkracht index						
AOV	100	104.6	104.8	100.2	126.8	151.2
AKB	100	87.2	87.4	81.7	693.9	660.0
Mensen met een beperking	100	109.0	109.2	112.3	151.8	148.5
Overhpensioen netto gem.	100	99.2	110.5	105.9	103.2	109.2

Bron: Stichting Planbureau Suriname, *) Voorlopige schatting

In figuur 3.6.4 wordt de ontwikkeling aangegeven van ouderdomspensioenen in geselecteerde branches binnen de private sector.

Figuur 3.6.4. Koopkrachtindex van ouderdomspensioenen naar sector(2006=100) Periode 2006-2010

Bron: CBvS, bewerking SPS

De informatie was maar tot en met 2010 beschikbaar en het blijkt dat bij de Banken en verzekeringen branche van 2008-2010 een stijging te zien is van de koopkracht van respectievelijk 54,3%, 5,7% en 21% gevolgd door de gepensioneerden uit de Transport en Handel branche. Industrie valt terug in 2008 naar -11,5% en stijgt weer in 2009 en 2010 met respectievelijk 13,2% en 1,7%.

Onderstaande koersen worden bij de opstelling gehanteerd :

Koersen jaarplan 2013

	SRD	US\$	EURO
1 SRD	1,0000	0,3049	0,2137
1 US\$	3,2800	1,0000	0,7009
1 EURO	4,6800	1,4268	1,0000

FINANCIERINGSBRONNEN

AFD	Agence Francaise de Développement (AFD)
CHI	China
EOF	Europees Ontwikkelings Fonds
IDB	Inter American Development Bank
IsDB	Islamic Development Bank
LOK	Lokale financierders
NHAS	Nederlandse Hulpallocatie aan Suriname
ONB	Onbekend
OVE	Overige
OVH	Overheid
PAHO	Pan American Health Organization
UNDP	United Nations Development Program

BIJLAGEN

- 1. Overzicht Programma's en Projecten naar financieringsbron (x 1000 SRD)**
- 2. Overzicht Programma's en Projecten naar ministerie (x 1000 SRD)**

BIJLAGE 1

**OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN
NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)**

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2013 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

de gereserveerde budgetten voor onderzoek en het treffen van wettelijke voorzieningen

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Minis- terie
Financieringsbron : Agence Francaise de Development									
Support to health sector (AFD)	15308		40920	26970					VOL
Support to health sector (AFD-grant)	1128	0	2359	882					VOL
Totaal AFD	16436	0	43279	27852	0	0	0	0	
Financieringsbron : China.									
Bouw nieuw kantoorgeb en dienstwoningen		0	35452						FIN
Uitbreiding HQbuza		0	900						BUI
Volkswoningbouw				158203					OW
Totaal China	0	0	36352	158203	0	0	0	0	
Financieringsbron : Europese Ontwikkeling Fonds.									
Technical Cooperation Facility		0	2000						FIN
Totaal EOF	0	0	2000	0	0	0	0	0	
Financieringsbron : Inter American Development.									
Automatisering Belastingen				1460					FIN
Automatisering Overheidsbegroting				9570	13400	13400	13400	13400	FIN
Beheer en Toezicht Staatsfinancien				10000					FIN
Bromki Fu Tamara				6365					SOC
Census programma		0	11198	1853	702				FIN
Decen.and Loc. Govern.Str Program	1250	700	7185	13813	1000	1500	500	500	RO
Institutionele versterking Kabinet VP				734					BIN
Low Income Shelter Program (LISP)	4604	0	9181						SOC
Ondersteuning voor verbetering Basisonderwijs	150	0	54	629	63	73	88	88	OND
Reconditionering wegstrekkiing Meerzorg-Albina		0	115166						FIN
Strenghtening Management for results in Sur.		0	1340	1340					FIN
Support implementation of Health Sector Reform	2118			0	0	0			VOL
Trade Sector Support Program 1e jaar	3117			0	0	0	0	0	HI
Uitvoering waterleidingsprojekten - kustgebied/bin.		0	5269	8375	8375	8375			NH
Aanleg/verbetering van wegen				107200	1939235	2133159	2346474	2581122	OW
Tottal I.D.B.	11239,4	700	149393	161339	1962775	2156507	2360462	2595110	

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2013 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

de gereserveerde budgetten voor onderzoek en het treffen van wettelijke voorzieningen

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Minis- terie
Financieringsbron : India.									
Aanschaf helikopter	13071	0	31441	18370	0	0	0	0	DEF
Totaal India	13071	0	31441	18370	0	0	0	0	
Financieringsbron : Nederlandse Hulpallocatie aan Suriname									
Accountantscontrole verdragsmiddelen		0	150						FIN
Begeleiding Sectorfonds		0	650						FIN
Bouw kantongerechtstrafzaken en parket PG	6482		0	0	0	0	0	0	JP
Capaciteitsopbouw Justitie	0		300	0	0	0			JP
Fonds Econ. en Sociale Structuurverst. (FESS)		0	6068						FIN
FOSCAP		0	4233						FIN
Herstel gezag binnenland en kustvlakte	1797								JP
Micro Kredieten Programma		0	5146						FIN
Opzet project implementatie Unit	642		0	0	0	0	0	0	JP
Sectorfonds begeleiding Financien(NHAS)		0	1088						FIN
Sectorfonds Beheer en Toezicht Staatsfinancien		0	12156						FIN
Verbetering efficiëntie KPS	818								JP
Totaal NHAS	9739	0	29791	0	0	0	0	0	

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

de gereserveerde budgetten voor onderzoek en het treffen van wettelijke voorzieningen

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Minis- terie
Financieringsbron : Overige									
Bestrijding HIV/AIDS,TBC en Malaria G.fund		4248	10986	3596					VOL
Opzet Kustwacht			80000	50000	80000	80000	80000	80000	BIN
Totaal Overige	0	4248	90986	53596	80000	80000	80000	80000	
Financieringsbron : Overheid									
A.O.V. fonds	232179	149380	308380	308380	375107	431375	496079	570490	SOC
Aankoop gebouw dienst energie voorziening		5351	5351						NH
Aankoop pand TCT		4000	4000	0	0	0	0	0	TCT
Aankoop panden tbv buitenlandse vertegenwoordigde	0	0	2000						BUI
Aankoop Software programma	0			300	0	0	0	0	JP
Aanleg ringdijk,ringkanaal,ringweg Groot Par'bo	0	0	27500	0	0	0	0	0	OW
Aanleg/verbetering van wegen	345082	65579	252683	48500	0	0	0	0	OW
Aanpakken corruptie	90			300	500	500	500	500	JP
Aanpassing en inventaris regeringsgebouw	2663,2	1067	7000	5000	3000	1000			BIN
Aanpassing/Redigering wetgeving overeenkomsten		0	20	0	0	0	0	0	HI
Aanschaf bodyscan apparaat DZ	0		250	0	0	0	0	0	JP
Aanschaf lockers gevangenis wezen	0		125	0	0	0	0	0	JP
Aanschaf uniform uitrusting attributen				1400	1400	1400	1400	1400	JP
Aanschaf van materialen t.b.v.brandbestrijding	550		1000						JP
Aanvulling tekort medische specialisten				2000					VOL
ABS	5471	2915	7114	7266	8198	9032	9597	10506	FIN
Activiteiten van de Arbeidsbeweging	4		15	15	40	60	100	100	ATM
Activiteiten kader sociaal economische				5861	2665	2665	2615	2615	FIN
Adek Universiteit van Suriname	50000		60000	60000	90000	90000	95000	95000	OND
Afbouw Regeling Medische Uitzending	4500	4416	9000	9000	9000	9000	9000	9000	VOL
Afbouw/reparatie woningen Sociaal zwakkeren	20	0	2000						SOC
Afval			80	25	30	40	45	45	ATM
Agrarische ontwikkeling Binnenland (ASP)	484	0	1000	1630	1630	1630	1630	1630	LVV
Agro Technolgieen				15	60	60	50	40	ATM
Algemene kinderbijslag	10620	2548	26825	26826	38710	44515	51190	58870	SOC
Alliance	735	265	1266	1086	1086	1086	1086	1086	LVV
Alternatieve straffen	85		500	200	500	500	500	500	JP
Arbeidsadvies College	79		96	90	135	171	171	171	ATM
Armoede bestrijding /sociale bescherming		610							ATM
Armoedebestrijding		0	46020	56020	52923	60860	69990	80500	SOC

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

de gereserveerde budgetten voor onderzoek en het treffen van wettelijke voorzieningen

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Minis- terie
Asycuda World	1340								FIN
Atmosfeer	465		596	100	400	500	500	500	ATM
Automatisering Belastingen	598	0	17500	33000	20000	5000	1000	1000	FIN
Automatisering Overheidsbegroting	64	0	1000	3830					FIN
Bauxiet instituut Suriname	1359	904	2400	2846	2900	2900	2950	3000	NH
Behoeftige kinderen	909	216	945	945	7845	9020	10370	11930	SOC
Beleidsonderzoek en planning Buza	267	41	473	1000	1020	1040	1072	1104	BUI
Bemiddelingsraad	300		300	350	350	440	440	440	ATM
Bereikbaarheid hulpdiensten	198		200	100	100	100	100	100	JP
Bestr .chronische niet overdraagbare aand.		0	2080	4500					VOL
Bestrijding HIV/AIDS,TBC en Malaria G.fund	11307,3			7500	9981	11765	12353	12971	VOL
Beveiliging Financien				400	400	400	400	400	FIN
Beveiliging kantoorgebouwen		0	350	500	400	350	200	100	FIN
Beveiligingsplan en bewaking inrichtingen	0			3500	500	500	250	250	JP
Bevordering Cultuur Studies	0	0	0	10	50	50	50	50	OND
Bevordering modern mediabeleid	0	0	0	30	50	50	50	50	OND
Bewustwordingscanpagne C.S.M.E. en andere overeenkomsten			63	0	0	0	0	0	HI
Bigi sma dey	1000	0	1000	1000	3450	3970	4560	5250	SOC
Bijdr. Nat.coord. Centrum rampenbeheersing	54	23	100	125	120	120	220	220	DEF
Bijdrage aan acute noodsituatie		163	500	500	4600	5290	6085	7000	SOC
Bijdrage aan huishoudens (Onderstanden)	26168	13879	27000	28000	28000	28000	28000	28000	BIN
Bijdrage aan IDCS				7000	7000	7000	7000	7000	FIN
Bijdrage aan overheidsinstellingen	50	0	112	150	158	165	174	182	SJ
Bijdrage aan Partnerschappen		40	81						FIN
Bijdrage exploitatiekosten SAO	3000		2000	2000	4108	4519	4519	4519	ATM
Bijdrage medische hulpmiddelen	300	200	261	261	740	855	980	1130	SOC
Bijdrage opzetten Kunst- en Cultuurfonds	0	0	0		50	50	50	50	OND
Bijdrage Stg. Ismay van Wilgen sporthal		23	200	200	200	200	200	250	DEF
Bijdrage Stichting Nazorg	1516	820	2500	2500	2450	2900	2900	2900	DEF
Bijdrage stimulering ontwikkelingsprojecten		0	97500	216250	216250	216250	216250	216250	FIN
Bijdragen aan huishoudens	2000	625	2684	2684	3100	3565	4278	4278	OND
Bijzonder lager onderwijs	115000	28574	72812	75000	150000	150000	150000	155000	OND
Bijzonder nijverheidsonderwijs	625	144	750	750	865	865	900	900	OND
Bijzondere Aanschaffing Defensie Materieel	753	0	1350	1320	1500	3601	4362	6575	DEF
Bijzondere aanschaffingen C.I.V.D.	769	0	10000	14000	10000	10000			BIN
Bijzondere Voorzieningen Defensie	3663	36	4485	3920	4000	9500	11100	15400	DEF
Bijzondere Voorzieningen Rampen		0	3000	3000	3000	3000	3000	3000	FIN
Bilaterale betrekkingen Buza	334	411	883	1500	1530	1561	1607	1656	BUI
Biodiversiteit	74		300	100	400	500	600	600	ATM
Boonzorg	1250	0	850	400	893	938	985	1034	OW

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

de gereserveerde budgetten voor onderzoek en het treffen van wettelijke voorzieningen

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Minis- terie
Bouw , renovatie en inrichting gebouwen Justitie	3553		2500	0	0	0	0	0	JP
Bouw bruggen	47253	8804	172045	33302	64132	70545	77600	85360	OW
Bouw dependance SAO in Para				100					ATM
Bouw en inrichting kantongerechtstrafzaken	0		2500	1801	500	500	500	500	JP
Bouw en inrichting parket van de PG	0		2500	500	500	500	500	500	JP
Bouw en Opzet Surinaamse Forensisch Inst.	0		500	0	0	0	0	0	JP
Bouw en renovatie dienstwoningen etc KPS	227		2500	2250	1400	1400	1400	1400	JP
Bouw en renovatie van brandweerkazernes	1233		3500						JP
Bouw en uitbreiding van landsgebouwen	24912	12292	58250	46203	55444	66533	79840	95808	OW
Bouw inrichting tweeling geb. centraal kantoor Justit	466			0	0	0	0	0	JP
Bouw kantoor Justitie Nickerie	588			0	0	0	0	0	JP
Bouw multifunctioneel centrum KPA/KBS/KPS	0		3000	0	0	0	0	0	JP
Bouw netwerken geb Just & Delinquentenzorg	0			8000	8500	5000	5000	5000	JP
Bouw opvanghuis slachtofferszorg	0		750	0	0	0	0	0	JP
Bouw ter ondersteuning Sport- en Jeugdbeleid	5722	545	6638	20635	21667	22750	23888	25082	SJ
Bouwen van landsgebouwen	280	0	603	672	806	967	1160	1392	OW
Bouwkundige werken / accomodatie voorz.	3756	83	4317	5000	16000	18000	9000	5000	RO
Bouwsubsidie				2000	10350	11900	13690	15740	SOC
Bouwwerkzaamheden LVV	35	251	1160	828	828	828	828	828	LVV
Bromki Fu Tamara				1935	29773	38364	46290		SOC
Bureau slachtofferzorg landelijk opzetten meldpunten	0		50	0	0	0	0	0	JP
Bureau voor de Staatsschuld	753	239	1004	937					FIN
Bureau vrouw en kinderbeleid	0		275	250	75	75	75	75	JP
Buro Algemene Zietekosten Verzekering	645	381	900						VOL
Bus en Bootvergunninghouders	12706	3912	5023	0	5023	5023	5023	5023	TCT
Capaciteitsopbouw		21	1710	1200	1700	1500	1500	1500	FIN
Capaciteitsopbouw	2189	1204	9200	4000	4000	2000	1500	1500	FIN
Capaciteitsversterking menskracht				495	650	600	600	600	JP
Capaciteitsversterking ondersteuningsgroepen KPA	0		2000	0	0	0	0	0	JP
Carifesta youth focus				2500	2625	2756	2894	3039	SJ
Cenasu, Centrum Nascholing Suriname				500	3000	3500	4000	4000	OND
Centraal Bureau Burgerzaken	530		5000	4440	12000	25000	8000	8000	BIN
Centraal HRM Beleid	100		250	200	350	350	350	350	JP
Chemicalien				50					ATM
Christelijk Pedagogisch Instituut	3000	811	3500	3500	4043	4650	5580	5580	OND
CHS	0		100	157	96	91	50	50	BIN
CLAD	4307	2064	4000	4563	4563	4563	4563	4563	FIN
Climate Change Development Strategy			100	50	200	300	300	300	ATM
Communicatie apparatuur KBS	115		500						JP
Communicatie middelen en call blockers	0		250	0	0	0	0	0	JP

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2013 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

de gereserveerde budgetten voor onderzoek en het treffen van wettelijke voorzieningen

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Minis- terie
Contributie verplichtingen	4600	2346	5500	5500	6963	6963	6963	6963	HI
Cultuurtechnische onderhoud	8810	5950	8179	15000	15000	15000	15000	15000	LVV
Decen.and Loc. Govern.Str Program				950					RO
Decent work country program			80	40	150	250	250	250	ATM
Deviezencommissie	96	26	124	75					FIN
Districtsbestuur Brokopondo		0	300	500	2000	4000	3000	5000	RO
Districtsbestuur Coronie		0	200	300	2000	4000	3000	5000	RO
Districtsbestuur Saramacca		0	400	500	2000	4000	3000	5000	RO
Districtsbestuur Commewijne	2500	998	1250	1500	5000	7500	6000	5000	RO
Districtsbestuur Marowijne	3000	309	1250	1500	6000	8000	7500	6000	RO
Districtsbestuur Nickerie	949	250	1000	1250	8000	10000	8000	7000	RO
Districtsbestuur Para	2500	684	1300	1500	8000	10000	7500	6000	RO
Districtsbestuur Par'bo Noord-Oost	2496	414	2000	3000	10000	15000	10000	8000	RO
Districtsbestuur Par'bo Zuid-West	573	788	1000	1250	10000	20000	15000	10000	RO
Districtsbestuur Sipaliwini	607	1017	4000	5000	10000	15000	10000	12000	RO
Districtsbestuur Wanica	1512	0	1000	1000	5000	7500	5000	4000	RO
Doorontwikkeling Forensisch opsporing	130		500	1000	100	100	100	100	JP
Doorstart agrarisch bedrijf von Freyburg				350					DEF
Dorpsontwikkeling	2000	504	1200	750	2500	4000	3000	2500	RO
Drugsbestrijding/hulpverl.opvang en begeleiding	0		100	0	0	0	0	0	JP
Duurzaam landbeheer	322		600	100	500	550	550	550	ATM
Duurzaam ontwikkeling	0		75	0	648	1000	1000	1000	ATM
Duurzaam waterbeheer	95		40	20	150	150	150	150	ATM
Early Childhood Development (ECD E 304.00 unicef)	250	0	300	200	347	400	480	480	OND
E-governance		0	5000	5000	3000	1000			BIN
Energie voorziening	10432	0	18700	21810	23000	23000	23000	23000	NH
Eredienst	50		271	215	220	240	290	290	BIN
Exploitatie bijzondere commissies Cultuur	80	50	50	50	100	100	100	100	OND
Exportpromotion		286	26000						LVV
Fabricage Laboratorium	300		100						ATM
Fin. bijstand aan mensen met beperking				22355	99705	114660	131860	151640	SOC
Fin. bijstand aan Social zwakke huishoudens	39429			12608	16100	18515	21290	24490	SOC
Fin. bijstand en alivio aan onverm.		9829	34963						SOC
Financieel beheer Justitie	172		0	0	0	0	0	0	JP
Fiscale Controle Binnenland		0	500	500	1000	1250	1000	1000	FIN
Fonds ontwikkeling Binnenland (SFOB)	2223	0	1000	1000					RO
Gaming Board	0		500	200	500	500	500	500	JP
Gebouwen,wegen,bruggen Brokopondo	805	62	300						RO
Gemeenschaps ontwikkelingsprogramma	1400	2	1000	1000	2530	2910	3345	3850	SOC
Gender LVV		0	46	70	70	70	70	70	LVV

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

de gereserveerde budgetten voor onderzoek en het treffen van wettelijke voorzieningen

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Minis- terie
Genderbeleid	99	30	850	1169	1150	1230	1300	1325	BIN
Groen Kapitaal				20	120	120	100	80	ATM
Grondaankoop tbv overheidsinstellingen	10657	0	12000	10000	20000	20000	20000	20000	RGB
Grondontwikkelingsbedrijf		0	500						SOC
Grondrechten en traditioneel gezag	1000	1082	2000	2000	3000	6000	5000	4500	RO
Groot onderhoudsplan blusvoertuigen KBS	1309		1500						JP
Health Promotion				685	719	755	793	833	SJ
Heractivering dienstplicht	1214			0	0	0			DEF
Hernieuwbare energie	0		10	10	50	50	70	70	ATM
Herstel gezag binnenland en kustvlakte			2000	2000	1300	1300	1300	1300	JP
Herstructurering KBS organisatie			250	50	40	40	40	40	JP
Herziening regelgeving gevangenis wezen	0		50	0	0	0	0	0	JP
Herziening Surinaamse Arbeidswetgeving	50		30	15	50	60	60	60	ATM
Het maaien van parken en pleinen etc.	900	270	665	800	840	992	1042	1094	OW
Het VOV Project (BUFAZ)	15		50	0	0	0	0	0	JP
Hoogtechnologische sector				20	100	90	80	70	ATM
IBAS	3219	186	800	1000	5000	7500	8000	8000	RO
Implementatie doorlichtingsrapport BUFAZ	0		200	0	0	0	0	0	JP
Implementatie Milieu Beleid Plan	999		200	0	0	0	0		ATM
Infrastructurele voorzieningen J&P 2012		4931							JP
Infrastructurele werken	1790	0	1000	500	1313	1379	1448	1520	OW
Inkoop Brokopondo overeenkomst	48042	0	76000	177000	180000	180000	180000	180000	NH
Innovatie centrum				1000	500	500			BIN
Innovatief onderwijs				15	40	50	30	30	ATM
Inrichting en accomodatie DNA fractie		0	80						BIN
Inrichting nieuwbouw Buza		0	100						BUI
Instandhouding waterl. bedrijven en nw aansl.	956	361	5525	6500	6500	6500	8000	8000	NH
Instelling Veiligheidsinstituut				20					ATM
Institutionele versterking C.I.V.D.		598	3000	3500	3000	2000			BIN
Institutionele versterking Kabinet VP				3766	4000	4000			BIN
Institutionele Versterking NIMOS	85			40	80	80	80	80	ATM
Institutionele versterking openbaargroen	175	83	175	100	184	193	203	213	OW
Institutionele versterking Rekenkamer		162	2357	2000	1620	1500			BIN
Institutionele versterking verpleegkundigen		0	5000	6227	5000	5000	5000	5000	VOL
Institutionele Vormgeving LVV (ASP)	844	23	10930	12632	12632	12632	12632	12632	LVV
Instituut en scholing	870	0	10703	10703	12790	14710	16920	19455	SOC
Instituut Nationale Sportselecties	999	30	2000	2000	2100	2205	2315	2431	SJ
Intensievere aanpak jeugdsport etc.	1408	0	2089	2100	2205	2315	2431	2553	SJ
Inter Guyanese spelen	800	0	800	920	966	1014	1065	1118	SJ
Internationale Betrekkingen				800	800	800	800	800	BIN

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

de gereserveerde budgetten voor onderzoek en het treffen van wettelijke voorzieningen

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Minis- terie
Internationale betrekkingen Justitie (CICAD)	100		500	0	0	0	0	0	JP
Internationale handelsonderhandelingen Buza	0	0	84	100	102	104	107	110	BUI
Interventies rampspoed en Gezondheidsbedr.		0	5000	5000					VOL
Introductie belastingswet/regelgeving				8050	2050	1500	1000	1000	FIN
IT Biza (E-Governance)	112		2203	1750	2500	2500	1500	1500	BIN
Jan Starke Opleidings- en ontspannings centrum				1000					RGB
Jeugd en sportontw. Regionale gebiedsdelen		0	1500	3000	3150	3308	3473	3647	SJ
Jobcoaches project			200	200	250	320	320	320	ATM
Kennis LVV (ASP)	27	0	210	1000	1000	1000	1000	1000	LVV
Kosten elektrische centrales binnenland	3001	382	5568	5000	5500	5500	6000	6000	NH
Kosten ivm waarborgen veiligheid	1216	2048	2200	2500	2500	3000	3200	5000	DEF
Kosten Militaire Attache	37								DEF
Kunst en Cultuur educatie	0	0	0	10	100	100	150	150	OND
Kunst en Cultuur voorlichtingsprogramma	100	0	0	20	100	100	100	100	OND
Kunst en nijverheids projecten/exporruimte	80	0	80	150	150	150	200	200	OND
Kunstwerken tbv de Staatscollectie	0	0	0	30	50	50	50	50	OND
Landaanwinning en ontginning	500	334	1710	1000	1000	1000	1000	1000	LVV
Landbouw infrastructuur en exportpromotion				36817	11817	11817	11817	11817	LVV
Landbouwtelling (ASP)		0	116	300	300	300	300	300	LVV
Landelijk viering hoogtij-c/q feestdagen	99	0	100	600	500	500	750	500	OND
Lig-,verpl. en med. kosten chron. patienten P.C.S.	8243	3783	15000	15000	18000	21600	25920	31104	VOL
Low Income Shelter Program (LISP)	76			18625	21820	25095	28860	33190	SOC
Maatregelen opwaardering onderwijzend pers.		0	6000	6000	8000	8000	9000	9000	OND
Management Regelgeving	84		419	360	400	425	450	475	BIN
Medische kosten t.b.v. on-minvermogen	97000	46687	139000	139000					SOC
Mensenhandel en mensen smokkel	0		100	200	100	100	100	100	JP
Migratie en personen vervoer	0	0	75	5100	5202	5306	5465	5629,2	BUI
Milieu bescherming en milieu rehabilitatie		636							ATM
Milieu Ondersteuningsmechanismen				50	500	500	500	500	ATM
Milieuwet- en regelgeving				20	105	105	105	105	ATM
Militaire Diplomatieke vertegenwoordiging		26	260	500	300	300	300	400	DEF
Minimumloonbeleid	50			50					ATM
Modernisering en verbetering rechterlijke org.	0		1500	200	1000	1000	1000	1000	JP
Modernisering Milieuwetgeving			30						ATM
Modernisering vreemdelingen beleid	0		500	250	0	0	0	0	JP
Modernisering/verzelfstandiging belastingen				5143	6500	5000	4000	0	FIN
Monumentenzorg	36	0	0	140	600	600	600	600	OND
Multilaterale betrekkingen Buza	1622	371	1100	1700	1734	1769	1822	1876	BUI
Naschoolse opvang			26000	90834	26500	26500	27000	30000	OND
Nationaal Instituut Milieu Ontw Sur(NIMOS)	929		900	900	2684	2684	2684	2684	ATM

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

de gereserveerde budgetten voor onderzoek en het treffen van wettelijke voorzieningen

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Minis- terie
Nationaal Jeugd Instituut	456	353	1750	10350	10868	11411	11981	12580	SJ
Nationaal monitoringsmechanisme	250	0	250	250	520	595	685	790	SOC
Nationaal schoonmaakacties/milieuprojekten		176	2000	1745	1832	3308	3473	3647	OW
Nationaal sport ontwikkelingsplan	161	0	200	400	420	441	463	486	SJ
National Archief Suriname (NAS)	1359	25	2614	1283	1150	1125	1150	1075	BIN
Nationale Raad Bedrijfsgezondheidszorg	20		40	40	55	70	70	70	ATM
Nationale Raad voor Werkgelegenheid	200		20	20	50	65	70	70	ATM
Nationale Raad Wetenschap en Technologie			100						ATM
Nieuw bouw en herinrichting DNA				15000	20000	20000	0	0	BIN
Nieuw kantoor t.b.v Dienst Watervoorz.		0	2620	1310	0	0			NH
Nieuwbouw kantoorgeb. Grote Combeweg	2500	0	2500	1250	1500	2000	0	0	NH
Nieuwbouw, reh./ren. van scholen en woningen	18000	0	19346	15000	35000	37000	37000	35000	OND
OKB	0		878	655	655	505	455	455	BIN
Onderhandelingen IAMGOLD en Newmont		0	16750	3000					NH
Onderhoud bruggen	335	278	1040	3225	3548	3902	4292	4722	OW
Onderhoud kontrakt containerscan	856	222	858						FIN
Onderhoud gebouwen en terreinen	1996	0	1380	1000	4000	8000	4000	6000	RO
Onderhoud irrigatie -en afwateringswerken	8829	3978	5271	7500	8250	9075	9983	10981	OW
Onderhoud open-en gesloten riolering	7686	2992	10000	11500	12650	13915	15307	16837	OW
Onderhoud verkeerstechnische voorzieningen	1064	175	2365	5476	6024	6626	7289	8016	OW
Onderhoud waterkeringswerken	252	152	1050	7880	8668	9535	10488	11537	OW
Onderhoud wegen	9335	4685	11546	15000	16500	18150	19965	21962	OW
Onderhoud wegen, irrigaite- en kunstwerken	2420	0	4000	3500	10000	20000	10000	4000	RO
Ondersteuning aan instellingen met jeugdprogr.	511	219	1175	1250	1313	1378	1447	1519	SJ
Ondersteuning Culturele Centra distrikten	0	0	0	150	250	250	300	300	OND
Onderwijs innovatie wetenschap en technologie		0	1000	2000	2500	3000	3500	3500	OND
Ontw. en implem. geïntegreerd veiligheidsbel.	0		500	200	200	200	200	200	JP
Ontw. Sport en Jeugdbeleid middels onderz. etc.	1993	0	3000	3505	3680	3864	4057	4260	SJ
Ontw.geautomatiseerde inform. voorz. KPS	496		500	500	400	400	400	400	JP
Ontwikkelin Nat. Certificeringsprogramma				300					HI
Ontwikkeling brandveiligheidsbeleid				35	25	25	25	25	JP
Ontwikkeling diensten sektor				150	200	200	200	200	HI
Ontwikkeling industriële sectoren				150	200	200	200	200	HI
Ontwikkelings ondernemersklimaat				100	250	250	250	250	HI
Openbare straat verlichting	901	14	2976	4038	4500	4500	4500	4500	NH
Ophalen dichtbegroeide/geslipte lozingen	500	49	500	800	525	551	579	608	OW
Opleiding Rechterlijke Macht	1365		0	0	0	0	0	0	JP
Opleiding wetgevingsleer	0		500	0	0	0	0	0	JP
Opleidingscentrum lager en middenkader KBS	370		0						JP
Opleidingscentrum lager en middenkader KPS	215		0	0	0	0	0	0	JP

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

de gereserveerde budgetten voor onderzoek en het treffen van wettelijke voorzieningen

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Minis- terie
Opruimen illegale vuilstortplaatsen	700	166	220	700	735	772	811	852	OW
Opvangcentrum Koela	194	22	145	145	170	190	220	250	SOC
Opzet geautomatiseerde databank / IUD		0	15	0	0	0	0	0	HI
Opzet Jungle Survival Site	7	0	300	200	300	200	150	250	DEF
Opzet Mededingens Autoriteiten	186	90	168	168	190	190	190	190	HI
Opzetten & onderhouden Amb.&Consulaten	0	0	677	500	510	520	536	552	BUI
Opzetten informatiecentrum Cultuur	0	0	0	200	50	50	50	50	OND
Opzetten v/e kindereombudsbureau	0		200	100	200	200	200	200	JP
Ordering goud sector	10879	4847	14486	26149	27000	27500	27500	28000	NH
Ordering Transportsector				1109	1109	1109	1109	1109	TCT
Overbruggingsregeling	1015	0	4730	3730	7820	8995	10340	11890	SOC
Overdracht waterleiding station aan SWM		0	19933	8000	48000	72000	72000	72000	NH
Overheidspersoneelsbeleid Biza	0	94	1463	2000	1950	1950	1950	1950	BIN
Persoonlijke standaard uitrusting KBS	480		2000						JP
Productie unit steen vormen				30					ATM
Professionalisering parketorganisatie	0		1500	100	1000	1000	1000	1000	JP
Programma Arbeidsmarktbeleid	236		150	150	150	200	200	200	ATM
Project Nationaal Orgaan Accreditatie (NOVA)	300	0	350	350	405	466	560	560	OND
Project ouderparticipatie		0	365	300	421	484	581	581	OND
Projecten OPD Opzetten Centr Stat Unit OPD	0			300	0	0	0	0	JP
Promotie kosten Toerisme		0	7200	2000	2000	2000	2000	2000	TCT
Raad tarieven gezondheidszorg				1200					VOL
Raad van Cooperatiewezzen	64			70	130	160	200	200	ATM
Raad voor Cooperatiewezzen			80						ATM
Radio Boskopu	261			500	1000	1000	1000	1000	RO
RAIO en RIO opleidingen	0		1400	1650	750	750	750	750	JP
Reactivering waterschappen (ASP)	352	0	2520	4859	4859	4859	4859	4859	LVV
Rechtsh. Openbare orde,veiligheid J&P 2012		81							JP
Regional sport academy		0	1000	2000	2100	2205	2315	2431	SJ
Regionale integratie Buza	427	899	1130	6000	6120	6242	6429	6623	BUI
Rehabiliteren van secundaire en tertiare wegen	420	7	400	800	420	441	463	486	OW
Renovatie en inrichting gebouwen DZ	1500		3000	0	0	0	0	0	JP
Renovatie en inrichting Hof van justitie	0			1000	1000	500	500	500	JP
Renovatie en nieuwbouw dienstwoningen				1500	1500	1500	1000	1000	FIN
Renovatie en nieuwbouw kantoorgebouwen				2000	2500	2500	2500	2500	FIN
Renovatie en uitbreiding Hoofdkantoor BZ	252	299	745	930	750	750	750	750	BIN
Renovatie Hof van Justitie	0		500	0	500	0	0	0	JP
Renovatie kantoorgebouwen		0	400	4900	4900	4900	4900	4900	FIN
Renovatie kantoorgebouwen en dienstwoning	4	0	4500						FIN
Renovatie OPD en trainingszaal	0		600	0	0	0	0	0	JP

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

de gereserveerde budgetten voor onderzoek en het treffen van wettelijke voorzieningen

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Minis- terie
Rentes en aflossingen	98679	45628	285284	204401	285000	385000	385000	385000	FIN
Reorganisatie KPS	445		500	500	500	500	500	500	JP
Reorganisatie BBS	2480		2250	2000	2500	2500	2500	2500	JP
Reorganisatie KBS	215								JP
Reorganiseren arbeidsinspectie			15	15	400	400	400	400	ATM
Reorganiseren technologische ontwikkeling	0		8	8	10				ATM
Ruimtelijke Ordening Urbane gebieden	0	40	1000	1610	1932	2318	2782	3338	OW
Scholing voor de vakbeweging in Suriname	200		200	200	250	316	350	350	ATM
Schoolkledingactie	800	0	1108	1108	2425	2790	3205	3685	SOC
Schoolvoeding	10000	0	12000	10000	13860	15939	16000	16000	OND
SER		0	594	150	150	150	150	150	FIN
Sociaal Investeringsfonds Arbeid			40	40	150	200	200	250	ATM
Sociaal zekerheidsstelsel					177100	203665	234215	269350	SOC
Speciale criminaliteitsbestrijdingsprojecten.	900		1500	2000	1500	1000	1000	1000	JP
Specialistische opl. KPA	0			50	250	250	250	250	JP
Specialistische opleidingen KPS	225			950	175	175	175	175	JP
Specifieke culturele activiteiten	433	0	560	1000	1000	1000	1000	1000	OND
Sportontwikkelingssamenwerking Sur.-Ned.	500	0	500	0	0	0	0	0	SJ
St.Landbouwontwikkeling Commewijne	150	75	185	275	275	275	275	275	LVV
Stadsverfraaiingsprojecten en groenvoorziening	3050	0	1500	500	2363	2481	2605	2735	OW
Stg Productieve Werkeenheden (SPWE)	300		350	350	400	500	500	600	ATM
Stg Hospitality Tourism and Training center	136		200	300	300	350	350	400	ATM
Stichting Nationale Parken	0	0	250	750	750	750	750	750	LVV
Stichting arbeidsmobilisatie en ontwikkeling		1000							ATM
Stichting Bosbeheer en Bostoezicht	6107	5737	11475	12000	12775	13360	13922	14400	RGB
Stichting Conservatorium Suriname				1500	2000	2500	3000	4000	OND
Stichting Dierentuin, Medische Zending Parima.	165	0	165	165	190	219	263	263	OND
Stichting Kennedy school Mythschool	15	0	100	100	116	134	161	161	OND
Stichting Nationaal Rijstinstituut	1886	607	2120	3479	3479	3479	3479	3479	LVV
Stichting Natuurbehoud Suriname				1000					RGB
Stichting Planbureau Suriname	6193	3088	6483						FIN
Stichting Polytechnic College	1500	0	2000	2000	4000	4000	4500	4500	OND
Stimulering landbouw sector	40	69	263	1239	1239	1239	1239	1239	LVV
Stimulering private sector				411	411	411	411	411	LVV
Stimulering private sektor	39398	5538	64347						FIN
Strenghtening Management for results in Sur.		0	168						FIN
Studielening middelbaar/hoger onderwijs	11000	0	11000	10000	12705	14611	14000	15000	OND
Stuurgroep huiselijk geweld en Platform	59		500	150	100	100	100	100	JP
Subject subsidie					97722	112380	129237	148322	SOC
Subside aan de Stg. Jeug tandverzorging (J.T.V.)	6000	3535	7200	7700	8470	9317	10249	11274	VOL

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROEKTEN JAARPLAN 2013 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

de gereserveerde budgetten voor onderzoek en het treffen van wettelijke voorzieningen

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Minis- terie
Subsidie I.C.T.		0	350	350	350	350	350	350	TCT
Subsidie N.V.B.	21300	15341	26550	27550	27550	27550	27550	27550	TCT
Subsidie aan anti doping authority	0	0	150	150	158	165	174	182	SJ
Subsidie aan de Stg. R.G.D.	22000	11914	29000	33000	39600	46520	57024	68429	VOL
Subsidie aan Jeugdorganisaties	245	319	500	1000	1050	1103	1158	1216	SJ
Subsidie aan S.T.S.	3000	1500	3000	3000	3000	3000	3000	3000	TCT
Subsidie aan Sportorg.en andere instellingen	1245	954	1346	2000	2100	2205	2315	2431	SJ
Subsidie aan Stg. COVAB	5200	3624	9240	7500	9000	10800	12960	15552	VOL
Subsidie aan Stg. Medische Zending (P.H.C)	20000	11960	23920	27000	32400	38800	46656	55987	VOL
Subsidie Babyvoeding	686			0	0	0	0	0	HI
Subsidie Babyvoeding	2569	1342	4204						VOL
Subsidie C.C.S. en V.M.S.	40	0	40	40	50	50	50	50	OND
Subsidie EBS		0	94643	100000					NH
Subsidie Museum Nw Amsterdam	0	50	50	50	50	50	50	50	OND
Subsidie Naks Gemeenschapscentrum	10	0	10	10	10	10	10	10	OND
Subsidie Overige niet Commerciele instellingen	100	20	100	150	150	150	150	150	OND
Subsidie S.M.S.	8600	4333	8000	9000	9000	9000	9000	9000	TCT
Subsidie Standaarden Bureau Suriname	492	500	1092	1092	1422	1422	1422	1422	HI
Subsidie Stg. Bureau Dak en Thuislozen.	2059	551	3000	3500	4200	5040	6048	7258	VOL
Subsidie Stichting Nationale VMSS	50	0	50	50	50	50	50	50	OND
Subsidie Stichting Planbureau Suriname				8600	8700	8800	8900	8900	BIN
Subsidie Stichting Surinaams Museum	50	0	60	60	60	60	60	60	OND
Subsidies en bijdragen sociale zaken	5705	675	6050	7649	11615	13355	15360	17665	SOC
Suppletie Overheidsbijdrage Pensioenfonds	59214	53936	88000	99000	99000	99000	99000	99000	FIN
Support implementation of Health Sector Reform	47			0	0	0			VOL
Support to health sector				2161					VOL
Suriname Business Forum (SBF)	315	215	215	215	249	249	249	249	HI
Telecom Netwerk KPS	145		3000	9150	1500	1000	1000	1000	JP
Terreinwerken OPD	0		150	0	0	0	0	0	JP
Terugdringen moeder-en kindersterfte				3000					VOL
Topsportprojecten	200	270	316	750	788	827	868	912	SJ
Tourism Training Centre		0	80	250	250	250	250	250	TCT
Training in Landbouwtechnieken				50					ATM
Trainingen thuiszorgwerkers Commewijne				30					ATM
Tripartiet Overleg	8		90	125	120	150	150	150	ATM
Uitbanning Kinderarbeid	24		40	100	75	90	90	90	ATM
Uitbreiden faciliteiten kabinet VP				5000	3000	1000			BIN
Uitvoering activiteiten Basic Life Skills	100	0	350	100	405	466	470	470	OND
Uitvoering Export Support Programme (ESP)		0	42	0	0	0	0	0	HI
Uitvoering Ind. Technische Ass. Prog. (ITAP)		0	57	0	0	0	0	0	HI

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2013 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

de gereserveerde budgetten voor onderzoek en het treffen van wettelijke voorzieningen

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Minis- terie
Uitvoering nationaal strategisch actieplan				200	520	520	520	520	HI
Uitvoering Project Industrie Terreinen		0	35	0	0	0	0	0	HI
Uitvoering projecten t.b.v. GMD		0	1336	1127	1400	1400	1450	1450	NH
Uniform uitrusting en attributen KPS	326		600	0	0	0	0	0	JP
Uniformkleding en attributen KPA	0			500	500	500	500	500	JP
Upgraden grondmechanisch laboratorium	0	0	700	0	0	0	0	0	OW
Vaartuigen territoriale wateren KPS	290		750	600	500	500	500	500	JP
Vak trainingen in de districten				179					ATM
Vakscholing Kleine Zelfstandigen	150		80	40	200	260	300	400	ATM
Veehouderij	1842	458	8499	9332	9332	9332	9332	9332	LVV
Verbeteren mobiliteit KPS	480			0	0	0	0	0	JP
Verbetering efficiëntie KPS			4000	3500	500	500	500	500	JP
Verbetering infrastructuur KBS				2500	2500	2500	2500	2000	JP
Verbetering irrigatie en afwateringswerken	36001	5735	50250	38450	42295	46525	51177	56295	OW
Verbetering mobiliteit KBS	1433		3500						JP
Verbetering mobiliteit/informatie/communicatie				4175	2700	2375	2375	2375	JP
Verbetering van landsgebouwen	1370	1209	3050	2575	3090	3708	4450	5340	OW
Verbetering vliegveiligheid				500	500	500	500	500	TCT
Verbetering wagenpark DZ			1000						JP
Verbetering wagenpark niet geunif. diensten	0		650	0	0	0	0	0	JP
Verbetering waterkeringswerken	8117	1361	15130	23200	25520	28072	30879	33967	OW
Verbetering wetgeving KBS			100						JP
Verbouwing gebouw GMD		0	2100	1050	1050				NH
Vergroting bereikbaarheid staatsmedia				2000	1000	1000			BIN
Verkaveling	754	1143	9000	7500	15000	15000	15000	15000	RGB
Verkeersvoorzieningen	1464	195	2313	5475	6023	6625	7287	8017	OW
Verkiezingen (Pre- en Post electorale activiteiten)	985		1615	1370	25000	60000	1600	1600	BIN
Vernieuwing en verbetering kwaliteit onderwijs		0	45000	109200	50000	55000	55000	60000	OND
Versterken Child Indicators Monitoring System	1440	0	350	0	0	0			SOC
Versterking brandweer zorg				525	500	500	500	500	JP
Versterking DNA				1625	2580	2411			BIN
Versterking en begeleiden risico jongeren		0	1597	1500	1575	1654	1736	1823	SJ
Versterking Jeugd en gemeenschappelijksontw		0	6000	0					SJ
Versterking Kabinet President		0	6000	80000	50000	35000			BIN
Versterking ministerie ATM	50		30	30	60	95	120	120	ATM
Versterking NVD	0	0	2000	1000	1000	1000			BIN
Versterking rechtshulp mensenrechten			250			0			JP
Versterking rechtstaat J&P 2012		1127							JP
Versterking van de brandweezorg	1130		1300						JP
Versteving Surinaamse betrekkingen		0	25	0	0	0	0	0	HI

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2013 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

de gereserveerde budgetten voor onderzoek en het treffen van wettelijke voorzieningen

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Minis- terie
Vervanging en vernieuwing wagenpark	1079	110	3300						FIN
Vervanging machines afd.machinebankwerken				100					ATM
Verzelfstandiging Vuiloph. Dienst	11830								OW
Verzelfstandiging Vuilophaal en Verwerkings		4996	16163	20616	22678	24945	27440	30184	OW
Visserij	170	523	2534	20470	20470	20470	20470	20470	LVV
Vliegdiesten binnenland	299	852	1151	4000	4000	4000	4000	4000	TCT
Volkswoningbouw	82436		243203	85000	102000	122400	135762	162914	OW
Vorbereidig en deelname aan Carifesta	71	0	200	15000	500	500	500	500	OND
Voorlichting	518		2033	500	1500	1500	1500	1500	BIN
Voorlichting en Communicatie				409	409	409	409	409	BIN
Voorlichting Justitie	10		100	0	0	0	0	0	JP
Voorzien in de ontwikkeling van de jeugd	994	0	1144	1250	1313	1378	1447	1519	SJ
Voorziening t.b.v het nationaal leger		1151	50000						DEF
Voorzitterschap CDS van de UNASUR				735	850				DEF
Waterschappen	4908	1928	3500	2500	7000	5000	4000	6000	RO
Watervoorziening	9133	1193	21250	26000	38276	40000	41000	41000	NH
Watervoorzieningsprojekten voor volkswoningen		0	5913	5913	5913	5913	5913	5913	NH
Woningbouwprogramma	2481	0	20280	20280	39650	45600	52440	60305	SOC
Welvaartsbevordering				249200					BIN
Zorgvervoer	389	50	299	549	630	730	840	960	SOC
Totaal Overheid	1806147	613050	3203968	3364047	3604020	4051276	4111490	4373752	
Financieringsbron : Pan American Health Organisation									
Common Country Programme Action Plan	1764	0	0	599					VOL
Totaal PAHO	1764	0	0	599	0	0	0	0	

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJEKTEN JAARPLAN 2013 NAAR FINANCIERINGSBRON (X 1000 SRD)

de gereserveerde budgetten voor onderzoek en het treffen van wettelijke voorzieningen

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Minis- terie
Totaal UN organisaties	350	0	3222	650	300	350	350	350	
Financieringsbron : UNDP									
Milieu Ondersteuningsmechanismen				30					ATM
Chemicalien	150		550	325	300	350	350	350	ATM
Versterking DNA			2672	168					BIN
Versterking rechtshulp mensenrechten	200			0	0	0	0	0	JP
Ozon afbrekende stoffen				110					ATM
Totaal UNDP	350	0	3222	633	300	350	350	350	
Financieringsbron : UNEP									
Duurzaam waterbeheer				17					ATM
Totaal UNEP	0	0	0	17	0	0	0	0	
Totaal	1858747	617998	3590432	3784656	5647095	6288133	6552302	7049212	

BIJLAGE 2

**OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN
NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)**

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. Type bron inv.
Ministerie : Arbeid, Technologische ontwikkeling en Milieu									
Activiteiten van de Arbeidsbeweging	4		15	15	40	60	100	100	OVH O
Agro Technolgieen				15	60	60	50	40	OVH O
Arbeidsadvies College	79		96	90	135	171	171	171	OVH O
Armoede bestrijding /sociale bescherming		610							OVH O
Bemiddelingsraad	300		300	350	350	440	440	440	OVH O
Bijdrage exploitatiekosten SAO	3000		2000	2000	4108	4519	4519	4519	OVH O
Bouw dependance SAO in Para				100					OVH O
Decent work country program			80	40	150	250	250	250	OVH O
Fabricage Laboratorium	300		100						OVH O
Groen Kapitaal				20	120	120	100	80	OVH O
Herziening Surinaamse Arbeidswetgeving	50		30	15	50	60	60	60	OVH O
Hoogtechnologische sector				20	100	90	80	70	OVH O
Innovatief onderwijs				15	40	50	30	30	OVH O
Instelling Veiligheidsinstituut				20					OVH O
Institutionele Versterking NIMOS	85			40	80	80	80	80	OVH O
Jobcoaches project			200	200	250	320	320	320	OVH O
Milieu bescherming en milieu rehabilitatie		636							OVH O
Minimumloonbeleid	50			50					OVH O
Nationale Raad Bedrijfsgezondheidszorg	20		40	40	55	70	70	70	OVH O
Nationale Raad voor Werkgelegenheid	200		20	20	50	65	70	70	OVH O
Nationale Raad Wetenschap en Technologie			100						OVH O
Productie unit steen vormen				30					OVH O
Programma Arbeidsmarktbeleid	236		150	150	150	200	200	200	OVH O
Raad van Cooperatiewezzen	64			70	130	160	200	200	OVH O
Raad voor Cooperatiewezzen			80						OVH O
Reorganiseren arbeidsinspectie			15	15	400	400	400	400	OVH O
Reorganiseren technologische ontwikkeling	0		8	8	10				OVH O
Scholing voor de vakbeweging in Suriname	200		200	200	250	316	350	350	OVH O
Sociaal Investeringsfonds Arbeid			40	40	150	200	200	250	OVH O
Stg Productieve Werkeenheden (SPWE)	300		350	350	400	500	500	600	OVH O
Stg Hospitality Tourism and Training center	136		200	300	300	350	350	400	OVH O
Stichting arbeidsmobilisatie en ontwikkeling		1000							OVH O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. bron	Type inv.
Training in Landbouwtechnieken				50					OVH	O
Trainingen thuiszorgwerkers Commewijne				30					OVH	O
Tripartiet Overleg	8		90	125	120	150	150	150	OVH	O
Uitbanning Kinderarbeid	24		40	100	75	90	90	90	OVH	O
Vak trainingen in de districten				179					OVH	O
Vakscholing Kleine Zelfstandigen	150		80	40	200	260	300	400	OVH	O
Versterking ministerie ATM	50		30	30	60	95	120	120	OVH	O
Vervanging machines afd.machinebankwerken				100					OVH	O
Afval			80	25	30	40	45	45	OVH	O
Atmosfeer	465		596	100	400	500	500	500	OVH	O
Biodiversiteit	74		300	100	400	500	600	600	OVH	O
Chemicalien				50					OVH	O
Chemicalien	150		550	325	300	350	350	350	UNDP	S
Climate Change Development Strategy			100	50	200	300	300	300	OVH	O
Duurzaam landbeheer	322		600	100	500	550	550	550	OVH	O
Duurzaam ontwikkeling	0		75	0	648	1000	1000	1000	OVH	O
Duurzaam waterbeheer	95		40	20	150	150	150	150	OVH	O
Duurzaam waterbeheer				17					UNEP	S
Hernieuwbare energie	0		10	10	50	50	70	70	OVH	O
Implementatie Milieu Beleid Plan	999		200	0	0	0	0	0	OVH	O
Milieu Ondersteuningsmechanismen				30					UNDP	S
Milieu Ondersteuningsmechanismen				50	500	500	500	500	OVH	O
Milieuwet- en regelgeving				20	105	105	105	105	OVH	O
Modernisering Milieuwetgeving			30						OVH	O
Nationaal Instituut Milieu Ontw Sur(NIMOS)	929		900	900	2684	2684	2684	2684	OVH	O
Ozon afbrekende stoffen				110					UNDP	S
Totaal ministerie A.T.M.	8290	2246	7745	6774	13800	15805	16054	16314		
Ministerie : Binnenlandse Zaken										
Aanpassing en inventaris regeringsgebouw	2663,2	1067	7000	5000	3000	1000			OVH	O
Bijzondere aanschaffingen C.I.V.D.	769	0	10000	14000	10000	10000			OVH	O
E-governance		0	5000	5000	3000	1000			OVH	O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. bron	Type inv.
Innovatie centrum				1000	500	500			OVH	O
Inrichting en accommodatie DNA fractie		0	80						OVH	O
Institutionele versterking C.I.V.D.		598	3000	3500	3000	2000			OVH	O
Institutionele versterking Kabinet VP				734					IDB	S
Institutionele versterking Kabinet VP				3766	4000	4000			OVH	O
Institutionele versterking Rekenkamer		162	2357	2000	1620	1500			OVH	O
Subsidie Stichting Planbureau Suriname				8600	8700	8800	8900	8900	OVH	O
Uitbreiden faciliteiten kabinet VP				5000	3000	1000			OVH	O
Vergroting bereikbaarheid staatsmedia				2000	1000	1000			OVH	O
Versterking Kabinet President		0	6000	80000	50000	35000			OVH	O
Versterking NVD	0	0	2000	1000	1000	1000			OVH	O
Bijdrage aan huishoudens (Onderstandens)	26168	13879	27000	28000	28000	28000	28000	28000	OVH	O
Centraal Bureau Burgerzaken	530		5000	4440	12000	25000	8000	8000	OVH	O
CHS	0		100	157	96	91	50	50	OVH	O
Eredienst	50		271	215	220	240	290	290	OVH	O
Genderbeleid	99	30	850	1169	1150	1230	1300	1325	OVH	O
IT Biza (E-Governance)	112		2203	1750	2500	2500	1500	1500	OVH	O
Management Regelgeving	84		419	360	400	425	450	475	OVH	O
National Archief Suriname (NAS)	1359	25	2614	1283	1150	1125	1150	1075	OVH	O
OKB	0		878	655	655	505	455	455	OVH	O
Opzet Kustwacht			80000	50000	80000	80000	80000	80000	OVE	L
Overheidspersoneelsbeleid Biza	0	94	1463	2000	1950	1950	1950	1950	OVH	O
Renovatie en uitbreiding Hoofdkantoor BZ	252	299	745	930	750	750	750	750	OVH	O
Verkiezingen (Pre- en Post electorale activiteiten)	985		1615	1370	25000	60000	1600	1600	OVH	O
Voorlichting	518		2033	500	1500	1500	1500	1500	OVH	O
Internationale Betrekkingen				800	800	800	800	800	OVH	O
Nieuw bouw en herinrichting DNA				15000	20000	20000	0	0	OVH	O
Versterking DNA				1625	2580	2411			OVH	O
Versterking DNA			2672	168					UNDP	S
Welvaartsbevordering				249200					OVH	O
Voorlichting en Communicatie				409	409	409	409	409	OVH	O
Totaal ministerie : Binnenlandse Zaken	33588,9	16154	163300	491631	267980	293736	137104	137079		

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. Type bron inv.
Ministerie van Buitenlandse Zaken									
Aankoop panden tbv buitenlandse vertegenwoordigers	0	0	2000						OVH O
Beleidsonderzoek en planning Buza	267	41	473	1000	1020	1040	1072	1104	OVH O
Bilaterale betrekkingen Buza	334	411	883	1500	1530	1561	1607	1656	OVH O
Inrichting nieuwbouw Buza		0	100						OVH O
Internationale handelsoverhandelingen Buza	0	0	84	100	102	104	107	110	OVH O
Migratie en personen vervoer	0	0	75	5100	5202	5306	5465	5629,2	OVH O
Multilaterale betrekkingen Buza	1622	371	1100	1700	1734	1769	1822	1876	OVH O
Opzetten & onderhouden Amb.&Consulaten	0	0	677	500	510	520	536	552	OVH O
Regionale integratie Buza	427	899	1130	6000	6120	6242	6429	6623	OVH O
Uitbreiding HQbuza		0	900						CHINA S
Totaal ministerie Buitenlandse Zaken	2650	1722	7422	15900	16218	16542	17038	17550,2	
Ministerie : Defensie									
Aanschaf helikopter	13071	0	31441	18370	0	0	0	0	INDIA L
Bijdr. Nat.coord. Centrum rampenbeheersing	54	23	100	125	120	120	220	220	OVH O
Bijdrage Stg. Ismay van Wilgen sporthal		23	200	200	200	200	200	250	OVH O
Bijdrage Stichting Nazorg	1516	820	2500	2500	2450	2900	2900	2900	OVH O
Bijzondere Aanschaffing Defensie Materieel	753	0	1350	1320	1500	3601	4362	6575	OVH O
Bijzondere Voorzieningen Defensie	3663	36	4485	3920	4000	9500	11100	15400	OVH O
Doorstart agrarisch bedrijf von Freyburg				350					OVH O
Heractivering dienstplicht	1214			0	0	0			OVH O
Kosten ivm waarborgen veiligheid	1216	2048	2200	2500	2500	3000	3200	5000	OVH O
Kosten Militaire Attache	37								OVH O
Militaire Diplomatieke vertegenwoordiging		26	260	500	300	300	300	400	OVH O
Opzet Jungle Survival Site	7	0	300	200	300	200	150	250	OVH O
Voorziening t.b.v het nationaal leger		1151	50000						OVH O
Voorzitterschap CDS van de UNASUR				735	850				OVH O
Totaal ministerie : Defensie	21531	4127	92836	30720	12220	19821	22432	30995	

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. bron	Type inv.
Ministerie : Financien										
Automatisering Overheidsbegroting				9570	13400	13400	13400	13400	IDB	L
Automatisering Overheidsbegroting	64	0	1000	3830					OVH	O
Beheer en Toezicht Staatsfinancien				10000					IDB	L
Beveiliging Financien				400	400	400	400	400	OVH	O
Bijdrage aan IDC'S				7000	7000	7000	7000	7000	OVH	O
Bijdrage stimulering ontwikkelingsprojecten		0	97500	216250	216250	216250	216250	216250	OVH	O
Bijzondere Voorzieningen Rampen		0	3000	3000	3000	3000	3000	3000	OVH	O
Bureau voor de Staatsschuld	753	239	1004	937					OVH	O
Capaciteitsopbouw		21	1710	1200	1700	1500	1500	1500	OVH	O
CLAD	4307	2064	4000	4563	4563	4563	4563	4563	OVH	O
Deviezencommissie	96	26	124	75					OVH	O
Renovatie kantoorgebouwen		0	400	4900	4900	4900	4900	4900	OVH	O
Rentes en aflossingen	98679	45628	285284	204401	285000	385000	385000	385000	OVH	O
Sectorfonds begeleiding Financien(NHAS)		0	1088						NHAS	S
Sectorfonds Beheer en Toezicht Staatsfinancien		0	12156						NHAS	S
Stimulering private sektor	39398	5538	64347						OVH	O
Strengthening Management for results in Sur.		0	1340	1340					IDB	S
Strengthening Management for results in Sur.		0	168						OVH	O
Suppletie Overheidsbijdrage Pensioenfonds	59214	53936	88000	99000	99000	99000	99000	99000	OVH	O
Asycuda World	1340								OVH	O
Automatisering Belastingen				1460					IDB	L
Automatisering Belastingen	598	0	17500	33000	20000	5000	1000	1000	OVH	O
Beveiliging kantoorgebouwen		0	350	500	400	350	200	100	OVH	O
Bouw nieuw kantoorgeb en dienstwoningen		0	35452						CHINA	S
Capaciteitsopbouw	2189	1204	9200	4000	4000	2000	1500	1500	OVH	O
Fiscale Controle Binnenland		0	500	500	1000	1250	1000	1000	OVH	O
Introductie belastingswet/regelgeving				8050	2050	1500	1000	1000	OVH	O
Modernisering/verzelfstandiging belastingen				5143	6500	5000	4000	0	OVH	O
Onderhoud contract containerscan	856	222	858						OVH	O
Renovatie en nieuwbouw dienstwoningen				1500	1500	1500	1000	1000	OVH	O
Renovatie en nieuwbouw kantoorgebouwen				2000	2500	2500	2500	2500	OVH	O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. bron	Type inv.
Renovatie kantoorgebouwen en dienstwoning	4	0	4500						OVH	O
Vervanging en vernieuwing wagenpark	1079	110	3300						OVH	O
ABS	5471	2915	7114	7266	8198	9032	9597	10506	OVH	O
Accountantscontrole verdragsmiddelen		0	150						NHAS	S
Activiteiten kader sociaal economische				5861	2665	2665	2615	2615	OVH	O
Begeleiding Sectorfonds		0	650						NHAS	S
Bijdrage aan Partnerschappen		40	81						OVH	O
Census programma		0	11198	1853	702				IDB	L
Fonds Econ. en Sociale Structuurverst. (FESS)		0	6068						NHAS	S
FOSCAP		0	4233						NHAS	S
Micro Kredieten Programma		0	5146						NHAS	S
Reconditionering wegstrekkings Meerzorg-Albina		0	115166						IDB	L
SER		0	594	150	150	150	150	150	OVH	O
Stichting Planbureau Suriname	6193	3088	6483						OVH	O
Technical Cooperation Facility		0	2000						EOF	S
Totaal ministerie : Financien	220242	115031	791664	637749	684878	765960	759575	756384		
Ministerie : Handel & Industrie										
Aanpassing/Redigering wetgeving overeenkomsten		0	20	0	0	0	0	0	OVH	O
Bewustwordingscampagne C.S.M.E. en andere overeenkomsten			63	0	0	0	0	0	OVH	O
Contributie verplichtingen	4600	2346	5500	5500	6963	6963	6963	6963	OVH	O
Ontwikkelin Nat. Certificeringsprogramma				300					OVH	O
Ontwikkeling diensten sektor				150	200	200	200	200	OVH	O
Ontwikkeling industriële sectoren				150	200	200	200	200	OVH	O
Ontwikkelings ondernemersklimaat				100	250	250	250	250	OVH	O
Opzet geautomatiseerde databank / IUD		0	15	0	0	0	0	0	OVH	O
Opzet Mededingens Autoriteiten	186	90	168	168	190	190	190	190	OVH	O
Subsidie Babyvoeding	686			0	0	0	0	0	OVH	O
Subsidie Standaarden Bureau Suriname	492	500	1092	1092	1422	1422	1422	1422	OVH	O
Suriname Business Forum (SBF)	315	215	215	215	249	249	249	249	OVH	O
Trade Sector Support Program 1e jaar	3117			0	0	0	0	0	IDB	L
Uitvoering Export Support Programme (ESP)		0	42	0	0	0	0	0	OVH	O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. bron	Type inv.
Uitvoering Ind. Technische Ass. Prog. (ITAP)		0	57	0	0	0	0	0	OVH	O
Uitvoering nationaal strategisch actieplan				200	520	520	520	520	OVH	O
Uitvoering Project Industrie Terreinen		0	35	0	0	0	0	0	OVH	O
Versteving Surinaamse betrekkingen		0	25	0	0	0	0	0	OVH	O
Totaal ministerie : Handel & Industrie	9396	3151	7232	7875	9994	9994	9994	9994		
Ministerie : Justitie & Politie										
Infrastructurele voorzieningen J&P 2012		4931							OVH	O
Rechtsh. Openbare orde, veiligheid J&P 2012		81							OVH	O
Versterking rechtstaat J&P 2012		1127							OVH	O
Aanschaf uniform uitrusting attributen				1400	1400	1400	1400	1400	OVH	O
Aanschaf van materialen t.b.v.brandbestrijding	550		1000						OVH	O
Bouw en renovatie van brandweerkazernes	1233		3500						OVH	O
Capaciteitsversterking menskracht				495	650	600	600	600	OVH	O
Communicatie apparatuur KBS	115		500						OVH	O
Groot onderhoudsplan blusvoertuigen KBS	1309		1500						OVH	O
Herstructurering KBS organisatie			250	50	40	40	40	40	OVH	O
Ontwikkeling brandveiligheidsbeleid				35	25	25	25	25	OVH	O
Opleidingscentrum lager en middenkader KBS	370		0						OVH	O
Persoonlijke standaard uitrusting KBS	480		2000						OVH	O
Reorganisatie KBS	215								OVH	O
Verbetering infrastructuur KBS				2500	2500	2500	2500	2000	OVH	O
Verbetering mobiliteit KBS	1433		3500						OVH	O
Verbetering mobiliteit/informatie/communicatie				4175	2700	2375	2375	2375	OVH	O
Verbetering wetgeving KBS			100						OVH	O
Versterking brandweer zorg				525	500	500	500	500	OVH	O
Versterking van de brandweezorg	1130		1300						OVH	O
Reorganisatie BBS	2480		2250	2000	2500	2500	2500	2500	OVH	O
Aankoop Software programma	0			300	0	0	0	0	OVH	O
Aanpakken corruptie	90			300	500	500	500	500	OVH	O
Aanschaf bodyscan apparaat DZ	0		250	0	0	0	0	0	OVH	O
Aanschaf lockers gevangenis wezen	0		125	0	0	0	0	0	OVH	O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. Type bron inv.
Alternatieve straffen	85		500	200	500	500	500	500	OVH O
Beveiligingsplan en bewaking inrichtingen	0			3500	500	500	250	250	OVH O
Bouw , renovatie en inrichting gebouwen Justitie	3553		2500	0	0	0	0	0	OVH O
Bouw en Opzet Surinaamse Forensisch Inst.	0		500	0	0	0	0	0	OVH O
Bouw inrichting tweeling geb. centraal kantoor Justitie	466			0	0	0	0	0	OVH O
Bouw kantoor Justitie Nickerie	588			0	0	0	0	0	OVH O
Bouw multifunctioneel centrum KPA/KBS/KPS	0		3000	0	0	0	0	0	OVH O
Bouw netwerken geb Just & Delinquentenzorg	0			8000	8500	5000	5000	5000	OVH O
Bouw opvanghuis slachtofferszorg	0		750	0	0	0	0	0	OVH O
Bureau slachtofferzorg landelijk opzetten meldpunten	0		50	0	0	0	0	0	OVH O
Bureau vrouw en kinderbeleid	0		275	250	75	75	75	75	OVH O
Capaciteitsopbouw Justitie	0		300	0	0	0			NHAS S
Capaciteitsversterking ondersteuningsgroepen KPA	0		2000	0	0	0	0	0	OVH O
Centraal HRM Beleid	100		250	200	350	350	350	350	OVH O
Communicatie middelen en call blockers	0		250	0	0	0	0	0	OVH O
Drugsbestrijding/hulpverl.opvang en begeleiding	0		100	0	0	0	0	0	OVH O
Financieel beheer Justitie	172		0	0	0	0	0	0	OVH O
Gaming Board	0		500	200	500	500	500	500	OVH O
Herziening regelgeving gevangenis wezen	0		50	0	0	0	0	0	OVH O
Het VOV Project (BUFAZ)	15		50	0	0	0	0	0	OVH O
Implementatie doorlichtingsrapport BUFAZ	0		200	0	0	0	0	0	OVH O
Internationale betrekkingen Justitie (CICAD)	100		500	0	0	0	0	0	OVH O
Mensenhandel en mensen smokkel	0		100	200	100	100	100	100	OVH O
Modernisering vreemdelingen beleid	0		500	250	0	0	0	0	OVH O
Opzet project implementatie Unit	642		0	0	0	0	0	0	NHAS S
Opzetten v/e kinderombudsbureau	0		200	100	200	200	200	200	OVH O
Projecten OPD Opzetten Centr Stat Unit OPD	0			300	0	0	0	0	OVH O
Renovatie en inrichting gebouwen DZ	1500		3000	0	0	0	0	0	OVH O
Renovatie OPD en trainingszaal	0		600	0	0	0	0	0	OVH O
Specialistische opl. KPA	0			50	250	250	250	250	OVH O
Stuurgroep huiselijk geweld en Platform	59		500	150	100	100	100	100	OVH O
Terreinwerken OPD	0		150	0	0	0	0	0	OVH O
Uniformkleding en attributen KPA	0			500	500	500	500	500	OVH O
Verbetering wagenpark DZ			1000						OVH O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. bron	Type inv.
Verbetering wagenpark niet geunif. diensten	0		650	0	0	0	0	0	OVH	O
Versterking rechtshulp mensenrechten			250			0			OVH	O
Versterking rechtshulp mensenrechten	200			0	0	0	0	0	UNDP	S
Voorlichting Justitie	10		100	0	0	0	0	0	OVH	O
Bereikbaarheid hulpdiensten	198		200	100	100	100	100	100	OVH	O
Bouw en renovatie dienstwoningen etc KPS	227		2500	2250	1400	1400	1400	1400	OVH	O
Doorontwikkeling Forensisch opsporing	130		500	1000	100	100	100	100	OVH	O
Herstel gezag binnenland en kustvlakte	1797								NHAS	S
Herstel gezag binnenland en kustvlakte			2000	2000	1300	1300	1300	1300	OVH	O
Ontw. en implem. geïntegreerd veiligheidsbel.	0		500	200	200	200	200	200	OVH	O
Ontw.geautomatiseerde inform. voorz. KPS	496		500	500	400	400	400	400	OVH	O
Opleidingscentrum lager en middenkader KPS	215		0	0	0	0	0	0	OVH	O
Reorganisatie KPS	445		500	500	500	500	500	500	OVH	O
Speciale criminaliteitsbestrijdingsprojecten.	900		1500	2000	1500	1000	1000	1000	OVH	O
Specialistische opleidingen KPS	225			950	175	175	175	175	OVH	O
Telecom Netwerk KPS	145		3000	9150	1500	1000	1000	1000	OVH	O
Uniform uitrusting en attributen KPS	326		600	0	0	0	0	0	OVH	O
Vaartuigen territoriale wateren KPS	290		750	600	500	500	500	500	OVH	O
Verbeteren mobiliteit KPS	480			0	0	0	0	0	OVH	O
Verbetering efficiëntie KPS	818								NHAS	S
Verbetering efficiëntie KPS			4000	3500	500	500	500	500	OVH	O
Bouw en inrichting kantongerechtstrafzaken	0		2500	1801	500	500	500	500	OVH	O
Bouw en inrichting parket van de PG	0		2500	500	500	500	500	500	OVH	O
Bouw kantongerechtstrafzaken en parket PG	6482		0	0	0	0	0	0	NHAS	S
Modernisering en verbetering rechterlijke org.	0		1500	200	1000	1000	1000	1000	OVH	O
Opleiding Rechterlijke Macht	1365		0	0	0	0	0	0	OVH	O
Opleiding wetgevingsleer	0		500	0	0	0	0	0	OVH	O
Professionalisering parketorganisatie	0		1500	100	1000	1000	1000	1000	OVH	O
RAIO en RIO opleidingen	0		1400	1650	750	750	750	750	OVH	O
Renovatie en inrichting Hof van justitie	0			1000	1000	500	500	500	OVH	O
Renovatie Hof van Justitie	0		500	0	500	0	0	0	OVH	O
Totaal ministerie : Justitie & Politie	31434	6139	62050	53681	35815	29940	29690	29190		

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. Type bron inv.
Ministerie : Landbouw, Veeteelt en Visserij									
Agrarische ontwikkeling Binnenland (ASP)	484	0	1000	1630	1630	1630	1630	1630	OVH O
Alliance	735	265	1266	1086	1086	1086	1086	1086	OVH O
Bouwwerkzaamheden LVV	35	251	1160	828	828	828	828	828	OVH O
Cultuurtechnische onderhoud	8810	5950	8179	15000	15000	15000	15000	15000	OVH O
Exportpromotion		286	26000						OVH O
Gender LVV		0	46	70	70	70	70	70	OVH O
Institutionele Vormgeving LVV (ASP)	844	23	10930	12632	12632	12632	12632	12632	OVH O
Kennis LVV (ASP)	27	0	210	1000	1000	1000	1000	1000	OVH O
Landaanwinning en ontginning	500	334	1710	1000	1000	1000	1000	1000	OVH O
Landbouw infrastructuur en exportpromotion				36817	11817	11817	11817	11817	OVH O
Landbouwtelling (ASP)		0	116	300	300	300	300	300	OVH O
Reactivering waterschappen (ASP)	352	0	2520	4859	4859	4859	4859	4859	OVH O
St.Landbouwwontwikkeling Commewijne	150	75	185	275	275	275	275	275	OVH O
Stichting Nationale Parken	0	0	250	750	750	750	750	750	OVH O
Stichting Nationaal Rijstinstituut	1886	607	2120	3479	3479	3479	3479	3479	OVH O
Stimulering landbouw sector	40	69	263	1239	1239	1239	1239	1239	OVH O
Stimulering private sector				411	411	411	411	411	OVH O
Veehouderij	1842	458	8499	9332	9332	9332	9332	9332	OVH O
Visserij	170	523	2534	20470	20470	20470	20470	20470	OVH O
Totaal ministerie : L.V.V.	15875	8841	66988	111178	86178	86178	86178	86178	
Ministerie : Natuurlijke Hulpbronnen.									
Aankoop gebouw dienst energie voorziening		5351	5351						OVH O
Bauxiet instituut Suriname	1359	904	2400	2846	2900	2900	2950	3000	OVH O
Energie voorziening	10432	0	18700	21810	23000	23000	23000	23000	OVH O
Inkoop Brokopondo overeenkomst	48042	0	76000	177000	180000	180000	180000	180000	OVH O
Instandhouding waterl. bedrijven en nw aansl.	956	361	5525	6500	6500	6500	8000	8000	OVH O
Kosten elektrische centrales binnenland	3001	382	5568	5000	5500	5500	6000	6000	OVH O
Nieuw kantoor t.b.v Dienst Watervoorz.		0	2620	1310	0	0			OVH O
Nieuwbouw kantoorgeb. Grote Combeweg	2500	0	2500	1250	1500	2000	0	0	OVH O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. bron	Type inv.
Onderhandelingen IAMGOLD en Newmont		0	16750	3000					OVH	O
Openbare straat verlichting	901	14	2976	4038	4500	4500	4500	4500	OVH	O
Ordering goud sector	10879	4847	14486	26149	27000	27500	27500	28000	OVH	O
Overdracht waterleiding station aan SWM		0	19933	8000	48000	72000	72000	72000	OVH	O
Subsidie EBS		0	94643	100000					OVH	O
Uitvoering projecten t.b.v. GMD		0	1336	1127	1400	1400	1450	1450	OVH	O
Uitvoering waterleidingsprojecten - kustgebied/bin.		0	5269	8375	8375	8375			IDB	L
Verbouwing gebouw GMD		0	2100	1050	1050				OVH	O
Watervoorziening	9133	1193	21250	26000	38276	40000	41000	41000	OVH	O
Watervoorzieningsprojecten voor volkswoningen		0	5913	5913	5913	5913	5913	5913	OVH	O
Totaal ministerie : N. H.	87203	13052	303320	399368	353914	379588	372313	372863		
Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling										
Adek Universiteit van Suriname	50000		60000	60000	90000	90000	95000	95000	OVH	O
Bijdragen aan huishoudens	2000	625	2684	2684	3100	3565	4278	4278	OVH	O
Bijzonder lager onderwijs	115000	28574	72812	75000	150000	150000	150000	155000	OVH	O
Bijzonder nijverheidsonderwijs	625	144	750	750	865	865	900	900	OVH	O
Cenasu, Centrum Nascholing Suriname				500	3000	3500	4000	4000	OVH	O
Christelijk Pedagogisch Instituut	3000	811	3500	3500	4043	4650	5580	5580	OVH	O
Early Childhood Development (ECD E 304.00 unicef)	250	0	300	200	347	400	480	480	OVH	O
Maatregelen opwaardering onderwijzend pers.		0	6000	6000	8000	8000	9000	9000	OVH	O
Naschoolse opvang			26000	90834	26500	26500	27000	30000	OVH	O
Nieuwbouw, reh./ren. van scholen en woningen	18000	0	19346	15000	35000	37000	37000	35000	OVH	O
Ondersteuning voor verbetering Basisonderwijs	150	0	54	629	63	73	88	88	IDB	L
Onderwijs innovatie wetenschap en technologie		0	1000	2000	2500	3000	3500	3500	OVH	O
Project Nationaal Orgaan Accreditatie (NOVA)	300	0	350	350	405	466	560	560	OVH	O
Project ouderparticipatie		0	365	300	421	484	581	581	OVH	O
Schoolvoeding	10000	0	12000	10000	13860	15939	16000	16000	OVH	O
Stichting Conservatorium Suriname				1500	2000	2500	3000	4000	OVH	O
Stichting Dierentuin, Medische Zending Parima.	165	0	165	165	190	219	263	263	OVH	O
Stichting Kennedy school Mythschool	15	0	100	100	116	134	161	161	OVH	O
Stichting Polytechnic College	1500	0	2000	2000	4000	4000	4500	4500	OVH	O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. bron	Type inv.
Studielening middelbaar/hoger onderwijs	11000	0	11000	10000	12705	14611	14000	15000	OVH	O
Uitvoering activiteiten Basic Life Skills	100	0	350	100	405	466	470	470	OVH	O
Vernieuwing en verbetering kwaliteit onderwijs		0	45000	109200	50000	55000	55000	60000	OVH	O
Bevordering Cultuur Studies	0	0	0	10	50	50	50	50	OVH	O
Bevordering modern mediabeleid	0	0	0	30	50	50	50	50	OVH	O
Bijdrage opzetten Kunst- en Cultuurfonds	0	0	0		50	50	50	50	OVH	O
Exploitatie bijzondere commissies Cultuur	80	50	50	50	100	100	100	100	OVH	O
Kunst en Cultuur educatie	0	0	0	10	100	100	150	150	OVH	O
Kunst en Cultuur voorlichtingsprogramma	100	0	0	20	100	100	100	100	OVH	O
Kunst en nijverheids projecten/exporuimte	80	0	80	150	150	150	200	200	OVH	O
Kunstwerken tbv de Staatscollectie	0	0	0	30	50	50	50	50	OVH	O
Landelijk viering hoogtij-c/q feestdagen	99	0	100	600	500	500	750	500	OVH	O
Monumentenzorg	36	0	0	140	600	600	600	600	OVH	O
Ondersteuning Culturele Centra distrikten	0	0	0	150	250	250	300	300	OVH	O
Opzetten informatiecentrum Cultuur	0	0	0	200	50	50	50	50	OVH	O
Specifieke culturele activiteiten	433	0	560	1000	1000	1000	1000	1000	OVH	O
Subsidie C.C.S. en V.M.S.	40	0	40	40	50	50	50	50	OVH	O
Subsidie Museum Nw Amsterdam	0	50	50	50	50	50	50	50	OVH	O
Subsidie Naks Gemeenschapscentrum	10	0	10	10	10	10	10	10	OVH	O
Subsidie Overige niet Commerciele instellingen	100	20	100	150	150	150	150	150	OVH	O
Subsidie Stichting Nationale VMSS	50	0	50	50	50	50	50	50	OVH	O
Subsidie Stichting Surinaams Museum	50	0	60	60	60	60	60	60	OVH	O
Vorbereidig en deelname aan Carifesta	71	0	200	15000	500	500	500	500	OVH	O
Totaal : ministerie van Minov	213254	30274	265076	408562	411440	425292	435681	448431		
Ministerie : Openbare Werken en Verkeer.										
Bouw en uitbreiding van landsgebouwen	24912	12292	58250	46203	55444	66533	79840	95808	OVH	O
Bouwen van landsgebouwen	280	0	603	672	806	967	1160	1392	OVH	O
Ruimtelijke Ordening Urbane gebieden	0	40	1000	1610	1932	2318	2782	3338	OVH	O
Verbetering van landsgebouwen	1370	1209	3050	2575	3090	3708	4450	5340	OVH	O
Verzelfstandiging Vuiloph. Dienst	11830								OVH	O
Volkswoningbouw				158203					CHINA	L

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. bron	Type inv.
Volkswoningbouw	82436		243203	85000	102000	122400	135762	162914	OVH	O
Aanleg ringdijk,ringkanaal,ringweg Groot Par'bo	0	0	27500	0	0	0	0	0	OVH	O
Aanleg/verbetering van wegen				107200	1939235	2133159	2346474	2581122	IDB	L
Aanleg/verbetering van wegen	345082	65579	252683	48500	0	0	0	0	OVH	O
Bouw bruggen	47253	8804	172045	33302	64132	70545	77600	85360	OVH	O
Onderhoud bruggen	335	278	1040	3225	3548	3902	4292	4722	OVH	O
Onderhoud irrigatie -en afwateringswerken	8829	3978	5271	7500	8250	9075	9983	10981	OVH	O
Onderhoud open-en gesloten riolering	7686	2992	10000	11500	12650	13915	15307	16837	OVH	O
Onderhoud verkeerstechnische voorzieningen	1064	175	2365	5476	6024	6626	7289	8016	OVH	O
Onderhoud waterkeringswerken	252	152	1050	7880	8668	9535	10488	11537	OVH	O
Onderhoud wegen	9335	4685	11546	15000	16500	18150	19965	21962	OVH	O
Upgraden grondmechanisch laboratorium	0	0	700	0	0	0	0	0	OVH	O
Verbetering irrigatie en afwateringswerken	36001	5735	50250	38450	42295	46525	51177	56295	OVH	O
Verbetering waterkeringswerken	8117	1361	15130	23200	25520	28072	30879	33967	OVH	O
Verkeersvoorzieningen	1464	195	2313	5475	6023	6625	7287	8017	OVH	O
Verzelfstandiging Vuilophaal en Verwerkings		4996	16163	20616	22678	24945	27440	30184	OVH	O
Boomzorg	1250	0	850	400	893	938	985	1034	OVH	O
Het maaien van parken en pleinen etc.	900	270	665	800	840	992	1042	1094	OVH	O
Infrastructurele werken	1790	0	1000	500	1313	1379	1448	1520	OVH	O
Institutionele versterking openbaargroen	175	83	175	100	184	193	203	213	OVH	O
Nationaal schoonmaakacties/milieuprojekten		176	2000	1745	1832	3308	3473	3647	OVH	O
Ophalen dichtbegroeide/geslipte lozingen	500	49	500	800	525	551	579	608	OVH	O
Opruimen illegale vuilstortplaatsen	700	166	220	700	735	772	811	852	OVH	O
Rehabiliteren van secundaire en tertiare wegen	420	7	400	800	420	441	463	486	OVH	O
Stadsverfraaiingsprojekten en groenvoorziening	3050	0	1500	500	2363	2481	2605	2735	OVH	O
Totaal ministerie : O.W en V.	595031	113222	881472	627932	2327900	2578055	2843784	3149981		

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. Type bron inv.
Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond en Bosbeheer.									
Grondaankoop tbv overheidsinstellingen	10657	0	12000	10000	20000	20000	20000	20000	OVH O
Jan Starke Opleidings- en ontspannings centrum				1000					OVH O
Stichting Bosbeheer en Bostoezicht	6107	5737	11475	12000	12775	13360	13922	14400	OVH O
Stichting Natuurbehoud Suriname				1000					OVH O
Verkaveling	754	1143	9000	7500	15000	15000	15000	15000	OVH O
Totaal ministerie van R.G.B.	17518	6880	32475	31500	47775	48360	48922	49400	
Ministerie van Regionale Ontwikkeling									
Bouwkundige werken / accomodatie voorz.	3756	83	4317	5000	16000	18000	9000	5000	OVH O
Decen.and Loc. Govern.Str Program	1250	700	7185	13813	1000	1500	500	500	IDB L
Decen.and Loc. Govern.Str Program				950					OVH O
Districtsbestuur Brokopondo		0	300	500	2000	4000	3000	5000	OVH O
Districtsbestuur Coronie		0	200	300	2000	4000	3000	5000	OVH O
Districtsbestuur Saramacca		0	400	500	2000	4000	3000	5000	OVH O
Distriktsbestuur Commewijne	2500	998	1250	1500	5000	7500	6000	5000	OVH O
Distriktsbestuur Marowijne	3000	309	1250	1500	6000	8000	7500	6000	OVH O
Distriktsbestuur Nickerie	949	250	1000	1250	8000	10000	8000	7000	OVH O
Distriktsbestuur Para	2500	684	1300	1500	8000	10000	7500	6000	OVH O
Distriktsbestuur Par'bo Noord-Oost	2496	414	2000	3000	10000	15000	10000	8000	OVH O
Distriktsbestuur Par'bo Zuid-West	573	788	1000	1250	10000	20000	15000	10000	OVH O
Distriktsbestuur Sipaliwini	607	1017	4000	5000	10000	15000	10000	12000	OVH O
Distriktsbestuur Wanica	1512	0	1000	1000	5000	7500	5000	4000	OVH O
Dorpsontwikkeling	2000	504	1200	750	2500	4000	3000	2500	OVH O
Fonds ontwikkeling Binnenland (SFOB)	2223	0	1000	1000					OVH O
Gebouwen,wegen,bruggen Brokopondo	805	62	300						OVH O
Grondrechten en traditioneel gezag	1000	1082	2000	2000	3000	6000	5000	4500	OVH O
IBAS	3219	186	800	1000	5000	7500	8000	8000	OVH O
Onderhoud gebouwen en terreinen	1996	0	1380	1000	4000	8000	4000	6000	OVH O
Onderhoud wegen, irrigaite- en kunstwerken	2420	0	4000	3500	10000	20000	10000	4000	OVH O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. Type bron inv.
Radio Boskopu	261			500	1000	1000	1000	1000	OVH O
Waterschappen	4908	1928	3500	2500	7000	5000	4000	6000	OVH O
Totaal ministerie van R.O.	37975	9005	39382	49313	117500	176000	122500	110500	
Ministerie van Sport en Jeugd									
Bijdrage aan overheidsinstellingen	50	0	112	150	158	165	174	182	OVH O
Carifesta youth focus				2500	2625	2756	2894	3039	OVH O
Jeugd en sportontw. Regionale gebiedsdelen		0	1500	3000	3150	3308	3473	3647	OVH O
Nationaal Jeugd Instituut	456	353	1750	10350	10868	11411	11981	12580	OVH O
Ondersteuning aan instellingen met jeugdprogr.	511	219	1175	1250	1313	1378	1447	1519	OVH O
Subsidie aan Jeugdorganisaties	245	319	500	1000	1050	1103	1158	1216	OVH O
Versterking en begeleiden risico jongeren		0	1597	1500	1575	1654	1736	1823	OVH O
Versterking Jeugd en gemeenschappelijksontw		0	6000	0					OVH O
Voorzien in de ontwikkeling van de jeugd	994	0	1144	1250	1313	1378	1447	1519	OVH O
Bouw ter ondersteuning Sport- en Jeugdbeleid	5722	545	6638	20635	21667	22750	23888	25082	OVH O
Health Promotion				685	719	755	793	833	OVH O
Instituut Nationale Sportselekties	999	30	2000	2000	2100	2205	2315	2431	OVH O
Intensievere aanpak jeugdsport etc.	1408	0	2089	2100	2205	2315	2431	2553	OVH O
Inter Guyanese spelen	800	0	800	920	966	1014	1065	1118	OVH O
Nationaal sport ontwikkelingsplan	161	0	200	400	420	441	463	486	OVH O
Ontw. Sport en Jeugdbeleid middels onderz. etc.	1993	0	3000	3505	3680	3864	4057	4260	OVH O
Regional sport academy		0	1000	2000	2100	2205	2315	2431	OVH O
Sportontwikkelingssamenwerking Sur.-Ned.	500	0	500	0	0	0	0	0	OVH O
Subsidie aan anti doping authority	0	0	150	150	158	165	174	182	OVH O
Subsidie aan Sportorg.en andere instellingen	1245	954	1346	2000	2100	2205	2315	2431	OVH O
Topsportprojecten	200	270	316	750	788	827	868	912	OVH O
Totaal ministerie : Sport en Jeugd	15284	2690	31817	56145	58955	61899	64994	68244	

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. Type bron inv.
Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting									
A.O.V. fonds	232179	149380	308380	308380	375107	431375	496079	570490	OVH O
Algemene kinderbijslag	10620	2548	26825	26826	38710	44515	51190	58870	OVH O
Armoedebestrijding		0	46020	56020	52923	60860	69990	80500	OVH O
Behoeftige kinderen	909	216	945	945	7845	9020	10370	11930	OVH O
Bigi sma dey	1000	0	1000	1000	3450	3970	4560	5250	OVH O
Bijdrage aan acute noodsituatie		163	500	500	4600	5290	6085	7000	OVH O
Bijdrage medische hulpmiddelen	300	200	261	261	740	855	980	1130	OVH O
Bromki Fu Tamara				6365					IDB L
Bromki Fu Tamara				1935	29773	38364	46290		OVH O
Fin. bijstand aan mensen met beperking				22355	99705	114660	131860	151640	OVH O
Fin. bijstand aan Social zwakke huishoudens	39429			12608	16100	18515	21290	24490	OVH O
Fin. bijstand en alivio aan onverm.		9829	34963						OVH O
Gemeenschaps ontwikkelingsprogramma	1400	2	1000	1000	2530	2910	3345	3850	OVH O
Medische kosten t.b.v. on-minvermogen	97000	46687	139000	139000					OVH O
Nationaal monitoringsmechanisme	250	0	250	250	520	595	685	790	OVH O
Opvangcentrum Koela	194	22	145	145	170	190	220	250	OVH O
Schoonkledingactie	800	0	1108	1108	2425	2790	3205	3685	OVH O
Sociaal zekerheidsstelsel					177100	203665	234215	269350	OVH O
Subject subsidie					97722	112380	129237	148322	OVH O
Subsidies en bijdragen sociale zaken	5705	675	6050	7649	11615	13355	15360	17665	OVH O
Versterken Child Indicators Monitoring System	1440	0	350	0	0	0			OVH O
Zorgvervoer	389	50	299	549	630	730	840	960	OVH O
Afbouw/repatriatie woningen Sociaal zwakkeren	20	0	2000						OVH O
Bouwsubsidie				2000	10350	11900	13690	15740	OVH O
Grondontwikkelingsbedrijf		0	500						OVH O
Instituut en scholing	870	0	10703	10703	12790	14710	16920	19455	OVH O
Low Income Shelter Program (LISP)	4604	0	9181						IDB L
Low Income Shelter Program (LISP)	76			18625	21820	25095	28860	33190	OVH O
Overbruggingsregeling	1015	0	4730	3730	7820	8995	10340	11890	OVH O
Woningbouwprogramma	2481	0	20280	20280	39650	45600	52440	60305	OVH O
Totaal ministerie: SoZaVo	400681	209772	614490	642234	1014095	1170339	1348051	1496752	

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. Type bron inv.
Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme									
Bus en Bootvergunninghouders	12706	3912	5023	0	5023	5023	5023	5023	OVH O
Ordering Transportsector				1109	1109	1109	1109	1109	OVH O
Subsidie I.C.T.		0	350	350	350	350	350	350	OVH O
Subsidie N.V.B.	21300	15341	26550	27550	27550	27550	27550	27550	OVH O
Subsidie S.M.S.	8600	4333	8000	9000	9000	9000	9000	9000	OVH O
Verbetering vliegveiligheid				500	500	500	500	500	OVH O
Vliegdiesten binnenland	299	852	1151	4000	4000	4000	4000	4000	OVH O
Aankoop pand TCT		4000	4000	0	0	0	0	0	OVH O
Promotie kosten Toerisme		0	7200	2000	2000	2000	2000	2000	OVH O
Subsidie aan S.T.S.	3000	1500	3000	3000	3000	3000	3000	3000	OVH O
Tourism Training Centre		0	80	250	250	250	250	250	OVH O
Totaal ministerie van T.C.T.	45905	29938	55354	47759	52782	52782	52782	52782	
Ministerie vsn Volksgezondheid									
Aanvulling tekort medische specialisten				2000					OVH O
Afbouw Regeling Medische Uitzending	4500	4416	9000	9000	9000	9000	9000	9000	OVH O
Bestr .chronische niet overdraagbare aand.		0	2080	4500					OVH O
Bestrijding HIV/AIDS,TBC en Malaria G.fund		4248	10986	3596					OVE O
Bestrijding HIV/AIDS,TBC en Malaria G.fund	11307,3			7500	9981	11765	12353	12971	OVH O
Buro Algemene Zietekosten Verzekering	645	381	900						OVH O
Common Country Programme Action Plan	1764	0	0	599					OVE S
Institutionele versterking verpleegkundigen		0	5000	6227					OVH O
Interventies rampspoed en Gezondheidsbedr.		0	5000	5000					OVH O
Lig-,verpl. en med. kosten chron. patienten P.C.S.	8243	3783	15000	15000	18000	21600	25920	31104	OVH O
Raad tarieven gezondheidszorg				1200					OVH O
Subsidie aan de Stg. Jeug tandverzorging (J.T.V.)	6000	3535	7200	7700	8470	9317	10249	11274	OVH O
Subsidie aan de Stg. R.G.D.	22000	11914	29000	33000	39600	46520	57024	68429	OVH O
Subsidie aan Stg. COVAB	5200	3624	9240	7500	9000	10800	12960	15552	OVH O
Subsidie aan Stg. Medische Zending (P.H.C)	20000	11960	23920	27000	32400	38800	46656	55987	OVH O
Subsidie Babyvoeding	2569	1342	4204	0	6850	7535	8288	9117	OVH O

OVERZICHT PROGRAMMA'S EN PROJECTEN JAARPLAN 2013 NAAR MINISTERIE (X 1000 SRD)

	Uitgaven 2011	Uitg '12 half jaar	Raming 2012	Raming 2013	Raming 2014	Raming 2015	Raming 2016	Raming 2017	Fin. Type bron inv.
Subsidie Stg. Bureau Dak en Thuislozen.	2059	551	3000	3500	4200	5040	6048	7258	OVH O
Support implementation of Health Sector Reform	2118			0	0	0			IDB L
Support implementation of Health Sector Reform	47			0	0	0			OVH O
Support to health sector				2161					OVH O
Support to health sector (AFD)	15308		40920	26970					AFD L
Support to health sector (AFD-grant)	11128	0	2359	882					AFD S
Terugdringen moeder-en kindersterfte				3000					OVH O
Totaal ministerie van Volksgezondheid	112889	45754	167809	166335	137501	160377	188498	220692	
Totaal	1868747	617998	3590432	3784656	5648945	6290668	6555590	7053329	